

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah	Strana
	I <i>Informácie</i>	
	.....	
	II <i>Úvodné akty</i>	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	421. plenárne zasadnutie v dňoch 26. a 27. októbra 2005	
2006/C 28/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Dedenie a závetý“ KOM(2005) 65 v konečnom znení	1
2006/C 28/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stav a perspektívy tradičných zdrojov energie – uhlia, ropy a zemného plynu – v kombinácii energetických zdrojov budúcnosti“	5
2006/C 28/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o viacročnom financovaní činnosti Európskej námornej bezpečnostnej agentúry v oblasti boja proti znečisťovaniu životného prostredia plavidlami, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1406/2002“ KOM(2005) 210 v konečnom znení - 2005/0098 (COD)	16
2006/C 28/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade na tému: Riadenie rizík a kríz v poľnohospodárskom sektore“ KOM(2005) 74 v konečnom znení	18
2006/C 28/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kureniec chovaných na produkciu mäsa“ KOM(2005) 221 v konečnom znení – 2005/0099 CNS	25
2006/C 28/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2007 – 2013 ustanovuje program ‚Občania pre Európu‘ na podporu aktívneho európskeho občianstva“ KOM(2005) 116 v konečnom znení - 2005/0041 (COD)	29

2006/C 28/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade o európskych politikách týkajúcich sa mladých ľudí – Riešenie problémov mladých ľudí v Európe – implementácia Európskeho paktu mládeže a presadzovanie aktívneho občianstva“ KOM(2005) 206 v konečnom znení	35
2006/C 28/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obdobie reflexie: štruktúra, body a rámcové hodnotenie diskusie o Európskej únii“	42
2006/C 28/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mobilita osôb v rozšírenej Európe a jej dosah na prostriedky verejnej dopravy“	47
2006/C 28/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému: — „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s cukrom“, — „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1782/2003, ktoré ustanovuje spoločné pravidlá pre režimy priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov“ a — „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovuje dočasný program reštrukturalizácie cukrovarníckeho odvetvia v Európskom spoločenstve a mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1258/1999 o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky“ KOM(2005) 263 v konečnom znení – 2005/0118-0119-0120 CNS	52
2006/C 28/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu Podávanie správ o implementovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ“ KOM(2005) 84 v konečnom znení	57
2006/C 28/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s osivami“ KOM(2005) 384, konečné znenie – 2005/0164 (CNS)	66
2006/C 28/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1493/1999 o spoločnej organizácii trhu s vínom“ KOM(2005) 395, konečné znenie -2004/0160 (CNS)	68
2006/C 28/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“ KOM(2005) 108, konečné znenie – 2005-0167 (COD)	69
2006/C 28/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“	72
2006/C 28/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s chmeľom“ KOM(2005) 386, konečné znenie – 2005/0162 (CNS)	82
2006/C 28/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES, Euratom) č. 1605/2002 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev“ KOM(2005) 181 v konečnom znení - 2005/0090 (CNS)	83
2006/C 28/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú podrobné predpisy o vrátení dane z pridanej hodnoty, ktoré sa ustanovuje v smernici 77/388/EHS, osobám podliehajúcim dani, ktoré nemajú sídlo na území krajiny, ale v inom členskom štáte“ KOM(2004) 728, konečné znenie – 2005/0807 (CNS)	86

2006/C 28/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa zrušuje smernica 90/544/EHS o frekvenčných pásmach určených pre koordinované zavedenie pan-európskeho pozemného verejného rádiového selektívneho návestenia v Spoločenstve“ KOM(005) 361, <i>konečné znenie – 2005/0147 (COD)</i>	88
2006/C 28/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 2256/2003/ES s ohľadom na predĺženie programu na rok 2006 a jeho rozšírenie o rozširovanie správnej praxe a monitorovania zavádzania informačných a komunikačných technológií“ COM(2005) 347 v <i>konečnom znení – 2005/0144 (COD)</i>	89
2006/C 28/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Pozícia EHSV počas príprav na 6. ministerskú konferenciu WTO“	90
2006/C 28/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Dialóg občianskej spoločnosti medzi EÚ a kandidátskymi krajinami“ KOM(2005) 290, <i>konečné znenie</i>	97
2006/C 28/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2000/14/ES týkajúca sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve“ KOM(2005) 370, <i>konečné znenie – 2005/0149(COD)</i>	104

II

(Úvodné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

421. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 26. A 27. OKTÓBRA 2005

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Dedenie a závety“

KOM(2005) 65 v konečnom znení

(2006/C 28/01)

Európska komisia sa 1. marca 2004 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom: „Zelená kniha – Dedenie a závety“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 21. septembra 2005. Spravodajcom bol pán RETUREAU.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 118 hlasmi za, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Návrh Komisie

1.1 V súlade s Haagskym programom (2001) Európska komisia predložila konzultačnú zelenú knihu pre oblasť dedenia a závetov, ktorá spracováva celú danú oblasť:

- uplatniteľný zákon,
- príslušnosť súdov a vzájomné uznávanie aktov a súdnych rozhodnutí,
- správne ustanovenia, správne a notárske akty a ich vzájomné uznávanie,
- prostriedky pre zjednodušenie na európskej úrovni: certifikát dedičstva, závetov.

1.2 Účastníci nadnárodného dedenia narážajú na osobitné ťažkosti a prekážky spojené s rozdielnosťou základných pravidiel, procesných noriem a pravidiel konfliktu zákonov platných v každom členskom štáte.

1.3 Zelená kniha preto navrhuje uvažovať na úrovni Únie o prípadnom prijatí základných právnych noriem a pravidiel o príslušnosti súdov, o uplatniteľnom práve a uznávaní nielen súdnych rozhodnutí, ale aj správnych rozhodnutí a aktov v oblasti závetov a dedičských konaní, vrátane prípadov, keď sa dedičské konanie dotýka aj tretích krajín.

2. Všeobecné poznámky výboru

2.1 Na medzinárodnej úrovni táto oblasť bola predmetom troch haagskych dohovorov o dedení a závetoch a jedného dohovoru týkajúceho sa trustov:

- Dohovor o konflikte zákonov vo veci formy závetov (uzavretý 5. októbra 1961, vstúpil do platnosti 5. januára 1964). Členské štáty: Nemecko, Rakúsko, Belgicko, Dánsko, Španielsko, Estónsko, Fínsko, Grécko, Luxembursko. Tento dohovor taktiež vstúpil do platnosti v iných členských štátoch, konkrétne v Holandsku, Spojenom kráľovstve a Švédsku (ratifikáciou); v Írsku a Poľsku (pristúpením); a v Slovinsku (nástupníctvom po bývalej Juhoslávii).
- Dohovor o medzinárodnej správe dedičstva (uzavretý 2. októbra 1973, vstup do platnosti 1. júla 1993) vstúpil do platnosti v niektorých členských štátoch, konkrétne v Portugalsku (ratifikácia), Slovenskej republike a Českej republike (nástupnícke štáty bývalého Československa).
- Dohovor o uplatniteľnom práve na dedenie z dôvodu úmrtia (uzavretý 1. augusta 1989), ktorý ešte nevstúpil do platnosti, avšak bol ratifikovaný jedným členským štátom (Holandskom).

— Dohovor o uplatniteľnom práve na trust a uznanie (uzavretý 1. júla 1985, vstúpil do platnosti 1. januára 1992). Členské štáty: Taliansko, Luxembursko. Tento dohovor taktiež vstúpil do platnosti v iných členských štátoch, konkrétne v Holandsku, Spojenom kráľovstve (ratifikáciou) a na Malte (pristúpením).

2.2 Dohovor (UNIDROIT) o jednotnej právnej úprave formy medzinárodného závetu bol uzavretý vo Washingtone 26. októbra 1973 a vstúpil do platnosti 9. februára 1978. Členské krajiny tohto dohovoru sú: Belgicko, Cyprus, (Československo), Francúzsko, (Svätá stolica), Taliansko, Slovinsko a viaceré tretie krajiny ako napríklad Spojené štáty a Ruská federácia. Tento dohovor zavádza medzinárodný systém registrácie a jednotný formulár určený pre konanie.

2.2.1 Bazilejský dohovor z roku 1972 o vytvorení systému registrácie závetov, ktorý bol uzavretý pod záštitou Rady Európy, počíta s nasledovnými členskými krajinami: Belgicko, Cyprus, Španielsko, Estónsko, Francúzsko, Taliansko, Litva, Luxembursko, Holandsko a Portugalsko. Dohovor však zostáva otvorený pre pristúpenie tretích krajín.

2.3 Haagske dohovory riešia problematiku príslušnosti súdov a uplatniteľného práva, dohovory UNIDROIT stanovujú základné hmotné právo pre oblasti, ktoré obsahujú medzinárodný prvok. Iba medzinárodné právne predpisy o forme závetov a ich zápis do medzinárodného registra v súčasnosti počítajú s dostatočným počtom podpisov alebo pristúpení.

2.4 Predmetom úpravy je osobitná forma prevodu vlastníckych práv (základné ľudské právo) z dôvodu smrti. Právna úprava Spoločenstva v oblasti príslušnosti súdov, uplatniteľného práva a vzájomného uznávania dedičských konaní s medzinárodným prvkom by mala nadobudnúť formu nariadenia.

2.5 Ciele a zámery Komisie sú ambiciózne vzhľadom na komplexnosť tejto problematiky, avšak jej úsilie je náležité a veľmi potrebné, pretože v rámci jednotného trhu sa táto problematika dotýka veľkého počtu súkromných osôb. S cieľom dosiahnuť väčšiu efektívnosť nariadenia a vyhnúť sa konfliktom medzi právnymi úpravami alebo protichodným rozhodnutiami jednotlivých štátov, bolo by vhodné zohľadniť čo najväčší počet aspektov v právnej úprave pravidiel konfliktu právnych noriem s tým, že by sa vždy mali podriaďovať – funkčne a aj svojou podstatou – otázke dedičstva (napríklad snažiť sa vyhnúť sa pridávaniu otázok, ktoré v podstate spadajú do právneho režimu vecných práv).

2.6 Z ekonomického hľadiska je význam regulácie Spoločenstva nespochybniteľný, najmä pokiaľ ide o prevod malých a stredných podnikov v Európe, čím sa zaisťuje kontinuita po smrti podnikateľa, pretože ide o otázku, ktorá je rovnako dôležitá pre zamestnanosť a konkurencieschopnosť v Európe.

2.7 V niektorých krajinách, kde sú zakázané dohody o budúcich dedičstvách alebo o vyčlenení časti dedičstva na osobitné účely, by sa malo uvažovať o zmene týchto úprav a podpore takých právnych úprav na úrovni Spoločenstva, ktorými sa zlepši harmonizácia hmotného práva a zabezpečí sa kontinuita podnikateľských subjektov alebo poľnohospodárskych podnikov, ktorým by inak rozdelením medzi viacerých dedičov hrozil zánik.

2.8 Z dôvodu podstatných rozdielov medzi súčasnými právnymi úpravami členských štátov, a to aj napriek určitému vývoju v poslednom období, a vzhľadom na nízky počet ratifikácií jednotlivých medzinárodných zmlúv výbor zdieľa názor Komisie, že v súčasnej dobe nie je možné vytvoriť jednotné hmotné právo pre medzinárodné dedičstvo a závetu, ktoré by bolo platné vo všetkých krajinách Únie. Navrhnuté pracovné okruhy a priority sú vyhovujúce, pretože pokrok v týchto oblastiach by vyriešil mnoho praktických problémov, ktorým čelia dedičia, notári, správne orgány, sudcovia a právni profesionáli.

2.8.1 V súlade s medzinárodným právom je možné preskúmať aj iné cesty, ktoré by členské štáty mohli zvážiť, ako sú napríklad ratifikácia alebo pristúpenie k určitým dohovorom (o formách závetov, uplatniteľných zákonoch, medzinárodný závet, národný a medzinárodný register).

2.8.2 Ponímanie dedičského práva a práv spojených so závetom v krajinách s rímsko-germánskej právnej tradície dlhú dobu obsahovalo v mnohých aspektoch už prekonanú koncepciu dedičstva. Dedičstvo „de cujus“⁽¹⁾ malo predstavovať určitý typ pretrvania tejto osoby prostredníctvom osôb jej dedičov. Vývoj dedičského práva smeruje čím ďalej tým viac k vytváraniu zmlúv. Po Nemecku alebo Švajčiarsku teraz prebieha reforma dedičského práva vo Francúzsku, čo umožní, aby vôľa osoby „de cujus“ a vôľa jej dedičov hrala omnoho dôležitejšiu úlohu pri zostavovaní závetu a to vrátane možnosti lepšie zabezpečiť kontinuitu podnikateľských subjektov.

2.8.3 Stále častejšie sú vznášané námietky proti veľmi liberálnym režimom, ktoré umožňujú porúčiteľovi bez odôvodnenia vydediť niektorých svojich dedičov, o čom svedčí výrazný nárast súdnych sporov.

2.8.4 Bez toho, aby sa odstránili niektoré historické a sociologické špecifiká jednotlivých právnych systémov, je možné dlhodobo uvažovať o určitej harmonizácii alebo o tom, že by v Európe dospelo aspoň k určitému zblíženiu, ktoré by sa mohlo urýchliť vytvorením európskeho závetu a dostatočne otvoreného a liberálneho nástroja o uplatniteľnom práve. Týmto by sa zjednodušilo vykonávanie závetu a likvidácia dedičstiev s nadnárodným prvkom. Taktiež by sa mohla preskúmať úvaha o základných hmotných ustanoveniach v Spoločenstve v súvislosti s prijatím „*professio juris*“⁽²⁾ ako alternatívy k jednému či viacerým národným uplatniteľným zákonom.

(1) (Zosnulá) osoba, o ktorú ide

(2) Zostavovateľova voľba práva vzťahujúceho sa na jeho pozostalosť.

2.9 Výbor vyzdvihuje, že Nariadenie Rady z 27. novembra 2003 č 2201/2003/ES o právnej príslušnosti, uznávaní a vykonávaní rozhodnutí týkajúcich sa manželstva a rodičovskej zodpovednosti, ktorým sa ruší nariadenie č. 1347/2000/ES, sú náležitým prameňom, najmä články 21, ods. 3 a 46 nariadenia 2201/2003. V každom prípade ide o precedensy v oblasti rodinného práva pre stanovenie obsahu niektorých zamýšľaných legislatívnych opatrení⁽³⁾.

2.10 Výbor teda víta zelenú knihu a vznesené otázky považuje za zásadné a naliehavé. Pokúsi sa priniesť odpovede na položené otázky, pričom bude vychádzať zo záujmu a potrieb európskych občanov a brať do úvahy ich rastúci pohyb a tiež výrazné migračné toky, ku ktorým došlo v minulosti.

2.11 Bolo by vhodné začať otázkami týkajúcimi sa formy závetu, medzinárodnej súdnej príslušnosti a riešeniu kolízií právnych noriem vzhľadom na uplatniteľné právo, registrácie závetov a tiež vzájomného uznávania a rozhodnutia právnych inštitúcií a iných kompetentných úradov, a okrajovo aj vecami, pre ktoré v európskom a medzinárodnom práve neexistuje precedens.

2.12 Výbor sa domnieva, že jednotný systém (jediný zákon o dedičskom konaní a jednotné pravidlá vo veciach dedičského majetku) je vhodnejší ako rozptýlenie pravidiel dedičského konania, napriek tomu z praktických dôvodov by táto zásada mala v niektorých prípadoch umožňovať výnimky, najmä ak ide o budovy alebo niektoré druhy súkromného hnuteľného majetku (lode, lietadlá, obchodné priestory, atď.), ktoré sa nachádzajú v zahraničí.

2.13 Niektoré otázky ako napríklad dedičské zmluvy alebo „trusty“ zostávajú v kompetencii jednotlivých štátov⁽⁴⁾. Avšak tie, ktoré sa týkajú uznania vykonateľnosti cudzích súdnych rozhodnutí vo veciach dedičského práva, zostatkovej príslušnosti, uznania rozhodnutí a aktov mimosúdnych verejných alebo súkromných orgánov alebo zápisu do národných registrov nehnuteľností na základe európskeho osvedčenia o dedičstve musí byť súčasťou pripravovanej európskej legislatívy.

3. Poznámky ku špecifickým otázkam, ktoré kladie zelená kniha

3.1 Nariadenie podobné nariadeniu č. 2201/2003, ale vzťahujúce sa na záležitosti dedičstva, by nestačilo k vyriešeniu otázok, ktoré kladie dedenie na medzinárodnej úrovni. v skutočnosti väčšina dedičských konaní prebieha bez súdnych sporov a taktiež je potrebné vyriešiť problémy, ktoré sa vyskytnú mimo súdnych sporov. v niektorých krajinách alebo aspoň v niektorých otázkach je nevyhnutný zásah sudcu, aj keď prípad nemá charakter súdneho sporu.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ L 338, 23.12.2003.

⁽⁴⁾ Dedičské trusty nie sú v mnohých kontinentálnych krajinách uznávané; okrem toho niektoré z týchto krajín považujú príjmy z dedičstva alebo prínos z darov za verejný majetok. To len posiluje snahu obísť dedičské právo, najmä ak sa jedná o nehnuteľnosti, ktoré sa nachádzajú na území týchto krajín

3.2 Ak má však nástroj Spoločenstva vyriešiť problémy v súvislosti s určením príslušného súdu a uznaním súdnych rozhodnutí, musí stanoviť:

- dedičstvo zo závetu: podmienky pre platnosť závetu (forma a obsah, spôsobilosť na napísanie závetu, obmedzenia vlastnej vôle), povinné dedičské diely, anormálne dedenie, dedičské dohody (povolené a zakázané), následnícke výhrady, dedičské „trusty“, dedičská spôsobilosť;

- dedičstvo „ab intestato“ a zo závetu: dedičská spôsobilosť a spôsobilosť prijať dedičstvo, pravidlá spojené s bezpodielovosťou, vyporiadaním či rozdelením dedičstva, atď;

- okrem uznávania rozsudkov (a prípadných výnimiek verejného poriadku), uznávanie mimosúdnych rozhodnutí spojených s nariadením o dedičskom konaní bez sporu: závet, notársky overené listiny alebo medzinárodná spôsobilosť zúčastnených úradníkov a právnych profesionálov;

- čo sa týka kritérií pre voľbu súdnej príslušnosti, je nevyhnutná určitá flexibilita. Zároveň tieto kritériá zodpovedajú právu, ktoré si poručiteľ prial uplatniť alebo prípadne právu, ktorého uplatnenie dedičia očakávajú (národnosť zostavovateľa, miesto trvalého bydliska, miesto úmrtia, spísanie a uloženie závetu, miesto, kde sa nachádza prevažná väčšina majetku, atď.).

3.3 Výbor podporuje haagsky program Spoločenstva, čo sa týka vytvorenia „európskeho osvedčenia dediča“ a vytvorenia evidenčného systému závetov. Členské štáty by mali určiť orgán zodpovedný za vydávanie takéhoto osvedčenia a zaisťiť vytvorenie centrálného registra závetov, ak tento ešte neexistuje. Mal by vzniknúť centrálny register Spoločenstva (alebo európsky, v rámci Rady Európy, ak by členské štáty, ktoré tak ešte neurobili, boli vyzvané ratifikovať bazilejský dohovor). Sudcovia, notári a iní činitelia poverení národným zákonom, ktorý je možné uplatniť, by mali mať prístup k informáciám obsiahnutým v tomto centrálnom registri (aspoň podľa mena „de cujus“ a dátumu jeho narodenia by malo byť možné vedieť, v ktorom členskom štáte, prípadne tretej krajine, kedy a na akom úrade bol závet uložený. Toto by umožnilo vyžiadať si kópiu od daného národného orgánu).

3.3.1 Európsky evidenčný systém by mal byť v každom prípade kompatibilný so systémom stanoveným bazilejským dohovorom a systémom stanoveným washingtonským dohovorom vzhľadom na skutočnosť, že viacero členských štátov sa na týchto dohodách už podieľa a že návrh legislatívy Spoločenstva sa bude týkať aj dedičských nárokov, ktoré sa môžu dotýkať niektorej tretej krajiny.

3.4 V momente, keď je dedič uznaný spôsobilým a dedičstvo je vysporiadané a rozdelené, administratívne opatrenia by mali byť v maximálnej možnej miere zjednodušené. Výbor podporuje vzájomné uznávanie aktov a listín vydaných orgánmi alebo osobami na to miestnym právom určených, ako aj priamy zápis vlastníckeho práva, vecného bremena, hypoték alebo prípadného rozdelenia vecných práv, ktorým môže byť dotknutá nehnuteľnosť zatažená, do registra nehnuteľností (alebo na inom úrade právne príslušného pre zápis práv k nehnuteľnostiam) podľa práva, ktoré sa na daný prípad uplatňuje.

3.5 Výbor by rád sústredil pozornosť Komisie na problémy s daňami, ktoré môžu mať dedičia v súvislosti s dedičstvom, ktoré sa nachádza v dvoch alebo viacerých krajinách. Bolo by vhodné vyhnúť sa prípadným problémom s dvojím zdanením celého dedičstva alebo každej jeho časti, čo by v niektorých prípadoch mohlo viesť ku konfiškácii alebo ku vzniku nerovností medzi dedičmi v závislosti od druhu nehnuteľností pridelenej každému z nich. Bolo by vhodné zistiť, aké daňové opatrenia sa vzťahujú na medzinárodné dedičstvo v jednotlivých členských štátoch, aby sa upozornilo na tie, ktoré sa snažia spoplatniť nehnuteľnosti a hmotný majetok nachádzajúci sa mimo ich územia, porovnať sadzby a navrhnúť spravodlivé riešenia krajinám, ktorých sa to týka. Komisia by prípadne mohla uvažovať o návrhu modelu dohody o zamedzení dvojitého zdanenia medzinárodného dedičstva medzi členskými štátmi.

3.6 Je treba uvažovať o zavedení „európskeho závetu“ podľa vzoru „medzinárodného závetu“ stanoveného washingtonským dohovorom a počítať okrem európskej evidencie zavedenej bazilejským dohovorom taktiež s medzinárodnou evidenciou. Mohlo by to posilniť proces ratifikácie washingtonského a bazilejského dohovoru a zjednodušiť oprávneným osobám dedičstvo zo závetu na medzinárodnej úrovni, ktoré by sa netýkalo len členských štátov, ale aj tretích krajín. Výbor doporučuje orgánom Komisie túto cestu, pretože tieto dohovory sú už v členských štátoch známe. Buď už boli ratifikované, alebo štátni úradníci a sudcovia sa už stretli so závetmi a evidenciami, ktoré vyplývajú z týchto právnych režimov.

3.7 Ak by sa tento predpoklad stal realitou, európsky závet by bol prijatý tak, ako je navrhnutý, právnymi normami jednotlivých krajín; európske právo musí v skutočnosti v rámci možnosti uplatniteľného práva zabrániť, aby čisto formálne otázky zmarili univerzálne uznávanú zásadu rešpektovania vôle poručiťela („favor testamenti“).

3.8 Osobitné opatrenie Spoločenstva je nevyhnutné, aby sa táto právna norma uplatňovala na všetky prípady dedičstva, v ktorých figurujú dva alebo viac členských štátov, alebo dokonca tretie krajiny, ktoré podpísali medzinárodné dohovory s cieľom zaručiť uplatnenie práva Spoločenstva za všetkých okolností („osobitná právna norma“ Spoločenstva právne predchádza medzinárodnej norme).

4. Ďalšie vznesené otázky

4.1 Zelená kniha kladie 39 hlavných otázok a podotázok. V tejto predbežnej fáze výbor nedokáže na všetky odpovedať, ale odporúča Komisii, aby postupne konzultovala jednotlivé organizácie zastupujúce právnické profesie, ktorých sa témy obsiahnuté v zelenej knihe týkajú.

4.2 Výbor sa sústreďí na návrh viacerých možných odpovedí na niektoré otázky, ktoré sú podľa jeho názoru dôležitejšie. Celková myšlienka textu bude v zásade vychádzať z kompatibility haagskeho, bazilejského a washingtonského dohovoru tak, aby európske normy boli čo možno najviac zladené vzhľadom na perspektívu budúceho právneho konsenzu široko prijateľného čo najväčším možným počtom členských štátov a aj tretích krajín.

4.3 Kritériá na určenie príslušnosti stanovené haagským dohovorom z roku 1961 o kolízii právnych noriem týkajúcich sa dedičského konania by sa mali prinajmenšom zachovať, pretože sú dostatočne rozsiahle na to, aby bolo možné stanoviť vo veľkej väčšine prípadov, akým právom sa riadiť pri vykonávaní závetu.

4.4 V duchu niektorých reforiem, ku ktorým došlo v poslednej dobe alebo ktoré práve prebiehajú v krajinách kontinentálnej Európy, by sa mali obzvlášť hájiť záujmy nespôsobilých dedičov (neplnoletých alebo plnoletých osôb) alebo ťažko postihnutých. V tomto smere by sa malo dohliadnuť nad možnosťou rozšíriť dedičské zmluvy vo väčšej miere alebo možnosť dedičov zvoliť si právo, ktoré sa bude na dedičstvo vzťahovať, v tom smere, aby nevedli k úprave režimu povinného dedičského podielu alebo aby nespôsobili medzi dedičmi nerovnosť. Táto väčšia flexibilita pre poručiťela a oprávnené osoby by nemala spochybniť najsilnejšie existujúce ochranné opatrenia obsiahnuté v jednom z uplatniteľných práv týkajúcich sa týchto dedičov (pozri otázky 5 a 10 v zelenej knihe).

4.5 Konanie dediča alebo jeho právneho zástupcu v súvislosti so správou pozostalosti nesmie byť v krajinách, kde nie je správca závetu povinne určený, považované za prijatie dedičstva bez súpisu majetku a dlžôb.

4.6 Pre dediča by sa malo počítať s možnosťou prijať dedičstvo pod podmienkou, že jeho hodnota nie je nižšia ako súčet bremien, ktorými je zatažená. Ďalej by sa malo počítať s dohodami medzi dedičmi alebo dedičskou zmluvou, ktoré stanovujú nerovné rozdelenie z oprávnených dôvodov (kontinuita podniku, výhody v prospech nespôsobilého alebo postihnutého dediča) a tiež s možnosťou rovného rozdelenia medzi deti z rôznych manželstiev alebo nemanželské deti, ak uplatniteľné právo túto možnosť nezaručuje. Vzhľadom na rastúci priemerný vek by sa malo počítať s možnosťou dediča priamo previesť svoje dedičské právo na vlastných potomkov.

4.7 Takisto by bolo vhodné umožniť porúčiteľovi – spôsobom, ktorý by to jednoznačne vymedzil – výber práva, ktoré sa bude vzťahovať na vysporiadanie jeho pozostalosti. Jedným z príkladov je výber práva uplatniteľného v krajine, ktorej je občanom (alebo v jednej z krajín, ktorej je štátnym príslušníkom) alebo v krajine trvalého bydliska.

4.8 Výbor sa tiež domnieva, že by bolo vhodné ďalej pokračovať vo vynikajúcej výskumnej práci, ktorú už začali jednotlivé oddelenia Komisie a naďalej ju rozvíjať a pravidelne aktualizovať na internetových stránkach Spoločenstva ako aj preložiť do dostatočného množstva jazykov, aby slúžili odborníkom v rôznych právnických profesiách, štátnym úradníkom, správcom a sudcom zaoberajúcim sa medzinárodným dedičstvom. Tieto informácie by mali byť štruktúrované tak, aby ich

všeobecné princípy v jednotlivých kapitolách boli zrozumiteľné občanom Spoločenstva alebo ich dedičom.

4.9 Výbor so záujmom očakáva výsledky konzultácií, ktoré Komisia už začala, alebo, ktorých začatie pripravuje. Dúfa, že bude mať možnosť vyjadriť sa k hlavným smerom a konkrétnym legislatívnym návrhom a rád by ich detailne preštudoval, pretože otázku závetov a dedičstva považuje za otázku vyššieho záujmu pre občanov Spoločenstva. Tí od iniciatívy Spoločenstva očakávajú zjednodušenie formalít, čo najsilnejšiu právnu a daňovú istotu a čo najväčšiu rýchlosť pri vysporiadaní medzinárodného dedičstva, či už ide o konania spojené so súkromnými osobami alebo podnikateľskými a poľnohospodárskymi subjektami alebo inými hospodárskymi aktivitami, ktorých vlastníci alebo správcovia by radi zaistili kontinuitu aj po svojom úmrtí.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stav a perspektívy tradičných zdrojov energie – uhlia, ropy a zemného plynu – v kombinácii energetických zdrojov budúcnosti“

(2006/C 28/02)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 rozhodol podľa článku 29 odsek 2 vnútorného poriadku vypracovať stanovisko na tému: „*Stav a perspektívy tradičných zdrojov energie – uhlia, ropy a zemného plynu – v kombinácii energetických zdrojov budúcnosti*“.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 1. septembra 2005. Spravodajcom bol pán WOLF.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421 plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 119 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Výbor schválil v poslednom čase niekoľko stanovísk⁽¹⁾ k rôznym aspektom energetiky. Keďže na doterajšom zásobovaní energiou majú najvýraznejší podiel fosílny zdroje energie – uhlie, ropa a zemný plyn, s využívaním ktorých je spojená otázka zdrojov ako aj uvoľňovania klimatických plynov, predložené stanovisko sa zaoberá analýzou týchto tradičných zdrojov energie.

Strategickým cieľom tejto série, ktorá bude zakončená stanoviskom na tému obnoviteľných zdrojov energie a týmto stanoviskom, je poskytnúť základ pre vypracovanie realistických alternatív pre kombináciu energetických zdrojov budúcnosti.

Neskôr v rámci stanoviska „Zásobovanie EÚ energiou: Stratégia optimálnej kombinácie zdrojov energie“ bude predložená syntéza zhrňujúca výsledky celej série.

Obsah

1. Súhrn a odporúčania
2. Problematika energie

⁽¹⁾ Pozri k tomu „Podpora obnoviteľných zdrojov energie: Akčný rámec a nástroje financovania“ (Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004), „Význam jadrovej energie pre výrobu elektriny“ (Ú. v. EÚ C 112, 30.4.2004), „Termojadrová energia“ (Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004), „Využívanie geotermálnej energie – tepelná energia Zeme“ (Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004).

3. Zdroje, rezervy, dosahy
4. Rezervy energie v rámci EÚ – závislosť od dovozu
5. Vývoj spotreby energie v EÚ
6. Uhlie, ropa a zemný plyn v trvalo udržateľnej kombinácii zdrojov energie
7. Ochrana životného prostredia a klímy
8. Technologický vývoj
9. Zachytávanie a trvalé skládkovanie CO₂

1. Súhrn a odporúčania

1.1 Využitelná energia je základom nášho dnešného spôsobu života a našej kultúry. Až jej dostatočná dostupnosť umožnila súčasný životný štandard. Nevyhnutným predpokladom realizácie Lisabonskej stratégie a uznesení Rady z Göteborgu a Barcelony je zabezpečené, cenovo výhodné, ekologické a trvalo udržateľné zásobovanie využitelnou energiou.

1.2 Fosílna palivá – uhlie^(?), ropa a zemný plyn – tvoria v súčasnosti základ zásobovania energiou v európskom i globálnom meradle. Svoj význam nestratia ani v nadchádzajúcich desaťročiach a budú preto naďalej nevyhnutné.

1.3 Ich získavanie a využívanie je však spojené s rôznymi negatívnymi vplyvmi na životné prostredie, najmä s emisiami skleníkových plynov – predovšetkým CO₂ a metánu. Ide pritom o spotrebúvanie vyčerpatelných zdrojov.

1.4 Ich využívanie viedlo k vysokej závislosti Európy od dovozu týchto životne dôležitých surovín, ktorá by sa v budúcnosti mohla dokonca ešte prehĺbiť, predovšetkým čo sa týka ropy a v čoraz väčšej miere aj zemného plynu.

1.5 Predpokladaná využiteľnosť celosvetových zdrojov a rezerv^(?) uhlia, ropy a zemného plynu závisí od viacerých faktorov (hospodársky rast, prieskum, technologický vývoj) a bude pretrvávajúť ešte mnoho desaťročí (v prípade uhlia možno dokonca storočí), hoci predovšetkým v prípade ropy by už v prvej polovici tohto storočia mohlo prísť k úbytku rezerv a poklesu ponuky. Aktuálny vývoj na trhoch s ropou dokazuje, že už vo veľmi krátkom období môže prísť k výkyvom cien, ktoré možno sotva predvídať a ktoré majú výrazný vplyv na jednotlivé ekonomiky⁽⁴⁾.

1.6 Energetická politika EÚ musí na jednej strane prijať všetky opatrenia, aby sa v dlhodobom horizonte táto závislosť

zmiernila, predovšetkým prostredníctvom úsporných opatrení a efektívnejšieho využívania všetkých zdrojov energie a tiež výraznejším využívaním alternatívnych systémov energie, ako napr. obnoviteľných energií a jadrovej energie. V tejto súvislosti nadobúda osobitný význam ďalšie rozvíjanie alternatívnych systémov energie.

1.7 Energetická politika EÚ musí na druhej strane urobiť všetko preto, aby bolo zabezpečené zásobovanie a zásobovacie kanály fosílnych palív. Osobitným problémom je pritom otázka politickej stability niektorých hlavných dodávateľov. V tejto súvislosti nadobúda veľký význam spolupráca s Ruskou federáciou, krajinami Spoločenstva nezávislých štátov (SNŠ) a štátmi na Blízkom a Strednom východe ako aj v regiónoch susediacich s EÚ (napr. Alžírsko a Líbya).

1.8 Túto závislosť možno zmierniť aj výraznejším využívaním značných európskych zásob uhlia.

1.9 Na fungujúcom európskom vnútornom trhu a v rámci vhodných opatrení na ochranu klímy by sa pre fosílna palivá našli také oblasti využitia, ktoré sú prispôbené ich špeciickým vlastnostiam a zodpovedajúcej cenovej a nákladovej úrovni. Z toho automaticky vyplýva aj osobitne účinné využívanie týchto palív z hospodárskeho a energetického hľadiska.

1.10 To viedlo k tomu, že využívanie uhlia prevláda v oceliarskom priemysle a elektrárňach, zatiaľ čo ropa a plyn sa využívajú predovšetkým na výrobu tepla a v neenergetických odvetviach. V oblasti dopravy dominujú výrobky vyrábané z ropy.

1.11 V kombinácii zdrojov energie by sa malo využívanie surovín, ktorých zásoby klesajú a ktoré sa zároveň dajú využívať flexibilnejšie – t.j. ropy a zemného plynu – zameriavať na tie odvetvia – ako napr. pohonné hmoty pre dopravu, surovina pre chemický priemysel, v ktorých by využívanie uhlia bolo spojené len s dodatočnými nákladmi, väčšou spotrebou energie a emisiami CO₂.

1.12 Emisie CO₂ na jednotku výroby (napr. kg CO₂/kWh, t CO₂/t ocele, g CO₂/kilometer jazdy osobného automobilu) musia byť neustále znižované s využitím technického pokroku. To si vyžaduje zlepšenie energetickej účinnosti vo všetkých oblastiach premeny a využívania energie.

1.13 Energetická a hospodárska politika musí preto vytvárať spoľahlivý rámec pre investície, ktoré povedú k zlepšenej technike v priemysle, malých remeselných podnikoch ako aj investíciách domácností.

(?) Hnedé a čierne uhlie.

(?) Pozri kapitolu 3.

(4) Podľa štúdie investičnej banky Goldman Sachs zverejnenej v apríli 2005 je možné, že cena ropy sa nachádza „na začiatku fázy výrazného nárastu“, ktorý banka odhaduje na 105 USD za barel. Na rok 2005 sa očakávala cena vo výške 50 USD, na rok 2006 cena 55 USD. No 29.8.2005 už cena prekročila hranicu 70 USD.

1.14 V nadchádzajúcich desaťročiach bude v Európe potrebné vybudovať nové elektrárne s výkonom asi 400 GWel⁽⁵⁾. V záujme obmedzenia/zníženia emisií CO₂ a spotreby palív musia byť tieto nové zariadenia vybavené najlepšimi existujúcimi technológiami.

1.15 V oblasti dopravy je potrebné vyvinúť maximálne úsilie s cieľom znížiť mernú spotrebu pohonných hmôt (spotreba na kilometer jazdy vozidla) a zabrániť nárastu celkovej spotreby. Pre tento účel je potrebný technický pokrok v mnohých oblastiach vývoja vozidiel a pohonných hmôt, ako aj opatrenia na zabránenie vzniku dopravných zápch (výstavba ciest a tunelov, systémy riadenia dopravy) a na znižovanie objemu dopravy⁽⁶⁾. Aj výraznejšie využívanie vozidiel na elektrický pohon, ako napr. elektrickej železničnej dopravy, znižuje závislosť od ropy, keďže umožňuje väčšiu diverzifikáciu využívaných primárnych zdrojov energie (uhlie, plyn, obnoviteľné zdroje energie, jadrová energia).

1.16 Predpokladom pokrokov pri zvyšovaní účinnosti v oblasti energetiky je intenzívnejší vývoj a výskum, predovšetkým aj pri elektrárnach, ktoré využívajú fosílna palivá – a to zo strany priemyslu, ako aj zo strany opatrení financovaných z verejných prostriedkov.

1.17 Výbor preto víta tematické ťažisko „Energetika“ v návrhu 7. rámcového programu vývoja a výskumu. Tento program by mal byť dotovaný dostatočným objemom prostriedkov a zahŕňať všetky možnosti energetických techník. Mal by obsahovať predovšetkým aj tie opatrenia, ktoré zvyšujú stupeň účinnosti pri využívaní fosílnych palív, pretože tým môže byť dosiahnutý mimoriadne vysoký celkový úžitok.

1.18 Aj pri výrobe elektrickej energie pomocou fosílnych zdrojov energie existuje možnosť v dlhodobom horizonte významne znížiť emisie CO₂ pri premene energie, ak by sa pritom využilo zachytávanie CO₂ a jeho skládkovanie (tzv. clean coal technology). Preto má vývoj a experimentálne využitie takýchto postupov v 7. rámcovom programe o vývoji a výskume osobitný význam.

2. Problematika energie

2.1 Využitelná energia⁽⁷⁾ je základom nášho dnešného spôsobu života a našej kultúry. Až jej dostatočná dostupnosť umožnila súčasný životný štandard. Potreba zabezpečeného, cenovo výhodného, ekologického a trvalo udržateľného zásobova-

⁽⁵⁾ Moderné elektrárne môžu vyrobiť zhruba do 1 GW elektrického výkonu na každý blok (GWel). Jeden GW (gigawatt) je 1 000 megawattov (MW), resp. 1 milión kilowattov (kW), resp. 1 miliarda wattov (W). Jedna wattsekunda (WS) sa rovná jednému joulu (J), to znamená, že jedna kilowatthodina (kWh) predstavuje 3,6 milióna joulov (resp. 3,6 megajoulov (MJ)). 1 megajoul (MJ) je teda zhruba 0,28 kilowatthodiny (kWh).

⁽⁶⁾ K významu zníženia objemu dopravy a eliminácie dopravy pozri aj CESE 93/2004.

⁽⁷⁾ Energia sa nespotrebuje, ale len premieňa a pritom sa využíva. Prichádza k tomu prostredníctvom vhodných procesov premeny, ako napr. spaľovaním uhlia, premenou veternej energie na elektrinu alebo štiepnou reakciou (zachovanie energie, $E = m.c^2$). Prítom sa hovorí aj o „zásobovaní energiou“, „získavaní energie“ alebo „spotrebe energie“

vania využitelnou energiou je spoločným cieľom uznesení Rady z Lisabonu, Göteborgu a Barcelony.

2.2 Výbor už niekoľkokrát konštatoval, že výroba a využívanie energie je spojené s negatívnym vplyvom na životné prostredie, rizikami a zahraničnopolitickou závislosťou a určitou nepredvídateľnosťou. Žiadna alternatíva či technológia, ktoré môžu prispieť k zásobovaniu energiou v budúcnosti, nie je technicky dokonalá, žiadna nie je bez negatívnych vplyvov na životné prostredie, vhodná pre všetky potreby a ani dostatočne dlhodobou kalkulatelná vzhľadom na vývoj jej ceny a dostupnosť. Svoju úlohu pritom zohrávajú aj aspekty znižovania rezerv a zásob so všetkými dôsledkami. Celá táto problematika sa podľa všetkých očakávaní výrazne zosťrie v súvislosti s globálnym nárastom obyvateľstva, rastúcim hladom po energii v rozvojových krajinách a predovšetkým výrazne rastúcou potrebou energie v nových priemyselných krajinách, akými sú Čína, India a Brazília.

2.3 Dlhodobou dostupné, ekologické a konkurencieschopné zásobovanie energiou preto musí naďalej zostať dôležitým cieľom predvídavej európskej politiky v oblasti energetiky. Kvôli uvedeným dôvodom sa táto politika nemôže obmedzovať len na využívanie malého počtu zdrojov energie. Na možný nedostatok energie a iné riziká je potrebné reagovať len kombináciou zdrojov energie, ktorá bude široko diverzifikovaná čo do druhov energie i pôvodu, a v rámci ktorej budú využité a (ďalej) rozvíjané všetky dostupné zdroje energie a technológie s cieľom obstať v hospodárskej súťaži v rámci prijatých ekologických noriem a za meniacich sa podmienok.

3. Zdroje, rezervy, dosahy

3.1 V súčasnosti sú asi štyri pätiny globálnej výroby energie – ako aj výroby v EÚ 25 – založené na využívaní fosílnych zdrojov energie – ropy, zemnom plyne a uhlí.

3.2 Všetky prognózy o budúcom vývoji závisia vo všeobecnosti – a preto existujú aj rozdiely podľa uhla pohľadu a niekedy aj podľa rôznych záujmov – od predpokladov budúceho demografického a hospodárskeho vývoja, od vývoja ďalších techník prieskumu a ťažby, ako aj rámcových politických podmienok v jednotlivých krajinách. To platí v osobitnej miere pre jadrovú energiu ako aj pre rozsah podporných opatrení pre obnoviteľné zdroje energie.

3.2.1 Podľa referenčných prognóz⁽⁸⁾ Medzinárodnej agentúry pre energiu (IEA) v Paríži a Úradu energetických informácií (EIA) ministerstva energetiky USA, ktoré boli predložené v roku 2004, budú uvedené fosílné energie pokrývať aj o 25 rokov ešte stále viac než 80 % celosvetovej spotreby energie.

3.2.2 Podiel obnoviteľných energií síce porastie – no podľa odhadov IEA a EIA nie výraznejšie než celková spotreba energie. Na základe toho zostane podiel obnoviteľných energií konštantný. V prípade jadrovej energetiky sa na základe súčasného trendu očakáva síce takisto – v absolútnom vyjadrení – mierne rastúci objem vyrobenej energie, ktorý však bude zaostávať za celkovým vývojom spotreby, pokiaľ sa však výrazne nezmenia rámcové politické podmienky v celej Európe. IEA a EIA v dôsledku toho v súčasnosti očakávajú, že podiel jadrovej energetiky na pokrývaní celosvetovej spotreby energie bude dokonca klesať.

3.2.3 Základný scenár, ktorý zverejnila Európska komisia pre EÚ 25 v septembri 2004⁽⁹⁾, vychádza – na rozdiel od celosvetového trendu očakávaného zo strany IEA a EIA – z predpokladu nárastu podielu obnoviteľných energií na celkovej spotrebe energie EÚ 25 z dnešných 6 % na 9 % v roku 2030. Keďže sa však na druhej strane na základe tohto odhadu zníži podiel jadrovej energie v EÚ 25, prichádza základný scenár Európskej komisie takisto k výsledku, že fosílné energie budú v roku 2030 aj v EÚ 25 pokrývať ešte vyše 80 % celkovej spotreby energie.

3.3 Fosílné zdroje energie sú vyčerpatelné suroviny. Aby bolo možné odhadnúť, ako dlho si budú môcť ropa, zemný plyn a uhlie udržať svoje kľúčové postavenie, je potrebné analyzovať potenciál fosílnych zdrojov energie.

3.4 Pre tento účel sú potrebné definície pojmov a merné veličiny. Ako pojmy sa používajú *rezervy*, *zdroje* a *potenciály*. Ako merné veličiny pre zdroje energií sa zvyčajne používajú rôzne jednotky⁽¹⁰⁾, ako tony alebo barely pri rope, v prípade uhlia sú to metrické tony alebo tony ekvivalentu uhlia (EkU), v prípade zemného plynu ide o kubické metre alebo kubické stopy. Pre ich porovnateľnosť sa uplatňuje obsah energie ako jouly, resp. wattsekundy (Ws).

⁽⁸⁾ (IEA) World Energy Outlook 2004, s. 57: „Fosílna palivá budú v globálnom meradle naďalej dominovať medzi zdrojmi energie. Ich podiel na celkovom dopyte sa mierne zvýši z 80 % v roku 2002 na 82 % v roku 2030.“

(EIA) International Energy Outlook, apríl 2004, [http://www.eia.doe.gov/oiaf/ieo]: Referenčná úroveň podľa IEO2004 predpokladá nárast spotreby všetkých primárnych zdrojov energie v horizonte nadchádzajúcich 24 rokov (graf 14 a príloha A, tabuľka A2).

⁽⁹⁾ (Európska komisia), [http://europa.eu.int/comm/dgs/energy_transport/figures/scenarios/doc/chapter_1.pdf], Referenčná úroveň pre oblasť energetiky a dopravy v EÚ 25 do roku 2030 (základ): strana 9, tabuľka 1-8.

⁽¹⁰⁾ 1 kg ropy = 42,7 MJ; 1 kg EkU = 29,3 MJ; 1 m³ zemného plynu Hu = 31,7 MJ (K joulu (J) a megajoulu (MJ) pozri poznámku 3)

3.5 *Celkový potenciál* (Estimated Ultimate Recovery, v skratke EUR) zahŕňa celkové vyťažiteľné množstvo energetických surovín v zemskej kôre pre energetické účely, ktoré bolo k dispozícii pred začiatkom ťažby človekom. Toto množstvo je odhad, pri ktorom rôzni experti dospievajú k odlišným výsledkom. No čím presnejšie poznáme zemskú kôru a čím precíznejšie sú techniky prieskumu, tým viac sa tieto prognózy navzájom približujú.

3.6 Len vyťažiteľný podiel zásob sa zahŕňa do celkového potenciálu. Tento podiel však závisí od techník, ktoré sú práve k dispozícii, a od ich hospodárnosti, preto je možné, že ich rozvojom sa uvedený podiel zvýši. Ak od celkového potenciálu odrátame množstvá, ktoré už boli vyťažené, dostaneme *zostávajúci potenciál*.

3.7 *Zostávajúci potenciál* sa skladá z *rezerv* a *zdrojov*. *Rezervy* zahŕňajú tie množstvá energetickej suroviny, ktoré sú bezpečne preukázané a ktoré možno hospodárne vyťažiť súčasnými technickými možnosťami. Pod pojmom *zdroje* rozumieme tie množstvá energetickej suroviny, ktoré sú preukázané, ale v súčasnosti nie sú hospodárne a/alebo technicky vyťažiteľné, ako aj tie množstvá, ktoré ešte nie sú s istotou preukázané, no ktoré sa očakávajú na základe geologických indikácií.

3.8 V centre verejnej diskusie sa nachádzajú rezervy, pretože sa z nich odvodzuje dosah energetických zdrojov. Ak dáme do súvislosti rezervy a aktuálny objem ročnej ťažby, dostaneme takzvaný *statický dosah*. Použitím tohto postupu dospejeme k statickému dosahu celosvetových rezerv, ktorú sú v prípade ropy asi 40 rokov, v prípade plynu asi 60 rokov a v prípade uhlia asi 200 rokov.

3.9 Rezervy a ich statické dosahy však nie sú fixné hodnoty. Pokles statického dosahu rezerv vedie zväčša k intenzívnejšiemu prieskumu, v dôsledku ktorého sa zdroje – aj na základe technického pokroku – dostávajú do kategórie rezerv. (Tak napr. v sedemdesiatych rokoch minulého storočia bol statický dosah ropy vyčíslený na niečo vyše 30 rokov.)

3.10 Štatisticky vykázané zdroje sú v prípade ropy zhruba dvojnásobné oproti rezervám a v prípade zemného plynu a čierneho uhlia dosahujú až desaťnásobok rezerv.

3.11 Ďalším indikátorom budúcej dostupnosti fosílnych energetických surovín je už vyťažený podiel celkového potenciálu. Ak presiahne tento podiel 50 % a ak sa dosiahne stredný bod vyčerpania (depletion mid point), bude ťažké naďalej zvyšovať ťažbu alebo ju dokonca udržať na rovnakej úrovni.

3.12 **Ropa:** Medzičasom sa vyťažila viac než tretina celkového potenciálu „konvenčnej“ ropy, ktorý predstavuje zhruba 380 miliárd ton ropného ekvivalentu. Polovica konvenčného potenciálu by sa pri rovnakom objeme ťažby spotrebovala zhruba o desať rokov. Aby ťažba mohla rásť, bolo by potrebné ťažiť z nekonvenčných ložísk (ťažká ropa, ropný piesok, ropná bridlica). Tým by bolo možné časovo oddialiť stredný bod vyčerpania. V opačnom prípade by už pred uplynutím prvej polovice tohto storočia mohlo prísť k poklesu rezerv a drastickému poklesu ponuky ⁽¹¹⁾.

3.13 **Zemný plyn a uhlie:** V prípade zemného plynu existujú porovnateľné pomery do tej miery, že zostávajúci celkový potenciál sa pri zohľadnení nekonvenčných ložísk, ako napr. hydrátov plynu, takisto zväčší. V prípade uhlia boli z celkového potenciálu odhadnutého na 3400 miliárd ton ropných jednotiek vyťažené doteraz len asi 3 %.

3.14 Avšak prieskum hydrátov plynu (**hydrátov metánu**) a technológia ich ťažby sa nachádza ešte vo výskumnom štádiu, takže v súčasnosti nie sú možné žiadne overiteľné odhady, aký veľký môže byť ich prínos k zásobovaniu energiou. Na jednej strane existujú odhady, že energetický obsah možných zásob presahuje všetky doteraz známe zásoby fosílnych zdrojov energie, na druhej strane však vôbec nie je jasná možnosť ich zúžitkovania (či je vôbec možné, resp. otázky techniky a nákladov). Okrem toho treba v tejto súvislosti zobrať do úvahy ešte jeden závažný nevyjasnený faktor, resp. závažné riziko, ktoré spočíva v ich uvoľnení – vplyvom klimatických podmienok alebo vplyvom človeka, pretože tým by mohlo dôjsť k zvyšovaniu koncentrácie silného skleníkového plynu – metánu – v atmosfére, čo by predstavovalo mimoriadne ohrozenie klímy.

3.15 Náklady na ťažbu fosílnych energií sú veľmi rôzne. V prípade **ropy** sa nachádzajú – podľa konkrétneho ložiska – v rozmedzí od 2 do 20 USD za barrel. V čoraz väčšej miere je potrebné realizovať ťažbu na menších ložiskách za nevýhodnejších geologických a geografických podmienok. Tento efekt zvyšujúci náklady by však mohol byť vykompenzovaný alebo dokonca aj prekompenzovaný rastom produktivity, ktorý je väčšinou založený na technických inováciách. Aj v prípade **zemného plynu** existujú zodpovedajúco rôzne náklady na ťažbu. V prípade **uhlia** závisia náklady veľmi výrazne od hĺbky ložiska, výdatnosti sloja a tiež od toho, či je možná povrchová alebo len hĺbková ťažba. Rozmedzie nákladov je preto výrazné. Siahajú od niekoľkých USD za tonu (napr. v oblasti Powder River Basin v USA) až po 200 USD za tonu pri ťažbe čierneho uhlia v jednotlivých európskych revíroch.

3.16 Aj regionálne rozmiestnenie fosílnych rezerv je veľmi nerovnomerné. To sa týka predovšetkým ropy. 65 percent rezerv **ropy** pripadá na Blízky východ. Rozmiestnenie **zemného plynu** takisto nie je rovnomernejšie – ťažiskovými

regiónmi sú Blízky východ (34 percent) a nástupnícke štáty bývalého Sovietskeho zväzu (39 percent). Rezervy **uhlia** sú naproti tomu rozmiestnené rovnomernejšie. Najväčšie rezervy uhlia sa nachádzajú v Severnej Amerike. Okrem toho existujú veľké zásoby uhlia v Číne, Indii, Austrálii, Južnej Afrike a Európe.

3.17 Z koncentrácie strategicky dôležitých fosílnych zdrojov energie – predovšetkým ropy, ale aj zemného plynu – v geopoliticky rizikových regiónoch Blízkeho a Stredného východu vyplývajú osobitné problémy pre bezpečnosť zásobovania energiou.

4. Rezervy energie v rámci EÚ ⁽¹²⁾ – závislosť od dovozu

4.1 Spotreba primárnej energie v EÚ 25 dosiahla v roku 2004 zhruba 2,5 miliárd ton ekvivalentu uhlia (EkU), resp. asi 75 exajoulov (75×10^{18} joulov). To zodpovedá 16 percentám svetovej spotreby energie v rozsahu 15,3 mld. t EkU. Spotreba energie v EÚ 25 na osobu predstavuje 5,5 t EkU, čo je viac než dvojnásobok celosvetového priemeru, no na druhej strane to predstavuje len polovičnú hodnotu oproti Severnej Amerike. Pri zohľadnení dosiahnutého hospodárskeho výkonu je spotreba energie v Európe zhruba len na polovičnej úrovni priemeru všetkých mimoeurópskych regiónov, keďže energia je tu využívaná podstatne efektívnejšie než v mnohých iných častiach sveta.

4.2 Najdôležitejšie zdroje energie v EÚ 25 v roku 2004 – pri zohľadnení celkovej spotreby primárnej energie – boli minerálne oleje (39 %), zemný plyn (24 %) a uhlie (17 %). Ďalšie podstatné piliere zásobovania energiou v EÚ sú jadrová energetika (14 %), ako aj obnoviteľné a iné energie (6 %). Pre podiel jednotlivých fosílnych zdrojov energie – pri rozčlenení podľa 25 členských krajín – je charakteristický výrazný rozptyl, ktorý siaha v prípade zemného plynu od 1 % vo Švédsku až po takmer 50 % v Holandsku, v prípade minerálnych olejov od niečo pod 30 % v Maďarsku až po dve tretiny v Portugalsku a v prípade uhlia od 5 % vo Francúzsku až po 60 % v Poľsku. Hlavným dôvodom pre tieto rozdiely je rozdielne vybavenie jednotlivých členských štátov rezervami fosílnych zdrojov energie.

4.3 Celkové energetické rezervy EÚ 25 sú pomerne malé. Predstavujú približne 38 mld. t EkU. To je niečo vyše 3 % celosvetových rezerv pri súčasnom zohľadnení nekonvenčných uhľovodíkov. Najväčší podiel pritom tvoria zásoby uhlia (hnedého a čierneho) – 31 mld. t EkU, pričom podiel hnedého a čierneho uhlia je zhruba rovnaký. Rezervy zemného plynu predstavujú 4 mld. t EkU a rezervy ropy 2 mld. t EkU. EÚ 25 zostane v dohľadnom čase celosvetovo najväčší čistý dovozca energie. Podľa odhadov Európskej komisie narastie táto závislosť do roku 2030 na vyše dve tretiny.

⁽¹¹⁾ Súčasná ropná kríza a jej pretrvávajúce vyostrenie naznačujú, že kulminácia by mohla nastať oveľa skôr.

⁽¹²⁾ Svetová energetická rada, Energia pre Nemecko, *Fakty, perspektívy a pozície v globálnom kontexte 2004* Hlavná téma: „Dynamika trhov s ropou a zemným plynom“

4.4 Rozčlenenie fosílnych rezerv energie na jednotlivé štáty EÚ 25 je veľmi rozličné. Zásoby ropy sa koncentrujú najmä na britskú a tiež dánsku oblasť Severného mora. Tieto zásoby sú z väčšej časti vyčerpané a ťažba sa preto bude postupne utlmovať. Ťažiskom rezerv zemného plynu sú Holandsko a Veľká Británia. Rezervy uhlia sa nachádzajú najmä v Nemecku, Poľsku, Česku, Maďarsku, Grécku a Veľkej Británii. Dôležitú úlohu zohrávajú aj nórske rezervy ropy a plynu, pretože Nórsko – hoci nie je členom EÚ – je členom Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP).

4.5 Vzhľadom na celkovo nízke rezervy fosílnych energií musí EÚ 25 už dnes pokryť polovicu celkovej potreby energie dovozom. Tento podiel vzrastie podľa Zelenej knihy Európskej komisie do roku 2030 na 70 %. Osobitne vysoká je závislosť od dovozu v prípade minerálnych olejov. Vyše tri štvrtiny potreby tohto zdroja energie musia byť pokryté dovozmi z tretích krajín. V prípade zemného plynu predstavuje podiel dovozu asi 55 percent. V prípade uhlia je to jedna tretina.

4.6 Toto viedlo k vysokej závislosti Európy od dovozu životne dôležitej „suroviny“ – energie, ktorá sa v budúcnosti zrejme ešte prehĺbi, najmä v prípade ropy a v čoraz väčšej miere aj v prípade zemného plynu. EÚ je dokonca celosvetovo najväčším čistým dovozcom zdrojov energie.

4.7 Energetická politika EÚ preto musí urobiť všetko preto, aby bolo zabezpečené zásobovanie a zásobovacie kanály fosílnych palív. Osobitným problémom je pritom otázka politickej stability niektorých hlavných dodávateľov. V tejto súvislosti nadobúda veľký význam spolupráca s Ruskou federáciou, krajinami Spoločenstva nezávislých štátov (SNS) a štátmi na Blízkom a Strednom východe ako aj v regiónoch v susedstve EÚ (napr. Alžírsko a Líbya).

4.8 Energetická politika EÚ musí na druhej strane prijať opatrenia, aby sa v dlhodobom horizonte táto závislosť zmiernila, predovšetkým prostredníctvom efektívnejšieho využívania všetkých zdrojov energie ako aj výraznejším využívaním alternatívnych systémov energie, ako napr. obnoviteľných energií – vrátane ich vývoja a uvedenia na trh – a jadrovej energie. V tejto súvislosti nadobúda osobitný význam ďalšie rozvíjanie alternatívnych systémov energie.

4.9 Túto závislosť možno zmierniť aj výraznejším využívaním značných európskych zásob uhlia, najmä keď sa zohľadní, že v európskom uholnom baníctve platia už dnes podstatne prísnejšie ekologické normy ako v iných oblastiach sveta.

5. Vývoj spotreby energie v EÚ

5.1 Vývoj spotreby energie EÚ 25 bude pravdepodobne prebiehať podľa **základného scenára**, ako bol popísaný v dokumente Komisie nazvanom „European Energy and Transport Scenarios on Key Drivers“⁽¹³⁾, ktorý bol založený na

⁽¹³⁾ Európska komisia, Generálne riaditeľstvo pre energetiku a dopravu, september 2004.

pokračovaní aktuálnych trendov a politik. Scenár načrtáva nasledovnú prognózu:

5.2 Spotreba primárnej energie sa do roku 2040 zvýši na 2,9 mld. t EkU, t.j. len o 0,6 % ročne. Naproti tomu sa očakáva, že hrubý domáci produkt bude do roku 2030 narastať ročne priemerne o 2,4 %. Zníženie energetickej náročnosti o vyše 1,7 % ročne (!) (spotreba energie v pomere k hrubému domácemu produktu), ktoré je pre dosiahnutie tohto predpokladu potrebné, sa má dosiahnuť pomocou štrukturálnych zmien, zlepšenej energetickej účinnosti a aplikáciou pokrokových technológií.

5.3 Podiel fosílnych energií na pokrytí spotreby primárnej energie vzrastie do roku 2030 dokonca o 2 percentuálne body, a to na 82 %.

5.4 **Uhlie:** Očakáva sa, že po počiatočnom poklese príde zhruba od roku 2015 k opätovnému nárastu spotreby uhlia – v dôsledku toho, že situácia tohto zdroja energie v rámci hospodárskej súťaže pri výrobe elektriny sa zlepší. Rastúce ceny zemného plynu a očakávaná zrelosť pokrokových technológií na premenu uhlia na elektrickú energiu sú hlavnými dôvodmi tohto vývoja. Podľa tohto odhadu dosiahne spotreba uhlia v r. 2030 úroveň, ktorá bola zaznamenaná v r. 2000. Podiel uhlia na spotrebe primárnej energie EÚ 25 bude potom predstavovať – podobne ako v roku 2005 – okolo 15 %. Keďže v období od r. 2005 do r. 2030 sa ráta s poklesom ťažby uhlia v rámci EÚ zhruba o 40 % pri súčasnom zvýšení dovozov uhlia o 125 %, zvýši sa podiel dovozu na pokrytí spotreby uhlia EÚ 25 z jednej tretiny v roku 2005 na takmer dve tretiny v roku 2030.

5.5 **Ropa:** Keďže miera rastu bude podľa odhadu predstavovať 0,2 % ročne, čo je podproporčný nárast, poklesne podiel ropy na spotrebe primárnej energie v roku 2030 predbežne na 34 %, teda na hodnotu o 5 percentuálnych bodov nižšiu ako dnes.

5.6 **Plyn:** Spotreba plynu porastie až do roku 2015 nadproporčne výrazne, a to o 2,7 % ročne. Potom sa tento vývoj oslabí, o.i. z dôvodu zníženej konkurencieschopnosti voči uhlíu pri výrobe elektriny. Napriek tomu sa očakáva, že počas celého obdobia do roku 2030 zaznamená plyn najsilnejší nárast v spotrebe spomedzi všetkých fosílnych zdrojov energie. Podiel zemného plynu na spotrebe primárnej energie EÚ 25 vzrastie z 26 % v roku 2005 na 32 % v roku 2030. Skvapalnený zemný plyn (**liquified natural gas – LNG**) umožní diverzifikáciu zásobovania plynom, keďže bude možné zrealizovať dodávky po mori. V súčasnosti pripadá asi 25 % svetového obchodu so zemným plynom na LNG. Najväčšou exportnou krajinou LNG je Indonézia, za ktorou nasledujú Alžírsko, Malajzia a Katar.

5.7 Ťažba fosílnych zdrojov energie sa v rámci EÚ 25 bude do roku 2030 znižovať zhruba o 2 % ročne. Do roku 2030 sa tým prehĺbi závislosť od dovozu pri všetkých fosílnych zdrojoch energie na vyše dve tretiny. Podiel dovozov na spotrebe uhlia bude v r. 2030 predstavovať – ako už bolo uvedené – takmer dve tretiny, v prípade plynu to bude 80 % a v prípade ropy takmer 90 %. Zvlášť kritická je rastúca závislosť dovozov plynu od obmedzeného počtu dodávateľov.

5.8 Spotreba elektriny bude do roku 2030 rásť priemerne o 1,4 % ročne. Tým vzrastie potreba elektrárenských kapacít z dnešnej hodnoty asi 700 GW (maximálny elektrický výkon) o 400 GW, t.j. zhruba na 1100 GW v roku 2030. Okrem toho vzniká nevyhnutnosť nahradiť staré elektrárne novými zariadeniami. Podľa odhadu Európskej komisie v základnom scenári bude očakávaný nárast kapacít pokrytý zvýšením výkonu približne o 300 GW v oblasti fosílnych energií a približne o 130 GW pri veternej, vodnej a slnečnej energii, zatiaľ čo v prípade jadrových elektrární sa v období od roku 2005 do roku 2030 očakáva pokles kapacít zhruba o 30 GW, ak nepríde k zásadnej zmene rámcových politických podmienok.

5.9 Zásobovanie EÚ energiou tak v nadchádzajúcich 25 rokoch stojí pred veľkými výzvami a úlohami, s ktorými však môžu byť spojené aj hospodárske šance. K tomu patrí aj zabezpečenie dodávok, vrátane zníženia závislosti od dovozov, dodržiavanie zvyšujúcich sa ekologických požiadaviek, zaručenie konkurencieschopných cien energií a realizácia nevyhnutných investícií.

6. Uhlie, ropa a zemný plyn v trvalo udržateľnej kombinácii zdrojov energie

6.1 Uhlie, ropa a zemný plyn sú prírodné uhľovodíky, ktoré vznikli počas miliónov rokov premenou biologických substancií – uloženej biomasy. To znamená, že ide o uloženú slnečnú energiu. Podľa geologických podmienok vzniku (napr. tlaku, teploty, veku) vznikli rôzne produkty. Podstatným odlišujúcim prvkom je obsah vodíka v palive. Pomer vodíka k uhlíku je najvyšší pri zemnom plyne (4: 1), pri rope predstavuje približne 1,8: 1 a v prípade uhlia je to 0,7: 1. Tento pomer podstatným spôsobom určuje využitie fosílnych surovín v rôznych aplikačných oblastiach.

6.2 Využívanie uhlia, ropy a zemného plynu ako zdroja energie, ako suroviny na výrobu mnohých produktov (od liečiv až po bežné plasty) a ako redukčný prostriedok s obsahom uhlíka pre výrobu železa a ocele je dodnes nenahraditeľné. Avšak ich špecifické fyzikálno-chemické vlastnosti (napr. skupenstvo, obsah vodíka, obsah uhlíka, obsah popola) spôsobujú, že pre niektoré účely použitia sa hodia obzvlášť dobre a pre iné menej dobre. Výber uhľovodíka, ktorý sa má použiť,

prebieha podľa hospodárskych, technických a ekologických kritérií.

6.3 Približne 7 % fosílnych zdrojov energie spotrebovaných v EÚ slúži na tzv. neenergetickú spotrebu, t.j. hlavne na výrobu chemických produktov. Na začiatku minulého storočia boli látky získavané spočiatku z uhlia základom pre toto výrobné odvetvie. Medzičasom boli látky získavané z uhlia takmer v plnom rozsahu nahradené zemným plynom a ropnými produktami. Pokiaľ to bude možné zo strany zásobovania, bude v tomto trhovom segmente dominovať ropa a zemný plyn aj v budúcnosti. Dosah rezerv ropy a zemného plynu, ktorý je pre tento účel potrebný, by bol oveľa dlhší, keby sa podarilo využívať tieto zdroje energie v menšej miere pre účely výroby energie a tepla.

6.4 Pri výrobe ocele v kyslíkových konvertoroch sa etablovala technológia vysokých pecí a konvertorov založená na uhlíku. Procesy vo vysokých peciach si vyžadujú použitie koksu z čierneho uhlia ako redukčného prostriedku na výrobu surového železa, ktorý slúži zároveň ako podporný prostriedok a systém plynovania. Priemerná spotreba redukčného prostriedku dosahuje v prípade moderných európskych zariadení hodnotu 475 kg na tonu surového železa, čím sa približuje najnižšej novej hodnote, ktorá je potrebná z technologického hľadiska.

6.5 Odvetvie dopravy vykazuje ešte vysoké miery prírastku. Na toto odvetvie pripadá približne 25 % spotreby energie a v cestnej premávke existuje takmer úplná závislosť od ropných produktov. Kvapalné palivá majú vysoký obsah energie na jednotku objemu, resp. hmotnosti. To je predpokladom pre hospodárne a efektívne využitie v odvetví dopravy. Kvapalné pohonné hmoty a ich infraštruktúra sa preto presadili v cestnej premávke. Zvýšené využívanie elektricky poháňaných vozidiel, ako elektrifikovanej železnice, umožňuje väčšiu diverzifikáciu využívania zdrojov primárnej energie (uhlia, plynu, obnoviteľných zdrojov energie, jadrovej energie) a môže tak prispieť k zníženiu závislosti od ropy.

6.6 Konkurenciou kvapalných pohonných hmôt na báze ropy je priame využívanie zemného plynu a skvapalneného zemného plynu (liquified natural gas – LNG) ako pohonnej hmoty. Treba vyčkávať, či tieto produkty budú schopné získať väčšie trhové podiely⁽¹⁴⁾.

6.7 Domácnosti a malí spotrebitelia potrebujú asi 30 % energie. Výber zdroja energie prebieha podľa hospodárskych kritérií a je v čoraz väčšej miere určovaný ekologickým hľadiskom a hľadiskom komfortu. V tomto sektore si navzájom konkurujú vykurovací olej, zemný plyn, elektrina a v husto obývaných oblastiach aj diaľkové teplo z kogeneračných zariadení.

⁽¹⁴⁾ Analogicky to platí aj pre kvapalné pohonné látky z biomasy, ktoré sa môžu uplatniť na trhu len vďaka vysokým dotáciám.

6.8 40 % spotreby energie v EÚ sa premieňa v elektrárňach na elektrickú energiu a teplo. Uhlie, ropa a zemný plyn, ale aj jadrová energia sú technicky v rovnakej miere vhodné na premenu na elektrinu. V technicky vysoko efektívnych elektrárňach sa pri využívaní zemného plynu dosahuje účinnosť (z premeny primárnej energie na elektrickú energiu) približne 60 %. Pri využití čierneho uhlia je účinnosť moderných zariadení medzi 45 % a 50 %, v prípade hnedého uhlia sa dosahuje 43 %.

6.9 Približne 40 % potreby elektriny na celom svete sa vyrobí z uhlia, v EÚ je to zhruba 30 %. Z celosvetovej produkcie uhlia sa využije asi 63 % na výrobu elektriny: uhlie je pri výrobe elektriny nákladovo výhodnejšie ako ropa alebo zemný plyn a je aj bezpečne prístupné na celom svete z výrazne diverzifikovaných výrobných oblastí.

6.10 Zameraním využívania uhlia na výrobu ocele a elektriny možno dosiahnuť kombináciu fosilnej energie, ktorá spojí hospodárske výhody, ochranu životného prostredia, bezpečnosť zásobovania a šetrný prístup k zdrojom. Celosvetové zásoby uhlia sú podstatne vyššie než zásoby ropy a zemného plynu.

6.11 Rámcové politické podmienky by preto mali poskytovať podnety, aby znižujúce sa a flexibilnejšie využiteľné suroviny – ropa a zemný plyn – boli vyhradené tým spôsobom využitia – najmä doprave a chemickému priemyslu – ktoré by mohli využívať uhlie (ako aj jadrovú energiu a sčasti aj obnoviteľnú energiu) len v prípade vynaloženia ďalších nákladov, techniky a energie – teda aj ďalšej produkcie CO₂! Týmto spôsobom by bolo možné oddialiť vyčerpanie týchto rezerv v prospech budúcich generácií.

6.12 To by zároveň znamenalo vytvoriť stimuly pre využívanie uhlia (ako aj využívanie obnoviteľnej a jadrovej energie) v elektrárňach, aby sa v týchto zariadeniach nespotrebovali ropa a zemný plyn (pozri aj bod 8.12). Európa disponuje v strednej a východnej Európe významnými zásobami čierneho a hnedého uhlia. Využitie týchto rezerv môže zabrániť ďalšiemu prehĺbovaniu závislosti EÚ od dovozov energie.

7. Ochrana životného prostredia a klímy

7.1 Ekologické analýzy a ekologické porovnávanie fosílnych zdrojov energie musia zahŕňať celý reťazec výroby a využívania: dobývanie/ťažba suroviny, preprava, premena energie a využívanie konečnej formy energie. Všetky kroky sú spojené s väčším či menším vplyvom na životné prostredie a so stratami energie. Pri dovážaných zdrojoch energie je potrebné zohľadniť aj tie vplyvy na životné prostredie, ku ktorým prichádza mimo hraníc EÚ.

7.2 Pri ťažbe/produkcii uhlia, ropy a zemného plynu je nutné zohľadniť rôzne vplyvy na životné prostredie. Pri ťažbe uhlia je potrebné udržať plochu zaberanej krajiny a emisie prachu na čo najnižšej úrovni. Pri realizácii vrtov a ťažbe ropy treba zamedziť únikom ropy a zemného plynu, ako aj iných vedľajších produktov. To isté platí analogicky aj pri ťažbe zemného plynu a následnú prepravu ropovodmi, resp. plynovodmi alebo lodnú prepravu týchto surovín. Osobitné opatrenia sú potrebné pri ťažbe na otvorenom mori (offshore). Metán vyskytujúci sa pri ťažbe ropy by nemal byť spaľovaný, ale musí byť prepravený na priemyselné využitie. To isté platí aj pre banský plyn vyskytujúci sa pri ťažbe uhlia, ktorý môže obsahovať významný podiel metánu.

7.3 Európska smernica o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení stanovuje prísne ekologické predpisy pre zriadenie a prevádzku elektrární s výkonom ≥ 50 MWth. Koncentrácia znečisťujúcich látok v spalinách elektrární spaľujúcich plyn, olej a uhlie musí byť obmedzená podľa stavu techniky stanoveného v tejto smernici. Staršie zariadenia musia byť dodatočne vybavené potrebnou technológiou. Týmto má byť zabezpečené, aby emisie prachu (aj jemného prachu, pozri bod 7.6), oxidu siričitého, oxidov dusíka a obzvlášť škodlivých ťažkých kovov a tiež toxických a rakovinotvorných organických látok boli zredukované na úroveň tolerovateľnú pre prírodu i pre človeka. Emisie hluku musia byť obmedzené do takej miery, aby sa v čo najväčšej možnej miere zabránilo rušivému vplyvu pre okolie.

7.4 Uhlie obsahuje aj nehorľavé zložky, ktoré sa po spálení v elektrárni zachytávajú ako popol (v elektrických alebo textilných filtroch). Obsah popola v čiernom uhli predstavuje zvyčajne asi 10 % (v niektorých prípadoch až 15 %). V závislosti od zloženia sa tento popol používa ako prídavná látka v cementárstve a pri výstavbe ciest alebo na vyplnenie baní a krajiny po povrchovej ťažbe.

7.5 Aj ropa obsahuje podiel popola, ktorý je však nízky. Pri spracovaní ropy v rafinériách zostáva popol, ktorý obsahuje o.i. zlúčeniny vanádia a niklu, v pevnom stave – tzv. ropný koks. Tento zostatok sa za účelom zvyškového využitia energie spaľuje v elektrárňach alebo spaľovniach, ktoré disponujú potrebnými čistiacimi zariadeniami na zachytávanie všetkých škodlivín.

7.6 V uplynulých rokoch sa stále viac diskutuje o emisiách tzv. jemného prachu⁽¹⁵⁾. Ide pritom o vznášajúce sa častočky prachu prenikajúce do pľúc, ktoré sú menšie než 10 μ m a môžu vyvolať ochorenia dýchacích ciest. Takéto častočky sú emitované aj pri spaľovaní uhlia a ropy, resp. oleja, pretože úplné zachytenie najjemnejších častíc popola vo filtroch nie je možné. Najvýznamnejším zdrojom emisií jemného prachu sú

⁽¹⁵⁾ Smernica 96/92/ES Rady z 27. septembra 1996 o posudzovaní a kontrole kvality ovzdušia.

však vozidlá poháňané vznety motorom, ak nie sú vybavené filtrom na ich zachytávanie. V prípade elektrární spalujúcich uhlie a olej je emisia prachu obmedzená hraničnými hodnotami európskej smernice o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení na 20 mg/m³. Vo veľkých elektrárnach sú emisie jemného prachu redukované okrem toho aj mokrým odsírovaním plyných spalín. Aby bolo možné ešte viac znížiť emisie jemného prachu a dodržať hraničné hodnoty emisií celoplošne v Európe, vydala EÚ sprísnené ustanovenia pre vozidlá so vznety motorom, ktoré predpisujú, že od roku 2008 musia byť osobné vozidlá vybavené filtrom na zachytávanie týchto častíc.

7.7 Odsírenie plyných spalín veľkých uhoľných elektrární a priemyselných spaľovní bolo v niektorých členských štátoch EÚ záväzne predpísané už v osemdesiatych rokoch 20. storočia. Tým sa podarilo zastaviť prekysľovanie pôdy a jazier, ktoré bolo vtedy pozorované. Najnovšie znenie európskeho nariadenia o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení predpisuje pre zariadenia > 300 MW hraničnú hodnotu pre SO₂ v plyných spalinách v max. výške 200 mg/m³. Súčasný stav techniky umožňuje zachytávanie zlučiení síry s účinnosťou vyše 90 %. Pre produkty vyrobené zo zachytenej síry, najmä v prípade sadry, sa našli nové trhy a znížilo sa využívanie prírodných zdrojov.

7.8 Pri spaľovaní fosílnych palív sa pri vysokých teplotách spaľovania tvoria z dusíka nachádzajúceho sa v samotných palivách, resp. vo vzduchu používaného pri spaľovaní a zo spaľovaného kyslíka tzv. oxidy dusíka. Tieto oxidy dusíka môžu pri zvýšenej koncentrácii vyvolať ochorenia dýchacích ciest a sú aj predstupňom pri vzniku škodlivého ozónu. Európske nariadenie o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení vyžaduje, aby emisie oxidov dusíka z elektrární > 300 MW nepresiahli hranicu 200 mg na 1 m³ plyného odpadu.

7.9 Vedci predpokladajú, že existuje kauzálna súvislosť medzi emisiami CO₂, spôsobenými činnosťou človeka, a ostatných takzvaných „skleníkových plynov“ a nárastom teploty na povrchu Zeme (skleníkový efekt). O rozsahu tohto efektu vládne ešte neistota. Každoročne vznikajú na základe spaľovania uhlia, ropy a zemného plynu emisie CO₂ vo výške asi 20 mld. ton – toto je hlavný zdroj emisií CO₂ spôsobených činnosťou človeka. Popri náraste efektívnosti a opatreniach na úsporu energie je potrebné rozvíjať techniky na zachytávanie CO₂ (pozri nižšie), ktoré by v dlhodobom horizonte výrazne prispeli k riešeniu tohto problému.

7.10 Zvyšovanie efektívnosti pri premene energie a jej využívaní je predpokladom rozsiahlych úspechov pri ochrane klímy. Opatrenia, ktoré sú pre tento cieľ potrebné, by sa mali energicky presadzovať v praxi. Stratégie zamerané na nahrádzanie palív nedosahujú naproti tomu požadovaný cieľ v takej

výraznej miere, pretože sa sústreďujú jednostranne na využívanie určitých zdrojov energie, napr. na plyn, a tým by spochybnili hospodárnosť a bezpečnosť zásobovania EÚ energiou. Plyn je okrem toho dôležitou surovinou pre chemický priemysel a odvetvie dopravy, a preto by sa nemal využívať na výrobu elektriny.

7.11 Pri porovnaní jednotiek energie vyprodukuje spaľovanie zemného plynu oproti spaľovaniu uhlia len 50 – 60 % CO₂ škodlivého pre klímu, pretože okrem uhlíka obsiahnutého v zemnom plyne sa energeticky využíva (spaluje) aj vodík, ktorý sa v ňom nachádza. Avšak samotný metán – hlavná zložka zemného plynu – je z klimatického hľadiska oveľa účinnejší skleníkový plyn (asi 30-násobne) než CO₂. Pri produkcii a využívaní fosílnych zdrojov energie je preto potrebné urobiť všetko na zabránenie emisiám metánu. Metán, ktorý sa uvoľňuje pri ťažbe ropy a čierneho uhlia, sa musí zachytávať a využívať. Aj pri preprave zemného plynu je bezpodmienečne nutné zabrániť únikom metánu. Už pri najmenších stratách pri preprave plynovodmi totiž zemný plyn stráca svoju vyššie uvedenú výhodu oproti uhliu.

7.12 Rýchle úspechy pri ochrane klímy a životného prostredia pri využívaní uhlia, ropy a plynu možno dosiahnuť – ako preukazujú skúsenosti z minulosti – predovšetkým vtedy, keď sú zastaralé zariadenia a elektrárne nahradené zariadeniami s najmodernejšou technikou a najvyššou možnou efektívnosťou. Rámcové politické podmienky, ktoré podporujú investície do nových technológií, sú preto veľmi vhodné na dosiahnutie náročných cieľov ochrany životného prostredia.

7.13 Európske predpisy o životnom prostredí priniesli v uplynulých 20 rokoch harmonizáciu noriem v tejto oblasti v štátoch európskeho spoločenstva. Významným spôsobom k tomu prispela európska smernica o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení a smernica 1999/30/ES ako aj politiky a opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti a na zníženie emisií skleníkových plynov.

8. Technologický vývoj ⁽¹⁶⁾

8.1 V EÚ 25 predstavujú elektrárne na uhlie, olej a plyn vyše 60-percentný podiel na celkovom inštalovanom výkone elektrární a tvoria tak hlavný pilier výroby elektriny v Európe. Kvôli nutnosti nahradiť zastaralé elektrárne a okrem toho pokryť zvýšenú potrebu elektrárenských kapacít (pozri bod 5.8) bude v priebehu nadchádzajúcich 25 rokov potrebné vystavať vo veľkom rozsahu nové elektrárne. Aj pri zohľadnení výraznejšieho využívania obnoviteľných energií a ďalšieho rozvoja jadrových elektrární budú musieť elektrárne na uhlie a plyn pokryť podstatnú časť tejto potreby. Čím vyššia bude účinnosť a čím lepšie zachytávanie škodlivín, tým ľahšie bude možné chrániť klímu a splniť environmentálne požiadavky.

⁽¹⁶⁾ Pozri k tomu aj stanovisko výboru „Potreba výskumu pre bezpečné a trvalé zásobovanie energiou“.

8.2 Preto je potrebné zvýšené výskumno-vývojové úsilie aj v oblasti ďalšieho rozvoja elektrární na fosílnych palivách. V deväťdesiatych rokoch bolo toto úsilie zanedbané a verejné prostriedky na výskum boli drasticky zredukované takmer vo všetkých členských štátoch.

8.3 Výbor víta, že bolo prijaté jeho opakované odporúčanie vytvoriť v 7. rámcovom programe pre výskum a vývoj vlastnú tematickú oblasť „Energetika“. No je tiež potrebné zodpovedajúco prispôsobiť aj výskumné programy členských štátov. Tým by mohol byť iniciovaný významný obrat trendu. Týka sa to aj ďalšieho rozvoja technológií pre elektrárne na využívanie fosílnych zdrojov energie, ktorý by navyše prispel ku konkurencieschopnosti európskeho odvetvia výstavby elektrárenských zariadení na globálne expandujúcom elektrárenskom trhu.

8.4 Moderné uhoľné elektrárne dosahujú v súčasnosti pri využívaní čierneho uhlia účinnosť vyše 45 %, pri využívaní hnedého uhlia je to vyše 43 %. Sú známe aj vývojové kroky, na základe ktorých by bolo možné dosiahnuť v uhoľných elektrárnach do roku 2020 účinnosť na úrovni 50 %. Dlhodobým cieľom je zvýšiť teplotu a tlak v kolobehu pary na 700 °C/350 bar a na tento účel musia byť vyvinuté potrebné materiály. Pre novú generáciu elektrární na hnedé uhlie je potrebné preskúšať vstupné zariadenia na sušenie hnedého uhlia. Takéto náročné vývojové ciele si vyžadujú medzinárodnú spoluprácu, aká existuje napr. v projektoch EÚ pod názvom AD 700 a Comtes 700 zameraných na vývoj elektrárne so 700 °C. Demonštrácia nových koncepcií elektrární si vyžaduje investície až do výšky 1 mld. €. Keďže jednotlivé podniky zrejme nie sú schopné výlučne znášať náklady a riziká, je potrebné snažiť sa o spoluprácu európskych podnikov.

8.5 Vývoj vysokovýkonných plynových turbín umožnil v posledných desaťročiach v plynových elektrárnach výrazné zlepšenie efektivity. Účinnosť nových elektrární na zemný plyn dosiahol takmer 60 %. Avšak na základe prudkého nárastu cien na trhu s plynom existuje neistota ohľadom dlhodobej konkurencieschopnosti elektrární na zemný plyn a tým aj ohľadom výstavby nových elektrární na zemný plyn.

8.6 Aby sa dal využiť dosiahnutý pokrok v oblasti technológie plynových turbín aj pre výrobu elektriny z uhlia, je potrebné najprv premeniť uhlie na plyn. EÚ významne prispela v 80-tych a 90-tych rokoch svojimi prostriedkami na výskum a rozvoj technológie splynovania a podporila výstavbu dvoch demonštračných elektrární s integrovaným splynovaním uhlia (IGCC). Tento vývoj by mal ďalej pokračovať, a to nielen vzhľadom na nárast efektivity uhoľných elektrární, ale pre vytvorenie technickej základne pre ďalší vývoj smerujúci k uhoľnej elektrárni bez emisií CO₂.

8.7 Nárast efektivity a znižovanie CO₂ sa nesmie obmedzovať na priemyselnú oblasť a výrobu elektriny. Potenciál pre dosahovanie úspor je v súčasnosti obzvlášť vysoký pri domácnostiach a malých podnikoch, pretože tu doteraz často chýba

nákladový stimul (úspory pri spotrebe/náklady na nové zariadenia alebo zdokonaľovanie existujúcich).

8.8 Rastúcu potrebu energie v EÚ zaznamenáva odvetvie dopravy, čo je spôsobené zvýšenou mobilitou po rozšírení EÚ. Nárast emisií škodlivín relevantných pre zdravie a skleníkových plynov musí byť najprv obmedzený vývojom efektívnejších motorov a vozidiel produkujúcich menej škodlivín a neskôr musia byť tieto emisie aj absolútne znížené. Je potrebné neustále rozvíjať technológie čistenia odpadových plynov. Tento cieľ možno dosiahnuť podľa všetkého len úspešným vývojom a celoplošným zavedením súboru pokrokových technológií. Medzi tieto patrí vylepšenie spalovacích motorov, dieselovej technológie, hybridného pohonu, pohonných látok, účinnosti pohonov vozidiel, vývoj palivových článkov a príp. aj vodíkovej technológie.

8.9 Palivové články sú zásadne vhodné na zvýšenie účinnosti kombinovanej výroby elektriny a tepla v motorových vozidlách ako aj pri stacionárnom využívaní v domácnostiach, malých podnikoch a priemysle, a to zrejme až o 20 %. Pre tento účel je potrebné palivo v plynnom skupenstve – zemný plyn, syntézny plyn alebo čistý vodík, ktorý možno získať napr. z metanolu pomocou špeciálneho prístroja zaradeného pred článok. No palivovému článku – hoci je známy už vyše 150 rokov – sa doposiaľ nepodarilo dosiahnuť vedecko-technologický prielom ako (konkurencieschopný) pohon vozidiel alebo decentralizovaný agregát na výrobu elektriny a tepla. Výskum a vývoj by však mal pokračovať aj s podporou verejných prostriedkov, aby bolo možné preskúmať tento potenciál a – ak by to bolo realizovateľné – využiť ho.

8.10 Ani jedna energetická alternatíva nevyvolala v posledných rokoch toľko pozornosti ako alternatíva „vodík“. Často sa dokonca hovorí o budúcej vodíkovej spoločnosti. Verejnosť však často podlieha nedorozumeniu, že vodík je podobne ako ropa alebo uhlie zdroj primárnej energie. To nie je pravda: vodík je potrebné získať buď z fosílnych uhľovodíkov alebo z vody – v tom druhom prípade s použitím elektrickej energie – podobne, ako je CO₂ zhorený uhlík, tak voda (H₂O) je zhorený vodík.

8.11 Okrem toho má preprava vodíka z technického, energetického a nákladového hľadiska viac nevýhod ako preprava elektriny alebo kvapalných uhľovodíkov. To znamená, že vodík by sa mal používať tam, kde nie je zmysluplné alebo možné použitie elektriny. Je potrebná nepredpojatá analýza tejto koncepcie, aby sa výskum mohol koncentrovať na realistické ciele.

8.12 Kvôli rozhodujúcemu významu dobre prepraviteľných uhľovodíkov (pohonné hmoty) pre odvetvie dopravy by sa mali rezervy/zdroje maximálne šetriť, t.j. ropa by sa nemala využívať tam, kde možno úspešne nasadiť aj uhlie, jadrové palivá alebo obnoviteľné zdroje energie.

9. Zachytávanie a trvalé skládkovanie CO₂

9.1 Významnú redukciu celosvetových emisií skleníkových plynov do polovice tohto storočia, ktorá by dokonca presahovala požiadavky z Kjóta a ktorú si ako cieľ stanovila EÚ, možno dosiahnuť len vtedy, keď budú v nadchádzajúcich desaťročiach elektrárne a iné veľké priemyselné podniky koncipované, vybudované a prevádzkované ako výrobné prevádzky bez emisií CO₂ alebo s nízkymi emisiami CO₂. Jadrová energia a obnoviteľné zdroje energie nebudú ani v prípade intenzívneho rozvoja schopné prevziať túto úlohu výlučne na seba a nahradiť počas niekoľkých desaťročí fosílnu palivú.

9.2 Bolo navrhnutých viacero postupov na prevádzkovanie uhoľných elektrární bez emisií CO₂. Tieto postupy možno – s modifikáciami – uplatniť aj pri spaľovaní olejov a plynu. V zásade možno ísť tromi cestami: (i) zachytávanie CO₂ zo spalín bežných elektrární, (ii) vývoj kyslíkového spaľovania a (iii) kombinovaná splyňovacia elektráreň so zachytávaním CO₂ z palivového plynu. Vývoj najďalej pokročil v prípade tretej koncepcie.

9.3 Odstránením CO₂ z palivového plynu pri splyňovaní uhlia vzniká čistý vodík, ktorý môže byť využitý vo vodíkových turbínach na výrobu elektriny. Ako odpadový plyn vzniká neškodná vodná para. Ak by sa táto technológia preukázala ako úspešná, možno očakávať synergický efekt s vodíkovou technológiou v iných oblastiach uplatnenia.

9.4 Koncepcie elektrární s integrovaným splyňovaním uhlia (Integrated Gasification Combined Cycle – IGCC) sa intenzívne skúmajú a vyvíjajú už vyše 20 rokov. Postup pri príprave plynu je principiálne známy, musí byť však prispôbený uhoľnej technológii. Náklady na výrobu elektriny tejto koncepcie elektrárne sa ale oproti tradičným elektrárnam bez zachytávania CO₂ takmer zdvojnásobia a spotreba zdrojov vzrastie zhruba o tretinu. Napriek tomu bude táto technológia na väčšine stanovíšť nákladovo výhodnejšia než iné technológie na výrobu elektriny bez emisií CO₂, ako napr. veterná energia, solárna energia alebo výroba elektriny z biomasy.

9.5 V 80-tych rokoch sa v Európe rozvíjali rôzne koncepcie IGCC – vtedy pravdaže ešte bez zachytávania CO₂, sčasti s podporou EÚ. V Španielsku a Holandsku boli vybudované

a prevádzkované 300 megawattové demonštračné zariadenia na čierne uhlie. Pre využívanie hnedého uhlia bolo vyvinuté, vybudované a prevádzkované demonštračné zariadenie – takisto s podporou EÚ – na výrobu syntetického plynu pre účel následnej syntézy metanolu. Európa tak vlastní vynikajúce technologické východiskové podmienky na vývoj uhoľných elektrární bez emisií CO₂ a ich preskúšanie v demonštračných zariadeniach.

9.6 Nielen elektrárne, ale aj iné priemyselné procesy, pri ktorých vzniká veľký objem emisií CO₂, napr. pri výrobe H₂, pri rôznych procesoch v chemickom priemysle a pri spracovaní minerálnych olejov či výrobe cementu a ocele, by mali byť preskúmané s cieľom, či by bolo možné zachytávanie CO₂. Pri niektorých z uvedených procesov sa zachytávanie môže realizovať podľa všetkého s nižšími nákladmi a technicky jednoduchšie ako v prípade elektrární.

9.7 Výskum však musí vyriešiť bezpečné, ekologické a nákladovo výhodné skládkovanie CO₂. Uvažuje sa o skládkovaní vo vyťažených ložiskách ropy a plynu, v akvíferných geologických vrstvách, v uhoľných ložiskách a aj v oceáne. Zatiaľ čo skládkovanie vo vyťažených ložiskách ropy a plynu – tam, kde sa nachádzajú – je zrejme nákladovo najvhodnejšou alternatívnou, sa v prípade veľkých objemov favorizuje ukladanie v akvíferných geologických vrstvách, aj z toho dôvodu, lebo také geologické podmienky sa nachádzajú na celom svete. Pritom je dôležité overiteľne preukázať, že v takýchto ložiskách možno CO₂ uskladniť bezpečne, dlhodobo a bez negatívnych vplyvov na životné prostredie. EÚ podporuje mnohé výskumné projekty, ktoré slúžia tomuto cieľu. Výsledky, ktoré boli doteraz dosiahnuté, sú povzbudzujúce, napriek tomu existuje napr. pri uložení v oceáne neistota, či možný nárast teploty nespôsobí jeho opätovné uvoľnenie (pozri aj bod 3.14).

9.8 Pre rozsiahle využitie bude technológia zachytávania CO₂ a jeho skládkovania k dispozícii až po roku 2020 a aj to len za predpokladu, že požadované práce v rámci výskumu a vývoja sa zrealizujú včas a úspešne. Štúdie odhadujú náklady na každú tonu zabránených emisií CO₂ vo výške 30-60 €/t na zachytenie CO₂, jeho transport a skládkovanie, čo je výhodnejšie ako väčšina postupov výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o viacročnom financovaní činnosti Európskej námornej bezpečnostnej agentúry v oblasti boja proti znečisťovaniu životného prostredia plavidlami, ktorou sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1406/2002“

KOM(2005) 210 v konečnom znení - 2005/0098 (COD)

(2006/C 28/03)

Rada Európskej únie sa rozhodla 7. júna 2005 podľa článku 71 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. októbra 2005. Spravodajcom bol pán Chagas.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 124 hlasmi za, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Prostredníctvom nariadenia (ES) č. 724/2004 z 31. marca, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1406/2002 ustanovujúce Európsku námornú bezpečnostnú agentúru (ENBA), boli tejto agentúre pridelené nové úlohy v oblasti boja proti znečisťovaniu ropnými látkami.

1.2 Tento návrh ustanovuje postupy, ako bude Spoločenstvo financovať nové úlohy agentúry na základe viacročného záväzku rozloženého na obdobie siedmich rokov, v rokoch 2007 - 2013. Komisia navrhuje finančný príspevok vo výške 154 miliónov EUR na pokrytie nevyhnutného financovania počas uvedeného sedemročného obdobia.

1.3 Po pridelení nových úloh Správna rada agentúry prijala v októbri 2004 Akčný plán pripravenosti a boja proti znečisťovaniu životného prostredia. V akčnom pláne sú určené činnosti, ktoré agentúra plánuje začať realizovať v súvislosti s príslušným nariadením, tak z hľadiska zásahu pri úniku ropných látok použitím špecializovaných plavidiel proti znečisťovaniu životného prostredia, ako aj z hľadiska pripravenosti ako prostriedku vedenia efektívnych operácií v súvislosti s bojom proti znečisťovaniu životného prostredia.

1.4 ENBA stanovila štyri primárne oblasti aktivít, a to Baltské more, západný prístup ku kanálu La Manche, pobrežie Atlantického oceánu a Stredozemné more (najmä oblasť obchodnej cesty tankerov od Čierneho mora), kde agentúra plánuje umiestniť prenajaté plavidlá na boj proti znečisteniu, ktoré budú pripravené zasiahnuť na požiadanie jedného alebo viacerých členských štátov. Je potrebné zdôrazniť, že úlohou agentúry v tomto smere je doplniť (nie nahradiť) zásahové mechanizmy jednotlivých členských štátov proti znečisťovaniu životného prostredia. Akčný plán ďalej zahŕňa dodatočné zása-

hové kapacity pre prípady havárií, pri ktorých dôjde k úniku nebezpečných a škodlivých látok (NŠL).

1.5 Podľa nariadenia, zmeneného a doplneného v roku 2004 je úlohou agentúry poskytovať Komisii a členským štátom technickú a vedeckú pomoc v oblasti boja proti znečisťovaniu životného prostredia, a to v troch oblastiach: informácie, spolupráca a koordinácia a operatívna pomoc.

1.6 Práve operatívna pomoc si bude vyžadovať najväčšie finančné investície, keďže súčasťou akčného plánu je vytvorenie siete pohotovostných plavidiel určených na zber ropy a satelitného snímacieho servisného centra. Zmluvy, ktoré bude agentúra uzatvárať na zabezpečenie pomoci pri zbere ropy, zahŕňajú všetky činnosti a ich finančné náklady až do začatia zásahu po úniku ropných látok. Výdavky, spojené so zásahom plavidla určeného na zber ropy bude hradiť žiadajúci členský štát.

1.7 Keďže tieto úlohy majú dlhodobý charakter, Komisia navrhuje viacročný rozpočet, ktorý bude môcť jednak pokryť dlhodobé investície a zároveň zabezpečiť primeranú finančnú istotu, pričom dohodnutím dlhodobých zmlúv sa znížia náklady.

2. Všeobecné poznámky

2.1 EHSV vo svojom stanovisku k návrhu pridelenia nových úloh ENBA v oblasti boja proti znečisťovaniu ropnými látkami⁽¹⁾ privítal návrh Komisie a zdôraznil kľúčovú úlohu agentúry v zlepšovaní námornej bezpečnosti v členských štátoch. Výbor však vyjadril poľutovanie nad tým, že niektoré členské štáty stále nie sú patrične vybavené na zvládanie závažných námorných nehôd, akými boli havárie ropných tankerov Erika a Prestige.

(1) Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004, spravodajca pán Chagas.

2.2 Napriek dosiahnutému pokroku momentálne stále existuje zopár prípadov, kde je ešte stále čo zlepšovať. Spolu s akčným plánom agentúra predstavila prehľad zásahových kapacít pre prípady znečistenia životného prostredia ropnými látkami, akými disponujú členské štáty, podľa ktorého je v určitých regiónoch potrebné doplniť tieto kapacity ďalšími plavidlami a zariadením na zber ropy.

2.3 Všetky pobrežné štáty nemôžu očakávať, že budú neustále vybavené všetkými prostriedkami potrebnými na samostatné zvládanie závažných námorných nehôd, najmä únikov ropy veľkého rozsahu. Avšak v dôsledku súčasného nedostatku prostriedkov došlo k environmentálnym škodám, ktoré budú mať dlhodobé následky.

2.4 EHSV preto podporuje návrh na poskytnutie potrebných prostriedkov pre ENBA na zabezpečenie dodatočných mechanizmov k preventívnym a zásahovým mechanizmom členských štátov proti znečisťovaniu, ktoré agentúra poskytne na požiadanie členských štátov. Avšak EHSV zdôrazňuje, že tieto prostriedky môžu slúžiť len ako doplnkové. Za žiadnych okolností sa uvedené finančné prostriedky nemôžu použiť na nahradenie opatrení na predchádzanie znečisteniu, ktoré majú zabezpečiť členské štáty.

2.5 EHSV obzvlášť zdôrazňuje potrebu viacročného programu financovania týchto mechanizmov. To je jediný spôsob ako zabezpečiť dôsledné programovanie činnosti ENBA v tejto oblasti a optimalizovať využívanie prostriedkov uzatváraním zmlúv na poskytovanie plavidiel rýchlej reakcie⁽²⁾ na minimálne obdobie troch rokov.

2.6 EHSV znovu opakuje svoju pripomienku, uvedenú v stanovisku, na ktoré sa odvolával bod 2.1, ohľadne potreby zabezpečiť, aby majiteľ(-lia) lodí prenajatých na tento účel rešpektoval(-i) príslušné právne predpisy Spoločenstva, ako aj medzinárodné právne predpisy, najmä tie, ktoré upravujú bezpečnostné podmienky na lodiach a životné a pracovné podmienky členov posádky.

2.7 Keďže akčný plán prijatý agentúrou stanovuje priority na základe obmedzených fondov, ktoré majú byť k dispozícii, EHSV sa obáva, že by finančné prostriedky, ktoré budú nakoniec poskytnuté, mohli byť, vzhľadom na súčasné ťažkosti pri dosahovaní dohody v otázke rozpočtu Spoločenstva, nižšie než bolo stanovené v návrhu rozpočtu. To by znamenalo uprednostňovanie určitých opatrení pred inými alebo dosahovanie pokroku v niektorých oblastiach na úkor ostatných. EHSV nemôže podporovať takýto prístup, keďže rozhodnutie členských štátov udeliť agentúre dodatočné právomoci znamená potrebu zabezpečiť nevyhnutné finančné prostriedky, ktoré by jej umožnili dosahovať stanovené ciele v oblasti prevencie

námorného znečisťovania životného prostredia. Je nevyhnutné, aby sa prevencii a boju proti námornému znečisťovaniu životného prostredia prideliла potrebná dôležitosť tiež na úrovni Spoločenstva a aby sa na túto otázku nehládalo len z ekonomickej stránky.

2.8 EHSV je znepokojený oneskoreniami niektorých členských štátov pri zavádzaní určitých opatrení, ktoré už boli prijaté v oblasti prevencie a boja proti námornému znečisťovaniu životného prostredia, najmä čo sa týka určovania lokalít, ktoré poskytujú útočisko, a ochranných oblastí, poskytovania zariadení na príjem alebo posilňovania opatrení na účinnú štátnu kontrolu prístavov. Napriek pravidelne vyjadrovaným dobrým zámerom, najmä po každej novej závažnej námornej nehode, tieto oneskorenia vyvolávajú pochybnosti o skutočnom záväzku týchto krajín v oblasti prevencie a boja proti námornému znečisťovaniu životného prostredia.

2.9 Investovať je potrebné aj do prostriedkov vzdušného pozorovania a vybavenia pre zisťovanie a boj proti znečisteniu životného prostredia a do predchádzania porušovaniu nariadení v oblasti boja proti znečisťovaniu životného prostredia.

2.10 Satelitné snímanie tiež môže slúžiť ako doplnok k pozorovacím a monitorovacím činnostiam. EHSV podporuje plán Komisie zriadiť satelitné snímacie servisné centrum, ktoré by pomáhalo členským štátom pri zisťovaní, monitorovaní a riadení nezákonného vypúšťania a náhodných únikov ropných látok.

2.11 Vzhľadom na vysoké náklady⁽³⁾ satelitného snímania je EHSV presvedčený, že je potrebné optimalizovať využitie prostriedkov a najmä, že členské štáty musia navzájom koordinovať využívanie snímok, čo by mohlo viesť k značnej úspore nákladov. Zároveň je potrebné investovať do zdokonaľovania spôsobu získavania snímok vo všetkých európskych námorných oblastiach, keďže súčasný záber snímania nie je komplexný, a to najmä v oblasti Stredomoria.

2.12 Za veľmi dôležité tiež EHSV považuje opatrenia v oblasti informácií, spolupráce a koordinácie. Tieto opatrenia zabezpečia racionálnejšie využívanie existujúcich prostriedkov a agentúra má pri tom zohrať kľúčovú úlohu.

3. Závery

3.1 EHSV podporuje návrh na poskytnutie potrebných prostriedkov pre ENBA na zabezpečenie dodatočných mechanizmov k preventívnym a zásahovým mechanizmom členských štátov proti znečisťovaniu, ktoré agentúra poskytne na požiadanie členských štátov.

⁽²⁾ „Rýchly“ v tejto súvislosti znamená, že určené plavidlo môže zasiahnuť do 24 hodín. Transformácia vrátane inštalácie potrebného vybavenia na palubu obyčajne trvá 4 – 8 hodín a za ďalších 4 – 8 hodín plavidlo dorazí na miesto nehody.

⁽³⁾ Snímka územia s rozlohou 500 km² stojí 800 - 1 000 EUR, v závislosti od viacerých faktorov (napr. omeškanie žiadaného prenosu, časový predstih, v akom bola zmluva uzavretá). Podľa striedneho odhadu, ktorý poskytla ENBA, je ročne potrebných 1 000 snímok.

3.2 Výbor však vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že mnohé členské štáty zatiaľ nevyčlenili príslušné finančné prostriedky alebo nezriadili svoje vlastné mechanizmy, a žiada Komisiu, aby ich vyzvala na urýchlenie tohto procesu.

3.3 EHSV sa obáva, že by finančné prostriedky, ktoré budú nakoniec poskytnuté, mohli byť, vzhľadom na súčasné ťažkosti pri dosahovaní dohody v otázke rozpočtu Spoločenstva, nižšie než bolo stanovené v návrhu rozpočtu. Rozhodnutie členských štátov udeliť agentúre dodatočné právomoci znamená potrebu zabezpečiť nevyhnutné finančné prostriedky, ktoré by jej umož-

nili dosahovať stanovené ciele v oblasti prevencie námorného znečisťovania životného prostredia. Je nevyhnutné, aby sa prevencii a boju proti námornému znečisťovaniu životného prostredia pridělila potrebná dôležitosť tiež na úrovni Spoločenstva a aby sa na túto otázku nehládalo len z ekonomickej stránky.

3.4 Úloha agentúry v podpore spolupráce a koordinácie činnosti a využívania prostriedkov členských štátov má zásadný význam pre nastolenie racionálnej a cenovo efektívnej stratégie.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade na tému: Riadenie rizík a kríz v poľnohospodárskom sektore“

KOM(2005) 74 v konečnom znení

(2006/C 28/04)

Európska komisia sa 20. apríla 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Oznámenie Komisie Rade na tému riadenie rizík a kríz v poľnohospodárskom sektore“

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená prípravnými prácami prijala svoje stanovisko dňa 7. októbra 2005 (spravodajcom bol pán BROS).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 122 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Toto oznámenie Európskej komisie nadväzuje na viacero dokumentov vypracovaných na európskej úrovni: na správu Komisie o riadení rizík z januára 2001, rozpravu Rady počas švédskeho predsedníctva, ktorá prebehla na jar 2001, španielske memorandum a medzinárodnú konferenciu v Madride o poľnohospodárskom poistení o zárukách príjmov, ktorá sa konala začiatkom roka 2002, na memorandum gréckeho predsedníctva a seminár o prírodných katastrofách v Solúne z roku 2003, ako aj na konferenciu usporiadanú holandským predsedníctvom o hmotných a nehmotných nákladoch eradikácie chorôb zvierat.

1.2 Konkrétne toto oznámenie reaguje na záväzok Komisie, ktorý si vytýčila v rámci Reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky v júni 2003 v Luxemburgu vo forme vyhlásenia:

„Komisia preskúma špecifické opatrenia voči rizikám, krízam a prírodným katastrofám celoštátnych rozmerov v oblasti poľnohospodárstva. Do konca roka 2004 bude Rade predložená správa so zodpovedajúcimi návrhmi. Komisia sa predovšetkým zameria na možnosti financo-

vania týchto opatrení prostredníctvom jedného percentuálneho bodu z modulácie priamo prerozdeľovaného členským štátom, ako aj na zahrnutie článku do každej spoločnej organizácie trhu, ktorý by Komisiu v prípade krízy v celom Spoločenstve splnomocňoval konať v súlade so smernicami ustanovenými pre takéto prípady v spoločnej organizácii trhu s hovädzím mäsom.“

1.3 Tiež reaguje na závery Rady z decembra 2003, kde za žiada, aby Komisia pokračovala vo vedení diskusie o nástrojoch riadenia rizika v poľnohospodárstve a poskytla inventár dostupných nástrojov riadenia rizika a taktiež aby posúdila možnosti riadenia rizika a prípadné nové nástroje (Spoločná organizácia trhu, finančné záväzky, pravidlá hospodárskej súťaže), a konečne, aby zhodnotila príležitosti poskytnuté usmerneniami Spoločenstva pre štátnu pomoc v poľnohospodárskom sektore a ak je to potrebné, navrhla úpravy.

1.4 SPP v minulosti poskytovala ochranu prostredníctvom politiky podpory trhu a cien. Avšak v dôsledku ostatnej reformy sú poľnohospodári čoraz bezprostrednejšie vystavovaní

najrôznejším rizikám. Komisia chce taktiež v rámci SPP preveriť nové nástroje, ktoré by mohli pomôcť poľnohospodárom zlepšiť riadenie rizika a krízové riadenie.

1.5 Vo svojich pracovných dokumentoch Komisia načrtáva zoznam rizík v poľnohospodárstve: riziko pre ľudí či zamestnancov, riziko na kapitáli (budovy atď.), finančné riziko, riziká spojené so zodpovednosťou za škody (v oblasti biotechnológií ...), riziko v oblasti produkcie (klimatické podmienky), cenové riziko. Okrem toho Komisia vypracovala prehľad nástrojov na riadenie existujúcich rizík: zadlženosť a investície (vklady s nezdaňovanými úrokmi), prispôbené výrobné techniky, diverzifikácia, technika predaja (zmluvy, združovanie), termínové zmluvy, vzájomné fondy a poistenie.

1.6 Tieto úvahy sú zatiaľ iba všeobecného rázu a bude ich treba dopracovať, aby čo najlepšie zodpovedali očakávaniam a aby dokázali čo najväčmi zmierniť negatívne následky kríz v poľnohospodárskom sektore.

2. Návrh Komisie

2.1 Na prvých troch stranách svojho oznámenia sa Komisia venuje uvedeniu problematiky riadenia rizík a krízového riadenia do kontextu. V pracovných dokumentoch priložených k oznámeniu sa objavuje množstvo myšlienok. Komisia následne vo svojich návrhoch reaguje na žiadosti formulované v záveroch Rady: rozšírenie ochrannej siete a použitie modulačných fondov na financovanie opatrení na riadenie rizík a kríz prostredníctvom troch možností: poistenie proti prírodným katastrofám, podpora vzájomných fondov a poskytovanie základného krytia proti príjmovým krízam.

2.2 Pri použití prostriedkov z modulácie sa predpokladá využitie nástrojov založených na opatreniach na rozvoj vidieka. Tieto nové opatrenia by teda mali zlepšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárskych podnikov (prvá os), zabezpečiť dodržiavanie zásady ročného rozpočtu a pravidiel o štátnej pomoci, ako aj súlad s kritériami Svetovej organizácie obchodu kategórie „green box“.

2.3 Prvá možnosť sa týka poistenia proti prírodným katastrofám. Komisii by to mohlo pomôcť znížiť jednorázové platby členských krajín. Poistné, ktoré zaplatí poľnohospodár, môže byť dotované až do výšky 50 %. Platba sa poskytne vtedy, ak straty prekročia 30 % priemernej produkcie za posledných 3 roky alebo mediánnej produkcie za posledných 5 rokov (pri výpočte sa vylúči najlepší a najhorší rok). Náhrada nesmie prekročiť 100 % strát a takisto nesmie špecifikovať typ alebo objem produkcie do budúcnosti. Jednou z alternatív voči subvencovaniu platieb poistného je zaistenie súkromných poistných spoločností.

2.4 Druhú možnosť predstavujú vzájomné fondy. Poľnohospodárov treba nabádať, aby sa snažili riziko znášať spoločne.

Existuje tu možnosť dočasnej a postupne sa znižujúcej podpory pri úhrade administratívnych nákladov. Dotácia sa vypočíta podľa počtu zúčastnených poľnohospodárov. Fond musí byť uznaný členskou krajinou. Dodržanie kritérií kategórie „green box“ Svetovej organizácie obchodu sa posudzuje individuálne pre každý prípad.

2.5 Tretou možnosťou je poskytnutie základného krytia proti príjmovým krízam. Vychádza z kanadského modelu a z požiadaviek tzv. zelených opatrení („green box“). Cieľom je zvýšenie likvidity v čase krízy (podpora na strane príjmu). Systém musí byť otvorený pre všetkých poľnohospodárov. Náhrada sa poskytuje vtedy, ak straty presiahnu 30 % referenčného obdobia (rovnako ako pri prvej možnosti). Je nutné určiť indikátor príjmu. Náhrada musí byť nižšia než 70 % strát a nesmie určovať typ alebo objem výroby do budúcnosti.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Výbor víta návrh Komisie, ktorý otvára diskusiu o otázke zásadného významu pre budúcnosť poľnohospodárstva. Komisia toto oznámenie vypracovala v snahe reagovať na konkrétne požiadavky v rámci záväzných úprav. Výbor toto oznámenie považuje len za počiatočné úvahy, ktoré bude treba rozpracovať, aby zodpovedali rizikám a krízam opísaným v úvode.

3.2 V prvej kapitole (Úvod) a v druhej kapitole (Pozadie) svojho oznámenia Komisia načrtáva nové podmienky platné po reforme SPP z roku 2003 (zavedenie režimu jednotnej platby) a referuje o rôznych opatreniach a úlohách, ktoré Rada prijala a zadala v oblasti riadenia rizika a krízového riadenia v poľnohospodárstve. V oznámení Komisie a ani v pracovnom dokumente GR pre poľnohospodárstvo sa výslovne nehovorí o zmenách, ku ktorým došlo v oblasti rizík, ktorým je vystavené európske poľnohospodárstvo.

3.3 Výbor podotýka, že reforma z júna 2003 vedie k podstatnému zvyšovaniu kolísavosti poľnohospodárskych cien, čo spolu so súčasnou kolísavosťou cien vstupov vedie k zvyšovaniu pravdepodobnosti výskytu hospodárskych kríz poškodzujúcich poľnohospodárske podniky. Podľa mnohých vedcov sa navyše v súčasnosti častejšie vyskytujú aj nepredvídané klimatické situácie. V prípade krízy sú poľnohospodári vždy najslabšími časťami výrobných a distribučných línií. Preto potrebujú silné nástroje na vysporiadanie sa s rizikami a krízami. Výbor si teda želá vysloviť sa k viacerým bodom, ktoré načrtla Komisia.

3.4 Je záslužné, že Európska komisia navrhuje tri možnosti. Tie by mali byť na úrovni členských krajín fakultatívne a mali by sa navzájom dopĺňať. Samé o sebe si zasluhujú pozornosť a netreba ich vopred zavrhať. Naopak, každou z nich sa treba hlbšie osobitne zaoberať.

3.5 Komisia uvažuje použiť na financovanie navrhnutých možností jeden modulačný bod. Najprv by však mala vyhodnotiť finančné potreby súvisiace s navrhovanými opatreniami. Výbor teda zdôrazňuje, že návrh Komisie je z hľadiska rozpočtu neutrálny, no kladie si otázku, či budú plánované prostriedky postačovať na pokrytie potrieb.

3.6 Prostriedky z prvého piliera majú za úlohu stabilizovať trhy a príjmy, čo bolo poľnohospodárom zaručené až do roku 2013. Tieto prostriedky sú nevyhnutné na prežitie mnohých poľnohospodárskych podnikov, preto treba dbať na to, aby sa modulácia priamej pomoci nezvyšovala.

3.7 Výška modulácie sa značne líši v závislosti od jednotlivých členských krajín, pri nových členoch je dokonca nulová. Výbor teda navrhuje alternatívu k modulačnému bodu: každý členský štát by mohol na riadenie rizík a kríz vyčleniť časť prostriedkov, ktoré mu boli pridelené v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu na rozvoj vidieka.

3.8 Z dôvodu využitia prostriedkov z modulačných fondov sa Komisia pri svojich úvahách pohybovala v rámci rozvoja vidieka. Výbor sa nazdáva, že treba k problematike pristupovať širšie a navrhnúť aj iné formy aktivít, najmä v oblasti spoločných organizácií trhu, politiky hospodárskej súťaže, obchodných výmen atď.

3.9 Ak uvažujeme o rizikách a krízach, treba si uvedomiť, že ich riadenie sa netýka vždy len Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Riziká súvisiace s nepredvídateľnými prírodnými katastrofami, proti ktorým nie je možné sa poistiť a s epidémiami, napr. epidémiou slintačky a krívačky, nemožno zaradiť do SPP. Pri reakcii na uvedené špecifické situácie musí existovať možnosť využiť aj iné existujúce nástroje ako napríklad Veterinárny fond alebo Fond solidarity. Okrem toho sa uvažuje aj o vytvorení európskeho systému pre prírodné katastrofy⁽¹⁾, ktorý by mal pokrývať aj riziká v oblasti poľnohospodárstva.

3.10 Výbor zdôrazňuje, že všetky uvedené nástroje môžu úspešne fungovať len ak sa použijú ako doplnky súčasných mechanizmov riadenia trhov v rámci spoločnej organizácie trhu, ktoré obsahujú najvýkonnejšie nástroje prispôbené potrebám jednotlivých sektorov. Takisto je v oblasti obchodu absolútne nutné, aby EÚ v rámci cyklu z Dohy zachovala preferencie Spoločenstva.

⁽¹⁾ pozri stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zlepšenie mechanizmu Spoločenstva v oblasti civilnej ochrany“, spravodajca: pani SANCHEZ MIGUEL, v štádiu vypracovania.

3.11 *Poznámky k návrhu Komisie v oblasti rozvoja vidieka*

3.11.1 Poľnohospodárske záruky

3.11.1.1 Výbor pripomína svoje stanovisko⁽²⁾ na tému „Režim poľnohospodárskeho poistenia v rámci Spoločenstva“. Viacero požiadaviek, ktoré v ňom boli vyslovené, je stále aktuálnych. Poľnohospodárske poistenie je účinným nástrojom na krytie určitých stanovených rizík. Takéto nástroje však nemôžu nahradiť činnosť verejných orgánov pri riadení mimoriadnych rizík.

3.11.1.2 V súčasnosti povoľujú hlavné usmernenia o štátnej pomoci v poľnohospodárskom sektore pomoc až do výšky 80 % ceny poistného pokrývajúceho straty spôsobené prírodnými katastrofami ako sú zemetrasenia a inými mimoriadnymi udalosťami. Straty spôsobené nepriaznivými poveternostnými podmienkami alebo chorobami zvierat a rastlín sa považujú za prírodné katastrofy len vtedy, ak škody dosiahnu určitú výšku, ktorá je stanovená na 20 % bežnej produkcie v znevýhodnených oblastiach a na 30 % v ostatných oblastiach.

3.11.1.3 Na poistky, ktoré okrem prírodných katastrof pokrývajú aj straty v nižšej výške spôsobené nepriaznivými poveternostnými podmienkami alebo chorobami zvierat a rastlín, je možné získať štátnu pomoc až do výšky 50 % poistného.

3.11.1.4 Návrhy Komisie v tejto kapitole teda predstavujú krok späť voči momentálnym možnostiam povoleným v rámci štátnej pomoci. Ak majú byť skutočným stimulom na uplatňovanie tohto nástroja pre čo najviac poľnohospodárov, treba navrhnúť mechanizmus, ktorý bude pre prijímateľov zaujímavejší.

3.11.1.5 V niektorých členských krajinách existujú mechanizmy, ktoré sa osvedčili v určitých sektoroch prevencie rizika (napr. forma združeného poistenia voči viacerým rizikám). EHSV podporuje snahu Komisie vytvoriť nový doplnkový nástroj v oblasti poľnohospodárskeho poistenia. Zavedenie nových mechanizmov na úrovni EÚ by však nemalo ohroziť existujúce režimy, ktorých efektívnosť sa preukázala v národnom meradle.

3.11.1.6 Napriek tomu, že mechanizmus poľnohospodárskeho poistenia má v rámci rozvoja vidieka horizontálny charakter, musí umožňovať sektoriálne uplatňovanie, aby bolo možné ho prispôbovať potrebám rozličných regiónov Európskej únie.

3.11.1.7 Možnosťami zaistenia sa zaoberali už mnohé, doteraz nepublikované práce. Mohla by sa vytvoriť solidarita medzi vzájomnými poisťovňami a súkromnými poisťovňami pri vytvorení Zaisťovacieho fondu. Vytvorenie zaisťovne na európskej úrovni by mohlo znamenať skutočný prínos pre Spoločenstvo.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 313, 30.11.92, s. 25.

3.11.2 Vzájomné fondy

3.11.2.1 Podpora, ktorú navrhuje Komisia, nie je dostatočne stimulujúca. Je potrebné poskytnúť prinajmenšom dotáciu na základné imanie pri zakladaní takýchto fondov, ktorá zabezpečí ich fungovanie na začiatku. Realizovateľnosť tejto možnosti by sa musela zabezpečiť podporou zo strany organizácií výrobcov.

3.11.2.2 Nemožnosť dosiahnutia dohody v Rade počas vytvárania fondu v sektore bravčového mäsa svedčí o zložitosti tejto úlohy. V prípade vážnej krízy v sektore príspevky pracovníkov nestačia na pokrytie potrieb. Avšak v mnohých prípadoch vzájomné fondy umožňujú prežitie hospodársky životaschopných poľnohospodárskych podnikov počas krízy.

3.11.2.3 Silným stimulom na združenie výrobcov a všetkých subjektov produkčnej a distribučnej línie by bolo priame riadenie trhových aktivít vzájomného fondu, ako sú napr. podpora predaja, spracovanie, skladovanie či predaj do nečlenských krajín. Tým by sa v uvedených subjektoch zvýšil zmysel pre zodpovednosť, keďže by zohrávali významnejšiu rolu na trhu a zároveň by tento krok zabezpečil súlad so smerovaním reformy z roku 2003. Navyše, ak sa vzájomné fondy realizujú na úrovni, ktorá je blízka ekonomickým subjektom, často pracujú efektívnejšie než ak tento nástroj uplatňuje verejná správa.

3.11.2.4 V prípade, že už existujú skôr vytvorené vzájomné fondy, uvedený nový prostriedok by im v žiadnom prípade nemal konkurovať – naopak by im mal prospieť.

3.11.3 Základné krytie proti príjmovým krízam

3.11.3.1 Táto možnosť ešte nie je v praxi dostatočne overená a treba ju ďalej rozpracovať. V Európskej únii sa politika podpory na strane príjmov v mnohých sektoroch realizuje prostredníctvom priamej pomoci. Navrhovaný mechanizmus v súčasnosti v žiadnom prípade nemôže nahradiť priame platby poľnohospodárom. To by však nemalo Komisii brániť zaoberať sa v dlhodobej perspektíve aj ostatnými spôsobmi.

Z analýzy uplatňovania uvedeného systému v Kanade⁽³⁾ vyplýva, že by sa v strednodobej a dlhodobej perspektíve mohol stať zaujímavým nástrojom aj pre Európsku úniu. Mnohí z našich obchodných partnerov ako USA a Kanada ho využívajú ako významný mechanizmus. Vo forme, v ktorej sa uplatňuje v Kanade, tvorí jeden z hlavných nástrojov kanadskej politiky na podporu príjmov poľnohospodárov a vyžaduje značný objem prostriedkov z verejného rozpočtu, ktoré momentálne EÚ nemá k dispozícii.

⁽³⁾ Podrobnejšie informácie sa nachádzajú na internetovej adrese <http://www.agr.gc.ca/pcsra/main.html>

3.11.4 Informácie o existujúcich opatreniach v oblasti riadenia rizika a krízového riadenia

3.11.4.1 Výbor sa stotožňuje s názorom Komisie, podľa ktorého je nevyhnutné podporovať rozvoj nástrojov riadenia rizika vychádzajúcich z trhu (poistenie, termínové zmluvy, zmluvné poľnohospodárstvo).

3.11.4.2 Výbor pripomína svoje stanovisko na tému rozvoja vidieka a žiada, aby vzdelávacími a informačnými aktivitami bol poverený Európsky sociálny fond a nie Fond rozvoja vidieka, ktorý plní iné ciele.

3.11.5 Zosúladenie pravidiel

3.11.5.1 V súlade s princípom subsidiarity sa rozvoj vidieka realizuje na úrovni členských krajín. Povinné sú teda len opatrenia z agro-enviromentálnej oblasti. Výbor priznáva, že takýto postup má svoj význam, keďže umožňuje prispôsobiť poľnohospodársku politiku skutočným potrebám regiónov EÚ. V rámci celej Únie sa však zvýšila pravdepodobnosť výskytu rizík a kríz. Preto je potrebná určitá harmonizácia, aby sa s poľnohospodármi z celej Európskej únie zaobchádzalo rovnako a aby mali všetci prístup k nástrojom riadenia rizika a krízového riadenia.

3.12 Návrhy týkajúce sa spoločných organizácií trhu

EHSV vyjadruje želanie predložiť k trom možnostiam navrhovaných Komisiou ďalšie návrhy. Komisia by v záujme vyššej efektívnosti a nižšej finančnej náročnosti mala uvažovať o nástrojoch, ktoré umožnia skorú reakciu na primeranej úrovni, ako je napríklad podpora predaja, súkromné skladovanie, znižovanie výroby atď., aby mohla rýchlo zasiahnuť v prípade krízy.

Pomocou nástrojov analýzy trhu je v súčasnosti možné predvídať recesiu v mnohých sektoroch. Takéto krízy často vznikajú v dôsledku krátkodobej nerovnováhy medzi ponukou a dopytom v regionálnom meradle. Rýchly zásah, ktorý by mohol byť prípadne aj regionálne zameraný, by umožnil zabrániť prehĺbeniu krízy a jej rozšíreniu na väčšie územie.

3.12.1 Podpora predaja poľnohospodárskych produktov

3.12.1.1 Podporné aktivity môžu byť na úrovni EÚ financované rozličnými nástrojmi: rozvoj vidieka, vnútorný trh alebo trh nečlenských krajín. Ako tu už bolo spomenuté, aktivity na podporu predaja v skorom štádiu sú veľmi účinným prostriedkom, ktorý umožňuje odvrátiť prehĺbenie krízy. Komisia by mala zjednodušiť realizáciu takýchto krokov rozličnými nariadeniami, aby bolo možné v prípade potreby rýchlo konať.

3.12.2 Pomoc pri skladovaní produktov

3.12.2.1 Pomocné opatrenia pri skladovaní produktov sa už v prípade sektorových kríz osvedčili vo viacerých spoločných organizáciách trhu. Umožňujú odvrátiť krízu spôsobenú nadprodukciou tým, že sa predaj rozloží na dlhšie obdobie. Európska únia by mala povoliť organizáciám výrobcov využívať tento nástroj v rámci vzájomných fondov. Navyše ide o zaujímavú páku na podporu organizovanosti výrobcov.

3.12.3 Rozšírenie „ochrannej siete“ v prípade krízy trhu

3.12.3.1 V prípade rozsiahlych kríz na území Spoločenstva v rámci organizácie spoločného trhu s hovädzím mäsom môže Komisia využiť právny základ článku 38 nariadenia ⁽⁴⁾ o SOT s hovädzím mäsom, kde sa uvádza: „V prípade, že sa na trhu zaznamená podstatný rast alebo pokles cien a dá sa očakávať, že táto situácia pretrvá, čím sa narušuje stabilita trhu alebo hrozí, že sa tak stane, možno prijať nevyhnutné opatrenia“.

3.12.3.2 EHSV s poľutovaním konštatuje, že podľa názoru Komisie nie je všeobecné zavedenie tejto klauzuly vhodné, nakoľko v iných sektoroch sa neuplatňuje. Rada ministrov vyjadřila súhlas s postupom Komisie v tejto otázke.

3.12.3.3 Výbor pripomína, že situácia sa od reformy z roku 2003 zmenila. V niektorých SOT navyše neexistuje ochranná sieť. Narušenie dôvery spotrebiteľov v sektore bravčového mäsa alebo hydiny, ktoré by malo za následok drastický pokles spotreby, by dovedlo mnohé hospodárstva do záhuby.

3.12.3.4 V snahe zabezpečiť rovnaký prístup vo všetkých sektoroch a vzhľadom na to, že ide len o poskytnutie právneho základu na to, aby Komisia mohla konať, ak to uzná za vhodné, výbor žiada, aby ustanovenie o „ochrannej sieti“ bolo rozšírené na všetky spoločné organizácie trhu a v dôsledku uvedeného žiada Komisiu a Radu o prehodnotenie ich stanoviska.

3.12.4 Pomoc pri spracúvaní

3.12.4.1 V sektoroch, ktorých produkty je možné konzumovať čerstvé alebo spracované, umožňuje podpora pri spracúvaní zabrániť kríze v oblasti čerstvých produktov tým, že sa krátkodobovo povolí nadbytok výroby pri spracúvaní – tento trh je stálejší, a teda nereaguje natolko na zmeny v objeme výroby.

⁽⁴⁾ Nariadenie č. 1254/1999; Ú. v. EÚ L 160, 26.6.1999, s. 21.

Uvedené kroky by mohli podniknúť členské krajiny alebo organizácie výrobcov.

3.12.5 Podpora dobrovoľného zníženia produkcie

3.12.5.1 Opatrenia na zníženie produkcie patria medzi najúčinnnejšie. Ak je podľa vývoja trhu možné predpokladať prebytok na strane ponuky vzhľadom na dopyt, dobrovoľné alebo povinné obmedzenie produkcie ešte pred zberom úrody umožňuje odvrátiť krízu. Uvedené kroky by mohli podniknúť členské krajiny alebo organizácie výrobcov.

4. Osobitné poznámky

4.1 Nutnosť vymedziť poľnohospodárske krízy

4.1.1 Európska komisia definuje krízu ako „nepredvídanú situáciu, ktorá ohrozuje životaschopnosť poľnohospodárskych statkov, či už na miestnej úrovni, alebo v celom sektore produkcie ⁽⁵⁾“. Výbor sa nazdáva, že treba jasne odlišovať hospodárske krízy od ostatných kríz a definovať hospodárske krízy pomocou objektívnych a transparentných kritérií.

4.1.2 Pri hospodárskych krízach musí Komisia presne definovať, v čom spočíva „regionálna kríza“, „celoštátna kríza“ a „kríza na úrovni Spoločenstva“. Definícia by mala vychádzať z dôkladnej znalosti trhu, aby bolo možné určiť priemerné ceny za posledné tri roky alebo priemerné ceny za posledných päť rokov s vylúčením najlepšieho a najhoršieho roka. K vyhláseniu krízy na trhu by sa pristúpilo, ak by bol zaznamenaný pokles cien konkrétneho produktu o X % počas Y dní. X a Y treba stanoviť v závislosti od sektora, členskej krajiny či produkčnej oblasti. Začiatok a ukončenie krízy by mohli teda určovať verejné orgány.

4.1.3 Pre prípady ostatných kríz si každá členská krajina vytvorila dostatočné definície na riadenie situácií v konkrétnych podmienkach.

4.2 Nutnosť upraviť pravidlá hospodárskej súťaže v čase krízy

4.2.1 V čase krízy sa pokles ceny vyplácanej výrobcovi vždy nepremietne na spotrebiteľa ⁽⁶⁾, čo naruša optimálne fungovanie trhu. Rada by mala prehodnotiť nariadenie z roku 1962 o uplatňovaní niektorých pravidiel hospodárskej súťaže na dorábanie poľnohospodárskych produktov a obchod s nimi a rozšíriť tak pôsobnosť GR pre hospodársku súťaž. Uvedené generálne riaditeľstvo by tak bolo nútené zabezpečiť riadne fungovanie trhu v čase krízy odchýlením sa od zvyčajných zásad.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 74.

⁽⁶⁾ pozri stanovisko EHSV na tému „Sektor veľkých maloobchodných reťazcov – trendy a dopady na poľnohospodárov a spotrebiteľov“, spravodajca: pán ALLEN.

4.2.2 Za týmto účelom je možné zaviesť rôzne konkrétne nástroje, predovšetkým v sektore ovocia a zeleniny. Na takéto zasahovanie úradov do trhu musí dať súhlas Komisia v rámci výnimiek, ktoré existujú v určitých sektoroch ako napríklad poisťovníctvo. Takéto odchýlenie od pravidiel hospodárskej súťaže by bolo iba dočasné a dozerali by naň počas krízy verejné orgány.

4.2.3 Dalo by sa tu uvažovať o dohodách o cenách medzi podnikateľmi, podľa vzoru dohôd, ktoré uzatvárajú spoločnosti ovládajúce celý výrobný a distribučný reťazec alebo distribútori prostredníctvom nákupných centráľ.

4.2.4 Takisto by bolo možné navrhnúť obmedzenie výšky rozdielu výkupnej ceny a spotrebiteľskej ceny pri nespracovaných produktoch.

4.3 Nutnosť zaviesť lepšie riadenie obchodných tokov

4.3.1 V rámcovej dohode z augusta 2004 o liberalizácii obchodu s poľnohospodárskymi produktmi v rámci Svetovej organizácie obchodu bolo schválené úplné zrušenie vývozných dotácií pod podmienkou, že budú odstránené aj ostatné existujúce nástroje. Nateraz je ešte potrebné určiť termíny a rýchlosť ich odstraňovania.

4.3.2 Avšak čím väčší je trh Európskej únie otvorený, tým väčší sú dorábateľia vystavení riziku krízy. Pri prebiehajúcich rokovaniach teda treba trvať na zachovaní zásady preferencie Spoločenstva. Sociálne, cenové a ekologické štandardy v EÚ nesmú byť negatívne ovplyvňované sociálnym a ekologickým dampingom lacných výrobkov z dovozu. Musia byť zohľadnené kritériá sebestačnosti v oblasti výživy. Preto je potrebné zaviesť a ďalej rozvíjať vhodný systém vonkajšej ochrany resp. prístupu na trh.

4.3.3 V období krízy by Európska únia mala obmedziť dovoz a keď sa v budúcnosti začnú uplatňovať dohody WTO, mala by využiť všetok zvyšný priestor na manévrovanie s cieľom podporiť vývoz.

4.3.4 Komisia by mohla uvažovať o tom, že si zachová časť práv oznámených v Ženeve, aby tak mohla vytvoriť nový nástroj na riadenie obchodných výmen.

4.3.5 Toto právo, ktoré by v rámci WTO ostalo zachované, by sa nepoužívalo na sektorové dotácie, ale napríklad ako mechanizmus pri spolupráci s nečlenskými krajinami (podobne ako v prípade Egypta) a uplatňovalo by sa v prípade kríz Spoločenstva na uľahčenie zásobovania trhov mimo EÚ, avšak bez toho, aby sa zároveň kríza rozširovala za jej hranice.

4.3.6 Po dohode s úradmi z nečlenských krajín by navyše bolo možné stanoviť cenu pre prijímateľskú krajinu, tak, aby sa nenarušil jej vlastný trh. Pomoc EÚ by sa mohla týkať nákladov na dopravu či administratívu alebo ceny tovaru (pri potravinovej pomoci).

4.4 Nutnosť prestať uplatňovať zásadu ročného rozpočtu

4.4.1 Pri aktuálnom rozpočte, ktorý je založený na vlastných zdrojoch Európskej únie a ročných výdavkoch, nie je v súčasnosti možné tento princíp opustiť. Vyplývajú z neho však vážne dôsledky a bolo by ho treba v najbližšom čase prehodnotiť v záujme lepšieho fungovania EÚ.

4.4.2 V krátkodobej perspektíve je možné toto obmedzenie obísť. Jedným z riešení by mohla byť možnosť považovať sumy investované do stabilizačných fondov za výdavky. Tieto prostriedky by sa použili len v prípade krízy v roku, keď to bude nevyhnutné.

4.5 Nutnosť využívať organizácie výrobcov

4.5.1 Dobrým nástrojom riadenia obchodných rizík je umožniť organizovanosť výrobcov a dodať im tak väčšiu váhu pri obchodných rokovaniach. Európska komisia by mala pokračovať v činnosti v tomto smere a podporovať ekonomickú organizovanosť výrobcov prostredníctvom stimulačných nástrojov.

4.5.2 Z pohľadu riadenia kríz by výbor uvítal združovanie organizácií výrobcov a subjektov jednotlivých výrobných a distribučných reťazcov na úrovni primeranej úlohám, ktoré by mohli plniť.

5. Závery

5.1 Návrhy Komisie sú prvým krokom správnym smerom v riešení problémov spojených s riadením rizika a krízovým riadením. Sú však len prvým krokom.

5.2 Uvedené návrhy iba dopĺňajú riadenie poľnohospodárskych trhov na úrovni EÚ prostredníctvom SOT a regulácie obchodných výmen. Tieto nástroje už dokázali svoje opodstatnenie a nesmú byť v žiadnom prípade spochybňované.

5.3 Potrebujeme zabezpečiť koordináciu súčasných nástrojov, ktoré sa využívajú pri určitých rizikách alebo krízových situáciách. V tomto ohľade treba zachovať Veterinárny fond a Fond solidarity Európskej únie a skvalitniť ich činnosť, aby bolo možné ich využiť – popri návrhoch popísaných v tejto správe, pri vyrovnávaní sa s rizikami a krízami v poľnohospodárskom sektore.

5.4 Reforma SPP z roku 2003 a stále nepredvídateľnejšie klimatické podmienky budú mať vážne dôsledky pre riadenie poľnohospodárskych podnikov, ktoré budú čoraz citlivejšie na riziká a krízy. Preto je nevyhnutné, aby v rámci prebiehajúcej liberalizácie obchodu v rámci cyklu z Dohy ostali zachované preferencie Spoločenstva.

5.5 Tri možnosti, ktoré navrhuje Komisia je nutné hlbšie preskúmať a realizovať v krátkodobom či strednodobom horizonte. Nepostačujú však na riešenie situácií, ktoré možno predvídať do budúcnosti. V práci teda treba pokračovať na úrovni sektorov pri nadchádzajúcich reformách SOT a zároveň aj prostredníctvom horizontálnej úpravy.

5.6 V oblasti financovania je poskytnutie 1 % z modulácie nepochybne pozitívne, treba však zabezpečiť aj rovnoprávne zaobchádzanie so všetkými poľnohospodármi v EÚ, napríklad prostredníctvom 0,1 % národného poľnohospodárskeho produktu. V budúcnosti bude nutné nájsť iné zdroje financovania.

5.7 EHSV dôrazne žiada vypracovať predbežné a následné (ex ante a ex post) hodnotiace štúdie, ktoré by na jednej strane

zhodnotili aktuálne miery rizika v poľnohospodárstve a výšku potrebných rozpočtových prostriedkov, najmä v súvislosti s reformou SPP, čoraz nestálejšími klimatickými podmienkami a rokovaniaми v rámci WTO, a na druhej strane preskúmali primeranosť navrhovaných riešení k uvedeným situáciám.

5.8 Vytváranie organizácií výrobcov a výrobných a distribučných línií je pre budúcnosť poľnohospodárstva veľmi perspektívne. Komisia by mala rozšíriť svoje aktivity na podporu takejto organizovanosti.

5.9 Je záslužné, že Európska komisia navrhla tri možnosti. Nemali by sme sa definitívne vydať cestou iba jednej voľby, ale nechať výber do budúcnosti otvorený a zaoberať sa každou z nich hlbšie.

5.10 Otázka riadenia rizika a krízového riadenia má pre EHSV zásadný význam. Komisia by na základe doteraz realizovaných krokov v oblasti riadenia rizík a kríz mala v blízkej budúcnosti predložiť legislatívny návrh, ktorý by jednotlivým ustanoveniam dodal konkrétnu formu a ku ktorému by sa EHSV tiež rád vyslovil.

Brusel 26. októbra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kureniec chovaných na produkciu mäsa“

KOM(2005) 221 v konečnom znení – 2005/0099 CNS

(2006/C 28/05)

Rada Európskej únie sa rozhodla 13. júna 2005 podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. októbra 2005. Spravodajcom bol pán NIELSEN.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 123 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 2 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Intenzívny chov kureniec chovaných na produkciu mäsa (brojlerov) sprevádzajú závažné problémy týkajúce sa zdravia a životných podmienok zvierat. Vedecký výbor pre zdravie a priaznivé životné podmienky zvierat pripisuje väčšinu zdravotných problémov zvierat výberu plemena, ktorého účelom je dosiahnutie optimalizácie rýchlosti rastu a lepšiu látkovú premenu, ktorý však neprihliada na životné podmienky a zdravie zvierat. Genetický výber preto spôsobil zmeny metabolických a behaviorálnych vlastností, ktoré majú za následok ochorenia behákov, brušnú vodnatielku, syndróm náhlej smrti, či iné zdravotné problémy. Vedecký výbor okrem toho dospel k záveru, že negatívne následky vysokej hustoty zástavu v budovách, v ktorých sa dá udržať vhodná vnútorná klíma, sú menej závažné ⁽¹⁾.

1.2 Zatiaľ existujú iba všeobecné ustanovenia EÚ o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely ⁽²⁾. Niektoré členské štáty však už majú ustanovenia o ochrane kureniec chovaných na produkciu mäsa a tiež existujú dobrovoľné schémy zabezpečovania kvality, ktoré zahŕňajú vytvorenie priaznivých životných podmienok zvierat. Podľa názoru Komisie plánované spoločné minimálne normy prospejú vytvoreniu priaznivých životných podmienok pre zvieratá a zabezpečia jednotné podmienky hospodárskej súťaže a lepšie fungovanie jednotného trhu. Zodpovedajú tiež narastajúcemu poznaniu občianskej spoločnosti, že primerané normy ochrany zvierat sú nevyhnutné a že by mali byť súčasťou Európskeho akčného plánu zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat, ktorý pripravila Komisia.

1.3 Ako maximálna hustota zástavu kureniec na meter štvorcový využiteľnej plochy („hustota zástavu“) sa navrhuje hodnota 30 kilogramov živej hmotnosti. V zariadeniach alebo osobitných jednotkách zariadenia môžu členské štáty povoliť až

38 kg/m² za podmienky, že majiteľ alebo chovateľ splní celý rad požiadaviek týkajúcich sa medzi iným kontrol ako aj monitorovania a vedenia záznamov, ktorých dodržiavanie overí príslušný úrad členského štátu. Návrh obsahuje okrem toho celý rad podrobných minimálnych noriem, ktoré platia pre všetky podniky; vzťahujú sa na inšpekciu a monitorovanie v rámci zariadenia, napájadlá, kŕmenie, podstielku, hluk, osvetlenie, čistenie, dezinfekciu, vedenie evidencie, chirurgické zákroky, odborné vzdelávanie a usmernenia pre osoby zodpovedné za zaobchádzanie s kureniami. Zariadenia s vyššou hustotou zástavu musia splňať dodatočné požiadavky týkajúce sa evidencie a dokumentácie, koncentrácie NH₃ a CO₂, teploty a vlhkosti vzduchu, koncepcie a technickej kontroly systémov vetrania, vykurovania a ochladzovania. Okrem toho prebieha hodnotenie pomocou ukazovateľov optimálnosti životných podmienok zvierat na základe obhliadky tiel kureniec po porážke a uplatňuje sa postup pri nedodržaní požiadaviek. Navrhuje sa, aby sa uskutočnilo jednotné uplatňovanie a stála úprava ustanovení v prílohách regulačným postupom za účasti Stáleho výboru pre potravinový reťazec a zdravie zvierat.

1.4 Východiskom pre tzv. „integrovanej prístup“ pre zariadenia a jednotky zariadení s vyššou hustotou zástavu je intenzívnejší tok informácií medzi výrobcami, príslušnými orgánmi a bitúnkami na základe obhliadky tiel kureniec po porážke. Sumarizovanie informácií týkajúcich sa parametrov produkcie pre komerčné účely a dohľad nad dodržiavaním potravinového a krmivového práva a hygienických predpisov ⁽³⁾ môže podľa názoru Komisie slúžiť aj zlepšeniu zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat. Integrovaný prístup okrem toho tvorí základ pre nové ustanovenia týkajúce sa hygieny potravín a veterinárnych kontrol ⁽⁴⁾.

1.5 Najneskôr dva roky po schválení smernice a nadväzujúc na skúsenosti s dobrovoľným označovaním etiketou Komisia plánuje predložiť správu o možnom zavádzaní osobitného zosúladeného záväzného režimu označovania etiketou na

⁽¹⁾ „The Welfare of Chickens Kept for Meat Production (Broilers)“, správa z 21. marca 2000.

⁽²⁾ Smernica 98/58/ES, Ú. v. ES L 221, 8. 8. 1998, s. 23. (Smernica bola vypracovaná na základe Európskej konvencie o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely. Obsahuje odporúčanie ku kurencom, ktoré je doplnené o ustanovenia k jatočnej hydine).

⁽³⁾ Nariadenie 882/2004, Ú. v. EÚ L 165, 30.4.2004, s. 1. Korigendum uverejnené v Ú. v. L 191, 28.5.2004, s. 1.

⁽⁴⁾ Nariadenie ES 882/2004, 29.4.2004 („Balík hygienických opatrení“), Ú. v. L 165, 30.4.2004.

úrovni Spoločenstva, pokiaľ ide o kuracie mäso, výroby a prípravky z takéhoto mäsa, ktorým by sa malo potvrdiť dodržiavanie noriem v oblasti zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat. Súčasne sa chce Komisia zaoberať súladom daného režimu označovania etiketou s pravidlami Svetovej obchodnej organizácie. Okrem toho vypracuje správu opierajúcu sa o nové vedecké poznatky a v prípade potreby predloží príslušné právne predpisy o genetických parametroch, v dôsledku ktorých dochádza k zhoršeniu životných podmienok kureníc chovaných na produkciu mäsa.

2. Všeobecné poznámky

2.1 Komisia upozorňuje na to, že verejnosť v celej EÚ s rastúcou pozornosťou zaznamenáva problémy v oblasti zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat v rámci systémov intenzívneho chovu. Jasne to vyplýva okrem iného z prieskumu Eurobarometra z roku 2005⁽⁵⁾. Preto by bolo vhodné chápať zabezpečovanie priaznivých životných podmienok zvierat, ako aj ostatné dôležité aspekty, ako súčasť „európskeho modelu spoločnosti“, aby sa stlmili negatívne dôsledky voľného obchodu a stále silnejšej hospodárskej súťaže tak v rámci EÚ ako aj medzinárodnom meradle.

2.2 Zodpovednosť za problémy kvality životných podmienok zvierat nie je možné prisúdiť iba jednému článku výrobného a distribučného reťazca pre kurenice chované na produkciu mäsa v EÚ, súčasťou ktorého je genetický výber v medzinárodne sústredených chovných centrách, produkcia rodičovských chovných jedincov, liahne, chovatelia, bitúnky, obchodníci a spotrebiteľia. Okrem toho každá zúčastnená strana má odlišný názor na problémy v oblasti zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat a na hospodárske a konkurenčné aspekty. Európsky hospodársky a sociálny výbor ako zástupca občianskej spoločnosti, ktorý má vyvážené zloženie, považuje za svoju úlohu spolupracovať pri stanovovaní oprávnených a prijateľných minimálnych noriem týkajúcich sa životných podmienok zvierat v EÚ.

2.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor oceňuje dôkladné prípravné práce Komisie a navrhnutý postup riešenia problému. Všeobecné ustanovenia platné pre všetky chovy sú ľahko pochopiteľné požiadavky, ktoré sa musia plniť pomocou väčšej samokontroly v rámci zariadení, čo väčšinou nie je problém. Výbor okrem toho súhlasí s väčšinou ambicióznějších požiadaviek, ktoré sú súčasťou integrovaného prístupu k chovu s vyššou hustotou zástavu. V rámci tohto prístupu sa navrhuje systém hodnotenia lézií spôsobených dermatitídou dolnej časti behákov, úmrtnosti a ďalších možných známkov zlých životných podmienok zvierat, ktorý má slúžiť ako základ pre prípadný zásah a zlepšenie pomerov v zariadeniach.

2.4 Kľúčovým problémom je hustota zástavu. Normy tu musia vychádzať z čo najlepších vedeckých poznatkov a zvážením rôznych ukazovateľov fyziologického stavu, správania a zdravia. Opierajúc sa o správu vedeckého výboru

pozvažuje EHSV zavedenie maximálnej hustoty zástavu 30 kg/m² pre chovy všeobecne a 38 kg/m² pre chovy, u ktorých sa negatívne dôsledky tejto hustoty dajú zmierniť dodržaním osobitných požiadaviek na klímu v miestnosti, za obhájiteľné a prijateľné.

2.5 Súčasne je treba uznať, že hustota zástavu sa rozhodujúcim spôsobom odráža vo výrobných nákladoch a v konkurencieschopnosti. Holandské výpočty z marca 2005 ukazujú, že navrhovaná maximálna hustota zástavu by pre takmer všetky podniky v krajine mala dôsledky. Bežnému holandskému hydinařskému závodu by po odpočítaní premenlivých a fixných nákladov zostal zisk v priemere 1,89 centa za kura⁽⁶⁾. To vysvetľuje veľmi malé ziskové rozpätie v chovateľských závodoch. Aby sa pri hustote zástavu 30 resp. 38 kg/m² dosiahol rovnaký zisk, musel by chovateľ na základe tohto výpočtu zvýšiť cenu za kura chované na produkciu mäsa o cca. 8,0 resp. 2,5 centa, čo by pre spotrebiteľa znamenalo iba nepatrné zvýšenie ceny. Odborné kruhy na európskej úrovni však namietajú, že maximálna hustota zástavu pod 42 kg/m² by nevyhnutne viedla k postupnému vytlačeniu produkcie EÚ z európskych a svetových trhov konkurenciou zo strany veľkých exportérov mimo EÚ.

2.6 Preto by požadované nižšie hustoty zástavu v EÚ mala bezpodmienečne sprevádzať úprava medzinárodných obchodných predpisov, takže dovoz z tretích krajín by mal podliehať tým istým alebo adekvátnym požiadavkám. EHSV priznáva, že prediskutovanie tohto problému v súčasnom kole rokovaní so Svetovou obchodnou organizáciou (WTO) sa javí ako nereálne. Ak sa však EÚ rozhodne pre primeraný a oprávnený štandard ochrany zvierat v tejto a v iných oblastiach, mala by byť tiež schopná ako jeden z vedúcich celosvetových obchodných blokov uplatniť svoj vplyv na zavedenie klauzuly na medzinárodnej úrovni, ktorá umožní udržanie tohto štandardu⁽⁷⁾.

2.7 Tretie krajiny, ktoré môžu preukázať komparatívne výhody a prijateľný štandard v oblasti zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat, majú primerané vyhliadky na väčší podiel na trhu v EÚ, a preto by mali podporovať zavedenie medzinárodných noriem. Bolo by však absurdné a neprijateľné, keby následkom vyšších štandardov v EÚ tretie krajiny s nižším štandardom postupne vytlačili európsku výrobu a začali dominovať v oblasti odbytu na európskych trhoch a trhoch v tretích krajinách alebo keby EÚ z dôvodu nedostatkov v významných obchodných partnerov a z dôvodu nebezpečenstva, že sa výroba presunie do týchto krajín, nepodnikla nič pre zabezpečenie priaznivých životných podmienok zvierat.

⁽⁵⁾ Mimoriadna anketa Eurobarometra z júna 2005: „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals“.

⁽⁶⁾ „Economic consequences of reduction of stocking density of broilers“, Ir. P. van Horne, LEI (Agricultural Economics Research Institute), Wageningen University and Research Centre, marec 2005.

⁽⁷⁾ Touto otázkou sa zaoberá nasledujúci dokument: „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o predpisoch o ochrane zvierat chovaných na hospodárske účely v tretích krajinách a ich dosah na EÚ“, KOM(2002) 626, 18.11.2002.

2.8 Z tohto dôvodu je nevyhnutné, aby EÚ pri dovoze zo všetkých tretích krajín – s uzavretou predchádzajúcou medzinárodnou dohodou alebo bez nej – požadovala dodržiavanie príslušných predpisov. Tento nediplotický postup by sa mohol v prípade, že nedôjde k medzinárodnej dohode, ukázať ako nutný s cieľom vyvolania potrebnej pozornosti a uznania požiadavky na zmenu právneho stavu. V každom prípade by Komisia mala dva roky po uplatnení smernice v členských štátoch analyzovať konkurenčné prostredie z ekonomického hľadiska, aby sa získal prehľad o vývoji situácie.

2.9 Svetová organizácia pre zdravie zvierat (OIE) nedávno vyslovila odporúčania k celému radu rôznych aspektov ochrany zdravia zvierat, ktoré vyjadrujú narastajúce pochopenie nutnosti zaviesť medzinárodné minimálne normy. Základ pre odporúčania OIE bol vytvorený na konferencii v roku 2004, na ktorej sa odohral konštruktívny dialóg medzi inštitúciami, vedcami, zainteresovanými stranami a mimovládnyimi organizáciami z celého sveta, medzi nimi aj celého radu rozvojových krajín. Na tejto konferencii bola zdôraznená, že je nevyhnutné, aby medzinárodné normy zabezpečenia priaznivých životných podmienok zvierat spočívali na vedeckých základoch. Výbor sa domnieva, že WTO by sa mala ujať tejto úlohy, keďže minimálne normy prijaté pod záštitou Svetovej organizácie pre zdravie zvierat by sa mali uplatňovať na úrovni WTO.

2.10 Na základe negatívnych skúseností s chýbajúcim uplatňovaním prísnejších pravidiel v jednotlivých štátoch resp. uplatňovaním, ktoré skresľuje hospodársku súťaž, odvetvie na úrovni EÚ požaduje, aby boli určené pravidlá vo forme nariadenia. EHSV si je vedomý výhod nariadenia, dáva však na zváženie, či by členské štáty nedali prednosť smernici, aby prispôbenie vykonávacích ustanovení mohlo prebehnúť so zreteľom na dané skutočnosti príslušnej krajiny. Smernica sa okrem toho zdá byť pre zavedenie navrhovaného integrovaného prístupu vhodnejšia a úprava technických detailov chovateľských metód Spoločenstva by nemusela poskytovať potrebnú pružnosť s ohľadom na použité postupy a mohla by stáť v ceste technickému pokroku v oblasti efektívnejších chovateľských metód zachovávajúcich priaznivé životné podmienky zvierat. Komisii je však treba dôrazne pripomenúť, že je neprijateľné neuplatňovať smernice alebo ich uplatňovať nedostatočne.

2.11 Je potrebné označiť za nezmyselné, že Komisia svoj návrh ako aj potrebu spoločných predpisov zdôvodňuje medzi iným skresľovaním hospodárskej súťaže v dôsledku rozchádzajúcich sa pravidiel v jednotlivých krajinách, zatiaľ čo svojím návrhom súčasne otvára dvere prísnejším národným predpisom v jednotlivých členských štátoch. Základnou podmienkou pre snahu EÚ o jednotné medzinárodné pravidlá je spoločný štandard v EÚ. Pokiaľ ide o neuplatňovanie smerníc alebo o ich nedostatočné uplatňovanie, Komisia by v budúcnosti mala na základe svojej zodpovednosti vyplývajúcej zo zmluvy trvať na správnom uplatňovaní pravidiel v rámci lehôt, o ktorých členské štáty spolurozhodovali.

2.12 Výbor bezvýhradne podporuje ambicioznejšie dobrovoľné opatrenia vo forme súboru pravidiel zaobchádzania so zvieratami, uvítal by však, keby ich na európskej úrovni nahradili spoločné pravidlá, porovnateľné s pravidlami pre

ekologické výrobky. Tým by spotrebiteľia mali alternatívu a trh by sám mohol ukázať, do akej miery existuje záujem zachovávať priaznivé životné podmienky zvierat nad rámec platných minimálnych predpisov. Okrem toho sa výbor zasadzuje za záväznú úpravu označovania výrobkov EÚ etiketou, pokiaľ je to v súlade s pravidlami WTO. Bezpochyby by dodržiavanie platných právnych noriem EÚ malo byť samozrejmosťou, takže nie je potrebné tento fakt osobitne zdôrazňovať pomocou označovania etiketou. Malo by sa okrem toho zvážiť, či by sa na balenom kuracom mäse nemohol uvádzať spôsob výroby tak, ako je to na obaloch s vajcami.

2.13 Ako bolo naznačené, Komisia by mala predložiť správu podloženú novými vedeckými poznatkami (vrátane doplnkového výskumu a praktických skúseností), s cieľom ešte viac zlepšiť zabezpečovanie priaznivých životných podmienok kureníc chovaných na produkciu mäsa, k čomu patrí aj preskúmanie vplyvu genetických parametrov na zistené nedostatky. V rámci tohto návrhu by sa mal už teraz brať zreteľ na dôsledky genetického výberu; existuje tu tiež potreba právnej úpravy ohľadne rodičovských chovných jedincov. Preto by sa malo s prácou začať čo najskôr a neskôr, ak to bude potrebné, ju z hľadiska obhliadky tiel po porážke zrevidovať. V opačnom prípade bude môcť Komisia začať svoju prácu až vtedy, keď budú k dispozícii údaje o obhliadkach po porážke päť rokov po prijatí smernice.

2.14 Výbor uznáva, že z vedeckého hľadiska tu ide o dlhodobý proces, v priebehu ktorého je potrebné prispôbovať predpisy novým poznatkami a technologickému vývoju. Súčasne sa musí výskum v tejto aj v iných oblastiach, ktorých základy sú ešte nedostatočné, zintenzívniť, aby sa zlepšili súčasné poznatky. Toto sa týka medzi iným súvislosti medzi hustotou zástavu a klimatickými a životnými podmienkami (*). Z hľadiska úzkej súvislosti medzi zdravím a priaznivými životnými podmienkami zvierat a životným prostredím si biologická bezpečnosť tiež zasluhuje oveľa väčšiu pozornosť – medzi iným aj v spojitosti s vtácou chrípkou (**).

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Odhliadnuc od systému výroby, hustoty zástavu, technického zariadenia a. i. má hospodárenie so stavmi kureníc, manažment a osvedčené poľnohospodárske postupy rozhodujúci vplyv na priaznivé životné podmienky zvierat a ich zdravotný stav. Je v povahe veci, že sa tieto aspekty spolu s ich významom v každodennom kontakte so zvieratami a ich opaterou vymykajú legislatíve a kontrole. Ustanovenia návrhu týkajúce sa pokynov a inštruktáže, kurzov a školení ako aj inšpekcii, ktoré by sa mali konať najmenej dvakrát denne, by

(*) Jednou z najnovších vedeckých publikácií je napr.: „Chicken welfare is influenced more by housing conditions than by stocking density“, NATURE/VOL 427/22.1.2004/www.nature.com.

(**) Pozri KOM(2005) 171, 28.4.2005 a stanovisko výboru z 28.9.2005 ku kontrole moru hydiny.

mali byť v tomto ohľade samozrejme. Ako problematickú však EHSV vidí tú okolnosť, že podľa návrhu nie sú kladené žiadne požiadavky na kvalifikáciu a pracovné skúsenosti bez ohľadu na to, akého sú druhu, môžu nahradiť vzdelanie.

3.2 Musí byť zabezpečené, aby hodnotenie stavu v oblasti vytvárania priaznivých životných podmienok zvierat bolo uskutočňované nezávisle a to osobami, ktoré sú dostatočne vzdelané a skúsené, aby mohli vykonať odborné hodnotenie. Okrem toho by písomné výkazy mali byť v členských štátoch jednotné.

3.3 Z dôvodu transparentnosti by sa malo upresniť, že kurenice s menšou hustotou zástavu sú kontrolované výlučne v rámci „balíka hygienických opatrení“. Od všetkých zariadení nad určitú veľkosť by sa mali požadovať schválené výcvikové plány a zdokumentovanú odbornú prípravu.

3.4 Najvyššie prípustné hodnoty koncentrácií NH_3 a CO_2 musia byť stanovené tak, aby za normálnych podmienok neboli prekročené. Za netypických klimatických podmienok nemôže väčšina optimálne zariadených výrobných systémov tieto hraničné hodnoty dodržať.

3.5 Návrh stanovuje, že „počas doby s osvetlením musí byť vo všetkých budovách zažaté osvetlenie s intenzitou najmenej 20 lux v úrovni očí kureníc“. Je potrebné, aby „osvetlenie fungovalo v 24 hodinovom rytme (noc a deň) vrátane časových období zatemnenia trvajúcich celkovo najmenej 8 hodín, v rámci ktorých aspoň jedno neprerušované obdobie zatemnenia trvá najmenej 4 hodiny“. To zodpovedá odporúčaniam Rady Európy⁽¹⁰⁾. V súvislosti s vedeckými správami a praktickými skúsenosťami je však odvetvie toho názoru, že počas prvých 14 dní bude intenzita najmenej 15 luxov, potom najmenej 5 luxov a jedno 4 hodinové neprerušované obdobie zatemnenia stačiť. Pokusy s vyššou intenzitou svetla a dlhšími obdobiami zatemnenia viedli podľa odvetvia k zvýšenému výskytu lézií na spodnej časti beháka a vyradeniu zvierat v dôsledku lézií na koži. Podľa názoru výboru je potrebné nájsť rovnováhu medzi viacerými aspektmi a ako základ pre podrobnejšie vypracovanie požiadaviek by mali slúžiť relevantné vedecké poznatky a praktické skúsenosti. V prípade pochybností a chýbajúcej dokumentácie sa má uskutočniť ďalšie skúmanie s cieľom prispôsobiť ustanovenia najnovším poznatkom v príslušnej oblasti.

3.6 V zariadeniach so zvýšeným zástavom je potrebné zasiahnuť, keď úmrtnosť prekročí hodnotu 1 % zvýšené o 0,06 % a vynásobené vekom chovu v dňoch v čase porážky, čiže keď

dosiahne hodnotu cca. 3,5 %. V odborných kruhoch sa úmrtnosť 0,12 % za deň považuje za realistickú; medzi dobrými životnými podmienkami zvierat a úmrtnosťou neexistuje v prvých 7 dňoch žiadna súvislosť, avšak v prípade potreby sa hraničná hodnota môže stanoviť na 1,5 %. EHSV zastáva názor, že hraničná hodnota v tejto aj v iných oblastiach by sa mala stanoviť na takú úroveň, ktorá bude zodpovedať praktickým možnostiam dobre riadeného zariadenia. V chovných zariadeniach, v ktorých boli zistené závažné nedostatky, by bolo potrebné zvážiť, či by registrácia úmrtnosti a dermatitídy spodnej časti behákov nemala byť doplnená napríklad o registráciu ochorenia behákov a brušnej vodnatielky.

3.7 Komisia by mala vydať podrobné písomné popisy lézií na spodnej časti beháka rôznych skupín spolu s vyobrazeniami za účelom štandardizácie klasifikácie.

4. Záver

4.1 S výhradou hore uvedených pripomienok sa výbor sa pripája k prístupu Komisie k tejto problematike a podporuje detailnejšie ustanovenia návrhu. Stanovenie hraničných hodnôt pre intenzitu osvetlenia, maximálnu koncentráciu NH_3 a CO_2 , úmrtnosť, lézií na spodnej časti beháka atď. by sa malo riadiť podľa toho, čo je v praxi v dobre riadenom podniku uskutočniteľné.

4.2 Pri znížení hustoty zástavu v porovnaní s bežnou praxou sa musí k medzinárodným obchodným dohodám bezpodmienečne pripojiť klauzula o zabezpečovaní priaznivých životných podmienok zvierat, ktorá Európskej únii umožní klásť na dovozy z tretích krajín mimo EÚ príslušné požiadavky, aby nedostatky v dôležitých vývozných krajinách mimo EÚ nepodkopali primeraný a oprávnený štandard v rámci EÚ. Ak nedôjde k medzinárodnému uznaniu, bude EÚ musieť vyvinúť jednostrannú iniciatívu, aby si zabezpečila potrebnú pozornosť a vzbudila pochopenie potreby prispôbenia právneho rámca. V opačnom prípade je predpoklad, že výroba sa presunie do krajín, v ktorých vládnu horšie pomery. Okrem toho by Komisia mala dva roky po uplatnení smernice v členských štátoch vypracovať podrobnejšiu hospodársku analýzu vývoja.

4.3 Z vedeckého hľadiska tu ide o dlhodobý proces, v priebehu ktorého je potrebné prispôbovať predpisy novým poznatkom a technologickému vývoju. Súčasne sa musí výskum zintenzívniť s cieľom získať širšie poznatky v tých oblastiach, ktorých základy sú ešte neúplné.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁰⁾ Článok 14 odporúčania Rady Európy z roku 1995, ktorý bol jednohlasne schválený asi 40 členskými štátmi v súlade s konvenciou.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa na obdobie rokov 2007 – 2013 ustanovuje program ‚Občania pre Európu‘ na podporu aktívneho európskeho občianstva“

KOM(2005) 116 v konečnom znení - 2005/0041 (COD)

(2006/C 28/06)

Rada sa 11. mája 2005 rozhodla podľa článkov 151, 305, 251 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 5. októbra 2005. Spravodajcom bol pán Le Scornet.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra) 125 hlasmi za, pričom 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Cieľom tohto programu je podporovať spoluprácu medzi občanmi a občianskymi organizáciami z rôznych krajín, aby medzi nimi vznikali kontakty, aby spoločne konali a aby mohli vytvárať vlastné koncepcie v rámci európskeho prostredia, ktoré prekračuje čisto národný uhol pohľadu a ctí si ich rozmanitosť. Základmi občianskej participácie je vzájomné porozumenie, solidarita a pocit príslušnosti k Európe.

1.2 Program zaisťuje kontinuitu prebiehajúceho programu občianskej participácie a otvára priestor pre nové aktivity, pričom je dostatočne pružný, aby sa dokázal prispôsobiť budúcemu vývoju.

1.3 Podľa znenia návrhu je celkovým cieľom navrhovaného programu prispieť k:

— tomu, aby občania mali možnosť vstúpiť do interakcie a podieľať sa na vytváraní Európy, ktorá bude čoraz bližšie k občanom, jednotná vo svojej kultúrnej rozmanitosti, a pre ktorú bude táto rozmanitosť prínosom,

— vytváraniu európskej identity, založenej na spoločne uznávaných hodnotách, spoločných dejinách a kultúre,

— zlepšeniu vzájomného porozumenia medzi európskymi občanmi, pričom bude naplno rešpektovaná a uznávaná kultúrna rozmanitosť a taktiež podporovaný dialóg medzi kultúrami.

1.4 Nasledujúce špecifické ciele, ktoré by mali byť zrealizované na nadnárodnej úrovni, sú vzhľadom na súčasnú situáciu a vznikajúce potreby najvhodnejšie:

— zblížovať jednotlivcov z miestnych komunít v rámci celej Európy, aby mohli zdieľať a vymieňať si svoje skúsenosti, názory a hodnoty, poučiť sa z histórie a otvoriť sa pre vytváranie budúcnosti,

— prostredníctvom celoeurópskej spolupráce občianskych organizácií podporovať aktivity, diskusie a úvahy na tému európskeho občianstva,

— vyzdvihovaním a ocenením európskych hodnôt a toho, čo Európa už dosiahla, priblížiť ideu Európy jej občanom,

príčom zároveň treba uchovávať spomienku na jej minulosť,

— podporou dialógu medzi kultúrami a poukazovaním na rozmanitosť, ako aj na jednotnosť Európy, prispieť k vyrovnanej integrácii občanov a občianskych organizácií zo všetkých členských štátov, pričom treba zvláštnu pozornosť venovať aktivitám, zahŕňajúcim krajiny, ktoré nedávno pristúpili k Európskej únii.

1.5 Na splnenie týchto cieľov sa počíta s tromi typmi akcií: akcia 1: Aktívni občania pre Európu (nadväzovanie družobných kontaktov medzi mestami, občianske projekty a sprievodné opatrenia); akcia 2: Aktívna občianska spoločnosť v Európe (štrukturálna podpora výskumných organizácií, zaoberajúcich sa verejnou európskou politikou, štrukturálna podpora občianskych organizácií na celoeurópskej úrovni, podpora projektov občianskych organizácií); akcia 3: Spoločne pre Európu (podpora podujatí s veľkou odozvou u verejnosti, štúdií, informačných a propagačných prostriedkov).

2. Kontext

2.1 Komisia navrhuje, aby podpora rozvoja európskeho občianstva bola jednou zo základných priorít v rámci aktivít Únie (¹). Toto „zásadné uprednostnenie“ je z pohľadu EHSV nielen opodstatnené, ale je aj veľmi naliehavé, ba rozhodujúce pre ďalšie pokračovanie vytvárania Európy. Slabá účasť na ostatných voľbách do Európskeho parlamentu, zdôraznená aj v zdôvodnení programu, nie je jediným indikátorom tejto naliehavosti. Problémy s ratifikáciou Zmluvy o Ústave pre Európu ukazujú, že dôsledkom nedostatočného zapojenia a nedostatočnej participácie európskych občanov na procese vytvárania Únie vzniká nedôvera voči jej inštitúciám, čo môže viesť dokonca k odmietavým postojom.

2.2 Táto situácia je – samozrejme v rôznej intenzite – spoločná pre všetky členské krajiny a týka sa, alebo sa bude týkať, aj kandidátskych krajín. Z tohto hľadiska je pozitívne, že program sa v rovnakej miere zameriava na všetky členské alebo kandidátske krajiny.

(¹) Oznámenie pod názvom „Vytváranie spoločnej budúcnosti: politické výzvy a rozpočtové prostriedky rozšírenej Únie, 2007 – 2013“ (KOM(2004) 101, 10.2.2004).

2.3 Lebo hoci sa táto situácia, charakterizovaná malou akceptáciou už jestvujúcej európskej reality, neprejavuje rovnakým spôsobom v každej členskej krajine (hlavne z dôvodu rozdielnych spôsobov ratifikovania), a teda nemôže byť s rovnakou intenzitou všade viditeľná, zdá sa, že sa v rôznej intenzite týka všetkých krajín.

2.4 Aj v prípade európskej diskusie, ktorá je niekedy veľmi intenzívna a obohacujúca, zvlášť v krajinách, ktoré chceli alebo mohli použiť v procese ratifikovania Zmluvy o Ústave referendum, sa táto viac než skutočným prínosom a pokrokmi ponúkanými Zmluvou o Ústave, zaoberá národnou identitou a národným občianstvom (a ich ochranou, čo sa deje často defenzívnym, ba „nacionalistickým“ spôsobom), a to najmä v oblasti sociálnej politiky (táto oblasť je oprávnené chápaná ako ústredný indikátor občianstva) a demokratických opatrení (tu je diskusia „zaplombovaná“ takmer všeobecne rozšíreným, a predsa dnes už veľmi nezaslúženým, predsudkom nedemokratickej, technokratickej Európy, ktorá akoby občana zámerne držala bokom od účasti na rozhodovaní).

2.5 Hoci sa predkladaný program vzťahuje na roky 2007 – 2013, teda na obdobie, keď už všetky členské krajiny budú mať ratifikované Zmluvy o Ústave pre Európu tým či oným spôsobom za sebou, nemôžu diskusia o ňom a jeho schvaľovanie nemať okamžitý vplyv na ústrednú otázku európskeho občianstva, ako sa natíska „tu a teraz“. Program, ktorý pokrýva obdobie rokov 2007 – 2013 sa bohužiaľ až príliš pridŕža rozhodnutia Rady z roku 2004⁽²⁾. Disponuje malým množstvom prostriedkov a spolieha sa na metódy, ktoré – hoci podali dôkaz o svojej účinnosti – sú nedostatočnou inováciou vzhľadom na výzvy, aké dnes celkom zreteľne vyvstávajú. Problém je pritom aktuálny práve dnes, veď deti, ktoré sa dnes rodia, budú mať v roku 2013 osem rokov a ich mentálne schémy budúcich občanov budú v tom čase už sčasti sformované.

2.6 EHSV je presvedčený, že súčasná situácia a diskusia o novom programe „Občania pre Európu“ pre roky 2007 – 2013, ktorá sa v jeho rámci odohráva, sú – paradoxne – výnimočne priaznivé, aby bola konečne nahlas položená otázka európskeho občianstva. Môžeme tým opustiť tak trochu konvenčnú diskusiu o jednote v rozmanitosti, v ktorej, ak si nedáme pozor, hrozí, že sa do popredia dostane iba heterogenosť. EHSV preto podporuje návrh, aby bol program z rokov 2004 – 2006 predĺžený dokonca aj bez toho, aby sa čakalo na externú hodnotiacu správu, s ktorou sa počítalo najneskôr do konca roku 2006 (toto hodnotenie je ale napriek tomu potrebné vypracovať). EHSV sa chce na programe aktívne podieľať a zohrať aj dôležitú úlohu sprostredkovateľa. Úplne chápe, že takýto program musí zaručovať kontinuitu s prebiehajúcim programom občianskej participácie, no

zároveň súhlasí so silnou kritikou zo strany Európskeho parlamentu a niektorých občianskych organizácií, týkajúcou sa nedostatočnej ambicióznosti prebiehajúceho programu. Cieľom týchto návrhov je teda to, aby program pre roky 2007 – 2013 nebol iba prerobeným aktuálnym programom.

2.7 Je zrejme, že tento program, v protiklade k tomu, čo by mohla naznačovať mnohorakosť cieľov a akcií, ktoré podéň spadajú, vzhľadom na skromnosť svojich financií nepokrýva celú problematiku európskeho občianstva. Je ale jej základným prvkom, keďže v ňom ide o „aktívne európske občianstvo“, ktoré je definované ako schopnosť občanov samostatne sa organizovať pre vykonávanie právomocí a prijímanie zodpovedností vo verejnej politike, aby tak zabezpečili ochranu a rozvoj spoločných statkov⁽³⁾. EHSV teda naliehavo žiada, aby bol rozpočet programu (235 miliónov EUR na sedem rokov) schválený, nech sú konečné závery z diskusie o finančnom výhlade Európskej únie akékoľvek.

2.8 Súčasný kontext si nielen vyžaduje, ale aj umožňuje uskutočnenie kvalitatívneho skoku. EHSV by si preto želal, aby bola čím skôr uskutočnená kontextová štúdia, týkajúca sa súčasného pocitu príslušnosti občana k Európskej únii, alebo aspoň aby boli dané do súvislosti už jestvujúce štúdie, ktoré umožňujú stanoviť dostatočne presnú diagnózu.

2.9 EHSV sa domnieva, že „dištancovaný postoj voči európskym inštitúciám a problém nájsť svoje miesto v procese európskej integrácie⁽⁴⁾“ je – spolu so skutočným nedostatkom znalostí a neporozumením komunitárneho „mechanizmu“ a jeho vlastnej logiky, spolu s nepopierateľnou nacionalistickou a protekcionistickou uzavretosťou, spojenou s rôznymi subjektívnymi i objektívnymi rizikami a strachmi, vyvolanými procesom globalizácie – paradoxným výsledkom nedostatočného uznania už jestvujúceho európskeho občianstva, zvlášť jeho najaktívnejších a organizovaných foriem.

2.10 Z tohto hľadiska by sme mohli povedať, že sa v dostatočnej miere nehovorí o rôznych podstatných zblíženiach, ktoré nastali, o rozmanitých druhoch mobilit (aj keď tieto veľmi zaostávajú za možnosťami, aké poskytla európska integrácia), o odstraňovaní fyzických a materiálnych hraníc, o spoločnej mene, o jednotnom trhu: „Spoločná identita Európanov sa nevníma, pretože sa o nej nehovorí⁽⁵⁾“. Ak sa na Európu pozeráme zvonka, ak cestujeme mimo Európu, alebo ak mimo ňu žijeme, ešte zreteľnejšie sa ukáže, že „european way of life“ je všade známy a považovaný za atraktívny.

2.11 Súčasné kľčovité zameriavanie sa na národnú identitu by nemalo prekryť vysokú úroveň koherentnosti a kvality európskeho života, jeho demokratických a participatívnych foriem. Ambicióznejší program „aktívneho európskeho občianstva“ môže obmedziť, upokojiť a zmierniť túto kľčovitosť.

⁽²⁾ Manuale di Cittadinanza Attiva, Giovanni Moro, Carocci Editore, 1998.

⁽⁴⁾ Úvod ku KOM(2005) 116 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Prieskum 2005 TNS-Sofres o spoločných hodnotách Európanov, uskutočnený v 10 krajinách, reprezentujúcich 85 % populácie 25 členských krajín.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ L 30, 2.2.2004, s. 6.

2.12 EHSV sa každopádne domnieva, že nech sú momentálne ťažkosti, ba aj slepé uličky, do ktorých môžu vyústiť súčasné diskusie, týkajúce sa ratifikovania Zmluvy o Ústave pre Európu akékoľvek a nech bude nastávajúce obdobie akokoľvek búrlivé pre vytváranie Európy, súčasná situácia je pre problematiku európskeho občianstva mimoriadne priaznivá. Program pre roky 2007 – 2013, ktorý je s touto problematikou spojený, treba vidieť – a ak je to možné prehľbovať – z hľadiska kontextu, v ktorom sa občania nezávisle od svojej pozície novým spôsobom zaujímajú o možnosti priamo, a tiež prostredníctvom účelovo vytváraných organizácií, zasahovať do európskeho rozhodovania.

2.13 EHSV preto navrhuje usporiadať otvorené sympóziu, ktoré by umožnilo zaoberať sa problematikou európskeho občianstva v celom jej rozsahu v tomto novom kontexte, skutočne premyslieť hĺbku tohto pojmu a nie iba rozdrobovať odpovede v mnohých nedostatočne čitateľných a použiteľných programoch. Organizátorom tohto sympózia by mohol byť EHSV. Vyjadruje svoju radosť nad tým, že Komisia sa pozitívne stavia k tejto iniciatíve. ⁽⁶⁾

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV si ako európska inštitúcia, zakladajúca sa na existencii organizovanej občianskej spoločnosti, o ktorej sa hovorí v dohodách rovnako ako o iných európskych inštitúciách, cení, že tento program jej bol predložený, aby vyjadrila svoje stanovisko k nemu – čo z formálneho hľadiska nie je povinné – no zároveň sa domnieva, že pre návrh, predkladaný Rade a Európskemu parlamentu, by bolo bývalo lepšie, ak by bol býval EHSV predložený už v skorších fázach jeho vzniku. Program bol, samozrejme, predmetom rozsiahlej internetovej ankety v období od decembra 2004 do februára 2005 (približne tisíc odpovedí) a hovorilo sa o ňom na konzultačnom fóre (350 účastníkov), ktoré sa uskutočnilo 3. a 4. februára 2005. No vsadiť hneď od začiatku na silnejšiu konzultačnú rolu Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, a nie iba na stanovisko ex post, by bolo jedným z prostriedkov, ako bojovať proti rôznorodým príčinám, ktoré vedú u európskych občanov k pocitu vzdalovania sa od konkrétnych, individuálnych i organizovaných, možností ovplyvňovať rozhodnutia Únie.

3.2 EHSV ľutuje, že tento program, ktorý sa odvoláva na Komisiou identifikované tri typy odpovedí na problém vzdialenosti občanov od európskych inštitúcií, neumožňuje začleniť uvedený program do celkového kontextu tejto problematiky. Výboru síce záleží na tom, aby mal reakcie na jednotlivé témy, navrhuje však aby tieto 3 možnosti odpovedí boli zahrnuté do samostatného zastrešujúceho programu. Toto by umožnilo pokryť celkovú problematiku vo všetkých jej bodoch a pracovať na spoločných cieľoch, na zosúladení a možnostiach vzájomného dopĺňovania sa.

3.3 Informovanosť občanov o európskych inštitúciách, komunikácia o záležitostiach Európy, uvedenie si práv, vyplývajúcich z európskeho občianstva a pocit príslušnosti

⁽⁶⁾ Vyhlásenie komisára Jána Figelä pred odbornou sekciou SOC EHSV 21. júna 2005.

a európska identita tvoria jeden celok. Ak aj program, predstavený Komisiou, hovorí o komplementárnosti s inými programami a nástrojmi Spoločenstva, vyjadruje sa len hmlisto k tejto zásadnej otázke a neuvádza žiadne podrobnosti o tom, čo by mohlo zabezpečiť súdržnosť cieľov a akcií. Nedostatočné zmiešanie týchto troch častí, bude môcť iba ťažko zvrátiť súčasnú veľmi nepriaznivú situáciu, pokiaľ ide o pocit príslušnosti a európsku identitu.

3.4 EHSV by mal rád istotu, že aj počas trvania tohto špecifického programu bude zároveň vytvorený silný impulz v oblasti informovanosti a sprostredkovania európskych inštitúcií a občianskych práv. Jeho súčasťou by mali byť aj informácie o existencii a hlavnej úlohe EHSV, ktorý je v rámci európskej komunikácie nedostatočne ocenený ostatnými európskymi inštitúciami. A to aj napriek tomu, že je najmä úlohou EHSV, aby radikálne novým spôsobom premýšľal o svojej komunikácii, ktorá zaoštráva za rolou, akú chce hrať pri vytváraní aktívneho európskeho občianstva ako jeho ústredná inštitúcia.

3.5 Zdá sa, že hoci predstavený program berie na vedomie mieru vzdialenosti občanov od európskych inštitúcií a tiež problém, ktorí občania majú pri hľadaní svojej pozície v rámci procesu európskej integrácie, nevyvodzuje z týchto zistení všetky dôsledky. A to už na verbálnej úrovni, pričom vieme, že už spôsob, akým pomenujeme túto krízu identifikácie a participácie, môže zohrať dôležitú úlohu v tom, ako ju dokážeme prekonať. Nevyzerá teda veľmi dôveryhodne, ak je vzhľadom na rozsah úlohy prezentovaný natolko finančne skromný program, pričom chce byť oporným pilierom, umožňujúcim v rámci vytvárania Európy „vyhradiť ústredné miesto občanom“. Kto tomu uverí? Takisto – aj tu vzhľadom na veľký rozsah úlohy (dobré diagnostikovanie v zdôvodnení programu) – máme problém predstaviť si okrem nezanedbateľných noviniek (viacročné trvanie projektov, zhrnutie skúseností, väčšie množstvo partnerov, zjednodušenie povinností účastníkov, podpora rozsiahlych projektov, zvlášť v rámci dialógu medzi kultúrami) aj veľké inovácie, ktoré by mohli skutočne zmeniť aktuálny stav.

3.6 Celkovo vzniká dojem prílišnej nadväznosti na program z rokov 2004 – 2006. Štrukturálna podpora, opätovne priznaná určitému počtu menovite uvádzaných organizácií, ktoré sledujú všeobecný európsky záujem, by mala byť zrušená a nahradená otvorenou procedúrou prístupu k zdrojom, ktorý by mal byť založený na jasných a transparentných kritériách. Sám pojem „všeobecného európskeho záujmu“ by mal byť upresnený, aby mohol byť správne používaný.

3.7 EHSV si je, samozrejme, vedomý skutočnosti, že tento program je otvorený najmä pre združenia a mimovládne organizácie, ktoré na rozdiel od iných organizácií, činných v rámci občianskej spoločnosti, hlavne sociálnych partnerov, nemajú prístup k iným programom, ktoré by im umožnili výrazne prispieť k šíreniu aktívneho európskeho občianstva.

Ak chce program správne zohľadniť jasnú vôľu sociálnych partnerov a iných organizácií občianskej spoločnosti, poisťovní, družstiev zvlášť a viditeľne sa podieľať na tomto šírení, musí im ostať formálne a prakticky otvorený. Aj keď na druhej strane, pokiaľ ide o ďalšie rozpočtové línie, sami sociálni partneri musia prejavovať väčší záujem o väčšiu spoluprácu s rôznymi združeniami a mimovládnyimi organizáciami a o ich väčšiu účasť.

3.8 EHSV znova, ako to už viackrát urobil, trvá na zásadnej a naliehavej potrebe definovať otvorené európske občianstvo, ku ktorému sa viažu vlastné práva a ktoré je prístupné všetkým osobám, žijúcim trvalo a pravidelne, alebo dlhodobo v Európskej únii⁽⁷⁾. Začlenenie charty základných práv do Zmluvy o Ústave pre Európu a členstvo Európskej únie v Európskom spoločenstve pre dodržiavanie ľudských práv a základných slobôd predpokladajú uznanie civilného občianstva, relatívne nezávislého od súčasného európskeho občianstva, udeľovaného výlučne na základe národného občianstva členských krajín. Ak chceme skutočne dospieť k vlastnej európskej identite, k európskemu občianstvu, ak skutočne chceme, aby toto občianstvo nebolo iba prekrytím národných občianstiev členských krajín nejakým abstraktným európskym občianstvom, tento prvý krok k participatívne občianstvu pre všetkých, čo trvalo žijú na území Európskej únie, by mal byť zákonne prijatý.

3.9 Z pohľadu EHSV je a zostane ťažké skutočne napredovať v tejto dôležitej oblasti, ak postupne nedozrievajú aj konkrétna materiálna podpora európskeho občianstva, ktoré ale nesmie byť redukovateľné len na národné občianstvá, pokiaľ sa k právam, spojeným s týmto výlučným, súhrnným európskym občianstvom, neviažu nijaké povinnosti. Ak aj je možné v situácii, keď neexistujú špecifické materiálne podpory európskeho občianstva pochopiť, že sa nevyužíva legislatívny nástroj pre podporu občianskej participácie, toto nevyužívanie je diskutabilné, ak sa – hoci aj postupne – zameriavame na zavádzanie práv a povinností, špecificky spojených s týmto občianstvom. EHSV sa domnieva, že v týchto oblastiach treba napredovať, nech sú zvolené materiálne a symbolické podpory akékoľvek. Okrem zavedenia Komisiou navrhovanej európskej civilnej služby pre mladých ľudí to môže byť napríklad osobný podiel, hocako nepatrný, na európskom rozpočte – hoci toto je zložitá otázka – a/alebo uskutočnenie volieb do Európskeho parlamentu vo všetkých krajinách Únie v ten istý deň.

4. Konkrétne pripomienky k jednotlivým akciám programu

4.1 Akcia 1: aktívni občania pre Európu

EHSV je, samozrejme, naklonený podpore družobných vzťahov miest v miere, v akej sa takéto vzťahy podieľajú na vzájomnom poznávaní a mobilite občanov Európy. Táto mobilita je však vo všeobecnosti na veľmi nízkej úrovni. Jednou z priorít tohto

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV k dokumentu „Prístup k občianstvu Európskej únie“ (Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003, spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS) a k dokumentu o „Imigrácii, integrácii a zamestnanosti“ (Ú. v. EÚ C 80, 30.9.2004, spravodajca: pán PARIZA CASTAÑOS).

druhu akcií by mala byť podpora originálnych skúseností miestnej participácie a ich výmena. Pokiaľ ide o občianske projekty, text je v tomto smere veľmi hmlistý a nedáva možnosť pochopiť ich potenciál. A nakoniec, môžeme si kľásť otázku, prečo je 40 % už aj tak dosť obmedzeného rozpočtu venovaných akcií 1, zvlášť družobným projektom, pričom sa nezdá, že by práve tento nástroj bol najvhodnejší pre dosiahnutie cieľov programu. Program iba málo podporuje prebiehajúce inovácie v tejto oblasti, hlavne pokiaľ ide o družobné kontakty, ktoré stoja tzv. na „troch nohách“ a v rámci ktorých dve európske územné spoločenstvá uzatvorí dohodu, že budú podporovať trvalo udržateľný rozvoj s ďalšími územnými celkami na planéte. Tieto inovácie pritom predstavujú otvorenie sa voči svetu, ktoré možno považovať za jednu z charakteristík európskeho občianstva, zvlášť občianstva určeného mladým a vytváraného mladými. V každom prípade ostáva faktom, že nech je spôsob družobných vzťahov akýkoľvek, zdá sa byť dôležité oboznamovať občanov s priamou podporou Európskej únie tomuto spôsobu rozvíjania aktívneho občianstva; o tejto podpore občania často vôbec nevedia.

4.2 Akcia 2: aktívna občianska spoločnosť v Európe

4.2.1 Podľa EHSV by tejto časti programu mala byť prikladaná väčšia dôležitosť. Stretávať sa a spoločne konať na nadnárodnej úrovni je predsa samým základom európskeho občianstva. EHSV sa preto nazdáva, že možnosť konečného vyriešenia otázky štatútu Európskeho združenia a európskeho vzájomného poistenia (Mutualité européenne) – hoci nie je závislá od tohto špecifického programu – by s ním mala byť spojená, aby tak bolo priznané náležité miesto solidarite a spoločnému konaniu, zvlášť pokiaľ ide o rámec dobrovoľníctva.

4.2.2 Podľa názoru EHSV a v súlade so samotným programom je rozhodujúcim prvkom posilnenie európskych sietí. EHSV ale opätovne trvá na tom, že všetky európske siete majú mať rovnaké právo na prístup k štruktúrálnej podpore, že nemajú byť organizácie, ktorým sú *a priori* pridelené finančné prostriedky, a to aj v tom prípade, že Komisia kontroluje, že nejde o „voľný lístok“, ale o kontrolovateľné projekty. Okrem toho je financovanie projektov, a to aj tých malých, zásadné, lebo umožňuje národným a miestnym organizáciám, ktoré sú v priamom kontakte s občanmi, aby nadobudli európsku dimenziu a aby prispeli k prekonaniu vzdialenosti medzi občanmi a európskymi inštitúciami. EHSV vyjadruje potešenie nad skutočnosťou, že program prostredníctvom subvencovania projektov umožňuje vznik nadnárodných iniciatív na základe národných sietí, hoci tieto nepokrývajú všetky členské krajiny.

4.2.3 EHSV je znepokojený akýmkoľvek prípadným návrhom Komisie, ktorý by – podobne ako návrh Generálneho riaditeľstva pre spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť⁽⁸⁾ – v mene bezpečnosti a boja proti terorizmu vrhol všeobecné podozrenie

⁽⁸⁾ Draft recommendations to Member States regarding a code of conduct for non-profit organisations to promote transparency and accountability best practices, z 22. júla 2005.

na mimovládne organizácie a združenia, keďže tieto sú prirodzene citlivé a infiltrovateľné takýmito subjektami. Vďaka náročným byrokratickým ustanoveniam to budú práve združenia, na ktorých bude dôkazné bremeno. Takýto prístup by bol, v prípade, že by sa stal skutočnosťou, materiálne i konceptuálne v priamom protiklade k programu.

4.2.4 EHSV je toho názoru, že on sám spolu s Výborom regiónov, v súlade so stanoviskom Európskeho parlamentu, by mali mať jasne pridelenú kompetenciu koordinovať konzultácie so organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi spoločenstvami. Išlo by o zovšeobecnenie ich názorov a o ich predkladanie ďalším inštitúciám Spoločenstva, ako aj o kontrolu korektného šírenia informácií aj naďalej. Zdá sa vhodné trvať na tom, aby Európsky parlament v tomto ohľade pravidelne a formálne uskutočňoval konzultácie s ESHV a s Výborom regiónov.

4.2.5 Formálne partnerstvo⁽⁹⁾ – a nie iba príležitostné partnerstvo – medzi Európskym parlamentom a organizovanou občianskou spoločnosťou, štruktúrovanou jej európskymi inštitúciami, založené na jednote v rôznorodosti funkcií, sa stáva rozhodujúcim, hoci momentálne sa na jeho realizáciu nedá ani pomyslieť. Program aktívneho európskeho občianstva by si mal dať za cieľ vymazanie všetkých znakov hierarchického pohľadu na európske inštitúcie, keďže európska kultúra je aj kultúrou delby právomocí a funkcií.

4.3 Akcia 3: spoločne za Európu

4.3.1 EHSV sa domnieva, že zameranie na vnútroeurópsky dialóg medzi kultúrami by malo byť v rámci uvedeného programu tým najhlavnejším bodom. Prebiehajúca diskusia o Zmluve o Ústave pre Európu ukazuje, že neznalosť vnútroeurópskych kultúrnych rozdielov bola podcenená, takisto ako veľká zotrvačnosť stereotypov, alebo tiež protikladnosť základných zdrojov (zvlášť pokiaľ ide o právo a ústavné záležitosti), ktoré sú určujúce pre predstavy každej z členských krajín. Taktiež bola podcenená konvergencia spôsobov života, hodnôt, predstáv o svete, istota, že *homo europeus*, pokiaľ ide o občianstvo, zreteľne rozlišuje Európana od akéhokoľvek iného človeka na planéte. *Homo europeus* je plodom konkrétneho napĺňania duchovného a morálneho dedičstva Únie, ktorá je založená na nedeliteľných a univerzálnych hodnotách ľudskej dôstojnosti, slobody, rovnosti a solidarity; je založená na princípe demokracie a právneho štátu. Prostredníctvom vytvorenia občianstva Únie a priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti je ľudská osoba umiestnená do samého jadra jej konania. Treba v maximálnej možnej miere podporovať podujatia s veľkou odozvou u verejnosti, informačné a propagačné prostriedky, štúdie zaoberajúce sa nie iba reálnymi rozdielmi (a nie stereotypizovanými rozdielnosťami), ale aj, a najmä, „european way of life“. Európska kultúra nespočíva iba na zdedených hodnotách, ale aj na hodnotách, ktoré vzišli z vytvárania Európskej únie, z jej jednotného trhu, zo spoločnej

⁽⁹⁾ Sám Európsky parlament navrhol toto formálne partnerstvo v správe o podiele európskych občanov a sociálnych aktérov na inštitucionálnom systéme Európskej únie z roku 1996; spravodajcom bol pán Philippe Herzog.

meny, zo zjednocovania Európy s ňou samou (rozšírenie Únie o východoeurópske štáty). Aby tieto viditeľné udalosti podporili pocit príslušnosti a reálne posilnili európsku identitu, je dôležité, aby občania a ich organizácie boli úzko spätí s ich ideovým vytváraním a realizáciou, alebo, ešte lepšie, aby stáli pri ich zdroji, keďže sú najlepšie schopní identifikovať základné prvky a symboly identity, ktorú už v každodennom živote žijú.

4.3.2 Pokiaľ ide o postoj EHSV k jeho vlastným kompetenciám, domnieva sa, že jeho prínos pri podpore sociálnej dimenzie kultúry, pri organizovaní trvalého partnerstva s Európskym parlamentom v tejto oblasti, vybaveného vlastnými nástrojmi, je základnou podmienkou neprerušeneho identifikovania a formovania jednotnej kultúrnej identity európskeho občana. K tejto kultúrnej identite sa nemožno prepracovať výlučne ochraňovaním kultúrneho dedičstva, ktoré je často omnoho menej spoločné, než by sme si chceli pripustiť. Jednotné európske občianstvo má veľmi silnú aktuálnu dimenziu. Vzniká vďaka rozhodnutiu krajín Európskej únie a celej Európy, stále viac sa zjednocovať prostredníctvom náročného ale potrebného prerozdelenia kompetencií. Claude Lévi-Strauss povedal: „Žil som v dobe, keď jediným mysliteľným princípom vzťahov medzi štátmi bola národná identita. Dobre vieme, k akému nešťastiu to viedlo.“ Kultúra delby kompetencií – a nie vzdania sa kompetencií – to je kultúra a identita európskeho občana dneška, a ešte viac občana zajtrajška.

5. Závěry a návrhy

5.1 Európske občianstvo je v samom centre krízy, ktorá práve vznikla v dôsledku odmietnutia Zmluvy o Ústave pre Európu niektorými štátmi. V centre záujmov a politiky Komisie by preto malo byť viac než kedykoľvek predtým zblíženie občanov s inštitúciami Únie, a to práve prostredníctvom podpory aktívneho európskeho občianstva. Je preto nevyhnutné sa touto témou do hĺbky zaoberať a zahrnúť do tejto reflexie všetkých aktérov danej oblasti ešte pred tým, ako bude schválený program na obdobie rokov 2007 – 2013.

Táto reflexia by sa mohla uskutočniť napríklad v rámci sympózia, definovaného v bode 2.11 tohto stanoviska, a jeho príprava by mohla byť zverená EHSV.

5.2 Toto sympóziu by mohlo jasným a otvoreným spôsobom hovoriť o aktívnom európskom občianstve, definovať práva a povinnosti európskych občanov, ktoré sa líšia od práv a povinností, spojených s občianstvom každej z členských krajín.

Definovanie a napĺňanie ekonomických, sociálnych, politických, environmentálnych, a podobných práv, špecifických práve pre európske občianstvo, zvlášť pokiaľ ide o solidaritu a bezpečnosť (v tejto súvislosti môžeme hneď spomenúť aj civilnú ochranu), by mali byť preskúmané vo všeobecnom a jednotnom európskom hlasovaní.

5.3 EHSV sa nazdáva, že ak chceme aktívnemu európskemu občianstvu poskytnúť náležitý rámec, ktorý bude niečo viac než iba prostý a diskutabilný „bezpečnostný“ kódex, musíme úplne konkrétne vyriešiť naliehavú otázku európskeho štatútu združení, hoci v tomto smere existujú skutočné problémy.

5.4 V každom prípade, nech je záver rokovaní o európskom rozpočte akýkoľvek, EHSV žiada, aby bol rozpočet tohto programu schválený, nakoľko predstavuje minimálnu čiastku na podporu ústredného prvku v rozvoji európskeho občianstva, ktorý je podľa Komisie celkom oprávnené „základnou prioritou“ Únie. Ďalej EHSV navrhuje, aby sme nezostali pri ohlásenom rozpočte, ktorý počíta s 0,55 EUR na obyvateľa na obdobie šiestich rokov, ale aby sme kultivovali všetky synergetické pohyby rôznych GR Komisie a aby sme sa takto zjednotili v cieľoch a prostriedkoch v rámci danej oblasti, ktorá je predsa z hľadiska budúcnosti centrálna a zásadná pre všetky európske inštitúcie. Preto by politika Európskej únie v oblasti aktívneho občianstva mala byť vypracovávaná na stálom interinštitucionálnom pracovisku, ktoré by zahrnilo všetky GR Komisie dotknuté touto otázkou a zástupcov všetkých ostatných inštitúcií Únie.

5.5 EHSV navrhuje, aby aj základné vzdelávanie, a nie iba programy spojené s celoživotným vzdelávaním, bolo prostriedkom pre formovanie európskeho občianstva; samotné európske občianstvo by sa mohlo stať súčasťou učiva, nemalo by byť iba predmetom kozmetických akcií (vlajočky, šiltovky s nápismi, slávnostné príležitosti a podobne). Občianstvo sa netýka iba ľudí v produktívnom veku.

Komisia by preto mohla navrhnúť členským štátom, aby do školských osnov začlenili vedomosti z oblasti Únie a občianstva EÚ, spolu s príslušnými metódami. Mohol by byť vypracovaný zvláštny program „Erasmus“ pre základné školy, prispôbený pre deti v tomto veku, ktorý by prekračoval tradičné výmenné jazykové pobyty.

Treba využiť všetky možnosti nových informačných a komunikačných technológií (NIKT), zvlášť hravosť, interaktív-

nosť, spoločné podieľanie sa (napr. aj vytvorenie hodnotiaceho psychologického pracoviska pre každú novú formu podpory občianstva), pričom treba prekonať statický, málo prítiažlivý vzhľad súčasných európskych internetových stránok. Tento návrh je v súlade s programom Comenius, ktorého cieľmi je:

- 1) lepšie objasniť mladým ľuďom a výchovnému personálu diverzitu európskych kultúr a jej hodnotu,
- 2) pomôcť žiakom a študentom nadobudnúť základné životné kvalifikácie a kompetencie, nevyhnutné pre ich osobný rozvoj, pre ich budúcu profesnú aktivitu a pre aktívne európske občianstvo.

5.6 Pokiaľ ide o špecifické akcie, treba spoločne podporiť všetky úrovne, mikroprojekty, ktorých aktérmi sú občania a ktoré sa na lokálnej alebo národnej úrovni podieľajú na podpore európskej identity, ktoré nemožno eliminovať kvôli tomu, aby priznali podporu európskym sieťam. Fondy, venované rôznym typom akcií, majú byť rozdelené na základe jediného kritéria, ktorým je dosah v oblasti aktívneho európskeho občianstva a podiel občanov na procese konštruovania Európskej únie a na definovaní a zavádzaní jej politiky.

5.7 EHSV chce v plnej miere podporiť návrhy Komisie, zameraných po technickej stránke na zreteľné zjednodušenie procedúr v konkrétnej oblasti (priamy a aktívny podiel samotného občana).

5.8 EHSV je presvedčený, že „nájdenie“ špecifických atribútov európskeho občianstva, neredukovateľných na súčet národných občianstiev (či už ide o symbolické, ekonomické, sociálno-politické, kultúrne, právne atribúty), predstavuje pre Európsku úniu absolútnu prioritu a že podpora aktívneho občianstva môže k jej naplneniu významne prispieť. EHSV je pripravený prevziať svoj diel na tomto „hľadaní“ a koordinovať konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti, kladúc pritom dôraz na poznanie a rešpektovanie ich hľadiska ostatnými inštitúciami Spoločenstva.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade o európskych politikách týkajúcich sa mladých ľudí – Riešenie problémov mladých ľudí v Európe – implementácia Európskeho paktu mládeže a presadzovanie aktívneho občianstva“

KOM(2005) 206 v konečnom znení

(2006/C 28/07)

Európska komisia sa 30. mája 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 5. októbra 2005. Spravodajkyňou bola **pani Jillian van Turnhout**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 126 hlasmi za, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor oceňuje Európsky pakt mládeže a jeho rozpracovanie, ako je uvedené v oznámení Komisie o európskych politikách týkajúcich sa mladých ľudí. Toto oznámenie poskytuje rámec, ktorý môže slúžiť ako základ pre budúci vývoj politiky v oblastiach týkajúcich sa mladých ľudí v Európskej únii.

1.2 Osud Európy stále viac a viac závisí od schopnosti podporovať spoločnosť, ktorá mládeži a deťom vychádza v ústrety. Prijatím Európskeho paktu mládeže na jarnom zasadnutí Európskej rady v roku 2005, ako súčasť revidovanej lisabonskej stratégie, ktorá sa zameriava na hospodársky rast a zamestnanosť, sa uznáva, že integrácia mladých ľudí do spoločnosti a pracovného života a lepšie využitie ich potenciálu sú nevyhnutné na zabezpečenie návratu k trvalému a trvalo udržateľnému rastu v Európe.

1.3 EHSV uznáva, že na mladých ľudí v dnešnej spoločnosti čakajú mnohostranné výzvy, preto už viac ako desať rokov pravidelne prispieva k rozvoju politiky Spoločenstva týkajúcej sa mládeže⁽¹⁾. Dal podnet na dôležité rokovania v takých

(1) Biela kniha: Mládežnícka politika (Ú. v. ES C 116, 20.04.2001 - spravodajkyňa: pani Hassett-van Turnhout)
Bielej knihy o nových impulzoch pre európsku mládež Mládežnícka politika (Ú. v. ES C 149, 21.6.2002 - spravodajkyňa: pani Hassett-van Turnhout)
Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zavádza európsky rok výchovy prostredníctvom športu 2004 (Ú. v. ES C 149, 21.6.2002 - spravodajca: pán Koryfidis)
Návrhu rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program na podporu mládežníckych organizácií aktívnych na európskej úrovni. (Ú. v. EU C 10, 14.1.2004 - spravodajkyňa: pani Hassett-van Turnhout)
SOC/174 Vzťahy medzi generáciami (Ú. v. EU C 157, 28.6.2005 - spravodajca: pán Bloch-Lainé)
SOC/177 Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o realizácii programu „Mládež v akcii“ na obdobie rokov 2007-2013 (Ú. v. EU C 234, 22.9.2005 - spravodajca: pán Rodríguez García-Caro)

klúčových oblastiach, ako zamestnanosť mládeže, jej sociálna integrácia, vzdelanie, mobilita, účasť a úloha mimovládnych organizácií. EHSV si pritom uvedomuje aj výzvy, ktorým v súčasnosti čelí Európska únia, a potrebu získať naspäť sebadôveru.

1.4 EHSV odporúča, aby sa mladí ľudia stali stredobodom tohto rámca a dostali priestor a povzbudenie na aktívnu účasť pri rozpracovaní politik. To, že prispievajú k zmenám, je hlavnou motiváciou mladých ľudí, aby sa zaangažovali. Členské štáty a inštitúcie musia poskytovať potrebné zdroje, podporu a mechanizmy, aby umožnili mladým ľuďom zapojiť sa na všetkých úrovniach do rozhodnutí a činností, ktoré ovplyvňujú ich život. Len skutočný vplyv povedie k skutočnej zodpovednosti.

1.5 Európa potrebuje, viac než kedykoľvek predtým, trvalé zanietenie mladých ľudí, ktoré pomôže pri vytváraní integrovanej, konkurencieschopnej, bezpečnej a sociálne integrujúcej Európy. Ak má Európska únia niečo znamenať pre mladých ľudí, musí mať význam pre ich život a musia vidieť, že sa zaoberá ich potrebami a rieši ich viditeľným a kreatívnym spôsobom. Úspech tejto iniciatívy závisí taktiež od zapojenia sa všetkých príslušných strán, predovšetkým mládežníckych organizácií ako aj regionálnych a miestnych orgánov a sociálnych partnerov. EHSV sa stotožňuje s hlavnou myšlienkou Správy skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii, v ktorej sa hovorí o novom pakte medzi generáciami, ktorý by mal nahradiť terajší pakt, zameraný na starých ľudí a založený na strachu. Nový pakt, zameraný na mládež a založený na dôvere, by pomohol premeniť súčasné obavy na proces pozitívneho vnímania budúcnosti a vytvárania novej rovnováhy medzi generáciami, ktorý by bol prospešný pre všetkých.

1.6 EHSV teda dúfa, že toto oznámenie položí základ pre lepšie partnerstvo medzi kompetentnými orgánmi a mladými ľuďmi tak na európskej ako aj na národnej úrovni. Ozajstné

a trvalé zainteresovanie mladých ľudí a organizácií mládeže na rozpracovaní a uplatňovaní politík EÚ zabezpečí, že sa budú týkať skutočných potrieb mladých ľudí, a že mladí ľudia prijímú lisabonský proces za svoj vlastný.

2. Pozadie

2.1 Na jarnom zasadnutí Európskej rady 22.-23. marca prijali hlavy štátov a vlád EÚ „Európsky pakt mládeže“⁽²⁾. V návrhu tohto paktu určili hlavy štátov a vlád Francúzska, Nemecka, Španielska a Švédska štyri základné okruhy: zraniteľnosť mladých ľudí, potreba vytvoriť v starnejšej spoločnosti solidaritu medzi generáciami, potreba vybaviť mladých ľudí vedomosťami a zručnosťami prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy, potreba lepšej súdržnosti medzi jednotlivými oblasťami politiky, ktoré sa týkajú mladých ľudí.

2.2 Oznámenie zachytáva celé spektrum problémov a oblastí politiky, ktoré sa výsostne týkajú mladých ľudí v Európe a ako také boli identifikované v bielej knihe Komisie o nových impulzoch pre európsku mládež a na ňu nadväzujúcom uznesení Rady z 27. júna 2002, ktoré stanovilo rámec politiky týkajúcej sa mládeže v Európe.

2.3 Ako odpoveď na jarné závery Rady 12. apríla prijala Európska komisia integrované usmernenia⁽³⁾. Tento súbor usmernení, ktorý spája na jednej strane odporúčania pre široko poňaté usmernenia hospodárskej politiky a na druhej strane návrh rozhodnutia Rady o usmerneniach v prospech zamestnanosti, by mal poslúžiť ako základ pre národné plány reforiem na najbližšie tri roky, ktoré by mali vypracovať jednotlivé členské štáty.

2.4 V úvode k usmerneniam sa zdôrazňuje dôležitosť zaangažovania príslušných zainteresovaných strán do lisabonskej stratégie a uvádza sa, že tak členské štáty ako aj EÚ by mali využiť každú príležitosť, na zapojenie regionálnych a miestnych orgánov, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti do zavádzania integrovaných usmernení do praxe.

2.5 Kým všeobecné usmernenia pre hospodársku politiku sa sústreďujú na príspevok hospodárskej politiky k dosiahnutiu lisabonských cieľov, usmernenia pre zamestnanosť sa vzťahujú hlavne na Európsku stratégiu zamestnanosti a ich cieľom je koordinovať politiku zamestnanosti členských štátov. Práve do časti o usmerneniach pre zamestnanosť sú, s konkrétnym odkazom na Európsky pakt mládeže, v integrovaných usmerneniach začlenené niektoré akčné body paktu. Obzvlášť dve usmernenia odzrkadľujú obsah Európskeho paktu mládeže: usmernenie č. 18 zahŕňa budovanie postupov pre zamestnanosť

a znížovanie nezamestnanosti mládeže, lepšie zosúladenie profesionálneho a súkromného života a zariadenia starostlivosti o deti, usmernenie č. 23 zahŕňa zníženie počtu žiakov, ktorí predčasne ukončia školskú dochádzku, rozšírenie prístupu k základnému odbornému, druhostupňovému a vyššiemu vzdelávaniu, vrátane odbornej praxe v oblasti remesiel a podnikania. Usmernenie č. 24 ešte zahŕňa rozšírenie spektra nástrojov vzdelávania a odbornej prípravy, vytvorenie rámca na podporu transparentnosti kvalifikácií, ich účinného uznávania a uznania netradičného a neformálneho vzdelávania. Na konci usmernení pre zamestnanosť sa znova zdôrazňuje, že členské štáty by mali vytvoriť široké partnerstvo na uskutočňovanie zmien zapojením parlamentných zborov a zainteresovaných strán, vrátane tých na regionálnej a miestnej úrovni.

2.6 Táto iniciatíva zdôrazňuje význam mládeže v kľúčových oblastiach lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť najmä v rámci Európskej stratégie zamestnanosti a Stratégie sociálneho začlenenia, ako aj v rámci Pracovného programu vzdelávania a odborná príprava 2010, a vyzýva na vzájomnú konzistentnosť iniciatív v ich rámci.

2.7 Prijatie paktu sa prekrýva s ukončením prvého kola implementácie bielej knihy o nových impulzoch pre európsku mládež z roku 2001, začlenenej do uznesenia Rady z júna 2002. V bielej knihe bol vytvorený rámec európskej spolupráce v oblasti mládeže s cieľom posilniť aktívne občianstvo mladých prostredníctvom otvorenej metódy koordinácie (OMK) a začleniť otázku mládeže do iných politík.

2.8 Európsky pakt mládeže v tej podobe, ako ho nakoniec prijala Európska rada na jarnom zasadnutí, zdôrazňuje potrebu, aby mladí Európania využívali súbor politík a opatrení, ktoré sú plne začlenené do lisabonskej stratégie, a ktorých cieľom je zlepšiť vzdelávanie, odbornú prípravu, pracovnú mobilitu, integráciu do odboru a sociálne začlenenie mladých ľudí a uľahčiť zladenie profesionálneho a súkromného života. Jedným z cieľov Európskeho paktu mládeže je aj zabezpečiť celkovú konzistenciu iniciatív v týchto oblastiach a poskytnúť východisko pre silnú a trvalú mobilizáciu v prospech mladých ľudí. Konštatuje tiež, že úspech Európskeho paktu mládeže závisí od zapojenia všetkých príslušných strán predovšetkým vnútroštátnych, regionálnych a miestnych mládežníckych organizácií, ako aj európskych, regionálnych a miestnych orgánov a sociálnych partnerov. Členským štátom sa navrhuje, aby sa pridržiavali usmernení činnosti v troch oblastiach: 1) zamestnanosť, integrácia a spoločenský postup mladých ľudí; 2) vzdelávanie, odborná príprava a mobilita; a 3) zladenie súkromného a pracovného života.

⁽²⁾ http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/84335.pdf

⁽³⁾ SOC/206 Usmernenia pre politiky zamestnanosti – 2005/2008 (CESE 675/2005 – spravodajca: pán Malosse).

3. Zaangažovanie mladých ľudí

3.1 Pred vypracovaním návrhu tohto stanoviska zorganizoval EHSV 6. septembra 2005 konzultáciu predstaviteľov organizácií týkajúcich sa mladých ľudí. Výsledky tejto konzultácie sú súčasťou tohto stanoviska.

3.2 Zaangažovanie mladých ľudí musí byť východiskom všetkých snáh. Základným princípom, ktorým sa musí vyznačovať každá politika zameraná na mladých ľudí, je účasť mládeže: tento princíp sa postupne opakuje aj na európskej a medzinárodnej úrovni⁽⁴⁾. Kým EHSV víta opatrenia na konzultáciu s mladými ľuďmi na európskej úrovni, obzvlášť prostredníctvom zorganizovania „Etats généraux“ v roku 2005, súčasne s ľútosťou konštatuje, že oznámenie dostatočne nešpecifikuje ako sa budú mladí ľudia a mládežnícke organizácie zapájať na úrovni členských štátov a neuvádza konkrétne odporúčania pre ich účasť na tejto úrovni. EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby viac využívali inovačné metódy na oslovenie a zaangažovanie mladých ľudí.

3.3 EHSV zdôrazňuje dôležitosť aktívnej účasti a autonómie mladých ľudí nielen na trhu práce, ale aj v celej spoločnosti. Aktívna účasť mladých ľudí v spoločnosti a ich autonómia by sa mala stať cieľom, ale aj metódou, ktorá prispieva k osobnému rastu mladých ľudí, k ich zmyslu pre iniciatívu, sociálnej integrácii a sociálnej súdržnosti v širšom zmysle.

3.4 EHSV s ľútosťou konštatuje, že v oznámení nie sú jasne vysvetlené mechanizmy na skutočné zaangažovanie mladých ľudí a ich organizácií. Na vypočutí zo 6. septembra 2005 spomenutom v bode 3.1 zdôraznili napr. študentské organizácie, ako veľmi, skutočnosť, že mládež prostredníctvom svojich delegácií spravuje záležitosti všeobecného záujmu (v tomto prípade povinný systém sociálneho zabezpečenia študentov), motivuje mladých ľudí všeobecne – a nielen organizovanú mládež – k tomu, aby prevzali zodpovednosť a reprezentovali samých seba. EHSV vyzýva Komisiu a členské štáty, aby vypracovávali a uplatňovali politické stratégie v spolupráci s mladými ľuďmi a mládežníckymi organizáciami a pokračovali v ich zapájaní do všetkých krokov. S mladými ľuďmi, mládežníckymi organizáciami a sociálnymi partnermi sa musí konzultovať o rozvoji opatrení pre túto iniciatívu v rámci národných programov lisabonskej inovačnej stratégie a rovnako aj o nadväzujúcej implementácii.

⁽⁴⁾ EHSV na tému: biela kniha: Mládežnícka politika, CES 1418/2000; Deklarácia Organizácie Spojených národov o Medzinárodnom roku mládeže 1985, „mierová účasť, rozvoj“; medzinárodný dohovor Spojených národov Deklarácia práv dieťaťa, 1989; Európska charta o účasti mladých ľudí na živote obcí a regiónov Kongresu miestnych a regionálnych samospráv v Európe, 1992; uznesenie Rady a ministrov pre mládež z 8. februára 1999 (Ú. v. ES 1999/C42/01).

3.5 EHSV nedočkavo očakáva súhrnnú správu Komisie⁽⁵⁾ dokumentujúcu doterajšiu prácu členských štátov v oblasti zaangažovania mládeže ako súčasť procesu OMK⁽⁶⁾. S nádejou sa očakáva, že táto súhrnná správa poskytne príklady osvedčených postupov, ktoré by sa mohli použiť v ďalších členských štátoch.

3.6 EHSV hľadá objasnenie úlohy organizácií občianskej spoločnosti, zvlášť mládežníckych organizácií, v rámci otvorenej koordinačnej metódy. Treba pripomenúť, že odsek 38 záverov lisabonskej Európskej rady opisuje úlohu mimovládnych organizácií v otvorenej metóde koordinácie⁽⁷⁾. Na základe svojich odborných poznatkov a skúseností môže EHSV zohrať aktívnu úlohu v tejto oblasti a pomôcť vo svojom okruhu vytvoriť a spustiť mechanizmus na zaangažovanie mladých ľudí a mládežníckych organizácií.

4. Mládež v rámci lisabonského partnerstva pre rast a zamestnanosť

4.1 EHSV víta špeciálnu pozornosť, ktorú pakt venuje otázke zamestnanosti mladých. Pakt mládeže by sa však mal rozpracovať a uplatňovať z perspektívy, ktorá ho vníma ako dôležitý cieľ sám osebe, a nielen ako prvok Lisabonskej stratégie. Okrem toho, hoci úspech Lisabonskej stratégie je dôležitý pre mladých ľudí, mladí ľudia sú tiež dôležití pre úspech Lisabonskej stratégie. Investovanie do mladých ľudí je rozhodujúce, ak sa má dosiahnuť vyššia rýchlosť hospodárskeho rastu a zamestnanosti, neustále inovácie a väčšia podnikavosť. Ich zaangažovanie sa do stratégie, ich pocit spolupatričnosti s jej cieľmi a oddanosť týmto cieľom sú nevyhnutné podmienky na to, aby Lisabonská stratégia fungovala.

4.2 Podobne aj otázka zamestnanosti stojí tiež v centre pozornosti európskych občanov a musí sa urobiť všetko pre to, aby sa znížila nezamestnanosť, ktorej neprijateľne vysoká úroveň predstavuje skutočnú hrozbu pre súdržnosť našej spoločnosti⁽⁸⁾. Nezamestnanosť mládeže v Európe je stále viac než dvojnásobná oproti priemernej nezamestnanosti. Mnoho mladých ľudí čelí veľmi reálnej možnosti, že budú nezamestnaní alebo budú mať taký nízky príjem, že budú bojovať o holé

⁽⁵⁾ Predpokladá sa, že bude publikovaná do konca roka 2005.

⁽⁶⁾ Otvorená metóda koordinácie (Open Method of Coordination)

⁽⁷⁾ Odsek 38 záverov lisabonskej Európskej rady uvádza, že metóda porovnávania osvedčených postupov (benchmarking) pri riadení zmien bude navrhnutá Európskou komisiou v spolupráci poskytovateľov a užívateľov, hlavne sociálnych partnerov a mimovládnych organizácií.

⁽⁸⁾ Závery predsedníctva Európskej rady, Luxemburg 1997

prežitie. Pre mladých ľudí zo znevýhodneného prostredia, akým sú etnické menšiny, prisťahovalci, postihnutí a ženy, je riziko sociálneho vylúčenia ešte väčšie. V širšom zmysle slova sa javy ako materiálna neistota, chudoba a závislosť týkajú európskej mládeže všeobecne a predstavujú novú tragickú historickú skutočnosť, ale zároveň aj príležitosť na vytvorenie solidarity medzi mládežou a spoločnosťou, ktorá pomôže vyriešiť tento bezprecedentný problém.

4.3 Mladí ľudia sú viac ohrození nezamestnanosťou a v prípade, že majú prácu, možnosťou, že bude zle platená⁽⁹⁾ Cieľom Lisabonskej stratégie je nielen vytvoriť viac pracovných miest, ale aj lepšie pracovné miesta. Aby sa prístup na trh práce stal reálnou možnosťou pre každého mladého človeka, musí sa klásť väčší dôraz na vhodnú odbornú prípravu, zodpovedajúce vzdelanie, primerané učňovské školstvo a príležitosti, pri ktorých by mladí ľudia mohli dosiahnuť osobnú i profesionálnu sebarealizáciu a získať zručnosti potrebné pre život. Je tiež dôležité, aby školské vzdelanie a výchova poskytli mladým ľuďom pracovné a študijné návyky, z ktorých by mohli úspešne čerpať po celý život.

4.4 EHSV zdôrazňuje význam demografických zmien v Európe a spojitost' so zelenou knihou Komisie o tom, ako čeliť demografickým zmenám⁽¹⁰⁾. Napríklad počet mladých ľudí vo veku 0-14 rokov klesne v období od roku 2000 do roku 2015 o 11 % a do roku 2030 o ďalších 6 %. EHSV zdôrazňuje fakt, že paralelne s touto zmenou bude v Európe prebiehať aj sociálna, kultúrna a politická zmena. Demografická zmena, to nie je len štatistika a čísla, to je priam príkaz, aby sa v úvahách o príslušných politikách a akčných plánoch brala do úvahy širšia perspektíva. Ako už Skupina na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii oznámila, súčasná demografická situácia, v dôsledku ktorej sa bude značne znižovať relatívny podiel mladej vekovej kategórie v populácii prinajmenšom do roku 2025, môže predstavovať (pokiaľ ju začneme riešiť) zaujímavú príležitosť, pretože povedie k „zníženiu požiadaviek na sociálne zdroje“ a poskytne možnosť dosiahnuť výrazné zlepšenie v týchto oblastiach pri rovnakých nákladoch.

4.5 EHSV je preto presvedčený, že Európsky pakt pre mladých ľudí a s nimi by mal potenciál značne zlepšiť životné podmienky a perspektívy mladých ľudí v Európe a súčasne by mohol upevniť účinné uplatňovanie Lisabonskej stratégie.

5. Európsky pakt mládeže

5.1 EHSV víta závery Európskej rady, že by bolo v prospech mladých ľudí, ak by politiky a opatrenia týkajúce sa mladých ľudí boli plne integrovanou súčasťou revidovanej Lisabonskej stratégie.

⁽⁹⁾ Správa skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii, máj 2004.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 94 - Ako čeliť demografickým zmenám, nová solidarita medzi generáciami

5.2 Nasledujúce aspekty integrovaných usmernení boli v oznámení označené ako dôležité pre maximálne zvýšenie účinkov paktu mládeže:

- i) Opatrenia týkajúce sa zamestnanosti, integrácie a spoločenského postupu mladých ľudí. Integrované usmernenia sa zameriavajú na príspevok politik zamestnanosti k vytváraniu väčšieho počtu kvalitnejších pracovných miest.
- ii) Opatrenia zamerané na vzdelávanie, odbornú prípravu a mobilitu. V integrovaných usmerneniach sa zdôrazňuje potreba Európy rozšíriť a zlepšiť investovanie do ľudského kapitálu a prispôbiť systémy vzdelávania a odbornej prípravy. Okrem toho vyzývajú členské štáty, aby rozšírili možnosti pracovnej mobility, vrátane zvýšenia množstva príležitostí mladých ľudí na prácu a štúdium v zahraničí.
- iv) Opatrenia na zladenie súkromného a pracovného života. Integrované usmernenia sú zamerané na potrebu dosiahnuť lepšiu rovnováhu v pracovnom živote, tým že sa venujú otázkam ako starostlivosť o deti, úpravy pracovného času výhodné pre rodinu a rovnoprávnosť.

5.3 EHSV vyjadruje sklamanie, že hoci pre každé zo spomínaných opatrení bol určený návrh činností, oznámenie neurčuje explicitné a merateľné ciele ani pre členské štáty ani pre Komisiu. V čase, keď občania pochybujú o hodnote Európskej únie, je životne dôležité, aby bolo vidieť, že Európa koná efektívne. Na dosiahnutie tohto cieľa je nevyhnutné, aby sa stanovili jednoznačné ciele orientované na výsledky.

5.4 Je potrebné, aby vlády jednotlivých štátov kvantifikovali ciele a stanovili vo svojich národných programoch reforiem jasné cieľové hodnoty. Tieto ciele a cieľové hodnoty sa musia venovať nielen problémom, ktorým mladí ľudia čelia v identifikovaných oblastiach, ale aj otázkam, ktoré majú významný, hoci nepriamy vplyv na dosiahnutie týchto cieľov. Bývanie a ubytovanie, ako aj potreba rodinnej politiky zameranej na mladých rodičov, patria k najdôležitejším z týchto problémov. Je tiež dôležité, aby sa vytvorili účinné koordinačné mechanizmy, ako na európskej, tak aj na národnej úrovni, aby sa dosiahol ucelený prístup vo všetkých oblastiach.

5.5 EHSV žiada, aby sa zväzilo začlenenie nasledujúcich cieľov do revidovaných národných programov členských štátov pre Lisabonskú stratégiu:

- Pre každý členský štát stanoviť cieľovú hodnotu na zníženie počtu nezamestnaných mladých ľudí aspoň o 50 % v období rokov 2006-2010 (v súčasnosti v Európskej únii 17,9 % mladších ako 25 rokov.)⁽¹¹⁾

⁽¹¹⁾ Strana 3 oznámenia Komisie.

- Vyvinúť systém sociálnej ochrany, ktorý umožní mladým ľuďom, aby mali možnosť voľby pri určovaní vlastnej budúcnosti.
- Podnietiť opatrenia na podporu sociálneho začlenenia mladých ľudí, zvlášť na riešenie otázky mladých ľudí, ktorí sa nezúčastňujú vzdelávania ani odbornej prípravy, a nie sú ani zamestnaní ani registrovaní ako nezamestnaní.
- Stanoviť cieľové hodnoty na zmenšenie rozdielov v prístupe k odbornému a technickému vzdelávaniu pre mužov a ženy a znížiť nástupné platové rozdiely.
- Znížiť počet prípadov predčasného ukončenia školskej dochádzky v období 2005 – 2010 o 50 % a podporiť stáž v podnikoch.
- Propagovať význam ovládania cudzích jazykov pre získanie lepšieho vzdelania a pracovných príležitostí, ako aj pre mobilitu mladých ľudí.
- Povzbudzovať podnikavosť mladých poskytovaním finančnej a technickej podpory a minimalizovaním byrokracie týkajúcej sa prevzatia, prevodu a zakladania nových podnikov.
- Podporovať zariadenia starostlivosti o malé deti a univerzálneho predškolského vzdelávania, ktoré by boli usmerňované a podliehali by inšpekcii tak, aby dosahovali odsúhlasenú štandardnú úroveň.
- Poskytovať zvýšenú podporu znevýhodneným rodinám.

5.6 EHSV vyjadruje povzbudenie Komisii, aby pokračovala vo svojej práci pri uznávaní práce mládeže a s radosťou očakáva nové iniciatívy, vrátane iniciatívy „Youthpass“ („mládežnícky pas“). EHSV sa však domnieva, že „Youthpass“ sám osebe nepostačuje na posilnenie a uznanie práce mládeže. Odporúča preto, aby Komisia zaangažovala zamestnávateľské a zamestnanecké organizácie, predstaviteľov oficiálneho výchovného systému a príslušné mimovládne organizácie do vývoja univerzálnej metodológie na pozdvihnutie povedomia o príspevku mládežníckej práce k rozvoju mladých ľudí a k schopnostiam, hodnotám a postojom, ktoré mladí ľudia získavajú prostredníctvom aktívneho zapájania sa do činnosti mládežníckych organizácií a do práce mládeže. EHSV môže byť prostredníkom tohto procesu.

5.7 Európske krajiny, ktoré zaujímajú popredné postavenie v hodnotení konkurencieschopnosti, ktoré robilo Svetové

ekonomické fórum, majú všetky vysokú úroveň investovania do sociálnej politiky a sociálnej ochrany a vykazujú vysokú mieru zamestnanosti a nízky podiel chudoby po uskutočnení sociálnej transformácie.⁽¹²⁾ Udržateľné systémy sociálneho zabezpečenia založené na princípe solidarity určené na ochranu proti hlavným rizikovým faktorom, s ktorými prichádza jednotlivec počas života do styku, sú základom úspechu.

5.8 EHSV naliehavo žiada, aby sa venovala väčšia pozornosť situácii vo vidieckych a chudobných mestských oblastiach. Znevýhodnením mnohých mladých ľudí je často aj oblasť, v ktorej žijú. V mnohých vidieckych a chudobných mestských oblastiach nemajú mladí ľudia prístup ku kvalitnému vzdelaniu, odbornej príprave, mobilite, zdravotníctvu, zariadeniam pre voľný čas, pracovným príležitostiam, ani možnosti angažovať sa v občianskej spoločnosti. Mali by sa prijať konkrétne opatrenia, ktoré by zabezpečili, aby mladí ľudia z určitých geografických oblastí mali príležitosti, ktoré by mohli plne využiť, a tiež možnosti voľby vo svojom živote. Odľahlosť mnohých vidieckych oblastí znamená, že mladí ľudia nemajú dobrý prístup k informáciám, hlavne čo sa týka príležitostí.

5.9 EHSV víta návrh, aby sa v roku 2005 začala štúdia o sociálnej integrácii vysoko znevýhodnených mladých ľudí. Je však potrebné, aby členské štáty pristúpili na výzvu o likvidácii detskej chudoby a stanovili si bezprostredné ciele. Bude si to vyžadovať dôkladne vypracovaný, udržateľný a finančne zabezpečený program činnosti, ktorý sa zameria na mnohorozmerný charakter detskej chudoby. Chudoba ťažko dolieha na deti mnohými spôsobmi a ovplyvňuje ich zdravotný stav, vzdelanie a dokonca aj budúce „životné šance“ dieťaťa vymaniť sa vôbec niekedy zo zajatia chudoby. Členské štáty musia okamžite začať uplatňovať politiky, ktoré sa budú zaoberať celým spektrom týchto problémov.

5.10 Komisia je odhodlaná zamerať sa na postihnutia, čo výslovne potvrdzuje v Európskom akčnom pláne pre rovnaké príležitosti pre ľudí s postihnutím z roku 2003.⁽¹³⁾ Komisia má preto povinnosť bojovať s diskrimináciou vo všetkých svojich činnostiach. Je potrebné sa zameriavať na postihnutých, aby sa zabezpečila plná a rovnocenná účasť a začlenenie postihnutých ľudí do spoločnosti. EHSV zdôrazňuje, že na úplne začlenenie postihnutých mladých ľudí do politiky týkajúcej sa mládeže je potrebné pridať nasledujúce body do oznámenia Komisie: rovnaká účasť na aktivitách programu pre mládež; rovnaký prístup k informáciám o mládežníckej politike a projektoch pre mládež a opatrenia na zvýšenie povedomia o tejto problematike.

⁽¹²⁾ Správa skupiny na vysokej úrovni o budúcnosti sociálnej politiky v rozšírenej Európskej únii, máj 2004.

⁽¹³⁾ KOM(2003) 650 v konečnom znení, Brusel 30.10.2003

5.11 Mladí ľudia netvorí homogénnu skupinu. EHSV preto odporúča, aby opatrenia určované na úrovni jednotlivých členských štátov boli dostatočne diferencované a rešpektovali potreby trhu práce ako aj individuálne potreby. Výbor súčasne odporúča Európskej komisii, aby vypracovala analýzu týkajúcu sa situácie a potrieb mladých ľudí v Európe

6. Aktívne občianstvo mladých ľudí

6.1 EHSV odporúča Komisii zahrnutie aktívneho občianstva mladých ľudí do tejto iniciatívy napriek skutočnosti, že bolo vyčlenené z Európskeho paktu mládeže. EHSV súhlasí s návrhom Komisie zachovať a upevniť terajšie štyri ciele: spoluúčasť, informovanosť, dobrovoľné činnosti a znalosť problémov mládeže. EHSV však zdôrazňuje, že teraz je veľmi dôležité sústrediť sa pri otvorenej metóde koordinácie na to, aby už priniesla konkrétne výsledky. Ak sa teda zistia nejaké nedostatky v systéme a postupe OMK, musí sa im venovať pozornosť a hľadať sa pre nich riešenie.

6.2 EHSV berie na vedomie, že členské štáty podávajú správu o spoločných cieľoch týkajúcich sa účasti a informovanosti do konca roka 2005 a správu o dobrovoľných aktivitách a lepších znalostiach v oblasti mládežníckej problematiky budú nasledovať v roku 2006. EHSV však vyzýva na zvýšenú spoluprácu a zdôrazňuje dôležitosť všetkých zainteresovaných strán, hlavne mladých ľudí a mládežníckych organizácií pri vypracovávaní priebežných národných správ. V záujme transparentnosti je dôležité aj to, aby sa tieto správy vypracovávali verejne, alebo aby boli aspoň po predložení verejne prístupné. Mimovládne organizácie by mali byť tiež podnecované a finančne podporované, aby sa do procesu zapojili vypracovaním vlastných hodnotení procesu OMK.

6.3 Organizácie občianskej spoločnosti a ich sociálni partneri sú integrálnou súčasťou každej pluralistickej demokracie. V tomto kontexte majú mládežnícke organizácie cennú úlohu pri propagovaní aktívneho občianstva a angažovanosti. Uskutočňujú to priamou spoluprácou s mladými ľuďmi a pre nich, tým že budujú ich osobné zručnosti a sebadôveru, aby mohli naplno rozvinúť potenciálne schopnosti a dosiahnuť optimálnu úroveň a kvalitu života. Tieto organizácie pracujú na základnej úrovni, zaoberajú sa miestnymi problémami s podporou jednotlivcov a skupín zo svojej vlastnej oblasti. Snažia sa tiež pomáhať mladým ľuďom pri posilňovaní ich schopností hájiť vlastné záujmy. Mládežnícke mimovládne organizácie by mali byť primerane finančne podporované a malo by sa im dostať patričného uznania a prostriedkov, aby sa mohli skutočne zúčastňovať rozhodovacieho procesu a života spoločnosti na všetkých úrovniach.

6.4 Vo svojej diskusii o reprezentatívnosti organizácií európskej občianskej spoločnosti v občianskom dialógu EHSV už pri viacerých príležitostiach zdôrazňoval⁽¹⁴⁾, že len jasne stanovená reprezentatívnosť oprávňuje aktérov občianskej spoločnosti účinne sa zúčastňovať procesu vytvárania a prípravy rozhodnutí Spoločenstva, ako je to v prípade sociálnych partnerov v Európskom sociálnom dialógu.

6.5 EHSV konštatuje so sklamaním, že hlavný príspevok dobrovoľníkov spoločnosti, ktorý Komisia zdôraznila, sa vzťahoval na ich úlohu pri prírodných katastrofách. Hoci je táto úloha cenná, EHSV sa domnieva, že Komisia a členské štáty by mali oceniť a zdôrazniť neustálu a trvalú úlohu, ktorú dobrovoľníci zohrávajú v širokom spektre mimovládnych organizácií na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni. Výbor predovšetkým vyzýva členské štáty, aby uľahčili dobrovoľné aktivity prostredníctvom vhodnej daňovej politiky, čím uznajú, že dobrovoľné aktivity sú nielen zdrojom duševného a morálneho uspokojenia mladých ľudí, ale že tiež umožňujú poskytovanie nespočetných sociálnych a opatrovatelských služieb alebo aspoň znižujú náklady na ne.

6.6 EHSV vyjadruje ľútosť, že navrhované činnosti sú minimálne a nemajú žiadne stanovené kvóty, ani jasné ciele. Je to premrhaná príležitosť pokročiť ďalej v tomto kľúčovom bode.

6.7 Európske programy majú dôležitú úlohu pri prispievaní k cieľom otvorenej metódy koordinácie a Európskeho paktu mládeže, ako aj pri posilňovaní zapájania mladých ľudí do ďalších politík, ktoré sa ich týkajú. EHSV podporuje názor Komisie, že projekty, ktoré podnecujú mladých ľudí, aby sa stali aktívnymi, angažovanými občanmi, a ktoré sú zamerané na pomoc pri rozvoji ich schopností, by sa mali rozpracovávať na miestnej, regionálnej, národnej a európskej úrovni v rámci rôznych európskych programov. Mnohé programy by skutočne mohli byť použité v rámci tohto cieľa, je však potrebné spracovať používanie týchto programov mladými ľuďmi a pre mladých ľudí a ich organizácie a prispôbiť tieto programy, aby boli prijateľnejšie pre mládeže. Využívanie rôznych programov, hlavne Európskeho sociálneho fondu

⁽¹⁴⁾ Viď napr. dokumentáciu týkajúcu sa prvej konvencie občianskej spoločnosti organizovanej na európskej úrovni („First Convention of civil society organised at European level“) z 15. a 16. októbra 1999 a konferenciu na tému „Úloha organizovanej občianskej spoločnosti v riadení európskej verejnej správy“ („The role of organised civil society in European governance“) z 8. a 9. novembra 2001, a príslušné stanoviská: „Úloha a príspevok organizácií občianskej spoločnosti pri budovaní Európy“ („The role and contribution of civil society organisations in the building of Europe“) z 23. septembra 1999 (Ú. v. ES C 329, 17.11.1999), „Komisia a mimovládne organizácie: budovanie silnejšieho partnerstva“ („The Commission and non-governmental organisations: building a stronger partnership“) z 13. júla 2000 (Ú. v. ES C 268, 19.9.2000), „Organizovaná občianska spoločnosť a riadenie európskej správy – príspevok Komisie ku konšpektu bielej knihy“ („Organised civil society and European governance – the Committee's contribution to the drafting of the White Paper“) z 26. apríla 2001 (Ú. v. ES C 193, 10.7.2001), „Riadenie európskej správy – biela kniha“ („European Governance – a White Paper“) z 21. marca 2002 (Ú. v. ES C 125, 27.5.2002)

a štrukturálnych fondov, je veľkou príležitosťou, aby sa v politike pre mládež pokročilo od slov k činom. Rôzne projekty, ktoré sa realizujú na zlepšenie životných podmienok a zamestnanosti mladých ľudí, sú často príliš malé na to, aby sa mohli podporovať z týchto fondov. Komisia a členské štáty by preto mali spolupracovať s mládežníckymi organizáciami, aby tak uľahčili využívanie financovania programov EÚ v prospech mladých ľudí v Európe.

6.8 EHSV je presvedčený, že programom s najväčším potenciálom zlepšiť osobný a sociálny rozvoj mladých ľudí a podporiť aktívne občianstvo, je Európsky program pre mládež. Víta iniciatívu za nový program Mládež v akcii na roky 2007—2013 a bude pokračovať v aktívnej účasti na prípravnom procese. Vzhľadom na rozšírenie tohto programu a vzrastajúcu chuť mladých ľudí využívať ho, dôrazne žiadame Radu, aby podporila návrh na mierne zvýšenie financovania tohto programu na 1,2 mld. EUR. Ďalej sme presvedčení, že sa musí pravidelne konzultovať s mladými ľuďmi, európskymi mládežníckymi organizáciami a Európskym fórom mládeže o uplatňovaní tohto programu. EHSV vyzýva národné hospodárske a sociálne rady, aby sa zapojili do novátorských pokusov na zapojenie mladých do národných konzultačných postupov a aby si vymieňali osvedčené postupy týkajúce sa úlohy mladých v ich inštitúciách.

7. Začlenenie otázky mládeže do iných politík

7.1 EHSV podporuje návrh Komisie sústrediť sa najprv na oblasti politiky, ktoré sú zahrnuté do Európskeho paktu

mládeže. EHSV však pri rozpracovávaní politiky v oblasti mládeže podčiarkuje aj význam integrovanej medziodvetvovej politiky týkajúcej sa mládeže.

7.2 Horizontálny prístup k rozpracovaniu politík zabezpečí koordinovanejšiu a efektívnejšiu stratégiu. Členské štáty pri príprave takých politík, akými sú usmernenia pre zamestnanosť, pravidelne konzultujú so zamestnávateľskými a odborovými organizáciami. Tak isto musia členské štáty prekonzultovať s mladými ľuďmi a ich organizáciami politické opatrenia, ktoré sa týkajú mladých.

7.3 EHSV vo svojom stanovisku z vlastnej iniciatívy „Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti“⁽¹⁵⁾ konštatuje, že viac ako 14 miliónov detí v Európe má nadváhu vrátane 3 miliónov obéznych detí. Ešte znepokojujúcejšie však je, že ich počet sa zvyšuje každým rokom o 400 000. EHSV vyzýva na kolektívnu spoluúčasť všetkých zainteresovaných strán vrátane mladých ľudí.

7.4 Výboru tak ako aj Komisii veľmi záleží na akciách, ktoré sú zamerané na zdravie detí a mládeže a predovšetkým na zdravý životný štýl. Je presvedčený, že opatrenia takéhoto typu majú skutočný vplyv na občanov a sú naliehavo potrebné. Vyzýva preto, aby sa iniciatíva na podporu takýchto akcií, ktorá je naplánovaná na rok 2006, presunula už na rok 2005 aj vzhľadom na konzultácie a iniciatívy, ktoré sa už začali.

7.5 EHSV vyzýva, aby sa v rámci 7. rámcového výskumného programu podnikol výskum o účinkoch spoluúčasti mladých ľudí v zastupiteľských orgánoch a v dobrovoľnej činnosti. Taká správa by potenciálne mohla poskytnúť podrobný obraz o účinkoch spoluúčasti.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁵⁾ SOC 201 (2005) - Obezita v Európe – poslanie a povinnosti partnerov občianskej spoločnosti (CESE 649/2005_fin)

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Obdobie reflexie: štruktúra, body a rámcové hodnotenie diskusie o Európskej únii“

(2006/C 28/08)

Európsky parlament sa 6. septembra 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodol konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor na tému: „Obdobie reflexie: štruktúra, body a rámcové hodnotenie diskusie o Európskej únii.“

Na základe článku 19, ods. 1 vnútorného poriadku, sa výbor rozhodol vytvoriť podvýbor, ktorý na danú tému vypracuje podklady.

Podvýbor „Reflexia: diskusia o Európskej únii“, ktorý bol zodpovedný za vypracovanie podkladov výboru na túto tému, prijal svoje stanovisko 13. októbra 2005. Spravodajkyňou bola **pani Jillian van Turnhout**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 26. a 27. októbra 2005, (schôdza 26. októbra), 130 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Pozadie a analýzy ostávajú nezmenené

1.1 Pozadie a analýzy, na základe ktorých EHSV prijalo veľmi vysokou väčšinou svoje stanovisko v prospech Zmluvy o ústave (28. októbra 2004) sa nezmenili, a preto aj argumenty a odporúčania ostávajú rovnaké. Komplikovaný ratifikačný proces Zmluvy o ústave v skutočnosti potvrdzuje správnosť pozície, ktorú výbor zaujal.

1.2 Napríklad výsledky referend vo Francúzsku a Holandsku poukazujú nielen na zlyhanie členských štátov a európskych inštitúcií pri sprostredkovaní Európy občanom a informovaní o jej charakteristikách a spôsobe vytvárania kompromisov, ale svedčia aj o existujúcej priepasti medzi občanmi a projektom vytvárania Európy. Táto priepasť sa určite neobmedzuje len na uvedené krajiny a nesúvisí výlučne s problémami informovanosti či konjunktúry, no vyvoláva otázky o povahe samotného kompromisu, a tým aj metóde jeho dosahovania.

1.3 Je vhodné pripomenúť si jasný odkaz občianskej spoločnosti, ako ho uvádza aj stanovisko výboru z októbra 2004:

- používať nástroj Konventu ako „krok vpred v demokratizácii procesu európskej integrácie“;
- vytvoriť ústavu ako „revolučný krok“ v dejinách európskej integrácie;
- vytvoriť demokratickejšiu Úniu, ktorá by uznávala skutočnosť, že záujmy občanov sú v procese budovania Európy najdôležitejšie;
- vytvoriť Úniu, ktorá by zabezpečila lepšiu ochranu základných práv európskych občanov;
- vytvoriť Úniu, ktorá by bola schopná splniť očakávania občanov prostredníctvom metód a politik Spoločenstva.

1.4 Výbor podčiarkol aj niekoľko nedostatkov Zmluvy o ústave. Napriek tomu jednoznačne podporuje, aby boli aj

organizácie občianskej spoločnosti zahrnuté do cieľov Zmluvy, čím by sa tieto nedostatky odstránili.

1.5 Výbor označil nasledovné nedostatky:

- nedostatok adekvátnych vykonávacích predpisov pre implementovanie princípu participatívnej demokracie;
- chýbajúce ustanovenia potvrdzujúce úlohu, ktorú zohrávajú organizácie občianskej spoločnosti pri uplatňovaní princípu subsidiarity;
- nedostatky európskeho riadenia v oblasti hospodárskej politiky a politiky zamestnanosti a absencia pravidiel, ktoré by stanovovali konzultačnú úlohu Európskeho parlamentu a EHSV v týchto oblastiach, ktoré sa najviac dotýkajú subjektov občianskej spoločnosti.

1.6 V stanovisku výboru ostávajú všetky tieto pripomienky nezmenené a platné. Vo svojom stanovisku z októbra 2004 výbor jednoznačne podporil nielen ratifikáciu Zmluvy o ústave, ale aj potrebu informovať občanov o demokratickom procese zakotvenom v návrhu Zmluvy o ústave a o jeho výhodách.

1.7 Diskusie, ktoré prebehli v súvislosti s ratifikačným procesom opäť preukázali, že jednou z najväčších výziev, ktorým Európska únia čelí, je otázka ako zachovať záruku rastu, zamestnanosti a prosperity pre súčasné a budúce generácie. Ako poukazujú výsledky posledného prieskumu Eurobarometra (Eurobarometer 63, september 2005), táto otázka je v centre záujmu občanov Európy.

1.8 Ciele, ktoré stanovuje Lisabonská stratégia, ako ju definovali hlavy štátov a predsedovia vlád v roku 2000, obsahujú dôležitý prvok reakcie na danú výzvu. Táto stratégia obsahuje konkrétnu predstavu o budúcnosti európskej spoločnosti.

1.9 Je však potrebné uznať, že aj napriek piatim rokom intenzívnych rozhovorov a aktivít na európskej úrovni sú výsledky zatiaľ nedostačujúce a implementácia stratégie zaostáva.

1.10 „Popri nepopierateľných pokrokoch existujú nedostatky a zrejmé zaostávanie“, hovorí sa vo vyhlásení zo zasadnutia Európskej rady v Marci 2005. Tieto nedostatky a oneskorenie môžu mať mnoho príčin, ale navyše sa zdôrazňujú dve nasledujúce:

- stratégia je príliš abstraktná. Neexistujú žiadne viditeľné prínosy pre občanov a podniky. Verejná mienka nerozlišuje medzi následkami globalizácie a následkami politiky EÚ a národnej politiky na ich životné a pracovné podmienky;
- stratégia používa prístup zhora nadol. Veľmi obmedzene sa venuje problematike organizácií občianskej spoločnosti. V niektorých členských štátoch stratégiu nepoznajú mnohí zainteresovaní účastníci občianskeho dialógu. Nekonalí sa žiadne konzultácie, dokonca ani v rámci otvorenej metódy koordinácie výskumu a vzdelávania.

1.11 Preto zasadnutie Európskej rady v marci 2005 zdôraznilo potrebu, aby sa občianska spoločnosť prispôsobila a aktívne zapojila do procesu uplatňovania cieľov Lisabonskej stratégie.

1.12 V tomto prípade je jasné najmä to, že budúcnosť európskeho modelu spoločnosti, spolu s jej sociálnym modelom, ktorý je základnou súčasťou kolektívnej identity občanov Európy a s ktorým sa plne stotožňujú, bude závisieť od realizácie cieľov Lisabonskej stratégie. Výzva sa teda netýka len budúcnosti Zmluvy o ústave, aj keď je dôležitá, ale aj vytvárania podmienok, ktoré umožnia európskym občanom znovu prijať projekt integrácie Európy na základe spoločnej predstavy o budúcej spoločnosti.

1.13 Výbor preto vo svojom stanovisku z októbra 2004 nachádza spojitosť medzi Zmluvou o ústave a Lisabonskou stratégiou nasledujúcim tvrdením:

„Lisabonská stratégia by mala byť prezentovaná v diskusiách, pretože prináša víziu budúcnosti pre každého európskeho občana: konkurencieschopnosť, úplné zamestnanie, poskytnutie vzdelania, investíciu do ľudského kapitálu, ale aj zvýšenie ochrany prostredia a kvality života trvalo udržateľným rozvojom ...“

2. Opäť správnym smerom – spoločná predstava o budúcnosti prostredníctvom participatívnej demokracie

2.1 Aby Európska únia mohla zvládnuť výzvy, ktorým čelí, musí znovu legitimizovať európsky integračný proces na základe novej koncepcie demokratickej činnosti, ktorá uznáva významnú úlohu občianskej spoločnosti a jej zastupujúcich inštitúcií.

2.2 Účasť občianskej spoločnosti v procese verejného rozhodovania je preto zásadným nástrojom pre posilnenie demokratickej legitimity európskych inštitúcií a činnosti Európskej únie. Tento prvok je ešte dôležitejší pri podpore rozširovania spoločnej koncepcie cieľov a smerovania Európy a teda nového konsenzu, na základe ktorého by malo byť možné presadzovať európsky integračný proces a definovať a implementovať projekt pre Európu zajtra, ktorý bude do väčšej miery zodpovedať očakávaniam občanov.

2.3 Inštitúcie Európskej únie a vlády členských štátov musia podporiť skutočné uplatnenie subsidiarity, nielen na rôznych úrovniach štátnej správy, ale aj na rôznych stupňoch spoločnosti, aby dokázali európskym občanom, že EÚ bude konať len v prípade, ak to bude jasným prínosom a v súlade s princípmi lepšej tvorby práva.

2.4 Na základe posledných výsledkov prieskumu Eurobarometra si 53 % opýtaných myslelo, že ich hlas v Európskej únii nezaväzí. Len 38 % malo opačný názor.

2.5 Takéto zistenia poukazujú na potrebu vytvárať a používať nástroje, ktoré umožnia občanom Európy stať sa skutočne neoddeliteľnou súčasťou procesu vytvárania projektu pre rozšírenú Európu, projektu, ktorý bude mať pravdivý obsah a ktorý povzbudí ich vôľu podporovať a stotožniť sa s európskym integračným procesom.

2.6 V tomto prípade by sa malo zdôrazniť, že demokratická legitimita Európskej únie nespočíva len v jasnom definovaní právomocí a úloh inštitúcií, vyplýva z nej aj to, že:

- tieto inštitúcie majú dôveru občanov a môžu sa opierať o podporu verejnosti v prospech projektu európskej integrácie,
- je zaručená aktívna účasť občanov na demokratickom živote Európskej únie, a
- hľadajú sa atribúty vlastné európskemu občianstvu, ktoré nie je iba súčasťou národných občianstiev⁽¹⁾.

2.7 Podľa stanoviska výboru, momentálne pozastavenom alebo oneskorenom, ratifikačný proces Zmluvy o ústave obsahuje jeden základný paradox: absencia ústavy, a najmä absencia ustanovení v Hlave VI o demokratickom živote Európskej únie ešte viac zvyrazňuje potrebu vytvorenia takejto ústavy. Základnou výzvou pre Úniu je preto otázka, ako presadiť tento základný odkaz.

2.8 V stanovisku výboru ostáva pozadie ustanovení v Zmluve o ústave týkajúcich sa participatívnej demokracie a občianskeho dialógu platné bez zmien. Európske inštitúcie sa preto musia plne zapájať do základného procesu tvorby Zmluvy o ústave a vytvoriť pravú participatívnu demokraciu.

(1) Stanovisko EHSV SOC/203 „Akčný program aktívneho občianstva“

2.9 Potreba podporiť participáciu pretrváva, pretože odhliadnuc od posledného vývoja situácie, občania Európskej únie od nej veľa očakávajú. Spomínaný prieskum Eurobarometra ukázal, že približne 60 % občanov Európskej únie podporuje širšiu integráciu v rámci Únie (rôzne iné prieskumy verejnej mienky prinášajú podobné zistenia). Výsledky tiež naznačujú, že v situácii, keď Únia čelí závažným výzvam, ako sú boj proti nezamestnanosti, chudobe a sociálnemu vylúčeniu, by občania Európy chceli, aby mala silnejšiu pozíciu.

2.10 Už v októbri výbor poznamenal, že na prekonanie nedostatkov Zmluvy o ústave a zabezpečenie jej ratifikácie prostredníctvom zapájania občianskej spoločnosti, by sa mali prijať niektoré opatrenia, ktoré by pomohli stavať na navrhnutom inštitucionálnom rámci a zlepšiť ho prostredníctvom výkonných opatrení. Výbor konkrétne poznamenal, že:

- ustanovenia o participatívnej demokracii by mali byť predmetom niekoľkých oznámení, ktoré určia konzultačný postup a úlohu EHSV;
- občianska spoločnosť by sa mala vyjadriť k obsahu európskych právnych predpisov, definujúcich postupy pri implementácii práva občanov na názor. EHSV by mal dostať žiadosť o vypracovanie stanoviska na túto tému;
- princíp participatívnej demokracie by sa mal uplatňovať v kľúčových stratégiách EÚ na podporu rastu, zamestnanosti a udržateľného rozvoja.

2.11 Výbor sa v tomto zmysle snažil presvedčiť vlády štátov a inštitúcie EÚ o nevyhnutnej potrebe čo najviac spojiť občiansku spoločnosť a organizácie občianskej spoločnosti v duchu Zmluvy o ústave.

2.12 Výbor si všimol, že široká diskusia, ktorú hlavy štátov a predsedovia vlád avizovali vo svojom júnovom vyhlásení momentálne neprebíha. Výbor je toho názoru, že by bolo potrebné začať takúto diskusiu čo najskôr. Na druhej strane, výbor si myslí, že kým verejná mienka nebude presvedčivo informovaná o povahe európskeho integračného procesu, najmä o demokratických aspektoch tohto procesu, takáto diskusia by bola kontraproduktívna.

2.13 Obdobie reflexie, o ktorom rozhodli hlavy štátov a predsedovia vlád členských štátov v júni, by malo prirodzene slúžiť na zváženie spôsobov prekonania politickej a inštitucionálnej situácie spôsobenej výsledkami referend vo Francúzsku a Holandsku.

2.14 Podľa stanoviska výboru by malo byť obdobie reflexie využité najmä na pomoc pri vytváraní základov všeobecnej predstavy o budúcnosti Európy a o novej spoločenskej zmluve medzi Európou a jej občanmi. Novým konsenzom by sa tiež vytvoril rámec pre politiky potrebné na zabezpečenie rastu, zamestnanosti a prosperity. V tomto kontexte by si mali vlády členských štátov osvojiť ideu EÚ.

2.15 Je nevyhnutné poukázať na fakt, že participatívna demokracia a občiansky dialóg nie sú len prázdne pojmy, ale

základné princípy, na ktorých závisí úspech politik Európskej únie a teda aj jej budúcnosti.

2.16 V budúcnosti je preto nevyhnutné čo najširšie zapojiť občiansku spoločnosť do všetkých rozhovorov a diskusií na národnej, regionálnej a miestnej úrovni, a povzbudiť tak občanov Únie, aby vyjadrovali svoje konkrétne očakávania. S týmto zámerom je možné vypracovať skutočnú stratégiu počúvania a dialógu na tému politik Únie a o predstave, ktorú majú o spoločnej budúcnosti.

2.17 V tomto prípade výbor pozorne preskúma Plán D Európskej komisie, a to o to väčšmi, že je presvedčený, že skutočná diskusia sa zatiaľ nezačala a že pre jej ďalší vývin bude rozhodujúca metóda, časový harmonogram a prostriedky použité na dodanie impulzu diskusií vo všetkých prístupujúcich krajinách, ako aj v rámci Spoločenstva. EHSV víta opakované vyjadrenia podpredsedníčky Európskej komisie Margot Wallström o tom, že komunikácia je dvojstranný proces a „Európa musí viac počúvať“. Podľa názoru výboru počúvať neznamená porozumieť.

3. Sprostredkovanie Európy

3.1 Výbor vo všeobecnosti víta rozšírený názor, že Európska únia by si mala vybudovať skutočnú komunikačnú stratégiu a mala by poopraviť a posilniť svoje nástroje komunikácie. Výbor privítal správu Európskeho parlamentu zo dňa 26. apríla 2005 o implementácii informačnej a komunikačnej stratégie Európskej únie a víta skutočnosť, že Komisia 20. júla 2005 prijala akčný plán na zlepšenie stratégie sprostredkovania Európy Európskej komisie.

3.2 Samotný výbor prijal a pravidelne revidoval strategický plán komunikácie. V decembri 2004 grémium výboru schválilo celkový strategický prístup k výzvam koncepcie „Sprostredkovanie Európy“. V oboch prípadoch sa výbor snažil posilniť sprostredkujúcu funkciu svojich členov a organizácií, ktoré zastupujú. Výbor sa aktívne zapájal do takzvanej iniciatívy Wiklow z roku 2004. Na neformálnom ministerskom zasadnutí v Amsterdame predložil strategický dokument „Prekonanie bariér“ o tom ako by mali byť organizovaná spoločnosť vo všeobecnosti a výbor konkrétne viac zapojení do komunikačného procesu.

3.3 Výbor privítal žiadosť Európskej rady z novembra 2004, aby Európska komisia vypracovala súhrnnú komunikačnú stratégiu Únie. Výbor v úzkej spolupráci s Európskou komisiou pripravuje fórum zainteresovaných strán o komunikačnej výzve s cieľom umožniť organizáciám občianskej spoločnosti prispieť svojimi názormi do procesu reflexie, ktorý v súčasnosti prebieha a ktorý by Európska komisia mohla brať do úvahy pri vypracovaní svojej očakávanej konzultačnej Bielej knihy o komunikačnej výzve.

3.4 Výbor pripravil podobné fórum zúčastnených strán na tému politiky udržateľného rozvoja v apríli 2005. Naďalej je pripravený a chce organizovať takéto konzultačné a informačné podujatia o významných politických otázkach a posilniť tak hlas organizovanej občianskej spoločnosti a pomáhať „Brusel“ lepšie počuť.

3.5 V tomto prípade výbor dúfa, že Európsky parlament bude naďalej zohrávať ústrednú úlohu ako prvý a najdôležitejší prvok v demokratickom prekonávaní bariér. Výbor je pripravený partnersky spolupracovať s Európskym parlamentom ako počas Konventu, organizovať verejné vypočutia a fóra na témy, ktoré by Parlament chcel obzvlášť prekonzultovať s organizovanou občianskou spoločnosťou

3.6 Na základe týchto úvah chce výbor zdôrazniť dve základné myšlienky. V prvom rade, zatiaľ čo výbor víta zvýšený dôraz na komunikačné stratégie a komunikačné nástroje, bolo by vhodné pripomenúť, že akýkoľvek komunikačný prístup môže splňať svoju funkciu len, ak je dobrý obsah správy, ktorú sprostredkúva. Komunikácia je teda len doplňujúcim mechanizmom a nie samotným výsledkom. V druhom rade, výbor sa plne angažuje v dvojstrannom procese vytvárania komunikačných stratégií na európskej úrovni a posilňovaní komunikačných nástrojov. Aktivity v tejto oblasti na úrovni Únie sa musia vnímať ako doplňujúce ku komunikačným procesom v rámci členských štátov. Stratégia na európskej úrovni je síce nevyhnutne potrebná ale ani zďaleka nie je dostatočná.

3.7 V tomto prípade by sa mala zdôrazniť úloha, ktorú zohrávajú reprezentatívne a konzultačné inštitúcie na úrovni členských štátov – národné parlamenty a najmä národné hospodárske a sociálne rady – ako aj na regionálnej a miestnej úrovni.

4. Odporúčania

Začnime reálne budovať participatívnu demokraciu!

4.1 Dôvody a logika, na základe ktorej výbor hlasoval za Zmluvu o ústave takou veľkou väčšinou (osobitne za ustanovenia o demokratickom živote Únie) sa nemenia. Výbor naďalej pevne verí, že najlepším spôsobom, ako zabezpečiť demokratický život Únie je zakotviť tieto ustanovenia do pevného ústavného rámca. Avšak súčasné obdobie neistoty by nemalo zabrániť žiadnemu z aktérov Európskej únie, aby podnikli opatrenia na uvedenie participatívnej demokracie do praxe. Všetky inštitúcie Únie by preto mali aktívne zvážiť spôsoby, ako môžu:

- poskytnúť občanom a zastupujúcim združeniam príležitosť prezentovať a verejne si vymieňať svoje názory vo všetkých oblastiach aktivít Únie;
- udržiavať otvorený, transparentný a pravidelný dialóg so zastupujúcimi organizáciami a občianskou spoločnosťou;
- konzultovať so zainteresovanými stranami s cieľom zabezpečiť súdržnosť a transparentnosť aktivít Únie.

Európska Komisia by mala navyše zvážiť výkon ustanovení článku I-47 ods. 4 Zmluvy o ústave, tým, že prekonzultuje s občianskou spoločnosťou obsah európskej právnej úpravy, ktorou bude stanovený postup na výkon práva na občiansku iniciatívu (EHSV by mohol byť požiadaný o vypracovanie prieskumného stanoviska na danú tému).

4.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor za seba opätovne potvrdzuje svoje odhodlanie zohrávať dôležitú doplňujúcu úlohu pri posilňovaní občianskeho dialógu nielen prostredníctvom tradičných konzultačných mechanizmov, ale aj prostredníctvom svojej funkcie prepojenia medzi Európou a organizovanou občianskou spoločnosťou. V tomto kontexte výbor upozorňuje na potrebu znovu sa zamyslieť nad spôsobmi interakcie s organizovanou občianskou spoločnosťou. Výbor je pripravený, odhodlaný a schopný pracovať ako rovnocenný partner vo všetkých aktivitách zameraných na posilnenie občianskeho dialógu.

Zohľadnime predstavy verejnosti a podporme plnenie Lisabonskej stratégie.

4.3 Európske hospodárske podmienky sú kľúčovým faktorom pri vytváraní verejnej mienky o európskom integračnom procese. Európsky hospodársky a sociálny výbor potvrdzuje svoju podporu Lisabonskej stratégie, ale trvá na tom, že Únia a jej členské štáty si musia plniť svoje záväzky. Výbor je presvedčený, že Lisabonská stratégia je najlepšou možnou zárukou hospodárskej prosperity Únie v budúcnosti, sociálnej a kultúrnej istoty a udržateľnosti životného prostredia, aj napriek tomu, že sa jej nepodarilo zachytiť predstavy verejnosti spôsobom, akým sa to podarilo napríklad počas kampane za vytvorenie jednotného trhu v roku 1992. Členské štáty musia akceptovať a vážiť si svoje povinnosti v tejto oblasti. Stratégia musí byť konkrétnejšia a jej ciele (ak nie dokonca aj jej názov) sa musia zaviesť do jazyka domácej politiky. Občianska spoločnosť a organizácie občianskej spoločnosti sa musia zapojiť.

4.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor bude pokračovať vo svojej práci na základe mandátu, ktorý mu udelilo zasadnutie Európskej rady z 22. a 23. marca „aby s hospodárskymi a sociálnymi výbormi členských štátov a inými partnerskými organizáciami zriadil interaktívnu sieť iniciatív občianskej spoločnosti určenú na podporu vykonávania stratégie“. (Dok. 7619/1/05 rev. 1 Rada, ods. 9).

Prekonajme bariéry – posilnime komunikáciu

4.5 Výbor neustále zdôrazňuje potrebu posilnenej komunikácie medzi Európskou úniou a jej občanmi, v záujme ktorých chce pracovať. Výbor uznáva, že na úrovni inštitúcií sa v poslednej dobe vykonalo veľa práce, či už individuálne alebo kolektívne. Spomínajú sa dva príklady: úplne prepracovaná internetová stránka Európskeho parlamentu a služby Direct

service Európskej komisie. Výbor podporuje úzku spoluprácu medzi inštitúciami v oblasti komunikácie. Všimol si Plán D vytvorený Komisiou a tiež aj jej úmysel v blízkej budúcnosti vypracovať bielu knihu. Plne sa zaväzuje podporovať prekonávanie bariér do najvyššej možnej miery, ako to dokázal aj na fóre zúčastnených strán na túto tému, ktoré sa konalo 7. a 8. novembra.

4.6 Výbor je toho názoru, že úspech komunikácie závisí od kvality správy, ktorú sprostredkúva. S odvolaním sa na stanoviská k Lisabonskej stratégii si výbor myslí, že európske inštitúcie, ale najmä členské štáty, sa musia zamyslieť nad tým, ako sprostredkujú informácie o Európe. Veľa sa už povedalo o zastavení vzájomného obviňovania sa, ale je jasné že „Európa“ je často ponímaná negatívne alebo obranne a nevyvíja sa dostatočné úsilie na prezentáciu pozitívnych aspektov integračného procesu.

4.7 V kontexte posilnenej spolupráce výbor apeluje na to, aby sa obnovila takzvaná iniciatíva Wicklow (neformálne stretnutia ministrov zodpovedných za európske záležitosti) a aby získala špecifický a trvalý mandát, na základe ktorého by sa preskúmali spôsoby zlepšenia informovanosti a sprostredkovania Európy. Členské štáty by získali možnosť neformálne skúmať verejnú mienku a vymieňať si skúsenosti s overenými postupmi. Na inštitucionálnej úrovni výbor žiada, aby interinštitucionálna skupina dostala mandát stretávať sa v častejších a pravidelnejších intervaloch a prediskutovala otázky komunikácie. Takéto mechanizmy sú dôležité najmä v súvislosti s rýchlym technologickým rozvojom (napríklad mobilné telefóny, internet) a rýchlym vývojom nových komunikačných techník, ktoré ich využívajú.

4.8 Výbor zdôrazňuje svoj názor, že komunikácia sa musí stať trvalým záujmom a nie predmetom príležitostných kampaní na špecifické témy.

Na kom spočíva primárna zodpovednosť?

4.9 Inštitúcie Únie musia bojovať proti nesprávnemu, aj keď možno dobre myslenému, názoru, že súčasné „odpojenie“ sa môže vyriešiť centrálnou zo strany „Bruselu“. V skutočnosti sa činnosť európskych inštitúcií v oblasti komunikácie dá považovať len za doplnkovú. Hlavná zodpovednosť nespočíva na nich. Výsledky volieb do Európskeho parlamentu a výsledky

referend o Zmluve o ústave vo Francúzsku a Holandsku jasne preukazujú, že mnoho európskych občanov má na Európu skeptický názor. Týka sa to predovšetkým vplyvu európskej legislatívy na ich životné a pracovné podmienky. Je na členských štátoch, aby vysvetlili svojim občanom význam EÚ a potrebu špecifickej európskej legislatívy a informovali o výsledných efektoch na každú jednotlivú oblasť života na národnej úrovni.

4.10 Verejnosť a občianska spoločnosť sa o legitimitu a spoločnej budúcnosti Európskej únie presvedčí len, ak budú vnímať jej dôveryhodnosť, spoľahlivosť a dobré fungovanie právneho štátu. Zabezpečiť ich musia v prvom rade vlády členských štátov. Vlády musia konať ako skutoční spolutvorcovia Únie a upustiť od modelu „my-oni“ a neustáleho zdvojovania, ktoré tento model spôsobuje.

4.11 Írske národné fórum o Európe potvrdilo skutočnosť, že organizácie občianskej spoločnosti môžu niekedy zastávať rozhodujúcu pozíciu. Je dôležité posilňovať komunikáciu na danej úrovni (miestnej, profesionálnej, atď.) a prezentovať dosiahnuté úspechy európskej politiky alebo legislatívneho procesu vhodným a zrozumiteľným spôsobom. Organizácie občianskej spoločnosti majú na to dobré predpoklady. EHSV je preto odhodlaný pomôcť organizáciám občianskej spoločnosti a povzbudiť ich v rámci členských štátov, najmä prostredníctvom kontaktnej funkcie svojich členov. Ak bude potrebné spustiť širokú diskusiu o projekte európskej integrácie a o európskych politikách, iniciatíva musí vychádzať z nižších úrovní občianskej spoločnosti v rámci členských štátov. Fórum na európskej úrovni bude mať zmysel len, ak umožní konfrontáciu názorov, ktoré prichádzajú oboma smermi. V skutočnosti nie je ani tak potrebné vytvárať prístup „zhora nadol“ alebo „zdola nahor“, ale „zdola nadol“.

4.12 Toto stanovisko sa zámerne vyhýba diskusii o budúcnosti Zmluvy o ústave a jednoznačným vyjadreniam o Európskej únii. Avšak návrat k situácii pred Zmluvou z Nice jednoznačne nemôže byť riešením. Možno široká diskusia, ktorú si naplánovali hlavy štátov a predsedovia vlád by pomohla objasniť najlepší spôsob ako napredovať. Výbor si ale s určitým znepokojením všimá, že takáto široká diskusia chýba vo väčšine členských štátov. Bez takejto diskusie sa dá len ťažko zistiť, ako je možné správne napredovať.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Mobilita osôb v rozšírenej Európe a jej dosah na prostriedky verejnej dopravy“

(2006/C 28/09)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 10. februára 2005 podľa článku 29 ods. 2 vnútorného poriadku rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Mobilita osôb v rozšírenej Európe a jej dosah na prostriedky verejnej dopravy“

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. októbra 2005 (spravodajcom bol pán LEVAUX).

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) 74 hlasmi za, pričom 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Predmet stanoviska z vlastnej iniciatívy

1.1 V časovom rozpätí rokov 2020/2030 sa Európska únia, v súčasnosti zložená z 25 členských štátov, s prístupom nových štátov určite rozšíri. Pre začiatok to budú Rumunsko, Turecko, Bulharsko, Chorvátsko atď. Bez predsudkov o dodatočnom rozšírení je pravdepodobné, že v rámci spolupráce a obchodu prerastú hranice vplyvu EÚ do okolitých štátov ako sú Ukrajina, Gruzínsko a Rusko.

1.2 Na tomto rozsiahlom území, veľkosti kontinentu v tvare obdĺžnika dlhého 6 000 km z východu na západ a širokého 4 000 km zo severu na juh, vzniknú nové potreby v oblasti prepravy osôb na zabezpečenie voľného pohybu v rámci uplatňovania princípu slobody, na vytvorenie takej formy európskej demokracie, ktorá prinesie kultúrnu výmenu a podporí hospodársky rozvoj.

1.3 Rozvoj dopravných prostriedkov, ktoré by zodpovedali možným potrebám mobility o dve alebo tri desaťročia musí zodpovedať cieľom stanoveným Lisabonským summitom v roku 2000.

„Európa sa musí stať najkonkurencieschopnejšou a najdynamickejšou ekonomikou sveta, schopnou stáleho hospodárskeho rastu, vytvárania väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest a väčšej sociálnej súdržnosti“.

1.4 Balík návrhov rozvoja prostriedkov hromadnej i individuálnej dopravy bude musieť zohľadniť:

- najnovšie prieskumné štúdie týkajúce sa kvantitatívnych a kvalitatívnych potrieb prepravy osôb pre roky 2020/2030,
- vnímavejšie správanie európskych občanov, ktoré je výsledkom cieľov konkurencieschopnosti, odporúčaných Európskou úniou na začiatku 21. storočia,

— zmeny v správaní európskych občanov, ktorí rešpektujú svoje životné prostredie,

— potreby výmeny v oblasti kultúry, dedičstva (umeleckého, architektonického, atď.), vzdelávania, vedeckých znalostí,

— kozmopolitnejšie európske obyvateľstvo na území, ktoré ktoré sa viac ako zdvojnásobí,

— vznik a rozšírenie nových technológií, ktoré prinesú nové prostriedky dopravy (pokiaľ sa urýchlene rozhodne o predpisoch, úveroch pre výskum a spôsoboch financovania potrebných investícií pre ich vytvorenie a realizáciu),

— nárast obchodu a cestovného ruchu z oblastí mimo Európy, najmä z juhovýchodnej Ázie, Číny a Indie.

1.5 Všetky hodnotenia a opatrenia týkajúce sa rozvoja osobných dopravných prostriedkov musia s ohľadom na integráciu a rovnosť príležitostí brať do úvahy aj cestujúcich s obmedzenou pohyblivosťou (CZP), akými sú fyzicky postihnuté osoby, staršie osoby alebo malé deti. Na zabezpečenie nezávislej mobility a mobility bez prekážok pre CZP, je potrebné zabezpečiť podmienky v súlade s predpismi, ktoré zaručia, že budúce dopravné prostriedky a s nimi spojená infraštruktúra budú prístupné tak, ako v leteckej doprave, pre ktorú Komisia navrhla nariadenie stanovujúce práva CZP⁽¹⁾.

1.6 Výbor konštatuje, že Európska únia sa už niekoľko desaťročí aktívne zaujíma o nákladnú dopravu a znásobuje iniciatívy na zvýšenie dopravných kapacít nákladu s cieľom podporiť európsku výmenu a tým aj hospodársky rozvoj. Vytváranie dopravnej infraštruktúry sa znásobilo najmä v oblasti cestnej dopravy, menej v železničnej doprave a len výnimočne v lodnej doprave.

(¹) Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o právach osôb so zníženou pohyblivosťou v leteckej doprave“.

1.7 Koncom roka 2005 predstaví Komisia oznámenie o výsledkoch návrhov Bielej knihy na tému „Európska politika dopravy pre rok 2010: hodina výberu“ získaných v prvej polovici obdobia. Takto bude možné preveriť, či sú užívatelia v centre záujmu dopravnej politiky a či berie do úvahy trvalo udržateľný rozvoj a či dochádza k presunu nákladnej dopravy z cestnej dopravy k alternatívnym prostriedkom (železnica, riečne a námorné cesty). Na základe tohto hodnotenia predstaví výbor vo vhodnom čase zvyčajným spôsobom stanovisko, ktoré v tomto momente netreba predbiehať.

1.8 Pred uverejnením tohto hodnotenia výbor konštatuje, že síce existujú projekcie Medzinárodnej únie železníc pre roky 2010/2020⁽²⁾ týkajúce sa celkového počtu cestujúcich na km v západnej Európe, avšak chýba celkový pohľad na osobnú dopravu. Už niekoľko desaťročí sa zdá, že uspokojením požiadaviek a potrieb nákladnej dopravy budú nájdené aj uspokojivé riešenia pre osobnú dopravu. Toto konštatovanie vysvetľuje rozvoj cestnej infraštruktúry, ktorá je použitá pre dopravu nákladu, ako aj pre individuálnu alebo hromadnú osobnú dopravu (automobil, autobus). Cesty mali vždy túto dvojitú úlohu. Súčasný rozvoj dopravy sťažuje spoluexistenciu dopravy nákladu a dopravy osôb, ktorá je na mnohých cestovných úsekoch nebezpečná. Táto prioritná potreba používania nákladnej dopravy mala za následok uprednostňovanie cestnej infraštruktúry, funkčnej ako pre náklad, tak i pre osoby, na úkor iných dopravných prostriedkov.

1.9 Výbor sa domnieva, že táto skutočnosť:

- sa vzdala od určenej priority Bielej knihy, podľa ktorej majú byť užívatelia centrom pozornosti dopravnej politiky,
- je ťažko zlučiteľná s potvrdenou snahou o zohľadňovanie princípov trvalo udržateľného rozvoja,
- je málo vhodný z hľadiska potreby hľadania európskej súdržnosti, ktorá je spojená so zjednodušením akejkoľvek výmeny, resp. mobility osôb,
- neberie do úvahy prínos, ktorý môže Európska únia získať vďaka rozvoju medzinárodného cestovného ruchu z Číny a Indie, ktoré by v období roku 2030 mali dosiahnuť životnú úroveň postačujúcu na to, aby umožnila viacerým stovkám miliónov svojich obyvateľov cestovať každoročne po svete.

1.10 Za týchto okolností požiadal výbor, ktorého poslaním nie je vytvárať štúdie Komisiu, aby urýchlene začala hodnotenie zamerané na:

⁽²⁾ Pozri prílohu 1

- zhodnotenie dôležitosti mobility osôb v EÚ a v oblasti jej blízkeho vplyvu v období rokov 2020/2030,
- určenie dôležitosti pohybu Európanov na roky 2020/2030, ktorí budú odchádzať z európskeho priestoru do medzinárodných destinácií a dôležitosti cudzincov v EÚ, ktorí budú prichádzať a pracovne, turisticky alebo inak sa pohybovať v európskom priestore,
- preveriť na základe prieskumných hodnotení, že existujúce alebo plánované kapacity v rôznych programoch sú zlučiteľné na uspokojenie potrieb dopravy osôb na roky 2020/2030,
- navrhnutie akčného programu zameraného na „mobilitu osôb v rozšírenej Európe a jej dosah na prostriedky dopravy pre roky 2020/2030“ v novej Bielej knihe 2010 o politike dopravy, ktorý by bol v súlade s očakávaniami a záujmami EÚ a jej občanov.

2. Orientácie a rozsah celkového hodnotenia dopravy alebo mobility osôb.

2.1 *Nové rozmery európskeho priestoru: vzdialenosť a čas.*

2.1.1 Výbor vyzýva Komisiu, aby podnikla kroky na to, aby si osoby na úrovni rozhodovania a občania Európy uvedomili zemepisný rozmer európskeho priestoru, toho súčasného i toho budúceho. EÚ, ktorá má v súčasnosti 25 členských štátov, prijme v priebehu jednej generácie, t. j. do obdobia rokov 2020/2030 určite nové štáty, rozšíri priestor svojho vplyvu (alebo spolupráce so susedskými štátmi) na celý európsky kontinent, na ktorom bude potrebné riešiť problémy osobnej a nákladnej dopravy rozdielnymi spôsobmi.

2.1.2 Do dnešného dňa si veľmi málo Európanov uvedomuje, že EÚ a oblasť jej vplyvu pokryje územie z východu na západ, od Atlantického oceánu po stred Ruska, cez Čierne more a Volgu alebo cez Baltické more a zo severu na juh až po Stredozemné more, takže až po africký kontinent.

2.1.3 V tomto novom priestore, vzdialenosti a čas, potrebný na premiestňovanie, nemôžu byť považované za predĺženie alebo jednoduché pokračovanie do vtedy známej situácie, nevynímajúc skutočnosť, že bude potrebné brať do úvahy technologické hranice a obmedzenia rýchlosti.

2.1.4 Rovnako aj globalizácia a požadované a pravdepodobné zvýšenie životnej úrovne istých, husto zaľudnených krajín, bude smerovať ku zvýšeniu potrieb dopravy stoviek miliónov osôb žijúcich mimo EÚ, ktorí budú každý rok chcieť alebo potrebovať vstúpiť do európskeho priestoru a pohybovať sa v ňom viackrát za sebou na relatívne krátku dobu. Výbor preto zastáva názor, že je potrebné uviesť si nové rozmery Európy, a to ako pokiaľ ide o **vzdialenosť** (v samotnom európskom priestore, v prostredí jeho vplyvu a medzinárodných vzťahov), tak o čas (trvanie premiestnenia sa, rýchlosti dopravných prostriedkov, optimalizácie času venovaného mobilite podľa želania a obmedzení užívateľov).

2.2 Možné rozsah celkového hodnotenia pohybu osôb.

2.2.1 Hlavné dôvody potreby mobility:

Mobilita osôb a tovaru je jedným z hlavných princípov budovania Európy. Výbor zastáva názor, že je potrebné neustále preverovať, či je tento princíp vhodne použitý, najmä v súčasnosti pri dvojitom účinku rozšírenia a globalizácie. Rešpektovanie tohto princípu je hlavnou výzvou pre demokraciu a európsku súdržnosť.

Mobilita osôb zahŕňa určenie pravidiel (právnych, súdnych, ochrany proti terorizmu, dopravy osôb s obmedzenou pohyblivosťou, atď.) Tieto nie sú predmetom tohto stanoviska, zameraného na prostriedky a vybavenie, potrebné na uspokojenie zásady voľného pohybu osôb, t. j. ich mobility.

Určiť dôvody, pre ktoré sa ľudia chcú alebo musia premiestňovať, je nutný predpoklad, pretože v závislosti od nich a od ich kvalitatívneho a kvantitatívneho významu, sa budú líšiť prostriedky realizácie.

2.2.2 Výbor navrhuje preskúmať nasledujúce dôvody, hoci ich výpočet nie je úplný:

- cestovanie z obchodných dôvodov (obchodné cesty, pracovné...),
- cestovanie na spojené s vzdelávaním a výmenou vedomostí (študenti, konferencie, spolupráca v oblasti výskumu),
- cestovanie z profesionálnych dôvodov (dočasná práca inde, výkon povolania...),
- cestovanie z dôvodov objavovania a interakcie (cestovný ruch, kultúra, kultúrne dedičstvo...),
- atď.

2.2.3 Výbor navrhuje, aby bolo celkové hodnotenie obmedzené na cestovanie, ktoré prináša opakujúci sa alebo trvalý prívál istej počtu osôb.

2.2.4 Dva spôsoby cestovania

Je potrebné vziať do úvahy, akými spôsobmi ľudia radi cestujú, pretože to určuje používané dopravné prostriedky.

Rozlišujeme dve veľké kategórie:

- Individuálne cestovanie alebo cestovanie v malých skupinách (niekoľko osôb, manželské páry...)

Pozn.: Ako definícia malej skupiny môže poslúžiť počet cestujúcich, povolený pravidlami cestnej premávky v osobnom vozidle.

- Cestovanie v skupinách rôznej veľkosti (zamestnanci, turisti, dôchodcovia, osoby na dovolenkách, atď. ...).

2.2.5 Precestované vzdialenosti

Výbor by rád ohraničil priestor celkového hodnotenia a upresnil, že toto ohraničenie vyžaduje osobitné hodnotenie. Na prvý pohľad je jasné, že v závislosti od precestovaných vzdialeností môžu byť použité prostriedky početné, rôzne, doplňujúce a koordinované. Rovnako i čas, počas ktorého užívatelia cestujú, závisí od precestovaných vzdialeností, použitých prostriedkov alebo dôvodov, kvôli ktorým cestujú. Pri určení použitých prostriedkov treba myslieť na orgány, ktoré ich prevádzkujú (štát, miestne združenia, obce...).

2.2.6 Výbor preto navrhuje rozlišovať medzi:

- **0 po 100 km:** vylúčené z celkového hodnotenia, pretože ide o cestovanie mestské a medzimestské, ktoré závisí od organizácie miest alebo skupiny miest, a teda ide o zvláštny prípad, ktorý by mal byť pojednaný v rámci osobitnej témy. Ťažkosti, s ktorými sa možno stretnúť všade v Európe, rozvoj mestskej dopravy zabezpečenej službami pripravenými a upravenými pre tieto účely (bezpečnosť, ochrana životného prostredia, znečistenie, kvalita a plynulosť premávky...), spôsobujú, že je nevyhnutné podeliť sa o skúsenosti, aby mali užívatelia čo najväčší ošoh,
- **100 po 250 km:** vrátane stále častejšieho denného cestovania tam a späť, ktoré sa týka osôb v pohraničí. Napríklad cesty z bydliska do práce vďaka rýchlym dopravným prostriedkom, ktoré sú lacné a dostupné pre tých, ktorí bývajú ďaleko od mestských centier a ktorí musia denne do práce cestovať,

- **250 po 750 km:** vzdialenosti, pri ktorých je potrebné zhodnotiť, či je výhodne cestovať vozidlom (osobným alebo hromadnej dopravy) alebo vlakom (bežným alebo rýchlovlakom),
- **750 po 1 500 km:** vzdialenosti, pri ktorých je potrebné preskúmať podmienky konkurencie cestovania vlakom (rýchlovlakom) a lietadlom,
- **Viac ako 1 500 km:** vzdialenosti v mierke európskeho kontinentu, pre ktoré je viac ako pre kratšie vzdialenosti čas dôležitejší, a kvôli ktorému je využitie leteckej dopravy nevyhnutné.

2.2.7 Na záver by bolo potrebné začleniť do tejto kapitoly o vzdialenostiach, medzinárodné a mimo kontinentálne cesty, aby sme zohľadnili aj príliv a odliv osôb v európskom priestore.

2.2.8 Želaním výboru samozrejme je, aby sa požadované celkové hodnotenie týkalo prostriedkov dopravy a použitých infraštruktúr osobnej dopravy. V tejto oblasti treba nielen určiť, zhodnotiť a optimalizovať existujúce dopravné prostriedky, ktoré sú už všeobecne známe, ale je potrebné vopred preskúmať nové možnosti, vhodné na rýchle zavedenie nových techník a technológií, ktoré sa objavujú v tejto oblasti v priebehu budúcich desaťročí. To predpokladá, že Komisia podá návrhy na zvýhodnenie, organizáciu a koordináciu výskumných programov rozvoja dopravných prostriedkov a umožní zavádzanie nových riešení.

2.2.9 Súčasný prostriedky osobnej dopravy by mohli byť v rámci tohto hodnotenia rozdelené týmto spôsobom:

- **Cestná doprava:** cestovanie osobnými autami a autobusmi. Dnes nič nenaznačuje, že by používanie tohto spôsobu dopravy, ktoré by mali využívať technologický pokrok v oblasti motorov a karburátorov, ktoré sú menej škodlivé, bolo na ústupe (práve naopak). Sú možné dva postoje:
  - Ponechať voľný priebeh, čakať a pozorovať vývoj a dúfať, že bude možné odstrániť najškodlivejšie účinky.
  - Určiť hlavné smerovanie voluntaristickej politiky napríklad pripravením sietí údržby a zásobovania palivom pre vozidlá budúcnosti používajúce nové pohonné látky, vytvoriť a udržiavať infraštruktúru určenú jedine pre niektoré vozidlá a užívateľov ciest, preskúmať diaľnice a pomocné vybavenie na cesty na veľké vzdialenosti.
- **Železničná doprava:** dnes sa uprednostňuje rýchla doprava, ktorá bohužiaľ zakrýva nedostatky bežnej železničnej siete.

- **Letecká doprava:** ktorá je vzhľadom na podmienky EÚ nevyhnutným prostriedkom cestovania na dlhé vzdialenosti, rovnako ako pre medzinárodné cesty. Tento vývoj a rýchla komercializácia airbusu A 380, znamená, že európske letecké infraštruktúry (vrátane napojení na mestské centrá) musia byť urýchlene prispôsobené na prijímanie veľkokapacitných lietadiel a plne pokryť nárast dopravy, ktorý sa očakáva.

- **Námorná doprava:** ktorá v Severnom, v Baltickom alebo Stredozemnom mori, zabezpečuje lokálnu a pravidelnú dopravu osôb na väčšie, či menšie vzdialenosti. Tento spôsob dopravy môže byť rozvinutý najmä v rámci „morských diaľnic“ a dopĺňať iné dopravné prostriedkami.

- **Riečna doprava:** je považovaná za okrajovú, okrem niektorých miest postavených na rieke, odkiaľ sa obyvatelia musia dopraviť do práce alebo kde sa ľudia venujú turistike (okružné plavby alebo „lodné autobusy“). Treba s ňou počítať ako s jednou z možností, a nie ju systematicky zamietat (obsluha letiska v Benátkach atď.).

2.3 Hodnotenie potrieb osobnej dopravy v období rokov 2020/2030.

2.3.1 Výbor pri hľadaní číselných údajov dostupných prognóz osobnej dopravy v budúcom desaťročí zistil vážne nedostatky v tejto oblasti. Konštatovaní z minulosti je relatívne mnoho, ale podľa nich nie je možné vytvoriť spoľahlivú predpoveď pre budúcnosť. Neberú do úvahy ani súčasný vývoj, akým je rozšírenie EÚ na 25 členských štátov, ani možnosti predpokladaných nových prístupov v kratšom časovom období, ani rozvoj v krajinách vplyvu EÚ.

2.3.2 EHSV nevie o žiadnom prieskume dôsledkov a potencionálnom dosahu rozvoja životnej úrovne v rozvojových krajinách na EÚ. Tento rozvoj umožní (podľa rovnakých predpovedí z rozdielnych zdrojov) každoročne vycestovať niekoľkým stovkám miliónov obyvateľov do zahraničia a pre Čínu od roku 2020 a pravdepodobne pre Indiu od roku 2030. Vysoké a často spomínané číslo 100 miliónov Číňanov, ktorí mohli cestovať za hranice za účelom turistiky, sa dnes zdá nereálne. Toto číslo však predstavuje iba 8 % čínskej populácie, čo je menšie percento ako u Japoncov, ktorí momentálne cestujú za hranice (približne 12 miliónov). Súčasná štúdia potvrdzuje, že 4 % čínskej populácie má v priemere rovnakú životnú úroveň ako priemer Európanov. Štyri percentá sú malé číslo, ktoré ale pri veľkosti Číny predstavuje viac ako 50 miliónov osôb!

2.3.3 Pre porovnanie, ak predpokladáme, že len 50 miliónov Číňanov sa rozhodne prísť do Európy za turistikou a budú počas relatívne krátkeho pobytu chcieť použiť lietadlo na návštevy viacerých krajín EÚ (v priemere aspoň desať dní). Výbor odporúča, aby si EÚ po zhodnotení predbežných hypotéz položila otázku týkajúcu sa potreby rýchleho rozvoja kapacít. Nabáda štáty, aby zaviedli príslušné opatrenia na využitie hospodárskeho prínosu, ktorý im tento rozvoj cestovného ruchu prinesie. V opačnom prípade, potreba Číňanov a Indov cestovať ich zavedie tam, kde ich v danom čase budú schopní prijať.

2.3.4 Výbor sa so záujmom oboznámil s dokumentom uverejnenom Komisiou „Európska energia a doprava: scenár pre kľúčových aktérov“ v septembri 2004. Tento dokument, z ktorého vychádzame, poskytuje výsledky prieskumu v početných oblastiach, ktoré sa zameriavajú na roky: 2010/2020/2030. Cieľom je určiť energetické potreby a možnosti použitia menej škodlivých zdrojov energií a/alebo obnoviteľných zdrojov. Kapitola VI je v tomto smere venovaná doprave a dovoľuje isté projekcie do budúcnosti, ktoré bude potrebné nanovo posúdiť na získanie a oddelenie údajov týkajúcich sa osobnej dopravy v súčasnosti, s údajmi o nákladnej doprave, ktorá má v týchto štatistikách vedúce miesto.

2.3.5 **Príloha** tejto správy⁽³⁾ obsahuje niekoľko údajov o predpokladanom vývoji.

Všimnime si, že tieto projekcie sú vypracované pre 30 krajín (25 členských krajín, ku ktorým Komisia pričlenila Rumunsko, Bulharsko, Švajčiarsko, Nórsko a Turecko). Z celkového pohľadu bude aktivita osobnej dopravy v týchto 30 krajinách v priebehu 40 rokov stúpať. (Gpkm = giga cestujúcich na kilometer)

— **4 196 Gpkm** v roku 1990 až **5 021** v roku 2000 (+ **20 %** za 10 rokov)

— **5 817 Gpkm** v roku 2010 (+ **16 %** za 10 rokov)

— **6 700 Gpkm** v roku 2020 (+ **15 %** za 10 rokov)

— **7 540 Gpkm** v roku 2030 (len **12,5 %** za 10 rokov)

2.3.6 Výbor so záujmom zaznamenal, že predpovede nárastu sú na budúcich desať rokov nižšie ako bol nárast v období rokov 1990/2000. Možno predpokladať, že mobilita osôb nie je kritériom hospodárskej životaschopnosti.

2.3.7 Udáva sa, že cestná doprava osobnými automobilmi vzrastie o 45 % v období rokov 2000/2030, zatiaľ čo železničná doprava iba o 30 %. V rovnakom časovom období vzrastie letecká doprava o 300 %. Výbor nie je schopný odhadnúť konzistentnosť týchto predpovedí, ale poznamenáva, že na to,

aby mal celkový pohľad na situáciu strednodobého alebo dlhšieho obdobia, je potrebné podrobiť tieto údaje hĺbkovej analýze.

2.3.8 Preto výbor žiada, aby bol Komisiou vypracovaná rozsiahla a cieleňá štúdia na celkové hodnotenie kvantitatívnych a kvalitatívnych potrieb osobnej dopravy, ktorým bude treba čeliť v rokoch 2020 a 2030.

2.3.9 Tento prieskum by sa mal zamerať nielen na 30, samotnou Komisiou v spomenutom dokumente určených krajín, ale takisto na krajiny z oblasti priameho vplyvu a susedstva EÚ (Chorvátsko, Albánsko, Ukrajina, Rusko, severná Afrika ...), ktorých vzťahy s EÚ budú v nasledujúcich 25 rokoch akýmkoľvek spôsobom posilnené.

2.3.10 Prieskum by mal takisto umožniť zhodnotenie dosahu medzinárodného cestovania, najmä v oblasti cestovného ruchu z rozvojových krajín (Čína, India ...), na pohyb do európskeho priestoru a vo vnútri tohto priestoru.

3. Návrhy a závery

EHSV:

3.1 Je toho názoru, že voľný pohyb osôb v rozšírenej Európe musí byť určite zabezpečený, aby sa posilnila demokracia a podporila súdržnosť EÚ.

3.2 Konštatuje, že existuje len málo výhľadových štúdií o pohybe osôb pre rok 2030, ktoré by umožnili odhadnúť dosah na množstvo dopravných prostriedkov a náležitých infraštruktúr.

3.3 Zdôrazňuje, že každé uskutočnenie expanzie infraštruktúr v meradle európskeho kontinentu si bude vyžadovať dlhé obdobie (rádovo dve desaťročia) pred tým, ako budú môcť byť použité.

3.4 Na základe dostupných informácií, ktoré poukazujú na predpokladaný silný vývoj potrieb mobility osôb, sa domnieva, že Komisia by mala začať s vypracovávaním štúdií a následne sa vo všeobecnej a konkrétnej rovine zaoberať touto témou, súbežne so štúdiami a úvahami týkajúcimi sa rozvoja nákladnej dopravy.

3.5 Navrhuje, aby sa toto hodnotenie stalo v roku 2010 novou „Bielou knihou: dopravnej politiky“, ktorá naplní potreby dopravy osôb pre roky 2020/2030 a bude dôležitejšie než prieskum v roku 2001. Hodnotenie by malo spĺňať tieto kritériá:

— hlavné dôvody cestovania,

⁽³⁾ Pozri prílohu 2.

- spôsob cestovania (skupinovo alebo individuálne),
- rozdelenie podľa precestovaných kilometrov,
- použité spôsoby dopravy osôb s kvalitou dostupnosti, istoty, bezpečnosti atď.

3.6 Navrhuje Komisii zaviesť, spolu so zainteresovanými štátmi, potrebné prostriedky na zabezpečenie mobility osôb, v optimálnych podmienkach a v súlade s trvalo udržateľným rozvojom prihliadajúc na:

- ťažkosti a obmedzenie postihnutých, starších osôb alebo malých detí, v spolupráci s organizáciami pre osoby s obmedzenou pohyblivosťou,

- potrebné finančné zdroje na výskum, rozvoj techník a nových technológií osobnej dopravy,
- legislatívne, regulačné a finančné opatrenia pre štáty na realizáciu investičných projektov, zodpovedajúcich potrebám.

3.7 Na záver zdôrazňuje, že zjednotená Európa by mala dohliadať na vyvážené služby v oblasti osobnej ako i nákladnej dopravy a želá si byť informovaný o začiatku tohto celkového hodnotenia, zúčastniť sa ho a prekonzultovať jeho závery.

Brusel 4. októbra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému:

- „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s cukrom“,
- „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1782/2003, ktoré ustanovuje spoločné pravidlá pre režimy priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov“ a
- „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovuje dočasný program reštrukturalizácie cukrovarníckeho odvetvia v Európskom spoločenstve a mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1258/1999 o financovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky“

KOM(2005) 263 v konečnom znení – 2005/0118-0119-0120 CNS

(2006/C 28/10)

Rada sa 25. júla 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 36 a 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k navrhovanej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka, životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 7. októbra 2005. Spravodajcom bol pán BASTIAN.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra) 103 hlasmi za, 22 hlasmi proti, pričom 18 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Dvadsaťjeden krajín Európskej únie produkuje cukor z cukrovej repy. Francúzske zámorské departementy a v menšej miere aj Španielsko majú produkciu trstinového cukru (280 000 ton). Ročná produkcia cukru v Európe je celkovo v rozmedzí od 17 do 20 miliónov ton, pričom dopyt po cukre v Európe sa odhaduje na 16 miliónov ton ročne.

1.2 Cukrová repa sa pri striedavom obhospodarovaní kultivuje na viac ako 2,2 miliónoch hektárov pôdy a pestuje ju viac ako 320 000 poľnohospodárov (t. j. na jedného pestovateľa cukrovej repy pripadá v priemere niečo menej než 7 hektárov). Cukrová repa sa spracúva v 236 cukrovaroch, ktoré priamo

zamestnávajú takmer 75 000 stálych zamestnancov a sezónnych pracovníkov. Sektor cukrovej repy a cukru predstavuje celkovo 500 000 priamych alebo nepriamych pracovných miest.

1.3 Európska únia produkuje aj 500 000 ton izoglukózy a 250 000 ton inulínového sirupu, a rafinuje surovú cukrovú trstinu (ktorej väčšina – 1,5 miliónov ton – sa dováža z krajín AKT ⁽¹⁾).

1.4 Platnosť režimu kvót v sektore cukru, izoglukózy a inulínového sirupu bola naposledy predĺžená v roku 2001.

1.5 Komisia 14. júla 2004 predložila oznámenie o reforme sektora cukru ⁽²⁾, ku ktorému EHSV prijal stanovisko 15. decembra 2004 ⁽³⁾.

1.6 Komisia predložila 22. júna 2005 tri legislatívne návrhy ⁽⁴⁾, ktoré sú predmetom tohto stanoviska.

Zároveň s tým predložila Komisia návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovujú sprievodné opatrenia pre krajiny protokolu o cukre, ktorých sa nepriaznivo dotkne reforma režimu EÚ v sektore cukru ⁽⁵⁾.

1.7 Legislatívny návrh Komisie sa od oznámenia zo 14. júla 2004 odlišuje v nasledujúcich bodoch:

- zahŕňa obdobie až do hospodárskeho roka 2014/2015,
- minimálna cena cukrovej repy je znížená o 42,6 % (na 25,05 EUR/t) v dvoch etapách (hospodárskych rokoch) s prípadným ďalším znížením o 10 % prostredníctvom medziprofesijnej dohody,
- referenčná cena cukru je znížená o 39 % v štyroch etapách (na 385,5 EUR/t), pričom čistá referenčná cena bude znížená v dvoch etapách (rozdiel je spôsobený odvodmi do fondu reštrukturalizácie),
- výrobný poplatok vo výške 12 EUR/t cukru v rámci výrobných kvót, ktorý majú rovným dielom hradiť pestovatelia aj spracovatelia,
- výrobné kvóty A a B sú zlúčené do jedinej výrobných kvóty, pričom dodatočná kvóta vo výške 1 milióna ton je prerozdelená medzi členské štáty – výrobcov cukru C, za predpokladu uhradenia poplatku vo výške 730 EUR/t dodatočnej výrobných kvóty,
- prechodný reštrukturalizačný režim na štyri roky, po ktorom nasleduje prípadné lineárne zníženie výrobných kvót,
- výrobné kvóty pre izoglukózu sú zvýšené o 100 000 ton za rok počas obdobia troch rokov,

⁽¹⁾ AKT: rozvojové štáty africkej, karibskej a tichomorskej oblasti, ktoré sú signatármi protokolu o cukre v rámci dohody z Cotonou.

⁽²⁾ KOM(2004) 499 v konečnom znení.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005, s. 102.

⁽⁴⁾ KOM(2005) 263 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ KOM(2005) 266 v konečnom znení.

- pravidlá pre riadenie trhu sú tvorené: presunom cukru mimo kvóty, možnosťou stiahnutia cukru v rámci kvóty, ktorý prekračuje dopyt na trhu, a možnosťou pomoci pre súkromné uskladnenie, ak trhovacia cena klesne pod referenčnú cenu,
- možnosť pre chemický a farmaceutický sektor, rovnako ako pre sektor kvasníc a alkoholu, zakúpiť cukor mimo kvóty a v prípade ťažkostí so zásobením získať zvláštnu colnú kvótu,
- až do hospodárskeho roka 2009/2010 záruka zásobovania rafinérií vo výške ich obvyklých potrieb,
- návrh ruší všetky obmedzenia na dovoz cukrov z najmenej rozvinutých krajín s účinnosťou od hospodárskeho roka 2009/2010,
- čo sa vývozu týka, návrh zakazuje vývoz cukru mimo kvóty a neobsahuje ustanovenia pre vývoz cukru v rámci kvót bez náhrady,
- Komisia ruší možnosť prevodu kvót na európskej úrovni, rovnako ako aj lineárne zníženie kvót o 2 800 000 ton za štyri roky. Zavádza sa plán reštrukturalizácie, ktorý bude financovaný výrobným poplatkom z kvót pre cukor, izoglukózu a inulín. Viac než 50 % výrobných poplatkov na kvótach pre cukor je financovaných poľnohospodármi, a to prostredníctvom zníženia ceny cukrovej repy,
- fond reštrukturalizácie poskytne výrobcovi cukru, izoglukózy a inulínu, ktorí sa vzdajú svojej kvóty, zastavia výrobu a zrušia svoje prevádzky pomoc vo výške závislej od roku zastavenia výroby, pričom výška tejto pomoci sa každoročne bude znižovať,
- podľa údajov Komisie by sa fond reštrukturalizácie mohol týkať 6 160 miliónov ton cukru v rámci kvóty a celkovej hodnoty 4,2 miliardy EUR,
- kompenzačná pomoc vo výške 60 % straty príjmu plynúcej zo zníženia ceny cukrovej repy sa pestovateľom cukrovej repy a čakanky poskytne postupne a rešpektujúc výnosy na hektár určené pre výrobu typu A a B a pridelenú maximálnu čiastku pre príslušný členský štát,
- výber referenčného obdobia, ktoré sa má použiť pre prerozdelenie prostriedkov, je ponechaný na členský štát,
- finančný rámec určený na priamu pomoc pre poľnohospodárov je 907 miliónov EUR v hospodárskom roku 2006/2007 a 1 542 miliónov EUR od hospodárskeho roka 2007/2008.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 EHSV sa domnieva, že reforma spoločnej organizácie trhu s cukrom je potrebná. V tejto súvislosti pripomína svoje stanovisko z 15. decembra 2004⁽⁶⁾ a, presnejšie, body 2.1, 2.4, 2.6, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10.

2.2 EHSV však konštatuje, že návrh reformy ide omnoho ďalej, než bolo ohlásené v oznámení zo 14. júla 2004. Zníženie ceny a výroby je omnoho vyššie, a vývoz je rýchlo zastavený. Návrh je preto zlým signálom pre našich konkurentov v rámci vyjednávania vo WTO. Navyše je tento návrh nezlučiteľný s cieľom európskej produkcie cukru, ktorá je schopná zaručiť zásobovanie trhu, a to najmä v regiónoch, kde je konverzia zložitá.

2.3 EHSV je znepokojený dosahom navrhovaného zníženia cien a znižovania výroby na príjmy poľnohospodárov a na zamestnanosť. Zdôrazňuje v tejto súvislosti dôležitú úlohu sektora cukru v hospodárstve mnohých regiónov. EHSV sa domnieva, že návrh nerešpektuje európsky poľnohospodársky model, Radou mnohokrát opakovanú vôľu uchovať tradičnú poľnohospodársku výrobu i v znevýhodnených regiónoch či členských štátoch, multifunkčnosť, trvalú udržateľnosť a Lisabonskú stratégiu. Návrhy reformy v skutočnosti povedú k strate 150 000 priamych alebo nepriamych pracovných miest.

2.4 EHSV neverí, že cieľ reformy zvolený Komisiou, ktorý spočíva v hľadaní trhovej rovnováhy prostredníctvom zníženia cien, môže byť dosiahnutý, rovnako ako cieľ uchovať z dlhodobého hľadiska pevnú pozíciu európskeho pestovania cukrovej repy a cukrovarníckeho priemyslu a rešpektovať rozvojové krajiny, ktoré prednostne dodávajú cukor. EHSV sa domnieva, že je potrebné vykonať všetko pre to, aby sa prostredníctvom „trojuholníkového výmenného obchodu“ (tzv. SWAP) s cukrom, ktorý nijako neprispieva k rozvoju najmenej rozvinutých krajín, najmä Brazílii neotvorili nové časti svetového trhu. V tejto súvislosti výbor poukazuje na skutočnosť, že produkcia cukru v Brazílii – do značnej miery podporovaná politikou bioetanolu a menovou politikou – prebieha v neakceptovateľných sociálnych, environmentálnych podmienkach a za vlastníckych podmienok, v súvislosti s pôdou, ktoré sú neprijateľné, ktoré však zároveň vysvetľujú extrémne nízke výrobné náklady, nárast produkcie za posledné roky, čo viedlo k väčším zásobám na svetovom trhu a tým aj poklesu cien. Výbor je toho názoru, že prístup na trh EÚ by mal byť podmienený splnením určitých sociálnych noriem, tak ako sú uvedené vo vyhlásení konferencie medzinárodnej organizácie práce z roku 1998.

2.5 EHSV⁽⁷⁾ „sa domnieva, že navrhované zníženie cien a kvót je veľkým krokom vpred smerom k plnej liberalizácii trhu s cukrom. Tento krok však nedokáže zabezpečiť

udržateľnú budúcnosť pre pestovateľov cukrovej repy, sektor cukru a európskych spotrebiteľov“.

2.6 EHSV⁽⁸⁾ „nerozumie, prečo Komisia neprijala myšlienku vyjednávania preferenčných dovozných kvót s najmenej rozvinutými krajinami, ako to tieto krajiny samotné požadujú. Umožnilo by to adresnejšie uspokojovať záujmy najchudobnejších rozvojových krajín a zabezpečiť rovnováhu ponuky na trhu v Európe za udržateľné ceny. EHSV chce poukázať na základný rozpor v postoji Komisie, ktorá na jednej strane cituje iniciatívu „Všetko okrem zbraní“, aby obhájila radikálnu reformu spoločnej organizácie trhu v sektore cukru, avšak na druhej strane odmieta konať napriek výslovnej žiadosti najmenej rozvinutých krajín o systéme preferenčných kvót.“

2.7 EHSV⁽⁹⁾ neverí, že výrazný pokles cien cukru bude prínosom pre spotrebiteľov. Sedemdesiat percent (70 %) cukru sa konzumuje v spracovaných výrobkoch, pri ktorých sa toto zníženie len veľmi ťažko odrazí na cenách pre spotrebiteľov. Okrem toho ani v krajinách, v ktorých bol trh s cukrom liberalizovaný nedošlo k poklesu spotrebiteľských cien.

2.8 EHSV nerozumie, prečo Komisia navrhuje rýchle zastavenie vývozu cukru v prirodzenom stave. Hoci Európska únia prehrala spor pred rozhodcovským súdom WTO, ešte stále má k dispozícii právo vyvieť 1 273 000 ton cukru v prirodzenom stave so subvenciou, či už ide o cukor v rámci kvóty s náhradou alebo cukor mimo kvótu bez náhrady. Pestovanie cukrovej repy je ovplyvňované istými výkyvmi výnosov a trh bude v ich dôsledku zaznamenávať výkyvy v dovoze. Bolo by preto vhodné disponovať prostredníctvom vývozov istou flexibilitou pre zvládnutie výkyvov dostupného cukru v rámci kvóty alebo mimo kvóty. Táto pružnosť je potrebná pre zaistenie udržateľnosti produkcie a racionálneho využitia pracovníkov a zariadení.

2.9 EHSV podporuje návrh Komisie týkajúci sa plánu dobrovoľnej reštrukturalizácie, ktorý výrazne zlepšuje podmienky priebehu reštrukturalizácie. Žiada však, aby bol tento plán doplnený a tak boli zohľadnené záujmy pestovateľov cukrovej repy a pracovníkov v cukrovarníckom priemysle.

2.10 EHSV⁽¹⁰⁾ „sa celkovo domnieva, že Komisia nedokázala odhadnúť dosah svojho návrhu, ktorý by viedol k masívnemu presunu zdrojov z vidieckeho sektora (pestovanie a prvotné spracovanie) v Európe, ako aj v rozvojových krajinách na veľké medzinárodné potravinárske a marketingové spoločnosti. Rovnako by tento návrh mal za následok aj zničenie veľkej časti cukrovarníckeho odvetvia v Európe a v krajinách AKT, z ktorého by v podstate mali prospieť jedine brazílski výrobcovia cukru⁽¹¹⁾“.

⁽⁶⁾ Pozri poznámku pod čiarou 3.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 157, 28.6.2005.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 EHSV je potešený, že Komisia (tak, ako ju o to požiadal) navrhuje režim na časové obdobie od 1. 7. 2006 do 30. 9. 2015.

3.2 Výbor sa domnieva, že navrhované zníženie cien je prehnané a že navyše nebude mať žiaden vplyv na dovoz cukru realizovaný v rámci trojstranných obchodných operácií (svetový trh, najmenej rozvinuté krajiny, EÚ), ktorého výška bude rôzna v závislosti na fluktuácii svetovej ceny a výmenných kurzov. EHSV preto žiada, aby sa znižovanie cien, s ohľadom na rokovania s WTO, obmedzilo na nevyhnutné minimum a aby bolo rozložené v čase tak, ako bude v čase rozložené zníženie cla, a to najmä s cieľom poskytnúť novým členským štátom potrebný čas na adaptovanie sa.

EHSV okrem toho žiada Radu, aby venovala zvláštnu pozornosť problémom poľnohospodárov v znevýhodnených regiónoch alebo v regiónoch, kde je k dispozícii len málo alternatív k pestovaniu cukrovej repy.

3.3 EHSV je zarazený skutočnosťou, že návrh počíta s výrobným poplatkom, ktorým budú zafarazení pestovatelia a spracovatelia, pričom úroveň kvót bude zjavne nižšia než spotreba. Rovnako zarážajúca je aj logika Komisie, ktorá je logikou konkurenčného boja európskej produkcie a dovážaného cukru. Výrobný poplatok je z tohto hľadiska pre pestovateľov a spracovateľov cukru zo Spoločenstva diskriminačný. EHSV preto žiada jeho zrušenie alebo prinajmenšom jeho rozšírenie aj na dovážaný cukor.

3.4 EHSV sa domnieva, že je nemožné mať efektívnu spoločnú organizáciu trhu s cukrom bez možnosti akejkoľvek kontroly dovozu. Odporúča preto zahrnutie predpisov zakazujúcich obchod so SWAP cukrom z najmenej rozvinutých krajínami a aby sa, v prípade rozhodnutia Komisie stiahnuť z trhu isté množstvo cukru v rámci kvóty (procedúra stiahnutia) alebo v prípade uplatnenia opatrenia na pomoc súkromného skladovania (trhová cena nižšia než referenčná cena), automaticky uplatnila kvantitatívna ochranná klauzula vo vzťahu k dovozu z najmenej rozvinutých krajín.

3.5 EHSV sa domnieva, že návrh nariadenia je, čo sa vývozu týka, nerozumne restriktívny. Domnieva sa, že nariadenie musí povoľovať všetky možnosti vývozu schválené WTO, a najmä vývoz dodatočného objemu cukru mimo kvóty ak neboli dosiahnuté kvantitatívne a rozpočtové obmedzenia povolené WTO pre subvencovaný vývoz vývozom cukru v rámci kvóty s náhradou.

Nariadenie by okrem toho malo liberalizovať možnosť vývozu cukru v rámci kvóty bez náhrady.

3.6 EHSV vyhlasuje, že nástroje na riadenie trhu navrhnuté Komisiou ako náhrada za intervencie sú slabé. V skutočnosti sa dá predvídať, že tvárou v tvár nepravidelnosti

a nepredvídateľnosti dovozu, ktoré povedie k stálemu tlaku na trh, neumožnia súkromné skladovanie a povinné stiahnutie zaistiť, aby trhová cena rešpektovala referenčnú cenu. EHSV preto žiada, aby bol zachovaný intervenčný režim.

3.7 EHSV berie na vedomie návrh Komisie kompenzovať 60 % straty príjmu z cukrovej repy v dôsledku poklesu ceny. Domnieva sa, že kompenzácie by mali byť spravodlivé a ich výška v percentách by mala byť na analogickej úrovni ako v prípade kompenzácií pri iných plodinách. Konštatuje, že reálne zníženie ceny cukrovej repy, pri zohľadnení výrobného poplatku a rizika zníženia o ďalších 10 %, by mohlo dosiahnuť 50 %. Za týchto podmienok by kompenzácia dosiahla len výšku 51 %. EHSV preto odporúča menšie zníženie ceny a vyššiu mieru kompenzácie, pri rešpektovaní navrhovaných rozpočtových obmedzení. EHSV trvá na tom, že zavedenie kompenzačnej pomoci pre zníženie ceny neruší trvalú potrebu výkonných nástrojov na riadenie, ak chceme predísť zlyhaniu trhu a zaručiť príjmy poľnohospodárov.

3.8 EHSV konštatuje, že návrh kompenzácií počíta s nezávislou pomocou, rozdelenou podľa hektárov cukrovej repy alebo čakanky, ktoré sú predmetom zmluvy na produkciu cukru A alebo B alebo inulínového sirupu. EHSV sa domnieva, že členské štáty musia mať podľa schválených predpisov úplnú slobodu pri pridelení celého objemu pomoci pestovateľom cukrovej repy a čakanky v rámci obmedzení národného stropu, ktoré návrh obsahuje. EHSV odporúča, aby Komisia preskúmala dlhodobé dôsledky uvoľnenia tejto nezávislej pomoci.

3.9 EHSV považuje za zvláštne, že návrh predpokladá bezplatné zvýšenie kvót pre izoglukózu o 300 000 ton, pričom zároveň zavádza finančne náročný program reštrukturalizácie, ktorého cieľom je citelne znížiť kvóty pre cukor, a ďalší milión ton dodatočnej kvóty pre cukor, ktorá by mohol byť pridelená, bude platený.

3.10 EHSV poznamenáva, že Komisia prijala jeho návrh na zavedenie dobrovoľného programu reštrukturalizácie s odškodnením od počiatku účinnosti nariadenia, a nahradila tak svoj mechanizmus povinného znižovania kvót a možnosti prevodu kvót na európskej úrovni.

EHSV požaduje spolurozhodovanie pestovateľov a spracovateľov v otázke reštrukturalizácie, ako aj pridelenie vhodného reštrukturalizačného odškodnenia pestovateľom, ktorých sa reštrukturalizácia dotkne.

EHSV v tejto súvislosti konštatuje, že ďalšie odškodnenie vo výške 4,68 EUR/t cukrovej repy A a B priznané na hospodársky rok 2006/2007 pestovateľom, ktorých sa dotkne reštrukturalizácia, je iba uplatnením kompenzačnej pomoci pri znižovaní ceny, ktorá platí pre týchto pestovateľov od hospodárskeho roku 2007/2008. Nejde preto o reštrukturalizačné odškodnenie.

3.11 EHSV sa domnieva, že by Rada mala prisúdiť najväčší význam dôsledkom návrhu Komisie v oblasti zamestnanosti v rôznych regiónoch, ktorých sa reštrukturalizácia odvetvia cukru dotkne. Žiada členské štáty a Komisiu, aby uľahčili prístup k Európskym štrukturálnym fondom a k Európskemu sociálnemu fondu, a to najmä v regiónoch, ktorých sa reštrukturalizácia dotkne najviac, ako aj v nových členských štátoch, čím by prispeli k zmierneniu negatívneho dosahu reformy na zamestnanosť podľa sociálnych plánov, ktoré zväčša prekračujú povinný zákonný rámec. V skutočnosti je potrebné uľahčiť vytváranie nových pracovných miest, diverzifikáciu a konverziu.

3.12 EHSV považuje v tejto súvislosti za potrebné, aby Komisia a členské štáty urýchlili prijatými regulačnými a finančnými prostriedkami podporili dobrovoľnú politiku používania biopalív, v ktorých by cukrová repa mala mať významnú úlohu. Výbor sa taktiež domnieva, že je nevyhnutne nutné ďalej rozvíjať procesy spracovania cukru vyrábaného mimo kvóty v nepotravinárskej oblasti.

3.13 EHSV dáva do pozornosti Komisie a Rady silne destabilizujúci dopad dovozu cukru z Balkánu na trhy štátov s ním hraničiacich. Odporúča definovať a uplatniť potrebné ochranné opatrenia (predovšetkým rešpektovanie intervenčnej ceny alebo referenčnej ceny), a taktiež trvá na tom, aby bola urýchlene stanovená kvóta pre Chorvátsko.

4. Závery

4.1 EHSV uznáva potrebu adaptovať spoločnú organizáciu trhu s cukrom, ale domnieva sa, že návrh reformy ide v znižovaní produkcie a ceny príliš ďaleko.

Uplatnenie tohto návrhu by sa prejavilo významným dopadom na európsky sektor cukru a najmä stratou prinajmenšom 150 000 pracovných miest v regiónoch, ktoré sú často už oslabené, a v ktorých neexistuje rentabilná alternatíva k pestovaniu cukrovej repy.

4.2 EHSV žiada Radu, aby sa v otázke európskej produkcie cukrovej repy a cukru angažovala viac než Komisia, a to kvantitatívnou kontrolou dovozu a povolením požívať všetky možnosti vývozu, ktoré umožňuje dohoda s WTO. Prostredníctvom kontroly dovozu je možné dosiahnuť cieľ produkcie o 2 až 3 milióny ton vyšší, než navrhuje Komisia. Toto zvýšenie by zároveň umožnil zachovanie 50 000 až 75 000 pracovných miest a asi 50 000 podnikov produkujúcich cukrovú repu, ktoré sa nachádzajú v početných regiónoch Spoločenstva.

4.3 EHSV sa obáva, že ciele iniciatívy „Všetko okrem zbraní“ a reformy spoločnej organizácie trhu s cukrom by, čo sa rozvoje politiky týka, neboli dosiahnuté, a preto podporuje

žiadosť najmenej rozvinutých krajín o rokovania s Úniou o kvótach na dovoz cukru. Je v každom prípade vhodné zakázať SWAP cukru a zaviesť automatické ochranné klauzuly a kódex správania sa s kritériami sociálnej a environmentálnej udržateľnosti, ako aj potravinovej zvrchovanosti, ktoré je potrebné dodržať pre vstup na trh Spoločenstva.

4.4 EHSV odporúča zachovanie toku vývozu cukru v rámci kvóty alebo mimo kvóty, ktorý zodpovedá objemu povolenému WTO, s cieľom pokračovať v dodávaní cukru našim tradičným najbližším odberateľom.

4.5 EHSV trvá na tom, aby zníženie cien bolo rozložené v čase a prísne obmedzené na medzinárodné uplatnenie, a aby bol cukor v prípade potreby považovaný, v rámci rokovaní o programe pre rozvoj z Dohy, za citlivý produkt.

4.6 Odporúča zachovať intervenčný režim a udržateľné uplatňovanie efektívnych nástrojov na riadenie trhu.

4.7 EHSV žiada, aby čiastočné kompenzácie pre pestovateľov za straty príjmov spôsobené znížením ceny cukrovej repy boli v možnom rozsahu zvýšené a celé pridelené. Trvá na tom, že je potrebné zaistiť udržateľnosť tejto pomoci a zachovať rozpočet pre cukor.

4.8 Podporuje návrh Komisie, ktorý sa týka programu reštrukturalizácie, ale požaduje spolurozhodovaciu právomoc pre pestovateľov a zavedenie pomoci pre pestovateľov, ktorých sa dotkne zatvorenie výroby, na umožnenie reštrukturalizácie ich podniky.

4.9 EHSV trvá na tom, aby boli do pohotovosti uvedené európske štrukturálne fondy a sociálne fondy s cieľom poskytnúť aj nad rámec potrebného odškodnenia čo najlepšie šance na konverziu pre pracovníkov, ktorých sa dotkne reštrukturalizácia európskeho cukrovarníckeho priemyslu.

4.10 EHSV považuje za potrebné a naliehavé, aby bol sektor cukru zahrnutý do debaty o energetike (politika biopalív), čo je prostriedok ako prispieť ku kompenzácii negatívnych dopadov reformy.

4.11 Výbor trvá na tom, aby boli urýchlene napravené destabilizujúce dopady dovozu cukru z Balkánu.

4.12 EHSV žiada Radu, aby venovala pozornosť znevýhodneným regiónom a regiónom, ktoré majú k dispozícii málo rentabilných alternatív k poľnohospodárstvu.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu Podávanie správ o implementovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ“

KOM(2005) 84 v konečnom znení

(2006/C 28/11)

Komisia sa 17. marca 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 7. októbra 2005. Spravodajcom bol pán Kallio. Pomocným spravodajcom bol pán Wilms.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra) 97 hlasmi za, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Ani Zmluva o založení Európskeho spoločenstva, ani návrh Zmluvy o Ústave pre Európu neustanovuje spoločnú politiku lesného hospodárstva.

1.2 Európska komisia zverejnila 18. novembra 1998 oznámenie o stratégii Európskej únie pre lesné hospodárstvo a 15. decembra 1998 prijala Rada ministrov EÚ uznesenie o stratégii lesného hospodárstva Európskej únie vychádzajúce z oznámenia Komisie.

1.3 Ako kľúčové prvky spoločnej stratégie lesného hospodárstva a všeobecné východiská činnosti Rada definovala trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v zmysle definície z konferencie ministrov o lesnom hospodárstve, ktorá sa uskutočnila v Helsinkách v roku 1993, a multifunkčnú úlohu lesov.

1.4 K základným zásadám stratégie lesného hospodárstva patrí aj subsidiarita, podľa ktorej sú za politiku lesného hospodárstva zodpovedné členské štáty, pričom Spoločenstvo má možnosť prispieť k dosiahnutiu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov a multifunkčnej úlohy lesov, ak môžu byť opatrenia na úrovni Spoločenstva účinnejšie.

1.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor zverejnil 9. decembra 1999 dopĺňujúce stanovisko z vlastnej iniciatívy k politike lesného hospodárstva EÚ.

1.6 Vo svojom uznesení Rada vyzvala Komisiu, aby do piatich rokov predložila správu o uplatňovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ.

1.7 Komisia zverejnila 10. marca 2005 oznámenie o implementovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ. K tomuto oznámeniu je pripojený pracovný dokument zamestnancov Komisie, ktorý obsahuje podrobný opis opatrení a činností uplatňovaných v súvislosti so stratégiou lesného hospodárstva EÚ v období rokov 1999 – 2004.

1.8 Výbor schvaluje celkové zameranie oznámenia Komisie, predovšetkým ohľadom zvýšeného uplatňovania stratégie lesného hospodárstva a zlepšenia jej koordinácie. Výbor zastáva názor, že je dôležité neodkladné uplatňovanie Komisiou navrhovaného akčného plánu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.

2. Uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva EÚ**2.1 Zmeny prostredia činnosti**

2.1.1 Odvetvie lesného hospodárstva a politika lesného hospodárstva EÚ museli po roku 1998 prekonať množstvo zmien v politickom kontexte. Oznámenie Komisie uvádza rozšírenie EÚ, prijatie strategických politických cieľov EÚ a vývoj v medzinárodných politických rámcoch pre lesné hospodárstvo a životné prostredie.

2.1.2 Rozšírením sa zalesnené územie EÚ zväčšilo asi o 20 %, zásoby dreva asi o 30 % a počet vlastníkov lesov z 12 miliónov na 16 miliónov. Je potrebné zvýšiť inštitučnú kapacitu na podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v nových členských štátoch, pričom osobitnú výzvu predstavuje rozvoj štruktúr súkromného vlastníctva a inštitučných štruktúr.

2.1.3 Na summite o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu v roku 2002 sa vyzdvihovalo, že trvalo udržateľné lesné hospodárstvo je pilierom trvalo udržateľného rozvoja a nástrojom na dosiahnutie rozvojových cieľov tisícročia. Summit schválil akčný plán, ktorý je záväzný pre vlády a zahŕňa množstvo rozhodnutí týkajúcich sa lesov.

2.1.4 Odvetvie lesného hospodárstva EÚ sa musí uplatňovať na stále globalizovanejších trhoch s výrobkami lesného hospodárstva a zvládať neustále stúpajúcu koncentráciu v lesnom hospodárstve, ktorá si vyžaduje efektívnejšiu produkciu dreva než kedykoľvek predtým.

2.1.5 Lesy majú významnú úlohu a spoločnosti ponúkajú veľa možností využitia. Zároveň je stále dôležitejšie trvalo udržateľné využívanie lesov a ich ekologické funkcie. Obzvlášť medzinárodné ekologické dohovory, ktoré EÚ a jej členské štáty podpísali, priniesli nové úlohy pre lesné hospodárstvo.

2.1.6 Lisabonské zasadnutie Európskej rady v marci 2000 schválilo nový strategický cieľ EÚ, ktorý spočíva v tom, že EÚ sa má stať konkurenčne najschopnejším a dynamickým hospodárstvom založeným na vedomostiach, schopným trvalo udržateľného hospodárskeho rastu, vytvárajúcim viacero pracovných miest a lepšie pracovné miesta so silnejšou sociálnou súdržnosťou. Göteborgské zasadnutie Európskej rady v júni 2001 schválilo stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ dopĺňajúcu Lisabonskú stratégiu, podľa ktorej má hospodárska politika, sociálna politika a politika životného prostredia dostať takú podobu, aby sa vzájomne posilňovali.

2.1.7 Mnohé politiky, zákony a opatrenia EÚ majú priamy alebo nepriamy vplyv na lesné hospodárstvo. Nebola však vyhodnocovaná ich zlučiteľnosť a komplementárnosť so stratégiou lesného hospodárstva EÚ a jej uplatňovaním.

2.2 Európska únia a medzinárodná politika lesného hospodárstva

2.2.1 Vo svojom rozhodnutí Rada ohľadom stratégie lesného hospodárstva zdôraznila, že Spoločenstvo by sa malo aktívne zapájať do uplatňovania záverov ministerskej konferencie o lesnom hospodárstve a proaktívne sa zúčastňovať medzinárodných diskusií a rokovaní o záležitostiach súvisiacich s lesným hospodárstvom, predovšetkým Medzivládneho fóra Organizácie spojených národov o lesoch.

2.2.2 Vo svojom stanovisku z roku 1999 Európsky hospodársky a sociálny výbor zdôraznil, že EÚ by mala intenzívne podporovať vytvorenie celosvetového právne záväzného nástroja ohľadom obhospodarovania, zachovávaní a trvalo udržateľného rozvoja všetkých druhov lesa, ktorý by bol v súlade so zásadami lesného hospodárstva dohodnutými v Riu de Janeiro. Vzhľadom na internacionalizáciu obchodu s výrobkami lesného hospodárstva, globalizáciu lesného hospodárstva, pokračujúce ubúdanie lesov a potrebu ochrany práv miestneho obyvateľstva závislého na lesoch tento cieľ nestratil svoju aktuálnosť.

2.2.3 Aby sa zabránilo nelegálnej ťažbe a nelegálnemu predaju dreva, prijala Európska komisia akčný plán presadzovania právnych predpisov, riadenia a obchodovania v lesnom hospodárstve (FLEGT) a legislatívny návrh na vytvorenie autorizáčnej sústavy pre FLEGT. Výbor považuje prevenciu nelegálnej ťažby a nelegálneho predaja dreva za mimoriadne dôležitú. Nelegálna ťažba dreva spôsobuje vážne ekologické, hospodárske a spoločenské škody, a drevo z nelegálnej ťažby narušuje trh z výrobkami z dreva. Pokiaľ však ide o predchádzanie nelegálnej ťažbe, treba sa zamerať predovšetkým na opatrenia, ktoré je možné urobiť v spolupráci s krajinami produkujúcimi drevo, aby sa sprísnil administratívne postupy a zlepšilo presadzovanie zákonov. Tak sa napríklad najlepšie zohľadnia národné sociálne činitele a vplyvy na životné podmienky a záujmy obyvateľov závislých na lesoch. Osobitná pozornosť by sa mala venovať ochrane pôvodných pralesov a ich rozmanitosti. Neod-

mysliteľnou súčasťou snáh o znižovanie nelegálnej ťažby dreva je vyjasnenie užívateľských práv k pôde. Navrhovaná autorizáčna sústava nemení nič na potrebe sprísniť tieto opatrenia.

2.2.4 Zväčšili sa vplyvy medzinárodnej hospodárskej a sociálnej politiky, politiky životného prostredia a dohovorov o ekológii v rámci Organizácie spojených národov na lesy EÚ a rámec pre činnosti v lesnom hospodárstve. V rámci Dohovoru OSN o biologickej rozmanitosti bol v roku 2002 prijatý rozšírený program pre lesnú biologickú rozmanitosť. V rámci Dohovoru OSN o klimatických zmenách sa dohodla úloha lesov ako zachytávačov oxidu uhličitého pri predchádzaní klimatickým zmenám. Zvlášť Kjótsky protokol predstavil odvetvie lesného hospodárstva s jeho novými úlohami a príležitosťami. Trvalo udržateľné lesné hospodárstvo môže významne ovplyvniť plnenie záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných dohovorov o životnom prostredí. To si vyžaduje, aby EÚ prijala koordinovaný a konvergentný prístup v medzinárodnej politike životného prostredia, hospodárskej a sociálnej politike, ako aj v zodpovedajúcich európskych politikách, ktorý bude rovnakou mierou zohľadňovať rôzne dimenzie trvalo udržateľného lesného hospodárstva a uznávať rozmanitosť foriem využívania lesov.

2.2.5 Na celoeurópskej úrovni je najdôležitejším fórom na rokovania o politike lesného hospodárstva ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe, ktorá bola schopná vytvoriť účinný rámec na podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov z hľadiska ekonomického, ekologického, sociálneho i kultúrneho.

2.3 Stratégia lesného hospodárstva EÚ a národné politiky lesného hospodárstva členských štátov

2.3.1 Štvrtá ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe, ktorá sa uskutočnila 28. – 30. apríla 2003 vo Viedni, vyzdvihla dôležitosť národných programov pre lesné hospodárstvo pri rozvíjaní spolupráce medzi odvetvím lesného hospodárstva a ostatnými odvetviami. Na ministerskej konferencii sa dohodlo, že národné programy pre lesné hospodárstvo predstavujú participatívny, celistvý, medziodvetvový a interaktívny proces politického plánovania, realizácie, sledovania a vyhodnocovania na národnej alebo regionálnej úrovni, alebo na oboch úrovniach za účelom ďalšieho zlepšovania trvalo udržateľného obhospodarovania lesov definovaného v Helsinkách a príspevku k trvalo udržateľnému rozvoju.

2.3.2 V súlade s princípom subsidiarity sú národné programy pre lesné hospodárstvo kľúčovými prostriedkami na realizáciu úloh stratégie lesného hospodárstva EÚ. Národné programy pre lesné hospodárstvo sú celistvé a viacodvetvové rámcové koncepcie, ktoré zohľadňujú dopady lesného hospodárstva na ostatné odvetvia a ostatných odvetví na lesné hospodárstvo. Národné programy pre lesné hospodárstvo môžu brať do úvahy a vyvažovať mnohoraké využívanie lesov a očakávania spoločnosti týkajúce sa lesov pri zohľadňovaní národných osobitostí. Národné programy pre lesné hospodárstvo zabezpečujú, že národné politiky budú v súlade s medzinárodnými záväzkami. Tieto programy by sa mali vyhodnocovať, čím sa bude sledovať, či plnia stanovené ciele.

2.3.3 Medzinárodné záväzky EÚ a členských štátov v oblasti politiky životného prostredia a lesného hospodárstva je v lesnom hospodárstve najlepšie možné uplatňovať zapracovaním týchto záväzkov do národných programov pre lesné hospodárstvo.

2.3.4 EÚ by mala podporovať vypracovávanie národných programov pre lesné hospodárstvo, ako to odporúčala Ministerská konferencia o ochrane lesov v Európe, na podporu trvalo udržateľného lesného hospodárstva a dosahovanie celistvého prístupu v rozvoji lesného hospodárstva a jeho politiky v členských štátoch a Spoločenstve.

2.4 Politika rozvoja vidieka a lesné hospodárstvo

2.4.1 Hlavným nástrojom na uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva na úrovni Spoločenstva je politika rozvoja vidieka. Za obdobie rokov 2000 – 2006 bolo v rámci rozvoja vidieka pridelených na opatrenia v lesnom hospodárstve 4,8 miliárd EUR, z čoho polovica bola použitá na zalesnenie poľnohospodárskej pôdy a polovica na iné opatrenia v lesnom hospodárstve.

2.4.2 Z osobitnej správy Dvora audítorov č. 9/2004 o opatreniach v lesnom hospodárstve v rámci politiky rozvoja vidieka vyplýva, že ani Komisia, ani členské štáty neprevzali zodpovednosť za hodnotenie pokroku pri uplatňovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ.

2.4.3 Článok 29 Všeobecného nariadenia o podpore rozvoja vidieka č. 1257/1999 stanovuje, že podpora lesnému hospodárstvu poskytovaná členskými štátmi v rámci politiky rozvoja vidieka musí vychádzať z národných a regionálnych programov pre lesné hospodárstvo alebo rovnocenných nástrojov. V niektorých členských štátoch sa národné programy ešte len zostavujú a uplatňujú sa len v niekoľkých krajinách.

2.4.4 Hodnotenie opatrení v lesnom hospodárstve vykonaných v rámci politiky rozvoja vidieka bolo sťažené tým, že Komisia disponuje iba nedostatočnými údajmi o lesníckych opatreniach v členských štátoch. Nejestvuje účinná sústava sledovania lesníckych opatrení v členských štátoch podporovaných financovaním z EÚ.

2.4.5 Aj keď sa značná časť prostriedkov používa na zalesňovanie, neboli stanovené žiadne jasné funkčné ciele, ako sa majú tieto zalesňovacie opatrenia, predovšetkým ohľadom ich ekologických cieľov, vykonávať.

2.4.6 Mnohé generálne riaditeľstvá a oddelenia Komisie sú zapojené do postupov schvaľovania projektov rozvoja vidieka a operačných programov, ako aj do schvaľovania opatrení v lesnom hospodárstve. Komplexnosť rozhodovania obmedzila rozsah používania politiky rozvoja vidieka pri uplatňovaní stratégie lesného hospodárstva EÚ.

2.4.7 Treba tiež objasniť, či by nebolo účinnejšie namiesto na subvencovanie zalesňovania venovať prostriedky EÚ na systémy odmeňovania ekologického úžitku, výskum, vzdelávanie a informovanie a na opatrenia rozvoja vidieka, ktorými by sa dlhodobou zlepšili podmienky a zamestnanosť v odvetví lesného hospodárstva, ako aj ekologický úžitok lesov.

2.4.8 Okrem toho treba pripomenúť, že lesného hospodárstva a ťažba dreva sú trhové odvetvia a sú súčasťou trhového hospodárstva. Vnútorňý trh EÚ bude účinne fungovať iba vtedy, ak trh s drevom nebude narúšať politika pomoci.

2.5 Ochrana lesov a zabezpečenie ekologických funkcií lesov

2.5.1 Postupy v lesnom hospodárstve by mali byť trvalo udržateľné z hľadiska ekonomického, ekologického, sociálneho i kultúrneho. Ochrana lesov, sledovanie ich stavu, náprava poškodení a zabezpečovanie ekologických funkcií lesov sú dôležitými prvkami trvalo udržateľného lesného hospodárstva. Lesy obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom by sa mali chrániť tým, že sa zabezpečí ich zodpovedajúca regenerácia.

2.5.2 Pri lesoch EÚ patrí k základným cieľom udržiavanie ich zdravia a vitality ochranou pred látkami znečisťujúcimi ovzdušie, lesnými požiarom a inými zhubnými činiteľmi, či už organickými (choroby, hmyz) alebo anorganickými (erózia).

2.5.3 Približne 0,4 milióna hektárov lesov v EÚ postihujú každý rok požiare. Lesné požiare sú vážnym problémom osobitne v južných členských štátoch. Okrem predchádzania lesným požiarom, Komisia tiež zbierala údaje o požiaroch a sledovala ich veľkosti a príčiny. Spoločenstvo vytvorilo sústavu na systematický zber údajov o rozsahu a príčinách lesných požiarov. Táto sústava sa používa na sledovanie a vyhodnocovanie opatrení, ktoré členské štáty a Komisia urobili v prevencii lesných požiarov. Ochrana lesov a životného prostredia v EÚ nemôže mať úspech, pokiaľ sa nevytvoria účinné postupy sledovania a prevencie lesných požiarov.

2.5.4 Hlavné zákony zaoberajúce sa udržiavaním zdravia a vitality lesov sú smernica o ochrane rastlín, smernica o uvádzaní reprodukčného materiálu lesných drevín na trh a rámcové nariadenie o monitorovaní lesov a environmentálnych interakciách (Forest Focus).

2.5.5 Nariadenie „Forest Focus“ stanovuje rámec pre systém Spoločenstva, podľa ktorého sa má pokračovať v sledovaní zdravia lesov a programoch na predchádzanie lesným požiarom a majú sa rozvíjať a diverzifikovať monitorovacie systémy. Cieľom je zisťovanie spoľahlivých a porovnateľných údajov o stave lesov a o škodlivých činiteľoch pôsobiacich na lesné ekosystémy Spoločenstva.

2.5.6 V rámci medzinárodných dohôd, Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO), Výboru pre lesné hospodárstvo Európskej hospodárskej komisie OSN, Eurostatu a ministerskej konferencie o ochrane lesov v Európe sa už zbierajú údaje o biologickej rozmanitosti lesov, zásobách dreva v lesoch, sekvestracii uhlíka, kolobehu uhlíka, produktoch lesného hospodárstva a ochranných účinkoch. Pri vypracovávaní monitorovacích systémov Spoločenstva je dôležité vychádzať z jestvujúcich alebo pripravovaných národných, celoeurópskych a celosvetových monitorovacích systémov a zabezpečiť ochranu osobných údajov vlastníkov pôdy pri spracovávaní a zverejňovaní údajov.

2.5.7 Smernica Spoločenstva o ochrane rastlín obsahuje ustanovenia o ochrane rastlín alebo výrobkov rastlinného pôvodu pred škodlivými látkami a o regulácii škodcov. Smernica o ochrane rastlín taktiež stanovuje normy medzinárodného obchodu s výrobkami z dreva a sadbovým materiálom. Klimatické zmeny zvyšujú riziko rozširovania a premnožovania škodcov rastlín. Na ochranu zdravia lesov a predchádzanie rozširovaniu hlavných škodcov lesných porastov na území EÚ je potrebné zabezpečiť dostatočne prísne pravidlá ochrany rastlín a účinný dohľad. Takéto opatrenia by však nemali viesť k opatreniam narúšajúcim obchodovanie vyplývajúcim z používania takejto smernice ako netarifnej prekážky obchodu.

2.5.8 Lesy a biologická rozmanitosť lesov sú dôležitou súčasťou prirodzeného prostredia Európy. Ochrana biologickej rozmanitosti lesov je kľúčovým aspektom environmentálnej politiky Spoločenstva. V stratégii lesného hospodárstva sa konštatuje, že biologická rozmanitosť sa v Európskej únii môže vo veľkej miere zachovať správnym obhospodarovaním lesov. Biologickú rozmanitosť môže takisto chrániť trvalo udržateľné lesné hospodárstvo vytváraním chránených lesných oblastí. V súlade s princípom subsidiarity sú členské štáty zodpovedné za správne zapracovanie otázok biodiverzity do národných programov pre lesné hospodárstvo alebo iných zodpovedajúcich nástrojov.

2.5.9 Najdôležitejšími predpismi, ktoré sa zaoberajú ochranou biologickej rozmanitosti lesov sú „Smernica o biotopoch“ (92/43/EHS) a „Smernica o vtákoch“ (79/409/EHS). Zachovanie chránených druhov a biotopov v Spoločenstve je zabezpečené vytváraním osobitných chránených území v rámci sústavy Natura 2000. Pri spravovaní území patriacich do sústavy Natura 2000 sa musia zohľadňovať sociálne, hospodárske a informačné požiadavky, finančné dôsledky, ako aj zvláštne miestne a regionálne danosti.

2.5.10 Začlenenie ochrany biologickej rozmanitosti lesov do postupov trvalo udržateľného využívania všetkých lesných plôch a sústavy Natura 2000 je základným predpokladom pre dosiahnutie cieľov zachovania biodiverzity a zároveň splnenie medzinárodných záväzkov.

2.5.11 Na úrovni Spoločenstva sa zachovanie biologickej rozmanitosti lesov riadi aj Stratégiou pre biologickú diverzitu

(KOM(1998) 42). Oznámenie o stratégii pre biologickú diverzitu zdôrazňuje dôležitosť zohľadňovať vyváženým spôsobom potrebu zabezpečiť zachovanie a správne zlepšenie biologickej rozmanitosti v lesoch, potrebu udržiavania zdravia a ekologickej rovnováhy lesov a trvalo udržateľnú produkciu surovín pre výroby a poskytovanie služieb, ktoré drevospracujúci priemysel a spoločnosť potrebujú. Uvádza sa takisto, že činnosti na zlepšenie a zachovanie biologickej rozmanitosti lesov by mala byť súčasťou stratégie lesného hospodárstva EÚ.

2.5.12 Zvýšili sa požiadavky a očakávania spoločnosti týkajúce sa ekologických funkcií lesov. Udržiavanie a rozvoj spoločenských úloh lesov a úloh spojených s využívaním voľného času je dôležitou stránkou trvalo udržateľného lesného hospodárstva. Spolupráca s mimovládnyimi a spotrebiteľskými organizáciami by sa mala zintenzívniť, aby lesné hospodárstvo mohlo dodávať výrobky a poskytovať služby a úžitky, ktoré budú spĺňať požiadavky občanov. Široká verejnosť a vlastníci lesov musia byť informovaní o ekologických dopadoch svojej činnosti a o dostupných trvalo udržateľných postupoch. Aby sme mohli znázorniť celkovú hospodársku a celospoločenskú hodnotu úžitku lesa, by mali byť vo všetkých členských štátoch vypracované celkové hodnotenia úžitku lesov.

2.5.13 Obhospodarovanie lesov v krajinách EÚ dlho upravovali rôzne metódy politiky lesného hospodárstva. Musí sa rešpektovať právo vlastníkov lesov na rozhodovanie o využití ich lesov a lesné zdroje sa musia využívať v súlade so zákonmi a zásadami trvalo udržateľného využívania lesov. Pokiaľ pokračuje poskytovaný spoločenský a ekologický úžitok právny rámec pre obhospodarovanie lesov a má negatívny vplyv na ziskovosť lesného hospodárstva a rozhodovacie právo vlastníkov lesov, je potrebné vytvoriť zodpovedajúce systémy vyplácania náhrad alebo odmeňovania.

2.5.14 Ekologické funkcie lesov a iné úžitky pochádzajúce z lesov sú produktom vlastníkov lesov a malo by sa k nim tak aj pristupovať. Musí byť možnosť ohodnotiť ekologické funkcie lesov a mali by sa vyvinúť prevádzkové modely na povzbudzovanie rozvoja ekologických funkcií lesov dobrovoľným a trhovo orientovaným spôsobom.

2.6 Lesy a klimatické zmeny

2.6.1 Lesy, vrátane lesnej pôdy, sú dôležitými pohlcovačmi oxidu uhličitého a zásobníkmi uhlíka. Viazaním uhlíka lesy spomaľujú skleníkový efekt a globálne otepľovanie. Udržiavanie lesov v produktívnom stave a zabezpečovanie ich obnovy môže zachovať ich dôležitú úlohu pri viazaní oxidu uhličitého.

2.6.2 Výrobky z dreva môžu nahradiť výrobky, ktoré sú nevýhodnejšie z hľadiska klimatických zmien. Podpora využívania dreva môže pomôcť zväčšiť množstvo uhlíka viazaného vo výrobkoch. Zvýšenie využívania energie z dreva môže pomôcť vyvážať používanie fosílnych palív a znížiť znečistenie ovzdušia, ktoré spôsobujú.

2.6.3 Klimatické zmeny majú takisto vplyv na ekosystémy a základné podmienky činnosti v lesnom hospodárstve. Dobre obhospodávané lesy vytvárajú základ na prispôbenie sa klimatickým zmenám. Vzhľadom na dlhé časové obdobia, ktoré si lesné hospodárstvo vyžaduje, treba s adaptáciou na klimatické zmeny začať zavčas. Lesné hospodárstvo môže z klimatických zmien aj profitovať a spustiť pozitívny reťazový účinok na spoločnosť a ohľadom prevencie klimatických zmien. Vďaka veľkej rôznorodosti lesných ekosystémov a aktivít lesného hospodárstva EÚ má najväčší zmysel, keď sa prispôbovanie zmenám bude riadiť na národnej úrovni. Spoločenstvo môže podporovať výskum týkajúci sa adaptácie na klimatické zmeny a rozvoj informačných systémov.

2.7 Konkurencieschopnosť lesného hospodárstva EÚ a podpora zamestnanosti v lesnom hospodárstve

2.7.1 Odvetvie lesného hospodárstva je jedným z najdôležitejších hospodárskych odvetví EÚ. Odvetvie lesného hospodárstva, a lesnícka činnosť zvlášť, intenzívne využíva prácu a je tak veľkým zdrojom zamestnanosti. Malé a stredné lesnícke závody sú osobitne dôležité pre životaschopnosť vidieckych oblastí a úroveň zamestnanosti v nich. V lesnom hospodárstve a príbuzných priemyselných odvetviach je v EÚ zamestnaných približne 3,4 milióna ľudí, ktorých ročná produkcia predstavuje hodnotu asi 356 miliárd EUR.

2.7.2 Zamestnanosť v lesnom hospodárstve sa neobmedzuje na oblasť spracovania dreva, ale sa vytvára aj v oblasti nedrevných výrobkov a iných biologických produktov z lesov. Nedrevné produkty, napríklad korok, hriby a drobné lesné ovocie, ako aj turistika v prírode a poľovnícke činnosti sú významnými zdrojmi príjmov. Nové pracovné miesta a zdroje príjmov je takisto možné vytvoriť rozvojom ekologických a rekreačných funkcií lesov.

2.7.3 Uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva umožnilo účinnú propagáciu problematiky životného prostredia. Rozvoj ekologických opatrení podporila aj silná politika EÚ v oblasti životného prostredia. V súlade s európskou stratégiou trvalo udržateľného rozvoja, ktorú schválila Európska rada v Gothenburgu, a v súlade s Lisabonskou stratégiou by sa odvetvie lesného hospodárstva EÚ a príbuzné priemyselné odvetvia mali rozvíjať takým spôsobom, aby naplno zohrávali svoju úlohu pri plnení cieľov stanovených pre konkurencieschopnosť, hospodársky rast, zamestnanosť a sociálnu súdržnosť.

2.7.4 Aj keď pomer rôznych druhov využitia môže mať široké rozpätie v závislosti na krajine alebo regióne, produkcia dreva bude aj naďalej najdôležitejšou činnosťou lesného hospodárstva, i keď sa vyťaží iba asi 60 % ročného prírastku drevnej hmoty. Využívanie lesných zdrojov v EÚ sa môže zvyšovať bez toho, aby vzniklo nebezpečenstvo pre trvalú udržateľnosť produkcie dreva alebo iné využívanie lesov. Účinnjšie využívanie lesných zdrojov EÚ by umožnilo zvyšovanie počtu pracovných miest v odvetví, výkonnosti lesného hospodárstva a sebestačnosti EÚ v produktoch lesného hospodárstva.

2.7.5 Konkurencieschopnosťou lesného hospodárstva EÚ sa zaoberalo osobitné oznámenie i hodnotenie tohto oznámenia. Dôležité je však, aby lesné hospodárstvo a príbuzné priemyselné odvetvia svoje činnosti v odvetví lesného hospodárstva koordinovali.

2.7.6 EÚ potrebuje priazlivý drevospracujúci priemysel. Vyžaduje si to spoluprácu medzi odvetvím lesného hospodárstva a miestnymi orgánmi na zlepšenie kvalifikačnej úrovne v odvetví. Podstatným predpokladom produkcie v lesnom hospodárstve je zabezpečenie trvalej udržateľnosti a dodávok surovínovej základne, ktorú lesy produkujú.

2.7.7 Trvalo udržateľné obhospodarovanie lesa by malo tvoriť základ pre konkurencieschopné európske lesné hospodárstvo, a preto je potrebné nájsť spôsoby, ako by mohlo byť hospodársky výnosnou činnosťou.

2.7.8 Efektívnosť, ziskovosť a konkurencieschopnosť lesného hospodárstva EÚ a produkcie dreva treba takisto zvažovať oddelene od konkurencieschopnosti príbuzných priemyselných odvetví. Stratégia pre lesné hospodárstvo nevyzdvihuje zodpovedajúcu hospodársku dôležitosť lesov a napríklad fungovanie trhu s drevom. Udržiavanie a zvyšovanie konkurencieschopnosti znamená zlepšovanie nákladovej efektívnosti lesného hospodárstva, vytváranie priaznivých prevádzkových podmienok na účinné využívanie komerčných lesných porastov a rozvoj metód produkcie dreva. Zisková produkcia dreva umožňuje investovať do ochrany a rozvoja ekologickej a hospodárskej trvalej udržateľnosti lesov. Toto ale nesmie byť na úkor ekologického sociálneho trvalo udržateľného využívania lesov. Preto tu vyvstáva podstatná potreba výskumu na objasnenie vplyvov stále mechanizovanejšieho obhospodarovania lesa na ekologické a sociálne zložky a na zabránenie negatívnym vplyvom.

2.7.9 Maximalizovanie multifunkčného využívania lesov vytvára pridanú hodnotu a zvyšuje trvalú udržateľnosť v oblasti súkromného hospodárstva a hospodárstva ako celku. Zdroje, predovšetkým na výskum a rozvoj činností, by sa mali sústrediť na rozvoj nových spôsobov využitia lesov a ich surovínových zdrojov a vytvorenie účinných trhov s výrobkami a službami.

2.8 Podpora využívania dreva

2.8.1 Drevo je obnoviteľná recyklovateľná surovina. Výrobky z nej viažu značné množstvá uhlíka a tým spomaľujú globálne otepľovanie. Energia lesov sa môže využiť na nahradenie ekologicky škodlivejšej výroby energie založenej na neobnoviteľných zdrojoch energie.

2.8.2 Na podporu využívania dreva by sa mala vytvoriť dlhodobá stratégia zameraná okrem iného na ťažkosti s používaním dreva vyplývajúce z legislatívy a noriem, výskumné a vývojové činnosti, inovatívne využívanie dreva, zlepšovanie kvalifikácie, komunikácie a informovania.

2.8.3 Energia pochádzajúca z dreva by sa mala propagovať ako súčasť stratégie EÚ na podporu inovatívnych foriem energie a akčného plánu využívania biomasy. Energetický trh založený na dreve sa musí rozvíjať na základe dopytu. Podpora využívania energie pochádzajúcej z dreva by takisto mala brať do úvahy surovinové potreby drevospracujúceho priemyslu.

2.8.4 Pri definovaní úloh lesného hospodárstva a podmienok, za ktorých vykonáva svoje činnosti je tiež dôležité pochopiť, že trvalo udržateľné využívanie obnoviteľných prírodných zdrojov je rozhodujúce pre konkurencieschopnosť a hospodársku udržateľnosť. Stratégia trvalo udržateľného rozvoja a environmentálna politika EÚ, konkrétne stratégia trvalo udržateľného využívania prírodných zdrojov musí brať do úvahy osobitnú úlohu obnoviteľných prírodných zdrojov pri vytváraní udržateľnejšie fungujúcej spoločnosti.

2.9 Rozvoj kapacít a kvalifikácie v odvetví lesného hospodárstva

2.9.1 Vlastníctvo lesov v Európe je veľmi rozmanité. Štátne spoločnosti vo verejnom vlastníctve a veľké podniky vlastníka podstatné zalesnené územia, kým súkromné rodinné majetky sú malé. Štátne lesné hospodárstvo môže zohrávať dôležitú úlohu v produkcii dreva i v oblasti sociálnych a ekologických funkcií lesa.

2.9.2 Dôležitý je rozvoj kvalifikácie všetkých tých rozličných aktérov lesného hospodárstva (napr. zamestnancov, priemyslu, vlastníkov lesov, organizácií dohľadu a poskytujúcich služby, verejných lesníckych orgánov) a ich schopnosti popasovať sa s budúcimi úlohami. Jednou stránkou tohto úsilia je zlepšovanie podmienok a zvyšovanie kapacity organizácií aktérov a vývoj praktických opatrení. Na rozvoj trvalo udržateľného hospodárstva sa musí zintenzívniť spolupráca medzi odvetvím lesného hospodárstva a občianskou spoločnosťou.

2.9.3 Asi 60 % lesov v EÚ je v súkromnom vlastníctve a súkromných vlastníkov je okolo 16 miliónov. Pre rodinné podniky sa musia vytvoriť rovnaké rámcové podmienky pri rešpektovaní požiadaviek trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, produkcie dreva a prístupu na trh. Združenia vlastníkov lesov sa takisto osvedčili ako účinný sprostredkovateľ informácií o trvalo udržateľnom lesnom hospodárstve a základňa pre jeho uplatňovanie. Rozvoj združení vlastníkov lesov takisto umožnil bojovať proti rozdrobovaniu vlastníctva lesov.

2.10 Certifikácia lesov

2.10.1 Certifikácia lesov je dobrovoľný trhový postup na propagáciu trvalo udržateľného obhospodarovania a informovanie zákazníkov a ostatných zúčastnených o záväzku hospodáriť trvalo udržateľným spôsobom. Certifikácia lesov sa môže používať na podporu iných činností propagujúcich trvalo udržateľné lesné hospodárstvo. Systémy certifikácie musia rešpektovať zásady dobrovoľnosti, dôveryhodnosti, otvorenosti,

nákladovej efektívnosti a nediskriminovania a umožniť účasť rôznych strán, ktorých sa problematika týka.

2.10.2 Je dôležité, aby certifikácia zostala dobrovoľným nástrojom. Na úrovni EÚ by sa nemali zavádzať pravidlá, ktoré by fakticky odstránili dobrovoľnú povahu certifikácie a uvalili na vlastníkov lesov a ostatných účastníkov lesného hospodárstva povinné požiadavky na spravovanie lesov, ktoré by mali vyššiu úroveň ako súčasná legislatíva.

2.10.3 Keďže certifikácia lesov je trhovým nástrojom, úloha EÚ alebo národných vlád je obmedzená na podporné iniciatívy súkromného sektoru a mimovládnych organizácií na propagovanie certifikácie lesov. Vlády však môžu zohrávať vedúcu úlohu v procese certifikácie lesov.

2.10.4 EÚ musí zabezpečiť, že vnútorný trh bude fungovať bez donucovania. Z pohľadu odvetvia lesného hospodárstva je dôležité, aby vláda svojou činnosťou nepodporovala jeden konkrétny systém certifikácie lesov. Trh musí ponúkať alternatívy a musí vládnuť slobodná súťaž. Úlohou vlády je zabezpečiť, aby nevznikli umelé prekážky obchodovania.

2.11 EÚ a výskum v lesnom hospodárstve

2.11.1 Odvetvie lesného hospodárstva môže tieto úlohy, napr. ohľadom konkurencieschopnosti a trvalo udržateľného rozvoja, splniť iba vývojom nových a inovatívnych postupov, výrobných metód a výrobkov. Úloha výskumu a vývoja pre lesné hospodárstvo sa musí posilniť v súčasných aj budúcich rámcových výskumných programoch EÚ.

2.11.2 Siedmy rámcový program výskumu EÚ platí na obdobie rokov 2007 – 2013. Európske technologické platformy sú novým nástrojom na prípravu a uplatňovanie rámcových programov. Európsky papierenský priemysel (CEPI), drevospracujúci priemysel (CeI-Bois) a rodinní vlastníci lesov (CEPF) predstavili Komisii svoju koncepciu spoločnej technologickojej platformy pre inovatívne a trvalo udržateľné využívanie lesných zdrojov.

2.11.3 Je potrebné zvýšiť podiel výskumných zámerov v oblasti výskumu dôsledkov klimatických zmien, stavu lesných porastov a aj príslušných monitorovacích systémov. EÚ má prostredníctvom výskumných aktivít a následnej výmeny informácií podporovať vedomosti a pripravenosť vlastníkov lesov na prispôbenie ich lesov klimatickým zmenám.

2.12 Koordinácia problematiky lesov

2.12.1 Nevyhnutným predpokladom usmerňovania problematiky lesného hospodárstva a uplatňovania lesníckych opatrení je účinná koordinácia politických oblastí, ktoré sa týkajú lesov a lesného hospodárstva. Cieľom by malo byť to, aby Spoločenstvo väčšmi než doteraz zohľadňovalo účinky svojho rozhodovania v rozličných politických oblastiach na lesné hospodárstvo.

2.12.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor pripisuje veľký význam práci pracovnej skupiny Komisie s názvom „InterService Group on Forestry“ pri zlepšovaní koordinácie problematiky týkajúcej sa lesov a lesného hospodárstva. Zlepšenie koordinácie a objasnenie právomocí si však vyžaduje jeden orgán, ktorý by bol zodpovedný za koordináciu uplatňovania, výmeny informácií a interakciu medzi rozličnými generálnymi riaditeľstvami, ako aj za komunikáciu s orgánmi lesného hospodárstva členských štátov a relevantných zúčastnených skupín a za ich informovanie. Dôležité je zabezpečiť, aby koordinácia prebiehala na dostatočne vysokej úrovni. Je potrebné zabezpečiť, aby bol k dispozícii dostatok personálu a iných zdrojov na opatrenia Spoločenstva podporujúce trvalo udržateľný rozvoj.

2.12.3 Aj Stálemu výboru pre lesníctvo aj Poradnému výboru pre lesné hospodárstvo a spracovanie korku sa musia poskytnúť zodpovedajúce zdroje na ich prácu. Musí sa posilniť pôsobnosť aktérskych skupín pri ich zapájaní do rozhodovania na pravidelných stretnutiach poradných výborov. V ostatných pracovných skupinách Rady, predovšetkým vo výbore STAR, by mali byť silnejšie zastúpení lesnícky odborníci z členských štátov, keď sa hovorí o problematike lesného hospodárstva. Koordinácia činností výborov a pracovných skupín zaoberajúcich sa problematikou lesov by mala byť účinná v lesníckej problematike vo vnútri Spoločenstva i na medzinárodnej úrovni. Stretnutia poradných výborov a pracovných skupín by mali prebiehať tak, že generálne riaditeľstvá zaoberajúce sa problematikou týkajúcou sa lesného hospodárstva (poľnohospodárstvo, energetika, životné prostredie, podnikanie, výskum) budú diskutovať s kľúčovými zúčastnenými skupinami (vlastníkmi lesov a pôdy, zástupcami lesného hospodárstva, mimovládny organizáciami a inými zúčastnenými).

2.12.4 Pri implementovaní medzinárodných záväzkov je dôležité objasniť rozdelenie právomocí medzi Spoločenstvo a členské štáty a zachovávať princíp subsidiarity. Členské štáty a Komisia koordinujú svoje postoje v medzinárodných otázkach v Rade v jej pracovnej skupine pre lesné hospodárstvo. Postavenie tejto pracovnej skupiny by sa malo posilniť a mala by sa jej dať formálna a koherentná úloha.

3. Akčný plán na posilnenie uplatňovania stratégie lesného hospodárstva

3.1.1 Je potrebný účinnejší spôsob rozvoja trvalo udržateľného lesného hospodárstva a zapriahnutia potenciálu lesov do podpory trvalo udržateľného rozvoja. Výbor podporuje navrhovaný akčný plán Komisie, ktorý by slúžil ako koordinačný nástroj a vzťažný rámec pre implementačné opatrenia v odvetví lesného hospodárstva.

3.1.2 EHSV odporúča, aby Komisia spolu s členskými štátmi vymedzila jasný výhľad a strategické ciele pre lesy v EÚ pod záštitou európskeho modelu lesného hospodárstva. Model by mal vychádzať z rozhodnutí týkajúcich sa lesov uvedených

vo vyhlásení z Ria de Janeiro a v Agende 21 a potvrdených Svetovým summitom o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu a byť s nimi v súlade. Tam sa potvrdilo, že trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov je prvkom trvalo udržateľného rozvoja. Okrem toho by činnosť Spoločenstva týkajúca sa lesného hospodárstva mala zlepšovať príspevok lesov k vytváraniu udržateľne fungujúcej spoločnosti a k všeobecným cieľom rozvoja, vrátane Lisabonskej stratégie, dohody z Göteborgu a miléniových rozvojových cieľov.

3.1.3 Na základe odporúčania tohto stanoviska by spomínaný výhľad mal zahŕňať aspoň nasledovnú problematiku: Európske lesy a lesný a drevársky priemysel budú kľúčovým činiteľom prispievajúcim k udržateľne fungujúcej európskej spoločnosti. Trhovo zameraný, hospodársky udržateľný a konkurencieschopný lesný a drevársky priemysel, ktorý posilňuje regionálny hospodársky reťazec, poskytuje pracovné miesta a existenčné základy a mohol by mať osobitný dopad na regionálne hospodárstvo a regionálny rozvoj. Lesy sú tiež nenahraditeľným základom pre zabezpečenie nášho bytia a majú tiež veľkú cenu z hľadiska rekreačných hodnôt, kultúry a životného prostredia. Európske odvetvie lesného hospodárstva prináša inovatívne poznatky a špičkovú technológiu. EÚ by mala aktívne prispievať k medzinárodným procesom týkajúcim sa lesného hospodárstva v zmysle rozhodnutí zo summitu v Johannesburgu a Fóra OSN o lesoch.

3.1.4 Strategické ciele pre akčný plán by mali byť založené na zásadách koordinácie a príspevku k jestvujúcej lesníckej politike. Lesné hospodárstvo by malo byť uznané ako nezávislé odvetvie, preto by sa už dopredu mali vyhodnotiť všetky preň relevantné politiky a opatrenia.

3.1.5 Akčný plán pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov by mal zahŕňať všetky rozmery trvalo udržateľného lesného hospodárstva a celého jeho výrobného reťazca. Avšak na zabezpečenie efektívneho využívania zdrojov Spoločenstva podľa akčného plánu musí byť možnosť určiť, na ktoré činnosti a opatrenia by sa prostriedky mali primárne vynakladať.

3.1.6 Dôležité je, aby akčný plán stanovil záujmy lesného hospodárstva, ktoré sa budú brať do úvahy pri uplatňovaní iných politík Spoločenstva, napr. politiky životného prostredia, energetickej politiky, politiky rozvoja vidieka a priemyselnej politiky, tak aby lesné hospodárstvo bolo podporované takým spôsobom, ktorý bude rovnako zohľadňovať hospodársky, ekologický, sociálny i kultúrny rozmer trvalej udržateľnosti.

3.1.7 Zbieranie informácií o ekologických funkciách a ich hodnotení by sa malo rozvinúť v rámci akčného plánu. Plán by mal podporovať rozvoj inovatívnych a trhových prevádzkových modelov plnenia ekologických funkcií lesov. Mali by sa preskúmať možnosti trhového systému platieb na kompenzáciu ekologických funkcií bez produkcie dreva (napr. ochrana vodných zdrojov, sekvestrácia uhlíka) zabezpečovaných vlastníkmi lesov.

3.1.8 Prioritné by malo byť vytvorenie optimálneho prostredia na zabezpečenie konkurencieschopnosti a hospodárskej vitality lesného hospodárstva. Akčný plán by mal pomenovať spôsoby podpory rozvoja inovatívnych prevádzkových modelov, ktoré by v lesnom hospodárstve vytvárali pridanú hodnotu, a presadzovania podnikateľských iniciatív v lesnom hospodárstve. Mal by obsahovať ustanovenia pre zriadenie vizuálnej európskej burzy dreva, ktorá by poskytovala aktuálny, globálny a transparentný obraz hospodárskych trendov (ponuky a dopytu) podľa jednotlivých druhov dreva, ku ktorej by vlastníci lesov mali kedykoľvek prístup (na Internet).

3.1.9 Kľúčovým prvkom akčného plánu musí byť podpora využívania dreva a iných lesných produktov ako obnoviteľných a ekologicky vhodných materiálov. Musí sa vypracovať informačný a komunikačný program o dreve a iných lesných produktoch, ktorý sa uplatní v rámci akčného plánu. Akčný plán musí zohľadňovať aj využívanie dreva ako obnoviteľného zdroja energie.

3.1.10 Okrem toho musí akčný plán podporovať presadzovanie výskumu a vývoja v problematike lesov. Jedným aspektom takejto činnosti by bolo začlenenie hlavných lesníckych výskumných projektov do Siedmeho rámcového výskumného programu a podpora iniciatívy za technologickú platformu lesného hospodárstva. Vedecké štúdie (výskumné zákazky) realizované spoločne s lesníckymi fakultami európskych univerzít by mali objasniť, koľko zamestnancov je potrebných v európskom lesnom hospodárstve a s akými kvalifikáciami, aby bolo odvetvie schopné efektívnej činnosti trvalo udržateľným a ekologicky prijateľným spôsobom v súlade so zákonmi, nariadeniami a certifikačnými požiadavkami. Mala by sa zrealizovať aj štúdia zoskupení lesného hospodárstva.

3.1.11 Akčný plán by sa mal takisto pokúsiť definovať, ako môže EÚ vlastnými snahami podporiť konferenciu európskych ministrov lesného hospodárstva a procesy uplatňovania jej uznesení. Akčný plán by mal osobitne posilniť uplatňovanie národných programov pre lesné hospodárstvo v súlade so všeobecnými postupmi stanovenými na konferencii európskych ministrov lesného hospodárstva.

3.1.12 Akčný plán by mal stanoviť výmenné programy medzi krajinami pre zamestnancov lesného hospodárstva, aby spoznali silné a slabé stránky národných systémov a tak vyvinuli nové prístupy pre svoju prácu doma.

3.1.13 Jedným aspektom akčného plánu by mala byť definícia praktických spôsobom zlepšovania koordinácie a komunikácie ohľadom rozhodovania EÚ o lesoch. Európska informačná a komunikačná platforma s cieľom zblížiť ľudí s Európou by mala priblížiť množstvo rozličných a zaujímavých aktivít európskeho lesného hospodárstva a priamo o nich informovať jednotlivých aktérov odvetvia lesného hospodárstva v krajinách a regiónoch.

3.1.14 Uplatňovanie akčného plánu si takisto vyžaduje vymedzenie zodpovedností a poskytnutie zodpovedajúcich prostriedkov.

3.1.15 Dôležitým bodom akčného plánu musia byť opatrenia na zachovanie a rozšírenie biodiverzity lesov. Pritom je potrebné podporovať biodiverzitu v chránených oblastiach prostredníctvom špeciálnych programov (napríklad Natura 2000) alebo zvyšovať senzibilizáciu a akceptovanie u obyvateľov, majiteľov lesov a zväzov. Na zachovanie biodiverzity ostatných zalesnených plôch je potrebné vytvorenie nástrojov, ktoré by zaručovali zachovanie a zlepšenie typicky lesnej rôznorodosti druhov. Navyše je potrebné podporovať vytvorenie absolútne chránených území. Na základe ich zvláštneho postavenia by sa centrom týchto aktivít mal stať štátny les, zatiaľ čo pre súkromný les je potrebné vytvoriť systém odmeňovania.

3.1.16 Aby bolo možné zhodnotiť účinnosť zavádzaných opatrení a nástrojov, je nevyhnutné rozšíriť rôzne systémy na monitorovanie a integrovať ich do jednotného konceptu. Je nutné zmapovať, preskúmať a sledovať ako v chránených oblastiach, tak i mimo nich biodiverzitu lesných porastov. Rovnako nevyhnutné sú aj pravidelné a rozsiahle výskumy stavu lesných porastov. Prostredníctvom výskumu a monitorovania je potrebné preskúmať, do akej miery sú opatrenia týkajúce sa lesného hospodárstva schopné prispieť k zachovaniu biodiverzity.

4. Závěry

4.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) zastáva názor, že stratégia lesného hospodárstva a jej uplatňovanie by mali byť aj naďalej založené na princípe subsidiarity a na koncepcii ekonomicky, ekologicky, sociálne i kultúrne trvalo udržateľného lesného hospodárstva.

4.2 EHSV zdôrazňuje, že pri uplatňovaní stratégie lesného hospodárstva by sa malo dávať pozor, aby jej ciele boli v zhode s Lisabonskou a Göteborgskou stratégiou

4.3 EHSV sa domnieva, že Európska únia by mala dôsledne pracovať na dosiahnutí celosvetového právne záväzného dohovoru o obhospodarovaní, zachovávaní a trvalo udržateľnom rozvoji všetkých druhov lesa, ktorý by bol v súlade so zásadami lesného hospodárstva prijatými na konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v roku 1992 a podporil uplatňovanie návrhov opatrení prijatých Medzivládnu skupinou pre lesy (IPF) a Medzivládnym fórom o lesoch (IFF). EHSV takisto prizvukuje, že Európska únia musí urobiť kroky, aby sa zabezpečilo, že jestvujúce postupy a nástroje určené na podporu trvalo udržateľného lesného hospodárstva sa plnou mierou budú brať do úvahy v medzinárodných dohovoroch o životnom prostredí.

4.4 EHSV konštatuje, že ministerské konferencie, na ktorých sa rokuje o ochrane európskych lesov musia zohrávať dôležitú úlohu v spolupráci medzi európskymi krajinami v problematike lesov a rozhodnutia z týchto konferencií by sa podľa potreby mali zapracovávať do stratégie lesného hospodárstva EÚ.

4.5 EHSV poukazuje na kladné účinky odvetvia lesného hospodárstva na zamestnanosť a životaschopnosť vidieckych oblastí a na rozvoj vidieckych podnikateľských činností. Lesnícke opatrenia urobené v súvislosti s politikou rozvoja vidieka by mali vychádzať z národných programov pre lesné hospodárstvo, a tieto by mali napomáhať dosiahnutiu cieľov stratégie lesného hospodárstva EÚ. EHSV takisto žiada vytvorenie systémov na sledovanie opatrení lesného hospodárstva členských štátov, ktoré boli zavedené podľa smernice o rozvoji vidieka a spolufinancované Európskou úniou, a ich účinkov. EHSV zdôrazňuje, že podpora poskytovaná lesnému hospodárstvu v rámci politiky rozvoja vidieka by nemala narušovať súťaž na trhu s drevom a inými lesnými produktmi.

4.6 EHSV zdôrazňuje pozitívny vplyv lesov na zdravie človeka, na obnovenie ducha a odpočinok pracujúcich. Preto vyzýva členské štáty, aby dodržiavali zásadu možnosti prístupu verejnosti k prírodným zdrojom, zaručili voľný prístup všetkých občanov do lesov a zároveň stanovili zodpovednosť občanov ohľadom dodržiavania pravidiel pohybu v lesoch, ktoré určil ich majiteľ, ako aj opatrení na ochranu prírody.

4.7 Podľa názoru EHSV si vyvážené uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva vyžaduje, aby rozhodnutia v oblasti environmentálnej politiky EÚ a ciele rozvoja lesného hospodárstva EÚ boli vo vzájomnom súlade a navzájom sa dopĺňali.

4.8 EHSV konštatuje, že ochrana lesov a zabezpečenie ich ekologických a spoločenských funkcií sú dôležitým prvkom trvalo udržateľného lesného hospodárstva, pričom pri ochrane lesov a zabezpečovaní ich ekologických funkcií by sa prostriedky mali venovať na vývoj prevádzkových modelov, ktoré podporujú dobrovoľné a trhovo zamerané prístupy. Zabezpečovanie spoločenského a ekologického úžitku, ktorý spoločnosť potrebuje, nesmie zbytočne obmedzovať rozhodovacie právo vlastníkov ani ohrozovať ziskovosť lesov, keď sa obhospodarujú v súlade s legislatívou a zásadami trvalo udržateľného lesného hospodárstva.

4.9 EHSV zastáva názor, že je dôležité uznať dôležitosť lesov a lesných produktov pri zmiernení klimatických zmien a že EÚ by mala podporovať výskumné činnosti a výmenu informácií o adaptácii na klimatické zmeny.

4.10 EHSV si myslí, že Európska komisia by mala venovať osobitnú pozornosť problematike, ktorá môže napomôcť úsiliu Spoločenstva vytvoriť vhodné prostredie pre trvalo udržateľné lesné hospodárstvo. EHSV zastáva názor, že vyvážené uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva, ako aj Göteborgská a Lisabonská stratégia si vyžadujú väčšie zameranie na podporu komerčného využívania lesov a na ziskovosť, konkurencieschopnosť a zamestnanosť v lesnom hospodárstve.

4.11 EHSV zastáva názor, že je potrebné podporovať používanie dreva a iných lesných produktov ako obnoviteľných a ekologicky vhodných surovín a zdrojov energie, a že na tento účel by sa mala vypracovať dlhodobá stratégia.

4.12 EHSV považuje za dôležité rozvíjať schopnosti aktérov v oblasti rozvoja trvalo udržateľného lesného hospodárstva. EHSV považuje za dôležité, aby sa malým vlastníkom lesov posilnením organizácií reprezentujúcich súkromných vlastníkov lesov umožnilo rozvinúť vlastné lesné hospodárstvo trvalo udržateľným spôsobom. Je potrebné zvýšiť inštitučnú kapacitu na podporu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v nových členských štátoch, pričom osobitnou výzvou je rozvoj štruktúr súkromného vlastníctva a inštitučných štruktúr.

4.13 EHSV zdôrazňuje, že certifikácia lesov je nepovinný trhový nástroj na podporu trvalo udržateľného lesného hospodárstva. EHSV považuje za dôležité, aby EÚ prevzala zodpovednosť za hladké fungovanie vnútorného trhu a zabezpečila, že certifikácia lesov sa nestane umelou prekážkou obchodovania.

4.14 EHSV zastáva názor, že je dôležité zlepšiť udržateľnosť, výkonnosť a konkurencieschopnosť odvetvia lesného hospodárstva prostredníctvom výskumu a vývoja.

4.15 EHSV považuje za nevyhnutné ďalej zlepšovať koordináciu v rôznych hlavných politických problematikách a zabezpečiť, aby sa pri rozhodovaní o rozličných odvetvových politikách viac zohľadňovali dopady na lesné hospodárstvo. Na zlepšenie koordinácie by sa mal určiť jediný orgán so zodpovednosťou za uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva a za komunikáciu s rôznymi generálnymi riaditeľstvami, členskými štátmi, lesníckymi úradmi a ostatnými zúčastnenými skupinami.

4.16 EHSV podporuje návrh Komisie zaviesť osobitný akčný plán na uplatňovanie stratégie lesného hospodárstva. EHSV je presvedčený, že je dôležité, aby tento akčný plán obsahoval určenie priorít a právomocí, a aby sa na jeho uplatňovanie poskytol dostatok prostriedkov.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s osivami“

KOM(2005) 384, konečné znenie – 2005/0164 (CNS)

(2006/C 28/12)

Rada sa 21. septembra 2005 rozhodla podľa článku 36 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium poverilo 27. septembra 2005 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka, životné prostredie a trvalo udržateľný rozvoj.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán BROS rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 61 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor podporuje vypracovanie nového nariadenia, do ktorého budú zapracované viaceré upravené časti nariadenia č. 2358/71. Návrh Komisie však považuje za obmedzujúci a domnieva sa, že si vyžaduje určité zmeny. Zastáva názor, že ochranná klauzula by sa nemala vzťahovať len na štáty, ktoré nie sú členmi Svetovej obchodnej organizácie, ale že by mala zahŕňať všetky tretie krajiny.

1.2 Výbor navrhuje znovu použiť bod č. 2 odôvodnenia nariadenia (EHS) č. 2358/71:

„keďže situáciu na trhu s osivom charakterizuje nutnosť udržiavať konkurencieschopnosť cien týchto výrobkov s ich cenami na svetových trhoch; keďže by sa preto mali prijať primerané opatrenia na stabilizáciu tohto trhu a zabezpečenie primeraného príjmu príslušných výrobcov;“

1.3 Výbor navrhuje znovu použiť bod č. 6 odôvodnenia nariadenia (EHS) č. 2358/71 a rozšíriť jeho pôsobnosť na všetky citlivé produkty:

„keďže v prípade hybridnej kukurice určenej na výsev **pri výrobe citlivých druhov osiva** je potrebné predchádzať prípadom narušenia trhu spoločenstva spôsobovaným ponukami na svetovom trhu za abnormálne nízke ceny; keďže na tento účel by pre tento výrobok mali byť stanovené referenčné ceny a v prípade, že ceny ponúk s dodaním na hranice sú po pripočítaní ciel nižšie ako tieto referenčné ceny, by sa k clám mal pridávať vyrovnávací príplatok;“

1.4 Výbor navrhuje upraviť článok 7 ods. 1 nasledovne:

„V prípade, že je trh spoločenstva s jedným alebo viacerými výrobkami uvedenými v článku 1 vystavený v dôsledku dovozov alebo vývozov závažným narušeniam, ktoré môžu ohroziť plnenie cieľov stanovených v článku 39 zmluvy, alebo že takéto narušenia hrozia, môžu sa v rámci obchodu s **tretími** krajinami, ktoré nie sú členmi Svetovej obchodnej organizácie uplatňovať primerané opatrenia dovtedy, kým takéto narušenie alebo jeho hrozba

neskončí.“ (Pozn. prekl.: slovenská verzia citovaného dokumentu sa vzťahuje na tretie krajiny.)

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Návrh Európskej komisie na revíziu spoločnej organizácie trhu (SOT) s osivami má za cieľ hlavne konsolidovať nariadenie (EHS) č. 2358/71, vzhľadom na jeho početné úpravy a vzhľadom na nedávnu reformu spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). Redukuje však poľnohospodársku politiku v oblasti osív na jej najjednoduchšiu formu: zachovanie ochrannej klauzuly a požadovanie výmeny štatistických informácií medzi členskými štátmi.

2.2 Osivá nemožno považovať len za prostú poľnohospodársku surovinu. Predstavujú strategický faktor produkcie, nielen pri adaptácii poľnohospodárskych a poľnohospodárskopotravínarských odvetví ale aj pri napĺňaní očakávaní spotrebiteľov (napr. vo výrobe bez použitia GMO). Osivo je v skutočnosti prvým článkom reťazca výroby a preto musí svojimi genetickými vlastnosťami a kvalitou spĺňať požiadavky konkurencieschopnosti na trhu ako aj požiadavky občanov v oblasti potravinovej bezpečnosti a ochrany životného prostredia. V rámci spoločnej organizácie trhu s osivami by sa mali definovať čo najambicióznejšie prostriedky, ktoré by chránili, sprevádzali a usmerňovali poľnohospodársku výrobu v Európe.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Pri revízii predmetného nariadenia je potrebné skutočne zohľadniť články 33 a 34 zmluvy. Bolo by vhodné znovu použiť prinajmenšom body č. 2 a 6 odôvodnenia nariadenia (EHS) č. 2358/71, čím by Európska komisia získala právomoc zasiahnuť v prípade problémov na trhu s osivami. Táto právomoc by jej umožnila dodržiavať ustanovenia zmluvy a vyhovieť požiadavkám európskych spotrebiteľov.

3.2 Z legislatívneho hľadiska by bolo logickejšie, keby sa v zozname produktov, na ktoré sa vzťahuje SOT (článok 1) okrem colnej nomenklatúry uviedli aj odkazy na smernice 66/401 a 66/402 ⁽¹⁾ z roku 1966 o obchode s osivom.

3.3 V návrhu Komisie bola ochranná klauzula umožňujúca Komisii podniknúť opatrenia v prípade závažných narušení, ktoré by mohli ohroziť plnenie cieľov článku 33 zmluvy výrazne obmedzená na štáty, ktoré nie sú členmi Svetovej obchodnej organizácie (WTO). Všetci konkurenti EÚ v oblasti technologicky vyspelých produktov, medzi ktoré patria osivá, sú však rozvinuté krajiny (USA, Čile, Austrália, Nový Zéland atď.). Tieto štáty sú prirodzene členmi WTO. Nie je preto vhodné, aby sa ochranná klauzula vzťahovala len na štáty, ktoré členmi WTO nie sú.

3.4 Kvalitu osív a s ňou súvisiace kontroly v členských štátoch upravujú smernice č. 66/401, 66/402, 2002/54 a 2002/57. Rovnakú úroveň kvality je potrebné zaručiť aj v tretích krajinách. Keďže tu ide o výsledok rokovaní o ekvivalencii medzi EÚ a tretími krajinami, mala by sa táto požiadavka kvality v rámci SOT uviesť napríklad v odôvodnení predmetného nariadenia.

3.5 V rámci SOT by sa mala definovať skutočná politika podpory pre organizácie výrobcov. Výroba osív podlieha zmluvným vzťahom medzi podnikmi a poľnohospodármi. Poľnohospodári pestujúci osivo sú povinní odovzdať celú svoju úrodu podniku, s ktorým uzavreli zmluvu v súlade s nariadením z roku 1994 ⁽²⁾ o ochrane práv rastlinných odrôd. V rámci tejto štruktúry by bolo zaujímavé, keby SOT podporila organizácie poľnohospodárov, ktorí sú v porovnaní s podnikmi často v slabšej pozícii a keby definovala minimálne pravidlá pre uzatváranie zmlúv.

3.6 V rámci SOT by sa mali definovať prostriedky, ktoré podporia zber štatistických údajov v návaznosti na ciele stanovené v bode č. 8 odôvodnenia.

3.7 Komisia by mala definovať funkčné postupy na zavedenie ochranných klauzúl. Je totiž veľmi ťažko dokázateľné, že ojedinelé prípady dovozu za veľmi nízke ceny by „ohrozovali plnenie cieľov stanovených v článku 33 zmluvy“, ako sa uvádza v návrhu Komisie alebo že by nerešpektoval očakávania európskych spotrebiteľov.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Ú. v. ES P 125, 11.7.1966.

⁽²⁾ Nariadenie (ES) č. 2100/94 Rady, 27/07/1994 – Ú. v. ES L 227, 1.9.1994.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1493/1999 o spoločnej organizácii trhu s vínom“

KOM(2005) 395, konečné znenie -2004/0160 (CNS)

(2006/C 28/13)

Rada sa 21. septembra 2005 rozhodla podľa článku 37 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru poverilo 27. septembra 2005 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán Barato Triguero rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 88 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom sa 1 hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta Komisiou navrhnuté zmeny ustanovení a príloh nariadenia Rady č. 1493/1999⁽¹⁾. Uvedené zmeny a doplnenia prinášajú potrebnú úpravu nariadenia s cieľom prispôsobiť ho realite vinárskeho odvetvia. Avšak EHSV navrhuje povoliť používanie aktívneho uhlia na enologické účely aj pre nešumivé vína, pretože neexistujú dôvody, ktoré by opodstatnili jeho vyňatie z povolených postupov.

1.2 Tento postup je podľa technických kritérií jediným kontrolovateľným postupom bez kontraindikácií na odstránenie obsahu ochratoxínu v červených vínach, ktoré si to vyžadujú.

1.3 Výbor zastáva názor, že návrh Komisie nahradiť **prílohu IV bod 1 písm. i)** nasledujúcim textom: „ošetrenie, v rámci určitých limitov, muštu a mladého, ešte kvasiaceho vína, aktívnym uhlím určeným na enologické účely;“ by mal byť pozmenený v tom zmysle, že je povolené aj ošetrenie nešumivých vín uhlím na enologické účely.

1.4 Preto by návrh Komisie mal znieť takto: „ošetrenie, v rámci určitých limitov, muštu a mladého, ešte kvasiaceho

vína, a nešumivého vína aktívnym uhlím určeným na enologické účely;“.

2. Zdôvodnenie

2.1 Európska komisia navrhuje zmeniť nariadenie Rady č. 1493/1999 o spoločnej organizácii trhu s vínom.

2.2 EHSV sa nazdáva, že návrh Komisie je logickým dôsledkom potreby prispôsobiť právnu úpravu Spoločenstva vstupu nových členských štátov do Európskej únie a zmenám, ktoré nastali v európskom vinárskom sektore. Návrh prináša priehľadnosť a jednoznačnosť a zároveň ponúka právne krytie enologických postupov, ktoré boli uznané a prijaté Medzinárodnou organizáciou pre vinič a víno.

2.3 EHSV súhlasí so zavedením využitia dimetyldikarbonátu (DMDC) ako nového enologického postupu, avšak upozorňuje na skutočnosť, že v prípade, ak sa generálne riaditeľstvo pre zdravotníctvo a spotrebiteľov rozhodne znížiť maximálny obsah siričitanov a zároveň znížiť alebo odstrániť DMDC keďže znásobuje obsah metanolu, vinárske odvetvie sa ocitne bez technických alternatív.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Ú. v. ES L 179, 14.7.1999, s. 1. Nariadenie naposledy zmenené a doplnené nariadením Komisie (ES) č. 1795/2003 (Ú. v. EÚ L 262, 14.10.2003, s. 13).

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“

KOM(2005) 108, konečné znenie – 2005-0167 (COD)

(2006/C 28/14)

V zmysle článku 262 zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo sa Rada 27. septembra 2005 rozhodla konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor v danej veci.

Prípravou potrebných prác bola poverená odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá predložila svoje stanovisko 3. októbra 2005. Spravodajcom bol pán BARROS VALE.

Na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra), Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 74 hlasmi za, nikto nebol proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Fond solidarity Európskej únie (FSEÚ) bol vytvorený v roku 2002 za účelom podporovať regióny členských štátov alebo krajín v prístupovom procese, v ktorých došlo ku katastrofe veľkého rozmeru

1.2 FSEÚ by mal konať rýchlo a mal by byť čo najmenej zaťažovaný byrokraciou, aby postihnuté regióny mohli dostať okamžitú pomoc.

1.3 Podľa predpokladov by mali dotácie FSEÚ na obdobie 2002-2006 dosiahnuť približne miliardu eur ročne.

1.4 Nariadenie o FSEÚ by malo byť zrevidované do roku 2006 a toto stanovisko sa bude zaoberať danou revíziou.

1.5 Pôsobnosť FSEÚ sa v súčasnej podobe obmedzuje len na prírodné katastrofy a je vyslovene ťažké získať podporu v prípade priemyselných katastrof, teroristických útokov a dokonca aj v prípade vážneho ohrozenia verejného zdravia.

1.6 Súčasný finančný limit pre mobilizáciu FSEÚ je stanovený veľmi vysoko (až 3 miliardy eur pre náklady na priame škody alebo 0,6 % z HNP), čo malo za následok fakt, že viac ako 2/3 podpory bolo poskytnutej na základe klauzuly o výnimke (ktorej ročná dotácia je obmedzená na 75 miliónov eur).

2. Nový návrh**2.1 Všeobecné otázky**

2.1.1 Geografický rozsah FSEÚ ostáva nezmenený, pokrýva súčasné členské štáty a krajiny v prístupovom procese.

2.1.2 Tematický rozsah FSEÚ sa rozšíri, okrem prírodných katastrof sa budú brať do úvahy aj technologické a priemyselné katastrofy, ohrozenie verejného zdravia a teroristické útoky.

2.1.3 Definícia „katastrofy“, platná v kontexte fondu, je vypracovaná na základe dvoch kritérií, kvantitatívneho alebo politického:

2.1.3.1 Kvantitatívne – finančný limit pre mobilizáciu FSEÚ sa zníži z 3 na 1 miliardu eur alebo z 0,6 % na 0,5 % z HNP, čo umožní mobilizáciu vo väčšom počte prípadov.

2.1.3.2 Politický – za určitých a adekvátne odôvodnených okolností (v situáciách, pri ktorých v priebehu rozhodovania ešte nie je úplne známy rozsah škôd) Komisia môže mobilizovať fond, aj v prípade, ak nie je splnené kvantitatívne kritérium.

2.1.4 Krajiny susediace s postihnutou krajinou, ak tiež trpia následkami, sú oprávnené požiadať o podporu.

2.1.5 Aj v prípade FSEÚ by mal byť zabezpečený princíp subsidiarity.

2.1.6 Vo svojom návrhu Komisia uvažuje o tom, aby mal postihnutý štát možnosť požiadať o preddavkovú platbu (približne 5 % z celkovej sumy predpokladaných nákladov na oprávnené operácie, maximálne 5 mil. eur), ktorá by mu bola poukázaná okamžite po podaní žiadosti o pomoc. Daná krajina bude musieť platbu vrátiť, ak sa preukáže, že žiadosť nebola oprávnená.

2.1.7 Pri udeľovaní podpory by sa mal uplatňovať princíp proporcionality, pričom by sa brala do úvahy jednak celková hodnota škôd, jednak rozloha krajiny a vážnosť následkov katastrofy do budúcnosti.

2.1.8 Prijímajúci štát preberá plnú zodpovednosť za spôsob použitia podpory a bude musieť predložiť riadne podloženú správu vypracovanú v súlade s nariadením, v ktorej preukáže použitie prostriedkov.

2.1.9 Suma určená pre FSEÚ navrhnutá Komisiou ostáva nezmenená 1 mld. eur ročne.

2.1.10 Rozpočet EÚ neobsahuje položku určenú na platby do FSEÚ. Vždy, keď dochádza k mobilizácii FSEÚ, použijú sa dodatočné rozpočtové položky.

2.1.11 V prípade, že sa prekročí suma stanovená na jeden rok, použijú sa peniaze určené na nasledujúci rok, aby tak bolo zaručené, že pomoc je poskytnutá vždy, keď je to oprávnené.

3. Všeobecné a špecifické poznámky

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) priaznivo víta zámer Komisie rozšíriť pôsobnosť Fondu solidarity a umožniť mu rýchlo reagovať v krízových situáciách.

3.2 EHSV je toho názoru, že viaceré body návrhu Komisie by mali byť upravené, čím by sa návrh vylepšil a bol by efektívnejší. Fond by sa tak stal silným a flexibilným nástrojom Európskej únie pri poskytovaní pomoci a obyvatelia oblastí zahrnutých do jeho pôsobnosti by mohli efektívne získavať pomoc. Tento príspevok, nevyhnutne zbavený akejkoľvek byrokracie, by sa mal riadiť pravidlami, ktoré pokrývajú rôzne typy katastrof akéhokoľvek pôvodu. V najkritickejších momentoch, v ktorých sa spoločnosť ocitne, musí slúžiť nielen ako cenná pomoc pri obnove normálneho a funkčného stavu infraštruktúry a hospodárskeho a sociálneho života, ale mal by slúžiť aj ako jednoznačný politický signál, ktorý Európa vyšle občanom v závažnej situácii núdze.

3.3 A preto EHSV chápe, že výška finančných dotácií sa pravdepodobne prispôbuje objemu žiadostí prijatých v posledných rokoch, ale pochybuje, že navrhnutá výška zodpovedá potrebám, ktoré vzniknú pri veľkých katastrofách, akými sú zemetrasenie alebo prílivové vlny spôsobené zemetrasením v oceáne, pandémie v európskom rozmere alebo napríklad nehoda či útok spáchaný použitím zbraní hromadného ničenia. Pre tieto výnimočné situácie by mal existovať mechanizmus, tiež výnimočného charakteru, ktorým by Únia mohla reagovať v prípade, ak by k udalostiam daného rozmeru naozaj došlo.

3.4 Pravidlá, na základe ktorých je poskytovaná podpora Fondu solidarity Európskej únie by mali byť podľa EHSV jednoduché a jasné, zbavené byrokratických postupov, no mali by obsahovať mechanizmy zabezpečujúce transparentnosť, rovnako ako aj následné hodnotenie a preukázanie spôsobu a účelu použitia prostriedkov, ktoré prijímajúci štát dostal k dispozícii.

3.5 Vzhľadom na súčasnú rozpočtovú situáciu v Únii a hospodársku situáciu, v ktorej sa Európa momentálne nachádza, EHSV nie je proti navrhovanej variabilnej forme rozpočtu s vopred stanoveným horným limitom, ako to navrhuje nariadenie, ale je toho názoru, že tento stav je ťažko dosiahnuteľný. FSEÚ by mal mať štatút trvalého autonómneho fondu s pevne stanovenou ročnou dotáciou. Ak nebudú využité všetky prostriedky, vytvorí sa rezerva, z ktorej bude možné čerpať v prípade veľkých katastrof.

3.6 Čo sa týka pravidiel určujúcich lehotu využitia, EHSV je toho názoru, že návrh Komisie sa uberá správnym smerom a víta predpokladané zavedenie mechanizmu rýchlej reakcie. Tento mechanizmus umožní rýchlu pomoc okamžite po konštatovaní faktov, ktoré sú dôvodom pre mobilizáciu FSEÚ.

3.7 Čo sa týka problematiky hodnotenia škôd, EHSV je toho názoru, že so zreteľom na tematický rozsah stanovený v návrhu

nariadenia, tento proces jednak nie je jednoduchý a na druhej strane, často dochádza k omylom. V danom kontexte je potrebné brať do úvahy aj rozsah nákladov a dotknuté strany, pretože v mnohých prípadoch sa objavia škody nie len na verejnom, ale aj súkromnom majetku. Krátka lehota na predloženie žiadosti zodpovedným orgánom Komisie spolu s množstvom rôznych záujmov a materiálnych škôd môže viesť k nadhodnoteniu alebo podhodnoteniu dôsledkov danej krízy. Preto hodnotenie žiadostí, ktoré podávajú štáty, by malo prebiehať na základe stanovených kritérií a mali by ho vykonávať odborníci v danej oblasti na základe historických údajov a predchádzajúcich záznamov. Výška finančnej pomoci by sa mala vypočítavať na základe cenovej hladiny v štáte, pre ktorý je pomoc určená.

3.8 Čo sa týka typu nákladov, na ktorých sa fond podieľa, EHSV súhlasí s oprávnenými operáciami uvedenými v článku 4 návrhu nariadenia, ale navrhuje, aby boli doplnené o nasledujúce kritérium: „ostatné operácie vykonané vo verejnom záujme, ktoré majú za cieľ normalizovať život spoločnosti a hospodársku situáciu postihnutého obyvateľstva a/alebo oblastí a zároveň umožniť prístup k FSEU všetkým aktérom občianskej spoločnosti v súlade s ustanoveniami a opatreniami, ktoré budú stanovené.“ Dôvodom je skutočnosť, že nie je možné predvídať všetky možné druhy udalostí a ich následky, ktoré rieši FSEÚ a snaha umožniť flexibilné prijímanie rozhodnutí v špecifických situáciách – v prípadoch, v ktorých by boli ohrozené sociálne a výrobné štruktúry, ak by neexistovala možnosť pomoci pri škodách spôsobených na súkromnom majetku.

3.8.1 S ohľadom na pranie rozšíriť prístup k fondu by sa malo uviesť, že vyplatenie pridelených častok bolo nedostatočné v neposlednom rade z dôvodu stanoveného limitu pre využitie fondu len na verejné výdaje. To neumožňuje riešiť situácie, ktoré sú v podstate v súlade s princípmi FSEÚ.

3.8.2 Stanovený limit by mal byť znovu prehodnotený, aby sa intervenčný potenciál fondu prispôbil miestnym potrebám a odrážal regionálny rozmer niektorých prírodných javov.

3.9 EHSV je toho názoru, že konečnými príjemcami musia byť občania Európskej únie a prostriedky získajú prostredníctvom oprávnených operácií. Sprostredkovateľskými príjemcami sú len štáty, ktoré dostávajú prostriedky z rozpočtu FSEÚ na zabezpečenie logistiky a organizačných záležitostí. Aj z tohto dôvodu by verejné prostriedky, ktorými fond disponuje, nemali dostávať len štátne organizácie, ale aj organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa podieľajú na vykonávaní oprávnených operácií, pretože štáty vo všeobecnosti nemajú dostatok prostriedkov na kompenzáciu následkov týchto katastrof a potrebujú ich pomoc. Požiarne zbory, dobrovoľnícke organizácie občianskej spoločnosti pracujúce v oblasti zdravotníctva alebo sociálnej pomoci a iní aktéri občianskej spoločnosti by mali byť náležite ohodnotení za svoje úsilie, angažovanosť a vynaložené prostriedky, pretože vo všeobecnosti ich rozpočet nezodpovedá nákladom, ktoré vznikajú pri katastrofách veľkých rozmerov.

3.10 EHSV je toho názoru, že geografické kritérium, ktoré sa aplikuje v prípade katastrofy, by sa malo prispôbiť tak, aby zabezpečilo pokrytie a rozsah pomoci aj iným ako priamo susediacim krajinám. Katastrofy veľkých rozmerov (napríklad jadrová katastrofa) môžu zasiahnuť aj iné štáty, nie len tie, ktoré majú spoločnú hranicu so štátom, kde sa tragédia odohrala. Teda viaceré postihnuté štáty by mali byť oprávnené žiadať o pomoc. V situáciách, kedy je postihnutých viacero štátov a dôjde k mobilizácii fondu, pomoc by mala byť poskytnutá postihnutým štátom, aj keď niektoré z nich nespĺnia kritériá stanovené v čl. 2 navrhovaného nariadenia.

3.11 EHSV je toho názoru, že princíp susedstva je možné aplikovať aj na štáty, ktoré nie sú členmi EÚ alebo nekandidujú na vstup, v prípade, že sú zasiahnuté udalosťou, ktorá má pôvod na území Únie alebo na území kandidátskych krajín. Ak sa FSEÚ mobilizuje v prípade udalosti, ktorá sa odohrala alebo vznikla v tomto geografickom rozmedzí, ostatné susediace krajiny si tiež zaslúžia solidaritu Únie alebo pomoc poskytnutú prostredníctvom FSEÚ alebo iných nástrojov medzinárodnej spolupráce, ak tým neovplyvnia existujúce programy spolupráce.

3.12 EHSV je toho názoru, že fond by mal zasahovať aj pri katastrofách spôsobených akumuláciou alebo dlhodobým pôsobením javov, ktoré nie sú okamžite kvalifikované ako vážne (napr. dlhotrvajúce suchá), no je potrebné jasne určiť moment, od ktorého ho je možné začať poskytovať pomoc. Prebiehajúce klimatické zmeny, z časti spôsobené globálnym otepľovaním, za ktoré nesie svoj diel zodpovednosti aj Únia, ovplyvňujú niektoré štáty viac a iné menej. Nebolo by rozumné ani solidárne, keby sa Európska únia snažila zbaviť svojej zodpovednosti, či už sa to týka príčin alebo následkov takýchto zmien.

3.12.1 Poznámky zhromaždené na mieste počas informačnej návštevy EHSV v Španielsku a Portugalsku 14. – 16. septembra 2005 zdôraznili v mnohých prípadoch potrebu spojiť využitie:

- FSEÚ v jeho schopnosti rýchle reagovať, aby bolo poskytnuté okamžité riešenie nevyhnutných potrieb na pomoc jednak postihnutým komunitám, ako aj za účelom poskytnutia materiálnej pomoci.
- Fondov, ktoré ponúkajú štruktúrovanejšiu pomoc s cieľom dosiahnuť dlhodobé riešenia základnejších problémov, napríklad vytváraním infraštruktúry, ktorá napomáha pri suchách, zalesňovaní a rozvoji alternatívnych aktivít v oblastiach zničených požiarmi.

3.12.2 Dôležitým kritériom Komisie pri výbere projektov by malo byť začlenenie pomoci FSEÚ do širšieho kontextu rozsiahlych dlhodobých opatrení. To by zlepšilo celkovú efektivitu FSEÚ aj štrukturálnych fondov.

3.12.3 FSEÚ by sa mal podieľať aj na dodávkach vody, obnove infraštruktúry alebo poskytovať sociálnu a zdravotnú pomoc obyvateľom pri nepredvídateľných obdobiach sucha

alebo vlnách horúčav, rovnako ako pri povodniach, tornádach a silných búrkach, ktoré sú už do zoznamu zahrnuté. Nariadenie by malo s takýmito situáciami počítať a jasne určiť moment, od ktorého sa situácia stáva závažnou, aj v prípade, keď jej priebeh nie je rýchly a okamžite identifikovateľný, ale je dôsledkom postupného zhoršovania sa určitého javu (klimatického alebo iného).

3.13 Za týmto účelom by mohla byť stanovená požiadavka, aby národné orgány zodpovedné za riadenie vodných zdrojov povinne vydali „oficiálne vyhlásenie vážneho sucha“ na základe dodržania jednotných objektívnych kritérií, ktorými sa budú riadiť ostatné orgány spravujúce vodné zdroje vo všetkých členských štátoch.

3.14 EHSV je ďalej toho názoru, že členské štáty a Únia by mali stanoviť jasné pravidlá, na základe ktorých by sa do systému poistenia Európskej únie povinne začlenilo aj postenie určitých typov rizík, ktorým sa poisťovne často vyhýbajú. Tento bod je o to dôležitejší vzhľadom na fakt, že finančné možnosti súčasného FSEÚ a verejné prostriedky poskytnuté členskými štátmi vo všeobecnosti nepokrývajú škody spôsobené na súkromnom majetku, ktoré sú omnoho nižšie ako náklady na minimalizáciu alebo riešenie problémov všeobecného záujmu hrazené z verejných prostriedkov.

3.15 Na záver, EHSV je toho názoru, že na všetkých úrovniach je potrebné podporovať projekty prevencie rizík s cieľom zmierniť alebo eliminovať dôsledky takýchto situácií predpovedaním udalostí tohto druhu a prevenciou katastrof, vytvárať a spúšťať mechanizmy rýchlej reakcie na ochranu ľudského života a verejného blaha a obnovu zničenej infraštruktúry a hmotného alebo nehmotného majetku. V tomto zmysle by EHSV nenamietal proti doplneniu návrhu nariadenia o reštriktívnu klauzulu na podporu prevencie, ktorej úlohou by bolo obmedziť, znížiť alebo zrušiť pomoc FSEÚ v prípade, ak sa preukáže zodpovedné orgány dotknutého štátu nedodržali pravidlá a to za predpokladu, že daný štát je schopný finančne sa vyrovnáť s následkami udalostí. Aj za týchto podmienok by bolo možné poskytnúť pomoc FSEÚ v podobe pôžičky a nie subvencie, pretože je potrebné mať na zreteli, že konečnými príjemcami sú občania zasiahnutí udalosťami. Udeľovanie pomoci štátom, ktoré sa dopustili nebanlivosti, vytvára pocit a prostredie nežiaducej voľnosti a nezodpovednosti a zvyšuje riziko výskytu určitých typov katastrof, ktorým by sa za iných okolností dalo predísť.

4. Záver

4.1. EHSV znovu zdôrazňuje svoj názor na význam prevencie, zodpovednosti a predvídania vážnych udalostí, ktorú si vždy zachovával. Ale uznáva aj význam mechanizmov ako FSEÚ za predpokladu, že dané nástroje budú upravené na základe kritických pripomienok k návrhu Komisie uvedených v bode 3 časti „Všeobecné a špecifické poznámky“.

4.2. EHSV víta zlepšenia uvedené v návrhu nariadenia, no nepovažuje ich za dostatočné na to, aby FSEÚ rozvinul a využil celý svoj potenciál a schopnosti vykonávať potrebné opatrenia.

4.3. EHSV je toho názoru, že návrh Komisie by mal byť zmenený v troch rôznych bodoch, aby sa prispôsobil skutočným potrebám:

- a) rozšíriť rozsah jeho uplatnenia aj na iné nepredpokladané katastrofy, najmä suchu;
- b) znížiť limit vzťahujúci sa na vyčíslenie rozsahu potvrdených škôd, ktorý je príliš vysoký a vylučuje väčšinu katastrof zaznamenaných v poslednej dobe a/alebo zvýšiť politickú

flexibilitu Komisie formou, aby mohla uznať katastrofy s vážnymi regionálnymi dôsledkami;

- c) flexibilne posudzovať typy oprávnených nákladov prostredníctvom zavedenia nového, komplexnejšieho ustanovenia, ktoré by mohlo pokryť ostatné výdavky, ktoré sa nepredpokladajú v ustanoveniach navrhnutých Komisiou v rámci „oprávnených operácií“.

4.4. Návrh stanoviska z vlastnej iniciatívy na tému „Hodnotenie princípov a fungovania Fondu solidarity a jeho prispôbenie sa potrebám krajín a regiónov v Európskej únii“ by mohlo byť vypracované čo najskôr, aby mohlo prispieť k riešeniu už označených problémov.

V Bruseli 27. októbra 2005.

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“

(2006/C 28/15)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 8. februára 2005 na základe žiadosti zo strany budúceho britského predsedníctva EÚ z februára 2005 rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru na túto tému, prijala svoje stanovisko 10. októbra 2005. Spravodajcom bol **pán Adams**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí z 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra 2005) 75 hlasmi za, 12 hlasmi proti, pričom 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Súhrn

1. Etický obchod (v rôznych formách definovaných stanoviskom) ⁽¹⁾ môže významným spôsobom prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju a motivovať spotrebiteľov k pozitívnej a citelnej reakcii na globalizáciu.

2. Etický obchod môže pomocou systémov založených na vedomostiach poskytovať informácie dodávateľovi, resp. výrobcovi tovaru a služieb a podporiť činnosť zameranú na trh a reakciu spotrebiteľa. Európa má v tejto oblasti vedúce postavenie. Takáto aktivita je v súlade s Lisabonskou stratégiou a zároveň prispieva k dosiahnutiu cieľov milénia v oblasti rozvoja.

⁽¹⁾ Keďže tieto termíny sú predmetom rôznych interpretácií, sú kľúčové termíny použité v tomto stanovisku jasne definované v časti 9.

3. Cieľom rozvíjajúcich sa systémov záruk pre spotrebiteľov je poskytnúť širokú škálu etických, sociálnych a ekologických záruk. Väčšina z nich sa snaží zamerať sa na jeden alebo niekoľko aspektov špecifických pre daný výrobok, ako napr. spravodlivý obchod, ekologická výroba, trvalo udržateľné lesné hospodárstvo, vplyv na životné prostredie, detská práca alebo priaznivé životné podmienky pre zvieratá v chovoch.

4. Stanovisko kriticky analyzuje nevyhnutné požiadavky na efektivitu týchto systémov, primeranosť definovania politiky v rámci EÚ a súrnu potrebu vyjasnenia a koordinácie. Navrhuje praktické kroky, ktoré môžu podniknúť inštitúcie EÚ, členské štáty a regionálne/miestne komunity a orgány s cieľom konsolidovať, podporiť a posilniť tieto iniciatívy.

5. Stanovisko navrhuje aj politický rámec, ktorý pomôže rôznym inštitúciám EÚ a širokému spektru iniciatív v oblasti etického obchodu riešiť rovnaké otázky týkajúce sa záruk

a preukazovania účinku a vymeniť si skúsenosti o možných riešeniach. Toto pomôže zvýšiť efektívnosť a minimalizovať prípadnú duplicitu a plytvanie zdrojmi pri monitorovaní.

6. Takýto rámec by mal byť racionálnou základňou pre porovnanie systémov záruk pre spotrebiteľov s inými politickými nástrojmi zameranými na dosiahnutie podobných cieľov a mal by tiež poskytnúť inštitúciám EÚ a členským štátom pomôcku na zostávajúce politiky a praktický nástroj na vyhodnotenie investície zdrojov.

7. Vypracovanie stanoviska vyvolalo veľký záujem a účasť zo strany Komisie, ako aj hospodárskych subjektov a mimovládnych organizácií. EHSV sa okrem toho zameria na nasledovné opatrenia:

- podpora dialógu zainteresovaných strán v roku 2006 s cieľom vytvoriť spoločný rámec pre záruky pre spotrebiteľov v etickom obchode, ktorý by slúžil na posúdenie účinku/kvality,
- podpora dialógu zainteresovaných strán v roku 2006 s cieľom pripraviť účasť EHSV na vypracovaní normy ISO 26000 týkajúcej sa sociálnej zodpovednosti,
- program zvyšovania povedomia spotrebiteľov, a to od útleho veku cez vzdelávanie na školách až po celoživotné vzdelávanie, so zameraním na možnosti spotrebiteľov ovplyvniť sociálnu a ekologickú dynamiku formou uvedomelého (informovaného) nakupovania.

1. Úvod

1.1 Vo februári 2005 vláda Veľkej Británie požiadala EHSV o vypracovanie prieskumného stanoviska na tému „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“ v súvislosti s britským predsedníctvom v Rade, ktoré bude vykonávať od júla do decembra 2005, s cieľom prispieť k iniciatívam v oblasti trvalo udržateľného rozvoja. „Etický obchod“ sa vo svojich rozmanitých podobách spomínal v mnohých nedávnych stanoviskách EHSV, predovšetkým v súvislosti s trvalo udržateľným rozvojom (CESE 661/2004) a sociálnou zodpovednosťou podnikov (CESE 355/2002). Predmetom záujmu EHSV bol najmä spravodlivý obchod, počnúc stanoviskom z roku 1996⁽²⁾. Výbor preto víta ďalšiu možnosť na podrobnejšie preskúmanie tejto otázky.

1.2 Obchod zvyčajne podporuje hospodársky rast, podieľa sa na tvorbe hodnôt a vytváraní nových príležitostí v spoločnosti, no zároveň môže viesť k bezohľadnému využívaniu ľudí a zdrojov a znečisťovaniu životného prostredia. „Etický obchod“ môže ponúknuť spôsoby, ako vyriešiť niektoré

⁽²⁾ Iniciatíva za zavedenie celoeurópskej značky „Spravodlivý obchod“ (fair trade) EXT/134, apríl 1996

zo spomínaných problémov. Spotrebiteľia môžu riadiť rozsah svojej spotreby a vyvolať tak významný účinok, pretože podniky citlivo reagujú na spotrebiteľské trendy a zároveň sa snažia minimalizovať riziko ohrozenia svojej povesti. Potenciálny vplyv „etického obchodu“ je veľmi významný. 100 najväčších ekonomík na svete tvorí 51 kapitálových spoločností a 49 štátov (národných ekonomík)⁽³⁾ v roku 2003 tok svetového obchodu medzi krajinami presiahol sumu 9,1 biliónov USD – zhruba 25 % celosvetového HDP – a v priebehu vyše 20 rokov narastal priemerne o 6 % ročne⁽⁴⁾. Objem výmeny tovarov v rámci „etického obchodu“ možno len ťažko vyjadriť v absolútnych číslach, ale je možné vykonať odhad na základe obratu tovaru a služieb podnikov, ktoré sa zapojili so systémom sociálneho a ekologického auditu. To by viedlo k približnej hodnote 5 – 7 % objemu svetového obchodu.

1.3 Hospodárska globalizácia, formovanie sveta konzumnou spoločnosťou a nárast vplyvu nadnárodných spoločností vyvolal diskusiu o „etickom obchode“. Diskusia viedla k sformulovaniu požiadaviek, aby subjekty, ktoré sú súčasťou celej reťaze obchodovania prejavili väčšiu mieru sociálnej a ekologickej zodpovednosti, ktorá by sa mala zabezpečiť vytvorením koherentnejšieho právneho rámca na národnej a medzinárodnej úrovni. Na základe toho sa zintenzívnilo úsilie o „zmeranie etického obchodu“ pomocou rôznych metód.

1.4 „Etický obchod“ má bezprostredný význam pre strategické záujmy EÚ. Dôležitým aspektom Lisabonskej stratégie je zameranie sa na hospodárstvo založené na vedomostiach s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť. „Etický obchod“ spočíva na systémoch založených na vedomostiach, ktoré majú poskytovať informácie dodávateľovi a výrobcovi tovaru a služieb a podporiť činnosť zameranú na trh a reakciu spotrebiteľa. v oblasti „etického obchodu“ má Európa v globálnom meradle vedúce postavenie a upevnením tejto pozície zároveň prispeje k cieľom milénia v oblasti rozvoja. Šiesty a aktuálny akčný program pre životné prostredie⁽⁵⁾ okrem toho poukazuje na dôležitú úlohu výrobcov a služieb, ktoré spĺňajú cieľ minimalizácie vplyvu na životné prostredie.

1.5 Rôzne stratégie a iniciatívy na podporu „etického obchodu“ majú spoločný aspekt dobrovoľnosti a uznanie sily spotrebiteľov alebo investorov. Spoločnú majú aj veľkú časť svojej metodológie a analýz týkajúcich sa hnutia za väčšiu sociálnu zodpovednosť podnikov (SZP). Európska komisia prijala nové usmernenia na podporu SZP v júli 2002 a čoskoro zverejní „Stratégiu na podporu a rozvoj SZP v Európskej únii“.

⁽³⁾ Top 200: The Rise of Corporate Global Power (Nárast globálnej moci korporácií). Institute for Policy Studies (Inštitút politických štúdií) 2000. (Text obsahuje vyhodnotenie a vyčíslenie objemu obratu podnikov a HDP krajín.)

⁽⁴⁾ Obchodná štatistika WTO, apríl 2004.

⁽⁵⁾ KOM(2001) 31.

1.6 Tejto oblasti sa venovala veľká pozornosť v nedávnom stanovisku EHSV z vlastnej iniciatívy „Nástroje pre hodnotenie a informovanosť o sociálnej zodpovednosti podnikov v globalizovanej ekonomike“⁽⁶⁾.

1.7 Predložené stanovisko dopĺňa túto problematiku a vychádza pritom zo spoločného základu. Uznáva zároveň, že už existujú, resp. sa vyvíjajú všeobecne akceptované medzinárodné dohovory a rámce, a to v oblasti medzinárodného obchodu a rozvoja, životného prostredia, korupcie, zahraničných vecí, pracovných záležitostí a ľudských práv, ktoré sú založené na zásadách humanistickej etiky a medzinárodného práva.

1.8 Tieto etické pravidlá sú vyjadrené v právnych normách, ktoré vytvárajú štandardy na medzinárodnej úrovni, ako napríklad trojstranné prehlásenie Medzinárodnej organizácie práce (MOP) o nadnárodných spoločnostiach a sociálnej politike, prehlásenie MOP o základných zásadách a právach v zamestnaní a dohovory týkajúce sa podmienok zamestnávania a práv zamestnancov, zásady OECD stanovené pre nadnárodné spoločnosti, Všeobecná deklarácia ľudských práv OSN a dohody, ktoré sú zakotvené v nových opatreniach pre GSP+ (pozri Príloha 1).

1.9 Podpora sociálnej zodpovednosti podnikov, napr. prostredníctvom multilaterálneho fóra zainteresovaných strán Európskej komisie⁽⁷⁾ a Iniciatívy za etické obchodovanie⁽⁸⁾, ktorú zorganizovala britská vláda, zohrala úlohu pri ďalšom vytváraní trhového rámca, podporujúceho zapájanie spotrebiteľov. Systémy a nástroje vytvorené týmito a podobnými iniciatívami postupne predstavujú praktický fungujúci konsenzus v oblasti výrobného a dodávateľského reťazca.

1.10 Sociálna zodpovednosť podnikov sa zameriava na procesy z hľadiska dodávateľov, zatiaľ čo „etický obchod“ zahŕňa širšiu oblasť úloh, vrátane iniciatív spotrebiteľov. Najmä obchodníci vyvinuli programy na audit dodávateľského reťazca⁽⁹⁾, pričom niektoré z nich majú podporu zo strany mimovládnych organizácií a odborových zväzov. Niektoré mimovládne organizácie podporujú aj nezávislé označovanie výrobkov. Všetky tieto iniciatívy zvyšujú povedomie o sociálnej dimenzii trhu na strane výrobcov a/alebo spotrebiteľov a umožňujú, aby sa prostredníctvom kúpnej sily prejavil morálny a sociálny vplyv.

1.11 Toto stanovisko uznáva, že nie všetci spotrebiteľia majú ekonomické možnosti zvoliť si „etické“ výrobky, ale zameria sa na možnosti, ako sa môžu spotrebiteľia, ktorí sa rozhodnú podporovať „etické“ systémy, ubezpečiť, že tieto systémy (a spoločnosti) skutočne splnia to, čo sľubujú a že nesľubujú alebo nenaznačujú viac, než môžu splniť. Stanovisko tiež skúma, či je politika pre túto oblasť v rámci EÚ definovaná primerane, skúma tiež rozsah rôznych kompetencií a potrebnú úroveň koordinácie a navrhne praktické kroky, ktoré môžu

podniknúť inštitúcie EÚ, členské štáty a regionálne/miestne komunity a orgány.

1.12 Výsledky tejto iniciatívy budú užitočné aj pre iné zainteresované strany. Odbory a ich členovia budú mať mimoriadny záujem, aby zaručili, že systémy záruk, ktoré uznávajú dôstojnosť práce a zlepšujú pracovné podmienky ich členov a iných znevýhodnených pracovníkov, budú odlišné od tých, ktoré tieto podmienky nezlepšujú. Podobne aj podniky budú mať záujem zvýšiť dôveru spotrebiteľov prostredníctvom verejnej podpory systémov zabezpečenia kvality. Verejné orgány, ktoré musia dodržiavať ustanovenia EÚ týkajúce sa verejného obstarávania, môžu tiež stanovovať kvalitatívne normy založené na „etickom obchode“ v rámci stratégií verejného obstarávania a podporiť tak svoje politické ciele.

1.13 Tým toto stanovisko prispeje k rozvoju systémov záruk ponúkajúcich kladný pomer nákladov a úžitku, ktoré budú zárukou skutočného zlepšenia v sociálnej a ekologickej oblasti, rovnako ako spokojnosti spotrebiteľov a ktoré umožnia zodpovedným zamestnávateľom objektívne sa odlišiť od ostatných hospodárskych subjektov, ktorých primárnym cieľom je získanie trhových výhod.

2. Rozsah pôsobnosti

2.1 „Etický obchod“ zahŕňa množstvo koncepcií, ktoré umožňujú spotrebiteľom zareagovať na časť sociálnych a ekologických nákladov výroby. Vzhľadom na fakt, že týmto otázkam sa v jednotlivých členských štátoch venuje odlišná priorita, je dôležité jasne definovať rozsah pôsobnosti tohto stanoviska.

2.2 Zatiaľ čo sociálna spravodlivosť podnikov sa týka riadenia a minimalizovania negatívnych dôsledkov celkovej činnosti podniku, boli vyvinuté špecifické iniciatívy zamerané na monitorovanie, riadenie a zlepšovanie sociálnych, hospodárskych a ekologických dôsledkov činnosti v rámci celého dodávateľského reťazca. To obvyčajne zahŕňa prostriedky, pomocou ktorých sa zlepšuje sociálne a ekologické správanie dodávateľov, čo sa v súčasnosti označuje ako „**Etický obchod**“ alebo „**Etické obchodovanie**“.

2.3 V rámci tejto širokej kategórie je možné odlišiť iniciatívy zamerané na riadenie rizík od iniciatív, ktoré sa snažia ovplyvniť povest podniku alebo získať prostredníctvom verejných vyhlásení určité výhody na trhu. Väčšina iniciatív za „**Etický obchod**“ má v podstate obranný charakter: prostriedky, pomocou ktorých sa podniky môžu chrániť pred negatívnou publicitou a/alebo vypracovať v takých prípadoch presvedčivé obranné reakcie. Iné sa otvorenejšie zameriavajú na zlepšenie svojich príležitostí na trhu prostredníctvom ponúkania záruk spotrebiteľom alebo iným obchodným zákazníkmi.

⁽⁶⁾ Nástroje pre hodnotenie a informovanosť o sociálnej zodpovednosti podnikov v globalizovanej ekonomike SOC/192

⁽⁷⁾ Európske multilaterálne fórum o SZP, záverečná správa, jún 2004

⁽⁸⁾ Aliancia podnikov, mimovládnych organizácií a odborových zväzov podporujúca a zlepšujúca implementáciu kódexov správania, medzi ktoré patria aj pracovné podmienky v celom dodávateľskom reťazci.

⁽⁹⁾ Napr. BSCI (www.bsci-eu.org) a ICS (www.scd.asso.fr)

2.4 Ďalej je možné rozlišovať medzi tými iniciatívami, ktoré sa výrazne zameriavajú na poskytovanie záruk a iniciatívami, ktorých cieľom je zlepšiť danú situáciu. Projekty zamerané výlučne na poskytovanie záruk inklinujú v mnohých prípadoch k „mentalite dodržiavania noriem“ a uplatňovaniu sankcií. Naopak tie iniciatívy, ktorých hlavným cieľom je postupné zlepšovanie, sa orientujú menej na dodržiavanie noriem, ale sústredia sa hlavne na hľadanie príčin ich nedodržiavania. Pre tieto iniciatívy sú dôležitejšie dlhodobé vzťahy a riadenie, a nie potreba vykonávať kontrolu.

2.5 Nakoniec existujú systémy, ktoré v podstate predstavujú „hlavný prúd“, na odlíšenie od tých, ktoré sú založené na menšine spotrebiteľov hľadajúcich spôsoby, ako vyjadriť sociálne alebo ekologické hodnoty prostredníctvom vlastného nakupovania. Systémy, ktoré sa zameriavajú na zlepšovanie alebo na zabezpečenie trhových výhod, sú často založené na ochote spotrebiteľov zaplatiť za tovar vyššiu cenu – alebo aspoň prejavíť svoje preferencie. Iné systémy často znižujú náklady, ďalšie náklady sa rozložia na celý dodávateľský reťazec, čo sa odôvodní upevnením dobrého mena podniku.

2.6 Toto stanovisko sa zaoberá len tými iniciatívami, ktoré sa zameriavajú na spotrebiteľov a ktoré im zabezpečujú, že s ich nákupom je spojený určitý sociálny alebo ekologický úžitok. v niektorých prípadoch sú tieto systémy známe a definované prostredníctvom etikiet na výrobkoch a väčšina sa zameriava na jeden alebo niekoľko aspektov charakteristických pre určitý výrobok. Známymi príkladmi sú značky: Fairtrade (spravodlivý obchod), Organic (ekologické poľnohospodárstvo), Forest Stewardship (dobré spravovanie lesov), Eco-label (európska ekologická značka), Child Labour (detská práca). Iné systémy môžu byť iniciatívou konkrétneho podniku alebo obchodného združenia a nemusia sa prezentovať označením výrobku symbolom tretej organizácie, ale namiesto toho sa spotrebiteľom prezentujú prostredníctvom obalu, predajných miest alebo reklamných materiálov.

2.7 Všetky uvedené systémy však obsahujú určité riziko: ak by niektoré subjekty prisľúbili príliš veľký vplyv, resp. úžitok, alebo ak by zavádzali verejnosť, prišlo by k strate dôvery, ktorá by mala negatívny dopad na všetkých zúčastnených. z tohto dôvodu musí existovať spoľahlivá kontrola kvality systémov záruk pre spotrebiteľov. Keďže tieto systémy sa zameriavajú na dosiahnutie širokého spektra cieľov, nie je možné a ani želané vytvoriť centrálnu definíciu „etického obchodu“. Namiesto toho možno vytvoriť všeobecne platný rámec, ako zabezpečiť zodpovedajúcu kvalitu. Tento rámec musí byť definovaný grémium, ktoré bude nezávislé od komerčných/ekonomických tlakov a záujmov, napr. multilaterálnou skupinou zainteresovaných strán.

2.8 Nie všetky iniciatívy sa zameriavajú na takéto konkrétne výsledky. Najmä britská Iniciatíva za etické obchodovanie (Ethical Trading Initiative – ETI) je založená na občianskych organizáciách, ktoré vzájomne spolupracujú s cieľom zistiť, ako môžu byť tieto programy efektívne a dosiahnuť očakávané výsledky. Hoci ETI nie je v tomto zmysle „systémom“, poznatky, ktoré sa v jej rámci získali, by sa dali úspešne využiť

v systémoch viacerých kategórií a organizácie, ktoré sú členom ETI, sa časom môžu stať členmi týchto systémov.

2.9 V praxi nie je možné jednoznačne odlíšiť rôzne kategórie systémov. Väčšina systémov bude deklarovať, že prispievajú k zvýšeniu povedomia a presadzovaniu zásad trvalo udržateľného rozvoja. Toto stanovisko sa zameriava na systémy, ktoré sa pri dosahovaní svojich cieľov opierajú o uvedomelé správanie informovaných spotrebiteľov.

3. Význam „etického obchodu“ pre EÚ

3.1 Európski občania profitujú z ochranej a podpornej sociálnej siete financovanej z daní, ktoré sa v priemere pohybujú na úrovni 40 % HDP. Výroba tovaru a poskytovanie služieb v rámci EÚ sa odohráva v rámci pracovných, ekologických a sociálnych právnych noriem, pričom výrobca zahŕňa náklady, ktoré s ich dodržiavaním súvisia, do ceny a spotrebiteľ ich zaplatí.

3.2 Tento európsky model síce prispel k všeobecnému dosiahnutiu dobrých noriem a štandardov v mnohých oblastiach, no na globálnej úrovni je stále trh hlavným činiteľom pri šírení osvedčených postupov. Naďalej sa najviac prihliada na cenu a kvalitu, ale niektorí spotrebiteľia prejavujú čoraz väčšiu ochotu vyberať si tovar a služby od spoločností, ktoré tvrdia, že najviac prispievajú k rozvoju v sociálnej a ekologickej oblasti v EÚ ako aj v iných častiach sveta – a hlavne v menej rozvinutých krajinách. Dôveryhodné, transparentné a účinné programy záruk pre spotrebiteľov môžu dopĺňať právne normy formou uznávania osvedčených postupov. Moc spotrebiteľov, ktorí sa riadia spoločenskými hodnotami, je významnou silou vo svete obchodu odmeňujúca spoločnosti, ktoré berú ohľad na postoje spotrebiteľov a ktoré umožňujú, že konanie podnikov a spoločností zohľadní meniace sa socio-ekonomické hodnoty – pričom tieto sa samozrejme do určitej miery odlišujú od jedného členského štátu k druhému v závislosti od ekonomickej výkonnosti a priorit.

3.3 Nepovinný charakter takýchto systémov záruk pre spotrebiteľov si vyžaduje, aby spotrebiteľia dobrovoľne znášali náklady na ich realizáciu, a preto ďalší vývoj týchto systémov alebo jeho zastavenie závisí len od dopytu spotrebiteľov – ak to vyjadríme pomocou fungovania trhu. To tiež znamená, že dodržiavanie pravidiel hospodárskej súťaže a obchodných pravidiel WTO nie je spochybňované snahou o podporu osvedčených postupov. Na druhej strane dobrovoľné systémy nenahrádzajú potrebu riadnych regulačných rámcov v rámci WTO, aby sa zabezpečilo, že vo všetkých obchodných vzťahoch medzi krajinami budú dodržiavané základné minimálne štandardy a normy.

3.4 Jednotlivé členské štáty i Komisia podporili finančne vývoj niektorých systémov záruk existujúcich v súčasnosti na trhu a uznávajú tým nielen ich potenciálny pozitívny vplyv na životné prostredie a sociálnu sféru, ale aj úlohu, ktorú môžu zohrávať pri zvyšovaní povedomia spotrebiteľov a rozvíjaní ich postojov. Je dôležité vyhodnocovať efektívnosť takýchto systémov ohľadom dosahovania stanovených cieľov a pomeru nákladov a úžitku.

3.5 EÚ a členské štáty podobne podporili finančne i právnymi predpismi zohľadnenie týchto záruk vo výrobných a spracovateľských systémoch. Zavádzanie právnych noriem a podpora výrobcov pri ich dodržiavaní sa preukázala ako dôležitý aspekt pri ďalšom presadzovaní osobitného európskeho prístupu v tejto oblasti. Existuje už množstvo príkladov vhodného obalu, energetickej účinnosti, likvidácie výrobku po uplynutí doby užívania a ekologického poľnohospodárstva. Treba poznamenať, že právne normy pre uvedené systémy boli vytvorené až na základe rozsiahlych praktických skúseností získaných pri realizácii kvalitne pripravených dobrovoľníckych programov.

3.6 Značná pozornosť sa venovala významu hospodárstva založeného na vedomostiach pre stranu ponuky európskeho výrobného sektoru a sektoru služieb (technológie, celoživotné vzdelávanie, výskum, atď.), no menej pozornosti sa venovalo otázke, čo to znamená pre stranu dopytu ekonomiky. Ak sú európski spotrebiteľia najlepšie informovanými spotrebiteľmi na svete, potom budú pravdepodobne najnáročnejší a najkritickejší – a pri nakupovaní sa budú pravdepodobne vo väčšej miere riadiť viacerými sociálnymi a ekologickými faktormi, pričom budú tiež zohľadňovať tradičné aspekty: cenu a kvalitu. Označovanie výrobkov etiketami je jednoduchý spôsob sprostredkovania komplexných informácií. No komplexnosť celej problematiky „etického obchodu“ si vyžaduje nový prístup k výchove a informovaniu spotrebiteľov založený na myšlienke trvalo udržateľného rozvoja.

3.7 Vývoj celosvetového hospodárstva – globalizovaná, diverzifikovaná výroba a rastúce komparatívne vedomosti, ktoré má spotrebiteľ k dispozícii – spôsobuje vytváranie nových typov trhu. Spotrebiteľia sú čoraz viac v pozícii, že môžu požadovať – a obdržať – tovar a služby prispôbené ich osobným nárokom. Tieto nároky presahujú tradičné požiadavky na cenu, štýl a kvalitu a v súčasnosti zahŕňajú širokú škálu sociálnych a ekologických aspektov, v rámci ktorých sa skúmajú vplyvy v dodávateľskom reťazci pred kúpou ako aj dôsledky užívania výrobku a jeho likvidácie po uplynutí životnosti. Podpora týchto vysokých nárokov je v eminentnom záujme európskych podnikov a zamestnancov, ktorí by mali byť pripravení zareagovať na tieto trendy. To tiež zodpovedá aj potrebám efektívneho slobodného trhu, na ktorom majú spotrebiteľia potrebné informácie a chápu súvislosti, aby mohli predložiť efektívne požiadavky. Bez týchto poznatkov prichádza k deformáciám trhu, pri ktorých nie sú efektívne priradené alebo znášané sociálne a ekologické náklady.

3.8 Je tiež potrebné konštatovať, že spotrebiteľia vo všetkých 25 členských štátoch majú širokú a odlišujúcu sa škálu záujmov a priorít. Spotrebiteľia najmä v nových členských štátoch kladú najväčší dôraz – a to oprávnené – na kvalitu, bezpečnosť a hodnotu výrobku. Základné spotrebiteľské záruky v týchto oblastiach v mnohých nových členských štátoch ešte chýbajú. Výbor však ešte raz zdôrazňuje, že systémy etických záruk by nemali byť predpísané právnymi predpismi, čo podnikom umožní, aby si tieto záruky postupne osvojili v súlade s preferenciami spotrebiteľov.

4. Iniciatívy „etického obchodu“ v Európe

4.1 Existujú rôzne systémy poskytujúce záruky pre spotrebiteľov v Európe i v medzinárodnom meradle prostredníctvom upevňovania dobrého mena podniku, inšpekcie výrobných priestorov a certifikácie alebo označovania určitých výrobkov. Všetky opatrenia sú spojené so značnými nákladmi, a to pri spĺňaní požadovaných noriem ako aj pri dokumentovaní a zabezpečovaní ich dodržiavania. Tieto náklady znášajú vo všeobecnosti spotrebiteľia, ktorí chcú prispieť k sociálnemu a ekologickému pokroku. Je však problematické obdržať podrobné informácie o týchto systémoch, pretože doteraz neexistuje žiadna centrálna informačná sieť, ani obchodné združenie alebo uznávaný referenčný systém. No je možné vyvodiť závery, že v 25 členských štátoch existuje vyše 100 systémov záruk pre spotrebiteľov založených na označovaní etiketami a že tento segment dosahuje obrat vyše 20 miliárd EUR.

4.2 Každý systém má vlastné vývojové mechanizmy, aby sa zabezpečilo, že stanovené požiadavky sa v skutočnosti aj dodržiavajú. v súčasnosti prebiehajú iniciatívy na rozvoj spoločného postupu pre túto úroveň záruk v rámci rôznych systémov záruk. Toto zosúladienie postupov môže a malo by viesť k porovnateľným systémom riadenia kvality ako aj k vyššej efektívnosti a ďalšej úspore nákladov, z čoho budú profitovať všetci zúčastnení.

4.3 Existuje podobná potreba vyvinúť a prijať spoločné postupy na monitorovanie účinku, pretože samotné zaručenie štandardov nezabezpečuje ešte zlepšenie – ani u konkrétnych dodávateľov, ani vo všeobecnosti. Napr. minimálne pracovné štandardy možno najjednoduchšie dosiahnuť predbežným výberom dodávateľov, ktoré už tieto nároky spĺňajú alebo odobratím certifikátu tým dodávateľom, ktorí požadované štandardy nespĺňajú. Hoci sa to týka technických štandardov a môže to poskytnúť záruky spotrebiteľom, v skutočnosti to môže viesť k oslabeniu všeobecných štandardov a nárokov – a to ďalším znevýhodnením hospodársky slabých výrobcov.

4.4 Pre mnohé (no nie všetky) systémy poskytovania záruk, ktoré boli monitorované nezávislými miestami, sa vyvíjajú spoločné postupy na preukázanie dodržiavania noriem. Napr. Medzinárodná aliancia pre sociálnu a ekologickú akreditáciu a označovanie (International Social and Environmental Accreditation and Labelling Alliance – ISEAL) vyvíja pre svojich členov spoločné postupy na zabezpečenie kvality. Je potrebné vykonať podobné zosúladienie pre širokú škálu systémov záruk pre spotrebiteľov, aby sa zabezpečilo, že normy budú mať zamýšľaný účinok. Malo by pritom ísť o vyhodnotenie účinku. Spoločný postup na vyhodnotenie účinku, pri ktorom by sa preskúmalo, či sú splnené nároky spotrebiteľov a či sú náklady, ktoré sa na spotrebiteľov presúvajú, oprávnené, by umožnil otvorenejšie vyhodnotenie týchto systémov. To povedie aj k definovaniu vlastností, ktoré tieto systémy musia mať, aby obdržali podporu zo strany Komisie – táto podpora musí byť založená na dokázaní vplyvu, ak má prispieť k dohodnutým politickým cieľom.

4.5 Aby spotrebiteľia a dodávatelia nadobudli dôveru voči „etickému obchodu“, musia mať záruky, že náklady a úžitok pre spotrebiteľov a podniky na jednej strane a požadovaný úžitok v sociálnej a ekologickej oblasti na druhej strane budú vyvážené. Systém na zabezpečenie lepších pracovných podmienok v rozvojových krajinách môže v extrémnych prípadoch viesť k tomu, že výroba sa presunie do nekontrolovaných okrajových oblastí. Program na redukciu negatívnych vplyvov na životné prostredie môže zasa spôsobiť neprimerane vysoké náklady na potrebný audit alebo viesť k výraznej neefektívnosti. Štandardy na ekologický chov hospodárskych zvierat môžu zasa viesť k zhoršeniu životných podmienok zvierat, ak sú uplatňované príliš mechanicky. Iniciatíva, ktorá poskytne spotrebiteľom záruky ohľadom detskej práce, môže viesť k tomu, že deti budú využívané pri činnostiach, ktoré sú vo väčšej miere škodlivé pre zdravie alebo že nebudú môcť uhradiť poplatky na čiastočné vzdelávanie.

4.6 Keďže hlavní výrobcovia a dodávatelia služieb vnímajú „etický obchod“ ako významný trhový trend, zohrávajú dôležitú úlohu pri transformácii idealistických očakávaní spotrebiteľov na praktické a realizovateľné systémy. Nevyhnutný rozpor medzi očakávaniami a realitou znamená, že *hnutie* za „etický obchod“ (v mnohých podobách) riskuje, že bude obvinené z naivity. Postoje vo svete ekonomiky sa menia v závislosti od citlivosti na tlak spotrebiteľov a ich relatívnu moc v rámci celého reťazca obchodu. Niektoré reakcie sú vyvolané záujmom o dobré PR (ochrana hodnoty známky), niektoré sú vyvolané trhom (vývoj výrobkov, ktoré budú zodpovedať novým nárokom) a ďalšie sú zasa založené na spôsobe obstarávania (vnímanie povinností starostlivosti a riadenie rizika). Všetky prístupy môžu mať svoj význam, ale rozdielnú motiváciu podnikov možno zastrešiť len spoločným analytickým rámcom.

5. Spoločný rámec

5.1 V každom systéme „etického obchodu“ s výraznými prvkami záruk pre spotrebiteľov existujú isté problémy. Na jednej strane sa systém snaží dosiahnuť sociálne a ekologické ciele v rámci dodávateľského reťazca, na druhej strane sa snaží ponúknuť záruky spotrebiteľom. z toho vyplýva niekoľko potenciálnych problémov.

5.2 Opatrenia, ktoré sú potrebné na poskytnutie týchto záruk, môžu byť pri porovnaní so „skutočným“ účinkom na tieto ciele príliš nákladné – napr. audity môžu byť veľmi nákladné, zmeny v administratívne požadované v záujme transparentnosti môžu byť nákladné a komplexné.

5.3 Ešte problematickejšie je, že požiadavky na záruky môžu mať negatívny vplyv na ciele systému – napr. môže prísť k presunu priorit v dôsledku zamerania sa na merateľné

a overiteľné veličiny, alebo tí výrobcovia, ktorí by najviac potrebovali zaviesť opatrenia na zlepšenie, budú z tohto procesu vylúčení kvôli požiadavkám na audit a nákladom.

5.4 Okrem toho v mnohých prípadoch môže byť informovanosť spotrebiteľov a z nej vyplývajúce priority obmedzená a viesť k deformáciám v rámci systému – napr. spotrebiteľia kladú vo všeobecnosti väčší dôraz na „čistý“ dodávateľský reťazec (bez detskej práce, bez zvyškov pesticídov) než na efektívny pokrok na mieste (lepšie mzdy, školy, lepší ekologický manažment).

5.5 To môže viesť podniky k tomu, aby si vybrali nových dodávateľov, ktorí už spĺňajú požadované normy, namiesto dlhodobiejšieho pôsobenia a zlepšovania existujúceho dodávateľského reťazca, čo zrejme nebude mať žiadny čistý úžitok pre nadradené ciele.

5.6 Systém, ktorý by nepreskúmala nezávislá inštitúcia, by napokon mohol deklarovať záruky, ktoré by zveličili alebo príliš zjednodušili účinky systému (alebo by dokonca mohol deklarovať falošné záruky!), čo by z krátkodobého hľadiska malo negatívny vplyv na ciele a z dlhodobého hľadiska by poškodilo dôveru spotrebiteľov v systémy záruk ako také.

5.7 V systémoch financovaných niekoľkými väčšími donormi možno na tieto problémy reagovať dobrým riadením, ale systém, ktorý je z väčšej miery založený na financovaní prostredníctvom časti zvýšenia ceny uhrádzanej spotrebiteľmi dobrovoľne, nemusí disponovať potrebnými procesmi riadenia a spotrebiteľia samotní nie sú schopní posúdiť kvalitu, resp. pomer nákladov a úžitku systému záruk pre spotrebiteľov.

5.8 Systémy záruk pre spotrebiteľov sú často kritizované preto, že kvôli väčšej či menšej závislosti od postojov spotrebiteľov a obmedzenej úrovne informovanosti spotrebiteľa o problematike majú tendenciu ponúkať jednoduchšie a rozsiahlejšie záruky, ktoré presahujú realistické požiadavky. Len otvorenejšia diskusia založená na informáciách môže vyriešiť tento problém a umožniť rozvoj otvoreného trhu založeného na informovanosti.

5.9 Nie je však vhodné, aby EÚ a členské štáty centrálné predpisovali definície alebo podstatné normy pre rôzne varianty „etického obchodu“ – takáto centrálna kontrola by nebola dostatočne flexibilná, aby sa zohľadnilo zvyšovanie efektívnosti a meniace sa podmienky. Tiež by to narušilo právo spotrebiteľov vykonať voľbu na základe vlastných meniacich sa hodnôt. Centrálna by však mohli – a mali – byť vytvorené základné predpoklady, pomocou ktorých možno spotrebiteľom poskytnúť záruku, že tieto systémy budú dodržiavať to, čo sľúbia.

5.10 Toto stanovisko sa snaží vytvoriť rámec, ktorý umožní, aby sa rôzne iniciatívy mohli zaoberať rovnakými otázkami týkajúcimi sa zabezpečovania a preukazovania účinku, a aby potom na ne mohli hľadať spoločnú odpoveď. Tento dynamický prístup je znázornený diagramom v prílohe 2. Rôzne systémy záruk sa koncentrujú na rôzne ciele, a preto by jednoduchá analýza nákladov a úžitku bola problematická a v konečnom dôsledku by nevedla k žiadnemu výsledku, pretože je ťažké posúdiť také rôzne a subjektívne aspekty. Je však možné vyvinúť spoločný rámec, ktorý umožní, aby sme sa mohli zaoberať rovnakými otázkami kvality pre všetky systémy a aby sme dostali porovnateľné odpovede, v konečnom dôsledku je vecou spotrebiteľov a ich organizácií, aby na získané informácie uplatňovali osobné hodnoty.

5.11 Zatiaľ čo podrobné ustanovenia a štandardy sa budú odlišovať v závislosti od rozsahu pôsobnosti a cieľov konkrétneho systému, existuje viacero kvalitatívnych aspektov spoločných pre všetky systémy. Na základe ďalšieho výskumu a konzultácií bude možné definovať základné otázky, ktoré by mal každý systém zodpovedať a predložiť zodpovedajúce dôkazy na preukázanie kvality. Najdôležitejšie bude identifikovať náročné sociálne, ekologické alebo ekonomické ciele, k dosiahnutiu ktorých sa systémy snažia prispieť: práve tieto ciele definujú základné prvky systému, ako zainteresované strany, rozsah pôsobnosti a vyhodnotenie účinku.

5.12 Nasledovné aspekty/otázky boli sformulované ako východiskové (hoci v priebehu ďalších diskusií sa odporúča zabezpečiť zosúladenie s existujúcimi, dôveryhodnými rámcami kvality):

a) Riadenie a správa systému

Kto vykonáva najvyššiu kontrolu systému?

Ide o multilaterálny systém zainteresovaných strán, v ktorom sú zainteresované strany vyvážené zastúpené v rozhodovacích inšanciách?

Existuje kontrola zo strany skupiny nezávislých a nezaujatých „správcov“, na ktorú sa môžu obrátiť zainteresované strany?

b) Ciele systému

Sú ciele jasne definované?

Sú ciele systému v súlade s potrebami zainteresovaných strán, ktoré sú najviac znevýhodnené systémom obchodovania?

Sú ciele systému v súlade so záujmami spotrebiteľov a „víziou“, ktorú zastupuje systém?

— Boli zainteresované strany (vrátane strán z rozvojových krajín) zapojené do vyjasnenia a formulácie cieľov?

— Sú ciele systému verejne prístupné?

c) Rozsah pôsobnosti systému

Reaguje systém na určitý „problém“ tak, ako je zvyčajne definovaný?

— Reaguje systém v primeranej miere na rozsah „problému“ alebo sa zameriava len na menej významné, ľahko realizovateľné aspekty?

— Zodpovedajú profily certifikovaných výrobcov a uskutočňovaných zmien deklarovanej vízií a cieľom?

— Dodržiavajú už výrobcovia normy alebo je neustále vylepšovanie základným prvkom systému?

d) Normy alebo ustanovenia systému

Zodpovedajú normy a štandardy, ktoré boli stanovené a monitorované v rámci systému, cieľom?

— Sú zainteresované strany (vrátane strán z rozvojových krajín) zapojené do procesu definovania noriem?

— Existuje dôveryhodný mechanizmus, ktorý zabezpečí, že prijatie noriem prispeje k dosiahnutiu cieľov?

— Sú ustanovenia alebo normy systému prístupné verejnosti?

e) Vyhodnotenie účinku

Existuje spoľahlivé vyhodnotenie účinku systému na ciele?

— Existuje širší a dlhodobejší účinok na monitorované odvetvie a zodpovedajú zmeny („výsledky“) cieľom systému?

— Sú miestne zainteresované strany aktívne a vedome zapojené do definovania podmienok vyhodnotenia účinku a jeho realizácie?

— Existuje proces na identifikáciu negatívnych dôsledkov a ich elimináciu?

f) Nezávislé vyhodnotenie

Existuje nezávislé vyhodnotenie fungovania systému?

— Sú zainteresované strany (vrátane strán z rozvojových krajín) zapojené do definovania podmienok vyhodnotenia alebo do vyhodnotenia samotného?

— Sú zistenia tohto vyhodnotenia prístupné verejnosti?

g) Analýza nákladov a úžitku

Existuje proces na monitorovanie a vyhodnotenie nákladov systému, ktoré znášajú dodávateľia, obchodníci a spotrebiteľia v porovnaní s pokrokom pri dosahovaní cieľov?

h) Verejné prehlásenia

Zodpovedajú verejné prehlásenia certifikovaných podnikov cieľom, normám a výsledkom systému?

— Kontroluje nezávislá inštitúcia alebo zainteresované strany, či verejné prehlásenia podnikov zapojených do systému zodpovedajú skutočnosti?

5.13 Kvalitatívne štandardy a normy, ako napr. tie, ktoré sú uvedené vyššie (a ktoré musia byť ešte upravené a otestované), by mal dodržať každý systém, ktorý sa snaží dosiahnuť dôveru spotrebiteľov alebo podporu zo strany Komisie a národných vlád. o systémoch, ktoré nespĺňajú takéto štandardy, by sa dalo povedať, že vynaložené prostriedky neponúkajú dostatočnú protihodnotu.

5.14 Dôveryhodnosť, s ktorou môžu byť takéto normy a štandardy vyvinuté a podporené, musí byť zaručená multilaterálnym prístupom zainteresovaných strán, ktorý si vyžaduje podporu zo strany verejnej inštitúcie na európskej úrovni.

5.15 Vypracovanie porovnávajúceho hodnotenia nákladov a úžitku pre túto oblasť nie je samozrejme ľahkou úlohou, ale poskytne racionálny základ pre porovnanie systémov záruk pre spotrebiteľov s ostatnými politickými opatreniami zameranými na dosiahnutie podobných cieľov.

6. Politický rámec a kompetencie

6.1 V tejto rýchle sa vyvíjajúcej oblasti má koherentný politický prístup rozhodujúci význam a praktické návrhy sú uvedené v časti 7. EÚ a jednotlivé členské štáty zastávajú názor, že prísne etické a humanitárne normy by mali byť neoddeliteľnou súčasťou svetového obchodu a diplomacie. „Lepší“ svet nie je len želaným cieľom, ale eticky motivované konanie prispieje k ďalšiemu rozvoju celoeurópskej kultúry založenej na hodnotách. Podpora spotrebiteľských rozhodnutí pri nakupovaní a zvyšovanie povedomia smerom k etickému konaniu môže byť pre európske hospodárstvo dobrou príležitosťou, pretože je možné dosiahnuť jeho zosúladenie s komerčnými záujmami. EÚ a členské štáty by nemali uprednostňovať nejakú špecifickú značku, ale poskytnúť svoju autoritu pre systém záruk, ktorý by bol prijateľný pre všetky osvedčené iniciatívy poskytovania záruk pre spotrebiteľov.

6.2 Najvyššou prioritou je preto politická koherencia. Pri vypracovávaní tohto stanoviska už prišlo k rozsiahlej a prínosnej výmene informácií, názorov a politických perspektív. Bolo navrhnuté, aby sa ako následné opatrenie po schválení tohto stanoviska vytvoril riadený, aktívny dialóg medzi zainteresovanými stranami o problematike „etického obchodu“ a systémoch záruk pre spotrebiteľov pod záštitou EHSV.

6.3 Takýto dialóg by mal nasledovné ciele:

— zhromaždiť prvky dôležité pre koordinovanú politiku týkajúcu sa systémov sociálnych a ekologických záruk pre spotrebiteľov,

— stanoviť opatrenia potrebné pre integráciu takejto politiky na úrovni EÚ,

— prediskutovať možnosti, ako podnietiť členské štáty, aby sa vo výraznejšej miere zaoberali touto problematikou.

7. Praktické opatrenia

7.1 Toto stanovisko skúma, do akej miery sú procesy na sprostredkovanie systémov etických záruk spotrebiteľom koherentné. Stanovisko poukázalo na pomôcky a politické nástroje, ktoré EÚ umožňujú rozhodnúť, či bude túto oblasť ďalej podporovať a ako možno dosiahnuť, aby táto podpora bola čo najracionálnejšia a nákladovo čo najefektívnejšia. EÚ má k dispozícii niekoľko praktických opatrení na podporu ďalšieho rozvoja „etického obchodu“ (ako bol definovaný pre účely tohto stanoviska) v súlade so širšími politickými cieľmi EÚ.

7.2 Je zrejmé, že EÚ a niektoré členské štáty budú chcieť pokračovať v podpore rozvíjania konkrétnych iniciatív v tejto oblasti. Odporúčame zamerať túto podporu na tie iniciatívy, ktoré poskytujú záruky pre spotrebiteľov a zároveň môžu predložiť objektívne dôkazy, že tiež prispievajú ku konkrétnemu zlepšeniu socio-ekonomických a ekologických podmienok v komunitách, na ktoré majú vplyv príslušné dodávateľské reťazce. v každom prípade je potrebné podporovať tie systémy, ktoré podporujú vybudovanie kapacít v krajinách južnej hemisféry.

7.3 Na uľahčenie postupu by mala EÚ objednať vypracovanie prieskumnej štúdie s cieľom vypracovať jasné a všeobecne aplikovateľné kritériá na vyhodnotenie systémov záruk pre spotrebiteľov. Táto štúdia by mala zahŕňať – okrem organizácii spotrebiteľov – širokú škálu systémov, v rámci ktorých sa udeľujú rôzne ekologické a sociálne značky, ako aj iné systémy, aby sa zabezpečilo čo najširšie uplatňovanie a aby sa uľahčil vývoj koherentných nástrojov na kontrolu kvality v tejto oblasti.

7.4 Otázky uvedené v časti 5 by mohli poslúžiť ako užitočné východisko pre vypracovanie rozsiahlejšieho hodnotiaceho rámca. EHSV by chcel zdôrazniť, že nie je zámerom vytvoriť ďalší úroveň byrokracie alebo ďalšiu bariéru na trhu pre podniky alebo systémy záruk pre spotrebiteľov. Výbor zastáva názor, že systémy záruk musia preukázať svoj vplyv, kvalitu a efektívnosť v oblasti nákladov a spoločný rámec pomôže v čo najväčšej miere eliminovať prípadnú duplicitu vynaloženého úsilia.

7.5 Tento výskum tiež pomôže posilniť dôveru spotrebiteľov do systémov záruk, čo organizáciám občianskej spoločnosti umožní odporučiť svojim členom a ďalším záujemcom, aby podporili systémy záruk, ktoré sú relevantné pre ich špecifické sociálne alebo ekologické ciele. Keďže táto problematika je relevantná pre viaceré generálne riaditeľstvá Komisie, je potrebné zriadiť koordináciu inštitúcia, ktorá sa bude zaoberať informovaním a vypracovaním koherentnej politiky.

7.6 Vzhľadom na to, že spotrebiteľia sú v súčasnosti odkázaní na označenia výrobkov, aby mohli identifikovať výrobky vyrobené a predávané v súlade s určitými sociálnymi, ekologickými normami a princípmi vytvárania priaznivých životných podmienok pre zvieratá v chovoch (animal welfare), zvyšuje sa pravdepodobnosť zmätenia spotrebiteľov ako aj neefektívnosti, pretože na výrobkoch bude vedľa seba uvedených niekoľko rôznych označení. Preto tiež navrhuje, aby EÚ objednala vypracovanie štúdie o alternatívach, ako možno spoľahlivo zmerať sociálnu a ekologickú kvalitu výrobkov a ako ju sprostredkovať spotrebiteľom inou formou.

7.7 Strategický program výchovy spotrebiteľov v členských štátoch by sa mal zamerať na zvyšovanie povedomia spotrebiteľov o potenciáli a prostriedkoch, pomocou ktorých môžu využiť svoje rozhodnutia pri nakupovaní na dosahovanie sociálnych a ekologických cieľov v súlade s vlastnými prioritami.

7.8 Je možné konštatovať, že na základe rýchleho rozvoja systémov informácií o výrobkoch, ku ktorým bude existovať prístup priamo na predajných miestach – pomocou Internetu alebo iných kanálov – bude v priebehu nadchádzajúcich rokov v čoraz väčšej miere možné vytvárať databázy o pôvode a kvalite výrobkov. Okrem sociálnych a ekologických aspektov súvisiacich s týmto stanoviskom tu môžu byť zahrnuté aj všeobecnejšie aspekty týkajúce sa kvality a bezpečnosti, ako napr. špecifické požiadavky na stravovanie, čo by spotrebiteľom umožnilo stanoviť priority podľa svojich hodnôt alebo potrieb.

7.9 Vývoj spoločného rámca pre vyhodnotenie kvality a dôsledkov systémov záruk pre etický obchod uľahčí rozvoj objektívnejších a trvalo udržateľných etických postupov pri obstarávaní v rámci Komisie a prípadne aj v členských štátoch.

7.10 Ďalší stimul pre dopyt po výrobkoch môže prísť zo strany verejného obstarávania. Za uplynulých päť rokov sa z veľkej miere upevnila a vyjasnila funkcia sociálneho obstarávania zo strany verejných orgánov a na základe realizácie vyššie uvedených návrhov možno zabezpečiť, aby sociálna a ekologická politika verejného obstarávania v rámci predpisov EÚ priniesla konkrétne výsledky.

8. Vyhliadky

8.1 Vypracovanie tohto stanoviska poskytuje príležitosť pre hlavné zainteresované strany, aby zareagovali a zapojili sa do dialógu, hoci aj v obmedzenej miere. Na základe tejto konzultácie by EHSV chcel predložiť päť nových iniciatív:

— Medzi zainteresovanými stranami z celej EÚ (a v odôvodnených prípadoch v globálnom meradle), vrátane asociácií spotrebiteľov, by mohol prebehnúť dialóg o realizácii koherentnej politiky v oblasti „etického obchodu“ a systémov záruk pre spotrebiteľov. EHSV navrhuje, že v roku 2006 bude riadiť vytvorenie špecifického

fóra zainteresovaných strán takého typu, ktorý sa už osvedčil v praxi. To sa týka aj preskúmania otázky, či je možné vytvoriť rozsiahlu databázu s informáciami o produktoch, ktorá by zhromažďovala, objektívne overovala sociálne, ekologické a iné faktory týkajúce sa kvality výrobkov a ich vlastností s využitím jednoznačných hodnotiacich protokolov, pričom tieto informácie by boli verejne dostupné. Generálne riaditeľstvo pre rozvoj už signalizovalo záujem vytvoriť dostupné, objektívne a hodnotiace údaje o systémoch „etického obchodu“, aby pomohlo výrobcovi a exportérom pri ich vstupe na európsky trh ⁽¹⁰⁾.

— Prostredníctvom širšej a podrobnejšej konzultácie so zainteresovanými stranami v členských štátoch a globálnom meradle by bolo možné vyvinúť spoločný rámec záruk „etického obchodu“ na vyhodnotenie účinku a kvality. To umožní EÚ a členským štátom objektívnejšie odlišiť iniciatívy, ktoré skutočne prinášajú pridanú hodnotu, od tých, ktoré poskytujú len bezobsažné prehlásenia. Takáto práca podporí politické ciele Generálneho riaditeľstva pre rozvoj prostredníctvom trvalejšie udržateľných obchodných vzťahov a práce Generálneho riaditeľstva pre zdravotníctvo a ochranu spotrebiteľov poskytovaním spoľahlivých informácií pre spotrebiteľov.

— Účasť na vypracovaní normy ISO 26000, ktorá má poskytnúť praktický návod v súvislosti s uplatňovaním sociálnej zodpovednosti, identifikáciou zainteresovaných strán a ich zapájaním, posilňovaním dôveryhodnosti správ a záruk sociálnej zodpovednosti. Hoci prvotným zámerom je vyvinúť normu pre spoločenskú zodpovednosť podnikov, môže sa zároveň vytvoriť základňa pre vyhodnocovanie konkrétnych systémov etického obchodu.

— Program na zvyšovanie povedomia spotrebiteľov, ktorý by sa začínal už v detskom veku, pokračoval počas školskej dochádzky a stal sa aj súčasťou celoživotného vzdelávania, by mohol spotrebiteľov upozorniť na ich možnosti ovplyvniť sociálnu a ekologickú dynamiku prostredníctvom nakupovania založeného na informáciách. Generálne riaditeľstvo pre zdravotníctvo a ochranu spotrebiteľov už signalizovalo záujem podporiť výchovu spotrebiteľov o spravodlivom obchode a cieľ vytvoriť informovanejšiu spoločnosť spotrebiteľov, ktorí by boli schopní prijímať efektívne rozhodnutia na trhu, je kľúčový pre túto úlohu.

— Navrhuje sa zriadenie medzinárodného výskumného centra, ktoré by sa zameriavalo na výskum trhu, prieskum dodávateľov, informácií o odbyte a odborných údajov, výchovno-vzdelávacích iniciatív a vývojom politík. Tento návrh by mohol byť podporený ako spoločný program zo strany Komisie, členských štátov a všetkých hlavných zainteresovaných strán.

⁽¹⁰⁾ Bolo by dobré preskúmať možnosti spolupráce so službami zameranými na sprostredkovanie údajov a informácií, ako napr. s projektom EÚ pod názvom PRISMA.

9. Záverečná poznámka: Definícia termínov použitých v stanovisku

Globálny vplyv hospodárskych aktivít na spoločnosť a životné prostredie viedol k vytvoreniu mnohých nových odborných termínov a koncepcií. Použitie kľúčových termínov a koncepcií v tomto stanovisku je popísané nižšie. Termíny a definície v tejto oblasti sú v jednotlivých krajinách odlišné, a preto je podstatné, aby sa dôsledne dodržiaval tento glosár, pretože v opačnom prípade by mohlo prísť k nedorozumeniam pri preklade.

Sociálna zodpovednosť podnikov (SZP) Tento termín sa už bežne používa. Vztahuje sa na všeobecne prijatý názor, že vytváranie blahobytu a dodržiavanie zákonných požiadaviek príslušného členského štátu je podstatnou súčasťou zodpovedného riadenia podnikov.

SZP sa preto vzťahuje na nasledovné konkrétne aspekty: ... **dobrovoľné strategické a praktické opatrenia podniku s cieľom udržiavať a zlepšovať svoje pôsobenie v sociálnej a ekologickej oblasti.** To môže zahŕňať interné systémy riadenia a hodnotenia alebo externý audit.

Etický obchod Toto je súčasť sociálnej zodpovednosti podnikov, ktorá vznikla neskôr ako samotná koncepcia SZP. Používa sa v dvoch základných významoch: Pri všeobecnom používaní sa tento pojem chápe ako **vedomá snaha formovať hospodárske aktivity (výrobu, predaj a nákup) podniku, organizácie alebo jednotlivca takým spôsobom, aby zodpovedali určitým etickým hodnotám.** Etika je súčasťou filozofie, ktorá sa zaoberá podstatou človeka a jeho správaním. Etický obchod v tomto zmysle preto môže odrážať veľmi širokú škálu hodnôt. Môže zahŕňať rôznorodé výrobky a služby (vrátane finančných služieb a cestovného ruchu) produkované, resp. poskytované v niektorej krajine, vrátane členských štátov EÚ. Pri používaní tohto významu sa bude v stanovisku uvádzať pojem „**etický obchod**“ v uvedenej forme. Názov stanoviska sa tiež používa v tomto význame.

Druhý základný význam, odlišujúci sa od prvého, je zaužívaný v Európskej komisii a v mnohých európskych iniciatívach, ako napr. Ethical Trading Initiative (ETI) vo Veľkej Británii, Initiative Clause Sociale (ICS) vo Francúzsku a Business Social Compliance Initiative (BSCI), ktorá má medzinárodné členstvo. Uvedený termín sa v týchto súvislostiach zvyčajne vzťahuje na **stratégie a opatrenia podniku vzhľadom na sociálne a ekologické dôsledky jeho činnosti a predovšetkým vzhľadom na pracovné podmienky u jeho dodávateľov.** Pri používaní

tohto významu sa bude v stanovisku používať spojenie „**Etický obchod**“ v uvedenej forme.

Spravodlivý obchod

Túto koncepciu možno považovať za súčasť „**etického obchodu**“. Vo všeobecnosti sa tento pojem chápe ako ekonomická aktivita, ktorej účastníci – výrobcovia alebo spotrebiteľia, nákupcovia alebo predajcovia – nie sú znevýhodnení a získajú primeraný a pomerný úžitok. Pri používaní tohto významu sa bude v stanovisku uvádzať termín „**spravodlivý obchod**“.

Druhý spôsob používania tohto termínu, ktorý sa odlišuje od prvého, vyjadruje ekonomické partnerstvo založené na transparentnosti a rešpektovaní, ktoré sa snaží o dosiahnutie lepšej rovnováhy v rámci medzinárodného obchodu. Prispieva k trvalo udržateľnému rozvoju vytvorením lepších obchodných podmienok a zabezpečením práv marginalizovaných výrobcov a pracovníkov, predovšetkým z južnej hemisféry. S touto definíciou sa stotožňujú napr. organizácie zastúpené v asociácii European Fair Trade Association. Pri používaní tohto významu sa bude v stanovisku používať termín „**spravodlivý obchod**“.

Systémy záruk pre spotrebiteľov

V tomto stanovisku ide o špecifický aspekt „**etického obchodu**“ a „**spravodlivého obchodu**“: ide o tlak zo strany spotrebiteľov, ktorý je podstatným faktorom, a o rozhodnutie či voľbu spotrebiteľov pri nakupovaní – a často ochotu spotrebiteľov zaplatiť na určitý výrobok viac, čo predstavuje podstatnú silu pri presadzovaní zmeny. Pre účely tohto stanoviska je systém záruk pre spotrebiteľov definovaný ako

Systém, ktorý poskytuje spotrebiteľom možnosť a podnety, aby zohrávali dôležitú úlohu v rámci etického obchodu tým, že budú kupovať tovar a služby, ktoré sú vyrábané, resp. poskytované tak, aby dosiahli určité konkrétne sociálne alebo ekologické účinky prejavujúce sa pozitívne v špecifických komunitách alebo v spoločnosti ako takej.

Treba si uvedomiť, že termín „systém“ zahŕňa modely záruk sociálneho a ekologického charakteru, ktoré vytvárajú jednotlivé podniky a združenia podnikov ako aj systémy nezávislých tretích strán a multilaterálne systémy zainteresovaných strán.

Trvalo udržateľný rozvoj

„Trvalo udržateľný rozvoj“ je rozvoj, ktorý uspokojuje potreby súčasnosti bez negatívneho vplyvu na schopnosť budúcich generácií uspokojovať ich vlastné potreby ⁽¹⁾.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Svetová komisia o životnom prostredí a rozvoji (World Commission on Environment and Development – WCED). Naša spoločná budúcnosť, 1987.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady o spoločnej organizácii trhu s chmeľom“

KOM(2005) 386, konečné znenie – 2005/0162 (CNS)

(2006/C 28/16)

Rada sa 21. septembra 2005 rozhodla podľa článku 36 a článku 37 ods. 2 tretí pododsek Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium poverilo 27. septembra 2005 odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie vypracovaním tohto stanoviska.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán KIENLE rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. – 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 63 hlasmi za, pričom 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie názorov EHSV

1.1 EHSV podporuje návrh Európskej komisie nahradiť rôzne nariadenia, týkajúce sa spoločnej organizácie trhu s chmeľom jediným novým nariadením.

2. Pripomienky

2.1 Nariadenie Rady (EHS) č. 1696/71 z 26. júla 1971 o spoločnej organizácii trhu s chmeľom bolo od svojho uverejnenia mnohokrát výrazne menené a dopĺňané. Je na prospech zrozumiteľnosti a jasnosti ustanovení Spoločenstva, keď sa nariadenia, ktoré sa stali bezpredmetnými rušia a vypracúvajú sa nové nariadenia na základe konsolidovanej verzie starého nariadenia.

2.2 EHSV v nedávnej minulosti už viackrát vypracoval stanoviská týkajúce sa usporiadania trhu s chmeľom⁽¹⁾. Naposledy vo svojom stanovisku z 26. februára 2004 považoval výbor za dôsledné a konzistentné, aby po reforme spoločnej poľnohospodárskej politiky (závery luxemburského predsed-

níctva) z roku 2003 boli aj priame podpory pre chmeľ integrované do všeobecného nariadenia o priamych podporách.

2.3 EHSV chce aj v tomto stanovisku poukázať na skutočnosť, že chmeľ (*humulus lupulus*) je nenahraditeľnou surovinou pre výrobu piva, a že v rámci Spoločenstva sa vo ôsmich krajinách chmeľ pestuje v prevažnej miere v malých špecializovaných rodinných podnikoch na ploche v priemere menšej ako 8 hektárov. Európskym pestovateľom chmeľu sa podarilo udržať si vedúcu pozíciu na svetovom trhu. Spoločná organizácia trhu s chmeľom sprevádzala pozitívnym spôsobom aj enormné prispôbenie trhu za posledné roky. Akceptovala a podporovala rozsiahly systém zabezpečenia kvality a zmluvný systém, ktoré sú nepostrádateľné pre úspešné pestovanie a obchod s chmeľom, a ktoré prislúchajú pestovateľským združeniam ako „dušiam“ riadenia trhu s chmeľom. Tieto zásady by mali byť zachované aj v novej organizácii trhu.

2.4 EHSV poukazuje na skutočnosť, že výdavky v sektore chmeľu sa už niekoľko rokov darí udržiavať na úrovni 13 miliónov EUR.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedička

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 110, 30.4.2004, s. 116.
Ú. v. EÚ C 80, 30.3.2004, s. 46.
Ú. v. ES C 193, 10.7.2001, s. 38.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru a tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES, Euratom) č. 1605/2002 o rozpočtových pravidlách, ktoré sa vzťahujú na všeobecný rozpočet Európskych spoločenstiev“

KOM(2005) 181 v konečnom znení - 2005/0090 (CNS)

(2006/C 28/17)

Rada sa 15. júla 2005 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán **BURANI** rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu (¹). Výbor prijal nasledujúce stanovisko počtom 82 hlasov za, pričom sa 1 hlasujúci hlasovania zdržal.

1. Úvod

1.1 Rada prijala v júni 2002 prepracované rozpočtové nariadenie (RN), po ktorom v decembri 2002 nasledovali jeho vykonávacie predpisy (VP). Komisia sa pri ich schvalovaní zaviazala pripraviť do 1. januára 2006 správu o uplatňovaní ustanovení nového rozpočtového nariadenia a v prípade potreby predložiť Rade príslušné návrhy. Tento prerokovaný dokument presne zodpovedá tomuto záväzku a v súčasnosti je prekonzultovaný Radou a Dvorom audítorov. Napriek tomu vzhľadom na čas potrebný na dodržanie postupov sa dá predpokladať, že ani v najlepšom prípade nenadobudne účinnosť skôr než 1. januára 2007: rozpočtový výbor Rady oboznámi s postojom jednotlivých členských štátov koncom tohto roku a len potom sa začne konzultačný postup a prípadne zmierovací postup s Európskym parlamentom.

1.2 EHSV sa pri vypracovávaní tohto stanoviska k návrhu Komisie zamýšľa sústrediť *najmä* na aspekty nariadenia, ktoré sa priamo či nepriamo viažu na **vzťahy s organizáciami občianskej spoločnosti**. Nazdáva sa však, že vo všeobecnosti musí ustúpiť od komentovania predpisov týkajúcich sa bližšie technickejších a „interných“ aspektov, ku ktorým už inštitucionálne orgány s príslušnou odbornosťou a priamymi skúsenosťami vyslovili svoje názory a návrhy, t.j. sieť finančných oddelení Komisie (RUF), správne orgány Rady, Súdny dvor, Dvor audítorov, účtovné oddelenia EP, EHSV a VR.

1.3 EHSV berie na vedomie názor rozšírený medzi organizáciami občianskej spoločnosti a najmä medzi MVO, podľa ktorého platné finančné nariadenie a jeho uplatňovanie sú príliš komplikované, neuláhčujú efektívnu spoluprácu a narúšajú vzťahy medzi organizáciami a Komisiou. Okrem toho sa organizácie občianskej spoločnosti sťažovali na skutočnosť, že zo strany Komisie chýba konzultácia a dialóg, čo viedlo k stavu všeobecného zmätku, frustrácie a rozčarovania.

1.4 Zo svojej strany by EHSV uvítal čoraz užšiu spoluprácu medzi európskymi inštitúciami a organizovanou občianskou spoločnosťou prostredníctvom štruktúrovaných konzultácií, ale nezabúda, že inštitúcie majú zodpovednosti a výsady, ktoré musia byť zachované aj za cenu, že sa nebude dať vyhovieť

všetkým požiadavkám. Je však potrebné, aby medzi partnermi zavládli vzťahy založené na porozumení a rešpektovaní vzájomných postojov. Okrem iného by malo byť vo rozpočtovom nariadení alebo inde jasne stanovené, že každá nesplnená požiadavka musí byť oznámená zainteresovaným stranám a náležite odôvodnená.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Nové pravidlá rozpočtového nariadenia a jeho vykonávacích predpisov, ktoré boli zavedené od 1. januára 2003, sa inšpirovali niektorými všeobecnými zásadami. Najdôležitejšou z nich je myšlienka zrušiť centralizované kontroly *ex ante* a udeliť väčšie právomoci a zodpovednosti povolujuúcim úradníkom, s celým radom vzájomných rozsiahlych kontrol finančných kontrolórov a účtovníkov. Zdá sa, že sa tento systém osvedčil, aj keď sa ukazujú byť potrebné isté úpravy vzhľadom na získané skúsenosti.

2.2 Odborné orgány uvedené v bode 1.2 a organizácie občianskej spoločnosti vo všeobecnosti zdôraznili potrebu lepšej **rovnováhy medzi požiadavkami kontroly a väčšou „pružnosťou“ predpisov**, predovšetkým keď sú v hre nevýznamné sumy. Zdá sa, že sa Komisia chce pridať k tejto požiadavke, EHSV by za seba chcel upozorniť na skutočnosť, že **„nevýznamná suma“ má rozdielny význam pre inštitúcie Spoločenstva**, ktoré sa zaoberajú celkovo sumami enormnej veľkosti, než pre tú časť organizovanej občianskej spoločnosti (dodávatelia, poradcovia, MVO atď.), ktorá má **pomerne malé rozmery**: 10 000 eur je možno nevýznamná suma pre EÚ, ale pre hospodársky subjekt malej alebo strednej veľkosti môže predstavovať úctyhodnú sumu.

2.3 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v správe predchádzajúcej návrhu nariadenia Komisia okrem iného uvádza, že **„všetky navrhované zmeny a doplnenia by mali: [...] posilniť ochranu finančných záujmov EÚ proti podvodom a nezákonným činnostiam“**. Inými slovami a z iného uhla pohľadu, účtovné pravidlá EÚ musia (alebo by mali) **prispievať k „zmorálneniu“ trhu** a pôsobiť ako brzda proti lákavému pokúšaniu zneužiť ich

(¹) Podlieha schváleniu plenárnym zhromaždením.

„pružnosť“. EHSV si uvedomuje, že detailné a komplikované účtovné kontroly zatažujú rozpočet EÚ, ale nazdáva sa, že oprávnená snaha znížiť administratívne náklady nesmie viesť k laxným alebo príliš zjednodušujúcim riešeniam. Ako ukazujú správy OLAF, podvody sú rozšírené na *všetkých* úrovniach. EHSV si v tejto súvislosti všimá, že sa Komisia mala poučiť zo vzácných skúseností a sformulovať ich do vhodných pravidiel, keby bol OLAF prizvaný k účasti na vypracovávaní nového znenia rozpočtového nariadenia.

2.3.1 Po tomto konštatovaní si EHSV uvedomuje potrebu zdôrazňovanú organizáciami občianskej spoločnosti nastoliť rovnováhu medzi výkonnosťou, účinnosťou a zodpovednosťou tak, aby sa nespochybnil princíp partnerstva medzi poskytovateľmi financií a ich prijímateľmi, a teda aby sa vyhlo kladeniu prekážok do cesty možnému inovačnému vývoju ako aj obozretnému využívaniu verejných financií. EHSV súhlasí s touto potrebou, ale zdôrazňuje, že v žiadnom prípade sa nesmú obchádzať princípy, na ktorých sa zakladá využívanie verejných financií: transparentnosť, účinnosť pri využívaní, povinnosť predkladať správu o hospodárení.

2.4 Na ďalšom mieste hodnom komentára sa konštatuje, že: „*častá alebo nedostatočne zdôvodnená zmena pravidiel môže mať negatívny vplyv na príjemcov a na dobrý obraz Európskej únie*“. Nedá sa nesúhlasiť s týmto postojom, ale mal by sa zmierniť konštatovaním, že **nové pravidlá** by mohli byť **odôvodnené v sektoroch, kde dochádza častejšie k zneužívaniu**. Aj v tomto prípade by správy Európskeho úradu boja proti podvodom mohli byť zdrojom užitočných podnetov.

3. Konkrétne pripomienky

3.1 Vo veci **vymáhania pohľadávok** EÚ (články 72-73a) nové rozpočtové nariadenie stanovuje, že pri vymáhaní pohľadávok Spoločenstva možno využiť nástroje prijaté prostredníctvom príslušných smerníc v oblasti *justičnej spolupráce* a zaväzuje členské štáty, aby pri **vymáhaní pohľadávok Spoločenstva uplatňovali rovnaké výhody ako v prípade vnútroštátnych pohľadávok fiškálnej povahy**. i keď si EHSV uvedomuje, že nariadenie uplatňuje priamo jednotlivé členské štáty, kladie si otázku, či si tieto predpisy nevyžadujú **úpravu vnútroštátnej legislatívy**, predovšetkým zákonov o konkurzoch, ktoré bežne udeľujú **predkupné právo** v prípade (vnútroštátnych) pohľadávok fiškálnej povahy, ale nezmieňujú sa o dlhoch voči EÚ. **Každý druh predkupného práva musí byť stanovený vnútroštátnymi zákonmi**, aby bol záväzný pre tretie strany.

3.2 Prijatie novej smernice ES o **verejnom obstarávaní** v roku 2004 znamená, že je potrebné prispôsobiť nový návrh rozpočtového nariadenia novým predpisom. Už v roku 2002 bola pre Spoločenstvo prijatá smernica o obstarávaní platná pre členské štáty. EHSV nepokladá za potrebné vyjadrovať sa k už prijatým predpisom a k ich vhodnosti, ktorá môže byť posúdená len po overení v praxi, čo môže poskytnúť podnety pre prípadné úpravy.

3.2.1 EHSV chce upozorniť na jeden prvok rozpočtového nariadenia: v článku 95 sa počíta s vytvorením **databázy** uchá-

dzačov alebo účastníkov verejnej súťaže **spoločnej pre dve alebo viaceré inštitúcie**, aby zistili, ktorí z nich sú vylúčení podľa článku 93 alebo 94. Vytvorenie centralizovanej databázy (neobmedzujúcej sa na jednotlivé inštitúcie) by síce bolo žiadateľné, ale Komisia sa obmedzuje len na konštatovanie, že treba rátať s *možnosťou*, že *dve alebo viaceré* inštitúcie vytvoria spoločnú databázu z údajov, ktoré majú k dispozícii. EHSV zastáva rovnaký názor v súvislosti s užitočnosťou databáz vo všeobecnosti, ale kladie si otázku, či by v konkrétnom prípade dosiahnuté výsledky opodstatňovali náklady na zjednotenie: protistrany sú v každej inštitúcii z veľkej časti rozdielne a kritériá pre zhromažďovanie údajov nie vždy jednotné.

3.3 Výbor pociťuje rozpaky i v súvislosti s dôvodmi **vylúčenia z účasti na verejnej súťaži v rámci verejného obstarávania** (článok 93), medzi ktorými sú uvedené aj **právoplatné odsúdenia** (článok 93. ods. 1 písm. a). Znenie tohto predpisu je v súlade so zákonmi a princípmi zakotvenými v ústavách väčšiny členských štátov a ako také je nenapadnuteľné. EHSV okrem toho konštatuje, že v niektorých členských štátoch odvolacie konania proti rozhodnutiu (súdov) „prvého stupňa“ môžu prechádzať ďalšími dvoma štádiami súdneho konania (odvolanie, najvyšší súd) a že sa rozsudok pokladá za „definitívny“ len vtedy, keď boli vyčerpané všetky možnosti odvolania sa. Medzi jednotlivými stupňami súdneho konania môže prebehnúť dlhý čas a medzitým sa **rozsudok súdu prvého alebo druhého stupňa, i keď očividne opodstatnený, nemôže z právneho hľadiska pokladať za právoplatný dôvod na vylúčenie z účasti na verejnej súťaži**. z praktického hľadiska bude úlohou zodpovedných orgánov **dohliadať** na zadávanie zákaziek či zmlúv, ale nebude vždy jednoduché, obzvlášť v istých prípadoch, prijať také rozhodnutia, ktoré by rešpektovali zákon a zároveň boli obdarené nevyhnutnou obozretnosťou.

3.3.1 Vyššie uvedený predpis je teda nenapadnuteľný, ale predsa len poskytuje široký priestor pre výhrady. Okrem toho sa zdá, že je problematický kvôli nesúladu so znením nasledujúceho bodom 93 ods. 1 písm. b), ktorý ráta s vylúčením z účasti na verejnej súťaži tých osôb, ktorým je v **súčasnosti uložená administratívna pokuta** uvedená v článku 96. Proti uloženiu administratívnej pokuty sa stále možno odvolať administratívnou alebo súdnou cestou, ale zdá sa, že navrhované znenie má znamenať, že administratívna pokuta je *definitívna*, i keď ešte len prebieha konanie o jej uložení. Porovnanie oboch predpisov vedie k pochybnostiam o logických a právnych kritériách, z ktorých vzišli: na jednej strane článok 93 ods.1 písm. a) umožňuje, aby pre „predpokladaných“ vinníkov v súvislosti s vážnymi priestupkami či trestnými činmi platila prezumpcia nevinoty až do právoplatného *definitívneho* rozsudku, zatiaľ čo podľa článku 93 ods. 1 písm. b) administratívne pokuty, o ktorých **uložení prebieha konanie** (a proti ktorým sa teda dá odvolať) predstavujú dôvod na *okamžité* vylúčenie. EHSV **nežiada, aby sa dodala väčšia „pružnosť“ článku 93 ods. 1 písm. b), ale aby sa prípadne našlo doplňujúce kritérium, ktorým by sa dosiahla menšia „otvorenosť“ článku 93 ods. 1 písm. a).**

3.4 Kapitola týkajúca **grantov** (článok 108 a nasledujúce) si zasluhuje osobitnú pozornosť nielen kvôli chýlostivosti tejto problematiky, ale aj preto, že pridelovanie verejných financií množstvu rôznych príjemcov, ako aj z úplne rozdielnych dôvodov, môže byť kritizované zo strany verejnej mienky. Táto kritika môže byť viac či menej opodstatnená, ale často vyplýva zo skutočného alebo predpokladaného **nedostatku transparentnosti, chápaných pod tým aj ťažkostí s porozumením predpisov a kritérií ich uplatňovania**. Treba okrem iného uznať, že nie je jednoduché vypracovať predpisy, ktoré by vytvorili rámec pre takúto pestrú a mnohostrannú realitu s množstvom prípadov, ktoré sa len ťažko dajú napasovať do presných schém. Transparentnosť (chápaná predovšetkým ako jasnosť pojmov a jazyka) teda predstavuje najväčšiu záruku administratívy vzhľadom k zodpovednostiam, ktoré vyplývajú z veľkého priestoru na konanie podľa jej vlastného uváženia.

3.4.1 Prvým príkladom ťažkostí s porozumením je pasáž článku 109, kde sa v odseku 2 stanovuje, že „**účelom alebo výsledkom grantu nemôže byť zisk**“, zatiaľ čo nasledujúci odsek 3 písm. c) uvádza, že odsek 2 sa nevzťahuje na „**činnosti, ktorých cieľom je posilnenie finančnej kapacity príjemcu alebo vytvorenie príjmu**“. Nedá sa postrehnúť praktický rozdiel medzi „ziskom“ a „príjmom“: EHSV vyslovuje želanie, aby sa vyjasnilo znenie tohto predpisu, a to tak po formálnej ako aj obsahovej stránke.

3.4.2 Článok 109 ods. 2 písm. d) stanovuje, že zákaz vykazovať zisk sa nevzťahuje ani na **granty s nízkou hodnotou**, ak majú formu **jednorazových platieb** alebo **paušálneho financovania** (článok 113a ods. 1 písm. c) alebo d)). Pokiaľ ide o pojem „nízka hodnota“ alebo „nevýznamný“, EHSV odkazuje na konštatovania v bode 2.2: zdá sa byť potrebné nájsť **rovnováhu** medzi tým, čo pod pojmom „nízka hodnota“ chápe EÚ a „hodnotou významnou zo subjektívneho hľadiska“ pre príjemcov grantov. v každom prípade treba túto otázku vyriešiť a zahrnúť do rozpočtového nariadenia, a nie do vykonávacích predpisov.

3.4.3 Stále v súvislosti s grantmi, a predovšetkým grantmi s nízkou hodnotou, sa nikde v rozpočtovom nariadení neuvádza **povinnosť podávať správu o hospodárení** a ani akýkoľvek záväzok podávať správu o skutočnom využití prijatých prostriedkov. EHSV berie na vedomie želanie Komisie znížiť administratívne náklady, ale nemôže pripustiť, aby verejné financie boli pridelované bez toho, aby sa tušilo, ako sú následne využívané. Bolo by treba zaviesť **náhodnú kontrolu**

správ o hospodárení, ako aj pokuty pre tých, ktorí ich nepredložia, ak už pre nič iné, tak kvôli potvrdeniu zásady dobrej správy verejných vecí.

3.4.4 Aj článok 114 nabáda k zamysleniu. v odseku 4 sa stanovuje, že „**administratívne a finančné pokuty, ktoré sú účinné, úmerné a varovné a môže žiadateľovi uložiť povolujujúci úradník**“. Treba si však oprávnené položiť otázku, aké záruky poskytujú príjemcovia grantov (ktorí majú v mnohých prípadoch charakteristiky a majetkové pomery podstatne odlišné od vykonávateľov zákaziek alebo zmluvných partnerov), že sú schopní alebo ochotní prevziať na seba záväzky vyplývajúce z pokút. EHSV sa nazdáva, že by v prípade žiadateľov so sídlom na území členského štátu bolo potrebné, aby sprostredkovateľom žiadostí a garantom splnenia pohľadávok vyplývajúcich z prípadných administratívnych alebo peňažných sankcií bol samotný členský štát.

4. Závěry

4.1 EHSV vyslovuje svoj súhlas so smerovaním, ktoré si zvolila Komisia vo svojom návrhu nového rozpočtového nariadenia predovšetkým, pokiaľ ide o zrušenie centralizovaných kontrol *ex ante* a ich nahradenie kontrolami, ktoré treba vykonať *pred* uskutočnením platieb týkajúcich sa už schválených projektov.

4.2 Na druhej strane EHSV odporúča opatrnosť pri vyhovovaní požiadavkám finančných oddelení početných inštitúcií, ktoré majú tendenciu zjednodušovať alebo rušiť jednotlivé formálne postupy a kontroly v prípade zmlúv a grantov „skromnej veľkosti“. i keď súhlasí so skutočnosťou, že kontroly sú nákladné na zdroje a čas, nazdáva sa, že podpory hodný zámer obmedziť náklady by mal byť pribrzdzený opačnými starosťami: nevyhnutnosťou nepôsobiť na občanov Európy a zainteresovaných aktérov dojmom, že sa „malým“ sumami zaoberá zjednodušene alebo s nedbalosťou.

4.3 Organizácie občianskej spoločnosti zo svojej strany žiadajú, aby každá revízia rozpočtového nariadenia bola prekonzultovaná s Komisiou, berúc si príklad zo vzájomného porozumenia a berúc do úvahy potrebu dobrého finančného hospodárenia pre obe strany. EHSV podporuje túto požiadavku, ale pripomína, že každé rozhodnutie musí byť prijaté bez toho, aby sa obišlo záväzné rešpektovanie príkladného a transparentného hospodárenia s verejnými financiami.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa ustanovujú podrobné predpisy o vrátení dane z pridanej hodnoty, ktoré sa ustanovuje v smernici 77/388/EHS, osobám podliehajúcim dani, ktoré nemajú sídlo na území krajiny, ale v inom členskom štáte“

KOM(2004) 728, konečné znenie – 2005/0807 (CNS)

(2006/C 28/18)

Rada sa 20. júla 2005 rozhodla podľa článku 93 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán BURANI rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 26. októbra 2005) vymenovaný za hlavného spravodajcu⁽¹⁾. Výbor prijal 79 hlasmi za, pričom 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod: dokument Komisie

1.1 V októbri 2003 Komisia predložila dokument⁽²⁾, zhrňajúci stratégiu v oblasti DPH načrtnutú už v júni 2000. Zjednotenie postupov bolo jedným z cieľov tejto stratégie, v súvislosti s ktorým boli v nasledujúcom dokumente Komisie z októbra 2004⁽³⁾ navrhnuté tri konkrétne iniciatívy. K dvom z nich⁽⁴⁾ už bolo vypracované stanovisko EHSV⁽⁵⁾ a tretia je pripomienkovaná v tomto dokumente.

1.2 Zámerom návrhu Komisie je urýchlenie a zjednotenie postupov na vrátenie DPH osobám podliehajúcim dani neetablovaným na území krajiny v súvislosti s daňou im vyrubenou za tovar alebo služby, ktoré im dodali iné osoby podliehajúce dani v rámci tejto krajiny, alebo vyrubenou za dovoz tovaru do tejto krajiny.

1.3 V podstate ostávajú nezmenené všeobecné pravidlá, ktoré upravujú túto oblasť. Skutočným pokrokom je návrh na podstatné odbremenenie osôb s právom na vrátenie dane od administratívnej záťaže, pričom sa im zároveň prisudzuje právo na odškodnenie v prípade, že dlžnícka daňová správa neuskutoční platbu do určitého termínu.

⁽¹⁾ Podlieha schváleniu plenárnym zhromaždením.

⁽²⁾ KOM(2003) 614 v konečnom znení

⁽³⁾ KOM(2004) 728 v konečnom znení

⁽⁴⁾ „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 77/388/EHS s cieľom zjednodušiť povinnosti spojené s daňou z pridanej hodnoty“ a „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1798/2003 v spojitosti so zavedením mechanizmov administratívnej spolupráce, ktoré sa týkajú schémy jedného miesta kontaktu a postupu vrátenia dane z pridanej hodnoty“

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 77/388/EHS s cieľom zjednodušiť povinnosti spojené s daňou z pridanej hodnoty“ a „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 1798/2003 v spojitosti so zavedením mechanizmov administratívnej spolupráce, ktoré sa týkajú schémy jedného miesta kontaktu a postupu vrátenia dane z pridanej hodnoty“ KOM(2004) 728 v konečnom znení –2004/0261 (CNS) –2004/0262 (CNS).

1.4 Odbremenenie od administratívnej záťaže je zakotvené v článku 5 návrhu smernice, ktorý stanovuje, že na vrátenie DPH stačí, aby zainteresovaná osoba podala **žiadosť elektronicou cestou** namiesto štandardného formulára sprevádzaného originálnymi faktúrami a colnej dokumentácie. Žiadosť musí samozrejme obsahovať celý rad odkazov upresnených v článku, ktoré daňovej správe umožnia skonštatovanie regulárnosti celej operácie a jej kontrolu.

1.5 Vo všeobecnosti sa žiadosť musí týkať nákupov tovaru alebo služieb, ktoré sa vyfakturovali, alebo dovozov, ktoré sa uskutočnili počas **obdobia nie kratšieho ako tri mesiace a nie dlhšieho ako jeden kalendárny rok** a musí byť podaná **do šiestich mesiacov** od konca kalendárneho roka, v ktorom vznikla daňová povinnosť. Za istých okolností však možno upraviť obdobie, ktorého sa žiadosť týka, ako aj podmienky jej podania.

1.6 Daňová správa členského štátu, v ktorom sa zaplatila daň z pridanej hodnoty, musí informovať žiadateľa o svojom **rozhodnutí do troch mesiacov** od dátumu podania žiadosti o vrátenie DPH a aj **platba** sa musí uskutočniť **do toho istého termínu**. Každá zamietavá odpoveď musí byť odôvodnená. **Odvolanie** možno podať za tých istých podmienok, aké platia pre osoby podliehajúce dani, ktoré sú etablované v tomto členskom štáte. Prípadné **doplňujúce informácie** možno vyžadovať len do troch mesiacov od dátumu podania žiadosti. V tomto prípade lehota pre platbu začína plynúť od dátumu podania žiadosti o uvedené informácie. Každá žiadosť sa považuje za **vyhovenú, ak v primeranom časovom limite nie je výslovne zamietnutá**.

1.7 Ako bolo uvedené v bode 1.6, **vrátenie** dlžných súm sa musí uskutočniť **do troch mesiacov** od dátumu podania žiadosti. V prípade akéhokoľvek omeškania platí členský štát žiadateľovi **úrok vo výške 1 % mesačne** z dlžnej sumy.

2. Pripomienky EHSV

2.1 Každý návrh na podstatné odbremenenie užívateľov od administratívnej záťaže jednoznačne získava podporu EHSV, najmä ak sa takéto zjednodušenie odrazí aj pre štátnu správu v „zoštiehnutí“ spisov a bude impulzom pre lepšiu organizáciu práce, ako je to v prípade posudzovaného návrhu. V prípade predmetného návrhu však zjednodušenie predstavuje skôr skutočnú požiadavku než len jednoduchú vôľu zoštiehliť administratívne postupy. Skutočne tu treba pripomenúť, ako na to už upozornil EHSV ⁽⁶⁾, že samotná Komisia v úvode odôvodnenia týchto troch legislatívnych návrhov ⁽⁷⁾ priznáva, že „súčasný postup vracania dane ... je tak náročný, že podľa odhadu viac ako 53,5 % veľkých spoločností nepožiadalo v dôsledku týchto problémov o vrátenie, na ktoré mali právo“.

2.2 Smernica sa uplatňuje, ako uvádza jej názov, na osoby podliehajúce dani, „ktoré nemajú sídlo na území krajiny, ale v inom členskom štáte“ takým spôsobom a na tie operácie, ako to stanovujú v súčasnosti platné ustanovenia.

2.3 Skutočne dôležitú inováciu obsahuje článok 5 návrhu smernice, ktorý stanovuje, že namiesto papierovej žiadosti o vrátenie DPH s priloženými originálmi faktúr, colných dokladov a ostatnej dokumentácie bude prípustná **žiadosť podaná elektronickou cestou** obsahujúca všetky odkazy na vystopovanie potrebnej dokumentácie, ktorú už má príslušná správa k dispozícii. EHSV samozrejme súhlasí s návrhom, ale musí skonštatovať, že by správne orgány už aj teraz, bez pomoci elektroniky, mohli postupovať rovnakým spôsobom, ak by boli lepšie a efektívnejšie zorganizované.

2.4 Toto posledné konštatovanie je menej banálne než sa môže zdať a obsahuje konkrétne posolstvo: ak by sa čas potrebný na zavedenie smernice do praxe príliš pretiahol, bolo by vhodné, aby medzičasom colné a daňové správy pristúpili k takej **racionalizácii svojich postupov**, či už v „papierovej forme“ alebo založených na elektronike, ktorá by užívateľom umožnila predkladať zjednodušenú dokumentáciu.

2.5 EHSV plne súhlasí s obsahom článku 6 návrhu ⁽⁸⁾. S uspokojením sleduje úsilie Komisie vyžadovať od členských štátov uplatňovanie **pravidla**, z ktorého by mali vždy vychá-

dzať pri svojich vzťahoch s občanmi, či už sú títo hospodárskymi subjektami alebo nie: **verejná správa má povinnosť vždy a promptne odpovedať na žiadosti, ktoré sú jej predložené**. Lehoty stanovené pre reagovanie – predovšetkým obdobie troch mesiacov dané verejnej správe na vrátenie DPH alebo na zamietavú odpoveď – sa zdajú byť primerané a rozumné. Okrem toho si treba položiť otázku, či sú *realistické* pre všetkých dvadsaťpäť krajín Únie: v niektorých z nich sú omeškania pri vracaní daní také veľké, že sa dá predpokladať, že ide o základné nedostatky v oblasti výkonnosti, ktoré je ťažké odstrániť v krátkom čase.

2.6 Aj článok 8 vychádza zo zásady rovnosti, ktorá by mala vždy platiť pre vzťahy medzi verejnou správou a daňovými poplatníkmi. Stanovuje, že ak sa vyplatenie dlžnej sumy neuskutoční do konca trojmesačného obdobia od dátumu žiadosti o zaslanie požadovaných upresnení, verejná správa musí zaplatiť žiadateľovi **úrok z omeškania vo výške 1 % mesačne**. EHSV súhlasí s touto zásadou, ale sa nazdáva, že stanovené opatrenie nie je ľahko uplatniteľné. Pripomína, že úroková sadzba vo výške 1 % mesačne zodpovedá **zloženému úroku vo výške 12,68 % ročne**: vzhľadom na to, že v niektorých krajinách zákony na ochranu spotrebiteľov stanovujú limity, po prekročení ktorých sa istý úrok pokladá za **úžernícky**, ak by 12,68 % presahovalo tento limit, úroková sadzba na ťarchu verejnej správy by bola stanovená jedným zákonom vo výške, ktorú by iný zákon považoval za nelegálnu. EHSV preto navrhuje upraviť článok 8 v tomto zmysle: **úrok z omeškania by mal byť v každej krajine vypočítaný na základe toho, čo uplatňujú zákony príslušného štátu na meškajúcich daňových poplatníkoch**.

2.7 Na záver EHSV súhlasí so zásadami zavedenými návrhom smernice, predovšetkým s tými, ktoré sa týkajú práva žiadateľov o vrátenie dane a výzvy – nepriamej ale účinnej – na zlepšenie fungovania verejnej správy. Odporúča len, aby boli predpisy vytvárané čo *najrealistickejšim* spôsobom, pričom treba zohľadniť skutočnosť, že medzi dvadsiatimi piatimi členskými štátmi ešte stále existujú isté rozdiely v úrovni ochrany spotrebiteľa, výkonnosti a technologického vybavenia.

V Bruseli 26. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁶⁾ Ú. v. ES C 267, 27.10.2001.

⁽⁷⁾ KOM(2004) 728 v konečnom znení z 29.10.2004, bod 1, ods. 7.

⁽⁸⁾ Pozri body 1.6 a 1.7 tohto dokumentu.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa zrušuje smernica 90/544/EHS o frekvenčných pásmach určených pre koordinované zavedenie pan-európskeho pozemného rádiového selektívneho návestenia v Spoločenstve“

KOM(005) 361, konečné znenie – 2005/0147 (COD)

(2006/C 28/19)

Rada sa 15. septembra 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium poverilo 27. septembra 2005 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán RETUREAU rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 64 hlasmi za, pričom 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Návrh Komisie

1.1 Zámerom navrhovanej smernice⁽¹⁾ je zrušenie smernice ERMES z roku 1990⁽²⁾, ktorá vyhradzuje frekvenčné pásmo 169,4 až 169,8 MHz pre európsky systém rádiového selektívneho návestenia. Je potrebné zaviesť novú smernicu, ktorou sa zruší smernica predchádzajúca (princíp paralelnosti právnych foriem).

1.2 Právny základ: článok 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (Vnútrotný trh, aplikácia článku 14 zmluvy), koordinačný postup (čl. 251 zmluvy).

1.3 Zdôvodnenie: uvedené frekvenčné pásmo sa na rádiové selektívne návestenie už takmer vôbec nepoužíva a spektrum tohto pásma sa takisto využíva čoraz menej; v súčasnosti už slúži na iné účely (napr. zasielanie SMS prostredníctvom GSM). V rámci rozhodnutia Parlamentu a Rady o „rádiovom frekvenčnom spektre“ z roku 2002⁽³⁾ má Komisia v tejto oblasti v úmysle zaviesť nové služby prostredníctvom harmonizovaného plánu, ktorý pripravila CEPT⁽⁴⁾ a ktorý bude predmetom neskoršieho rozhodnutia Komisie.

1.4 Frekvenčné pásmo 169,4 až 169,8 MHz sa v Spoločenstve plánuje využiť hlavne na posilnenie sociálneho začlenenia ako aj mobility sluchovo postihnutých a starších osôb⁽⁵⁾, na zlepšenie ochrany pred krádežami, zvýšenie bezpečnosti prostredníctvom vytvorenia efektívnejších monitorovacích

kapacít vodárenských, plynárenských a elektrárenských podnikov a na poskytovanie prostriedkov elektronickej komunikácie; pozitívny vplyv bude mať najmä na sektor rádiových komunikačných služieb.

1.5 Členské štáty budú môcť na vnútroštátnej úrovni v jednotlivých sektoroch uvedeného pásma pridelovať tie frekvencie, ktoré nebudú udelené na úrovni Spoločenstva Komisiou a CEPT.

2. Pripomienky výboru

2.1 Potreba vytvorenia nových služieb v oblasti rádiového frekvenčného spektra neustále rastie a cieľom návrhu na zrušenie smernice o rádiovom selektívnom návestení je otvoriť tento málo využívaný sektor spektra novým službám, obzvlášť službám týkajúcich sa zdravotne postihnutých a starších osôb, zvýšenia bezpečnosti, mobilným službám a pod.

2.2 Výbor preto podporuje tento návrh, pričom dúfa, že v rámci rozvíjania nových spôsobov využitia rádiového frekvenčného spektra budú uprednostňované služby zamerané na sociálne začlenenie a že sa vytvoria nové podniky a pracovné miesta v oblastiach, ktoré sú pre európskych občanov dôležité. Rovnako vyzýva členské štáty, aby pri určovaní frekvencií pre nové rádiové služby taktiež uprednostňovali sociálne začlenenie a zamestnanosť v oblasti informačnej spoločnosti.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ KOM(2005) 361 konečné znenie.

⁽²⁾ Smernica Rady 90/544/EHS z 9. októbra 1990 o frekvenčných pásmach určených pre koordinované zavedenie pan-európskeho pozemného rádiového selektívneho návestenia v Spoločenstve (smernica ERMES).

⁽³⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 676/2002/ES zo 7. marca 2002 o regulačnom rámci pre politiku rádiového frekvenčného spektra v Európskom spoločenstve (rozhodnutie o rádiovom frekvenčnom pásme).

⁽⁴⁾ Európska konferencia poštových a telekomunikačných správ (CEPT). V. „Final Report CEPT, Radio Spectrum Committee, review of the frequency band 169.4-169.8 MHz“, RSCOM04-69, Brusel, 24.11.2004.

⁽⁵⁾ Rámcová smernica 2002/21/ES obsahujúca požiadavku uspokojiť potreby určitých sociálnych skupín, najmä používateľov so zdravotným postihnutím; závery neformálneho zasadnutia rady ministrov telekomunikácií vo Vitorii o nutnosti zabezpečenia prístupu ku všetkým elektronickým službám pre ľudí so zdravotným postihnutím a starších ľudí, akčný plán eEurópa 2005 prijatý Európskou radou 21. a 22. júna 2002 v Seville.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 2256/2003/ES s ohľadom na predĺženie programu na rok 2006 a jeho rozšírenie o rozširovanie správnej praxe a monitorovania zavádzania informačných a komunikačných technológií“

COM(2005) 347 v konečnom znení – 2005/0144 (COD)

(2006/C 28/20)

Rada sa 10. októbra 2005 rozhodla podľa článku 157 ods. 3 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Grémium poverilo 27. septembra 2005 vypracovaním tohto stanoviska odbornú sekciu pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán RETUREAU rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 79 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Program MODINIS⁽¹⁾ vznikol ako pokračovanie aktivít sledujúcich napĺňanie cieľov zasadnutí Rady v Lisabone z 23. a 24. marca 2000 (vytvoriť z Európskej únie najkonkurencieschopnejšiu ekonomiku založenú na vedomostiach) a vo Feire z 19. a 20. júna 2000, na ktorých bol prijatý akčný plán eEurope 2005 a perspektívy na dlhodobý rozvoj znalostnej ekonomiky s podporou prístupu všetkých občanov a občanok Únie k novým informačným a komunikačným technológiám (IKT).

1.2 Išlo o viacročný program financovania informačnej spoločnosti na obdobie rokov 2003–2005 v rámci monitorovania plánu e-Europe, ktorý by mal byť ukončený na konci tohto roka. Komisia navrhuje predĺžiť program MODINIS aj na rok 2006, a to v oblasti spolupráce a podpory rozširovania osvedčených postupov v rámci IKT a analýzy informačnej spoločnosti otvorenou metódou koordinácie (otázky súvisiace s bezpečnosťou sietí a informácií, ktoré boli súčasťou úvodného programu prevzala ENISA, a teda nie sú už financované z programu MODINIS).

1.3 Taktiež je potrebné zabezpečiť kontinuitu medzi ukončením plánu e-Europe v roku 2005, začiatkom iniciatívy i2010 v roku 2006 a začiatkom programu na podporu politiky informačných a komunikačných technológií naplánovaného na rok 2007. Predĺženie programu MODINIS od 1. januára do 31. decembra 2006 sa umožňuje vyhnúť sa riešeniu kontinuity, odhadované náklady dosahujú 7,72 miliónov EUR. v blízkej budúcnosti bude zverejnený podrobný program práce, ktorý bude

obsahovať aj priority a aktivity na rok 2006. Navrhnuté rozhodnutie je v záujme EHP.

2. Všeobecné pripomienky

2.1 Výbor sa pri rozličných príležitostiach v mnohých stanoviskách vyslovil za podporu všetkých iniciatív na rozvoj informačnej spoločnosti, ako napr. plánu eEurope a čoskoro sa vysloví aj k iniciatíve i2010; nazdáva sa, že výmena skúseností a osvedčených postupov a stanovovanie ukazovateľov analýzy informačnej spoločnosti sú nevyhnutné a prispievajú ku konkurencieschopnosti európskej znalostnej ekonomiky, súdržnosti a sociálnej inklúzii, ako aj k rozvoju zamestnanosti v odbore a k trvalo udržateľnému rastu.

2.2 V tejto súvislosti výbor najmä žiadal, aby boli členské krajiny nabádané zavádzať konzultačné postupy v otázkach jednotlivých tematických oblastí programu, čo by viedlo k lepšiemu zohľadneniu návrhov a potrieb užívateľov, odborníkov a sieťovej ekonomiky. Konzultácie by mali prebiehať aj v rámci rámcového programu, ktorý bude nasledovníkom eEurope a pri ktorom by sa so sociálnymi partnermi mali podrobnejšie prediskutovať predovšetkým otázky kvalifikácie a zamestnanosti v informačnej spoločnosti.

2.3 Výbor vyjadruje podporu návrhu rozhodnutia Komisie predĺžiť program MODINIS o jeden rok. Taktiež žiada, aby bol v najbližšej budúcnosti informovaný o pracovnom programe Komisie na rok 2006.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁾ COM(2002) 425 v konečnom znení - 2002/0187 CNS, rozhodnutie 2256/2003/ES, Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003 – spravodajca: pán Daniel Retureau

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Pozícia EHSV počas príprav na 6. ministerskú konferenciu WTO“

(2006/C 28/21)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 8. februára 2005 rozhodol v súlade s článkom 29 odsek 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko na tému „Pozícia EHSV počas príprav na 6. ministerskú konferenciu WTO“

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 10. októbra 2005. Spravodajcom bol Staffan Nilsson.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza 27. októbra 2005) 95 hlasmi za, 4 hlasmi proti, pričom sa 3 členovia hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Súhrn

1. EHSV je presvedčený, že úspešná ministerská konferencia v Hongkongu bude jasným pozitívnym signálom presvedčenia, že členské štáty sú odhodlané uplatňovať silný multilaterálny obchodný systém. To by taktiež posilnilo dôveru v globálnu ekonomiku bez ohľadu na neistotu, ktorú vyvolal ropný šok, ohrozenie globálnej bezpečnosti a narastajúce protekcionistické tlaky.

2. EHSV je znepokojený tempom rokovaní, ktoré predchádzajú hongkongskej ministerskej konferencii. Počas nasledujúcich niekoľkých týždňov sa bude musieť urobiť výrazný pokrok vo všetkých odvetviach, aby sa vyriešili niektoré sporné záležitosti a dostihol vopred stanovený časový rámec.

3. EHSV vyzýva k lepšiemu rozlišovaniu rozvojových krajín. EHSV znova zdôrazňuje, že opatrenia pre osobitné a diferencované zaobchádzanie sú neoddeliteľnou súčasťou dohôd WTO a počas rokovaní by sa mali dodržiavať. Do úvahy by sa mali brať najmä záujmy najmenej rozvinutých krajín (LDC). Krajínám s nízkym príjmom by sa mala poskytnúť technická pomoc v oblasti obchodu a podpora v budovaní kapacít, čím by sa zlepšila ich účasť v globálnom obchodovaní.

4. EHSV sa domnieva, že členské štáty by sa pred ministerskou konferenciou v Hongkongu mali zjednotiť v názoroch na vytvorenie záväzných predpisov pre všetky typy vývozných dotácií, na znižovanie podpory pre poľnohospodárstvo, ktorá deformuje obchodovanie a na predpisy týkajúce sa znižovania ciel, ktoré by uľahčili prístup na trhy a ponechali štátom pružnosť potrebnú na ochranu strategických poľnohospodárskych sektorov.

5. Úspešné rokovania v oblasti poľnohospodárstva sú predpokladom skutočného pokroku v iných predmetoch rokovaní. EHSV zdôrazňuje, že Európska únia už počas týchto rokovaní urobila veľa ústupkov v poľnohospodárskych otázkach: v iniciatíve „Všetko okrem zbraní“ v roku 2001, pri zavedení režimu oddelených platieb v rámci Spoločnej poľnohospodár-

skej politiky v roku 2003 a pri opatreniach na zrušenie vývozných dotácií v roku 2004. Teraz je rad na ostatných krajinách, aby takisto vyvinuli úsilie potrebné na dosiahnutie všeobecnej dohody.

6. EHSV znova zdôrazňuje, že členské štáty by sa v oblasti NAMA mali dohodnúť na štruktúre plánu znižovania ciel, iných dôležitých zložkách balíka NAMA a na hongkongskej schôdzke poskytnúť potrebné údaje.

7. EHSV ľutuje dosiaľ neuspokojivé výsledky rokovaní o službách a podporuje hľadanie doplnkových rokovacích metód a modalít pre oblasť služieb počas zostávajúcich mesiacov pred hongkongskou schôdzkou ministrov.

8. EHSV sa domnieva, že členské štáty by mali uzavrieť aspoň všeobecnú dohodu o antidumpingových opatreniach a subvenciách, v ktorej by sa ministri dohodli na otvorení rokovaní na právnom základe.

9. EHSV vyzýva na čo najvčasnejšie odstránenie prekážok v obchodovaní s ekologickými tovarmi a službami a na včasnú konečnú vypracovanie zoznamu ekologických tovarov a služieb pred ministerskou konferenciou v Hongkongu.

10. EHSV považuje za dôležité začleniť medzinárodné uznávané základné pracovné normy Medzinárodnej organizácie práce (ILO) do medzinárodného systému obchodovania a vyzýva, aby bol ILO udelený status stáleho pozorovateľa pri WTO. EHSV považuje za potrebné presadzovať celosvetovú diskusiu o sociálnych právach.

11. EHSV povzbudzuje rôzne organizácie občianskej spoločnosti, aby sa snažili zapojiť do informačných kampaní k otázkam agendy z Dohy a aby prostredníctvom svojich hodnotení a návrhov prispeli k úspechu trvalo udržateľného rozvoja. Zasadzuje sa za inštitucionalizovaný dialóg medzi WTO a občianskou spoločnosťou a za účasť organizovanej občianskej spoločnosti na mechanizme urovnávania sporov.

12. Ďalej by sa mal zlepšovať demokratický charakter a mala zvyšovať transparentnosť WTO. EHSV sa už v minulosti vyslovil za parlamentárny rozmer vo WTO.

1. Úvod

1.1 EHSV vypracoval stanoviská, v ktorých vyjadril svoje názory a postoje pred dvomi predchádzajúcimi ministerskými konferenciami WTO, konkrétne pred štvrtou v Dohe v roku 2001⁽¹⁾ a piatou v Cancúne v roku 2003⁽²⁾. Tieto stanoviská zostávajú naďalej veľmi aktuálne. Nové stanovisko, vypracované počas príprav 6. ministerskej konferencie, ktorá sa bude konať v Hongkongu v decembri 2005, bude zamerané na obnovené rokovania, ktoré v súčasnosti prebiehajú v súlade s Dožským kolom rokovaní (správny názov je Rozvojová agenda z Dohy – DDA).

1.2 Výbor tiež môže čerpať z niekoľkých svojich predchádzajúcich stanovísk, ktoré sa dotýkajú tohto procesu, v súčasnosti prebiehajúceho vo WTO, napríklad zo stanoviska⁽³⁾ na tému Oznámenie Komisie vo veci sociálnej dimenzie globalizácie⁽⁴⁾. EHSV sa tiež vo svojej činnosti v rámci spolupráce s krajinami AKT osobitne zaoberá záležitosťami, ktoré majú vplyv na rokovania WTO, keďže dohody o hospodárskom partnerstve, ktoré sa vypracujú v roku 2007 v rámci dohody z Cotonou, musia byť v súlade s dohodami WTO. Navyše EHSV prijal stanovisko na tému *Všeobecná dohoda o obchode so službami (GATS) – rokovania o spôsobe 4 (pohyb fyzických osôb)*⁽⁵⁾.

1.3 Rokovania v Dohe začali v roku 2001 štvrtou ministerskou konferenciou v Dohe. V oficiálnych dokumentoch sa to vlastne nazýva „Pracovný program v Dohe“, ale už odvtedy sa hovorí o „Rozvojovej agende z Dohy“. Tieto kolá rokovaní sa mali skončiť v januári 2005. Na 5. ministerskej konferencii v Cancúne sa uskutočnilo priebežné vyhodnotenie, avšak rokovania tejto konferencie neboli úspešné a nebolo dohodnuté žiadne záverečné vyhlásenie ministrov. Vo vecných otázkach sa však dospelo k niektorým pokrokom. V júli 2004 bol zaznamenaný nový nábeh, keď Všeobecná rada WTO prijala 1. augusta takzvaný „júlový balík dohôd“. Tak bolo možné znova začať rokovania s cieľom dospieť najneskôr v decembri 2005 k dohode. Uskutočnilo sa niekoľko ministerských minikonferencií, ktoré dali skôr technicky zameraným rokovaniam politický rozmer. Nádeje teraz spočívajú v dosiahnutí dostatočných pokrokov na šiestej ministerskej konferencii v Hongkongu, aby bolo v roku 2006 možné ukončiť rokovania.

1.4 Do šiestej ministerskej konferencie v Hongkongu v decembri 2005 zostáva už len niekoľko týždňov, avšak

(1) Príprava 4. ministerskej konferencie WTO: pozícia HSV, spravodajca: pán Vever, pomocná spravodajkyňa: María Candelas Sánchez (Ú. v. EÚ C 36, 8.2.2002, s. 99)

(2) Príprava 5. ministerskej konferencie WTO, spravodajca: Bruno Vever (Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2003, s. 95)

(3) Sociálna dimenzia globalizácie – prínos politiky EÚ k rovnomernému rozdeleniu úžitku globalizácie, spravodajcovia: Thomas ETTY a Renate Hornung-Draus (Ú. v. EÚ C 234, 30.9.2005, s. 41)

(4) KOM(2004) 383 v konečnom znení

(5) Všeobecná dohoda o obchode so službami (GATS) – rokovania o spôsobe 4 (pohyb fyzických osôb), spravodajkyňa: Susanna Florio

vo všetkých rokovacích oblastiach sú ešte potrebné značné pokroky. V súčasnosti ešte nie sú dostatočné predpoklady na to, aby sa rokovania, ktoré sa začali v Dohe, uzavreli koncom decembra 2005. Neúspech ministerskej konferencie v Hongkongu by sa spájal s niektorými negatívnymi dôsledkami.

— Došlo by k oslabeniu WTO ako organizácie.

— Mnohostranná sústava rokovaní v rámci WTO by sa mohla nahradiť dvojstrannými a regionálnymi dohodami, čo by nepomáhalo rozvojovým krajinám.

— Mohlo by to uškodiť svetovému hospodárstvu a dôvere v hospodársky rozvoj a mohla by sa zvyšovať neistota ohľadom budúceho vývoja.

— Mandát na rokovania, ktoré udelil Kongres USA, skončí 30. júna 2007, čo predstavuje určitý činiteľ neistoty, pretože ešte nie je isté, či kongres mandát obnoví.

2. Obnovenie rokovaní z Dohy – pozícia EHSV počas príprav 6. ministerskej konferencie WTO

2.1 Rozvojová agenda z Dohy (DDA) je zameraná predovšetkým na potreby rozvojových krajín. Rokuje sa teraz o nasledujúcich oblastiach, v ktorých sa má dosiahnuť dohoda o liberalizácii obchodu:

— **Poľnohospodárstvo**, pričom ide o zlepšenie prístupu na trh, odbúranie vnútornej podpory narušujúcej obchodovanie a odbúranie subvencií vývozu.

— **Prístup na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami (NAMA)** – tu ide o zlepšenie prístupu na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami, teda s priemyselným tovarom.

— **Služby**, pri ktorých je ústrednou témou rokovaní liberalizácia a zlepšený prístup na trh v rámci Všeobecnej dohody o obchode so službami (GATS – General Agreement on Trade in Services)

— Uľahčenie obchodovania

— **Rozvojový program na osobitné a diferencované zaobchádzanie s rozvojovými krajinami**, pričom sa rokuje o otázkach s veľkým dosahom pre rozvojové krajiny.

— Antidumpingové pravidlá

— Sociálne otázky

— Otázky životného prostredia

3. Rokovania o poľnohospodárstve

3.1 EHSV tiež poukazuje na fakt, že EÚ bola jedným z hlavných účastníkov rokovaní o poľnohospodárstve. EÚ už uskutočnila komplexné reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) a je tiež odhodlaná zrušiť existujúce vývozné dotácie, a to za dvoch podmienok: po prvé, ostatné krajiny musia prijať rovnocenné opatrenia na všetky druhy priamych a nepriamych vývozných dotácií vrátane potravinovej pomoci, ktoré sa používajú na usmerňovanie trhu; po druhé, tak ako už pripomenuli Pascal LAMY, európsky komisár pre vonkajší obchod a Franz FISCHLER, európsky komisár pre poľnohospodárstvo vo svojom spoločnom liste z mája 2004, vývozné dotácie sa budú dať zrušiť len v rámci vyváženej poľnohospodárskej dohody, ktorá zohľadní všetky tri ústredné oblasti – otvorenie trhu, vývozné dotácie a poľnohospodárske dotácie deformujúce obchodovanie.

3.2 EHSV sa domnieva, že vyrovnaný úspech rokovaní sa musí dosiahnuť vo všetkých troch oblastiach, ktoré boli predmetom rokovaní o poľnohospodárstve, t. j. prístup na trh, domáce subvencie a hospodárska súťaž v rámci vývozu. Kým nie je dohodnuté všetko, nie je dohodnuté nič.

3.3 EHSV je presvedčený, že je nesmierne dôležité, aby ostatné krajiny prijali rovnocenné záväzky, aké už prijala EÚ. Konkrétne, EHSV je presvedčený, že to si vyžaduje, aby krajiny so štátnymi obchodnými podnikmi, tie, ktoré majú vývozné úvery a tie, ktoré využívajú potravinovú pomoc na obchodné účely predložili iniciatívy, ktoré by viedli k úspešnému výsledku rokovaní.

3.4 Reforma Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ prebehla okrem iného s cieľom umožniť budúcu dohodu s WTO. EHSV je presvedčený, že sa musia zachovať všetky aspekty týchto reforiem. Niektoré členské štáty otvorili otázku ešte radikálnejšieho prístupu k SPP, a to buď návrat späť na národnú úroveň alebo jej úplné zrušenie. Rokovania WTO a potreby rozvojových krajín sú často zámenkou tohto prístupu. Výbor si nemyslí, že to je zlučiteľné s jednotným trhom EÚ. Navyše reformy sa ešte neuskutočnili v plnom rozsahu a zatiaľ nie je možné zhodnotiť ich dosah. Takže v tejto súvislosti výsledky rokovaní v Dohe nemôžu presiahnuť hranice výsledkov implementácie reforiem SPP.

3.5 Ďalšou rozhodujúcou otázkou je spôsob, akým by sa v týchto rokovaníach mali riešiť záležitosti, ktoré priamo nesúvisia s trhom: multifunkčnosť, ochrana zvierat, kvalita a bezpečnosť potravín. Dohoda o poľnohospodárstve si vyžaduje, aby sa zohľadnili tieto neobchodné záležitosti, ale spôsob realizácie tejto požiadavky je naďalej nejasný. Problémom je, ako dať týmto dôležitým otázkam, ale aj napr. fytozdravotným a iným otázkam dostatočnú váhu bez uplatňovania protekcionistického prístupu, ktorým by sa konkurenci vytvorili prekážky. Cieľom je však zabezpečiť verejnú akceptovateľnosť a prijateľnosť pre WTO a dohodu o poľnohospodárstve. Na

tieto otázky sa musí brať ohľad pri rokovaníach o voľnom obchode ako v súčasnosti, tak aj v budúcnosti.

3.6 V tejto súvislosti nemôžeme prehliadať skutočnosť, že niektorí aktéri na trhu propagujú svoje vlastné programy a normy. Napríklad na konferencii, na ktorej boli prítomní účastníci z takmer všetkých kontinentov, sa európsky maloobchodný predajca EUREPGAP rozhodol rozšíriť svoj štandard správnych poľnohospodárskych postupov. Hoci normy majú čiastočne nízku úroveň a nespĺňajú právne požiadavky niektorých krajín, je EHSV presvedčený, že to dokazuje, že aktéri na trhu sa jednak potrebujú, ale aj chcú, riadiť globálnym trendom väčšej dôvery spotrebiteľov k nakupovanému tovaru.

3.7 Od mája 2005 teraz po prvýkrát jestvuje medzinárodná norma Svetovej organizácie pre zdravie zvierat (OIE), ktorá by mohla byť prvým krokom smerom k medzinárodným pravidlám v rámci WTO.

4. Prístup na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami (NAMA)

4.1 V globálnom porovnaní je EÚ jedným z tých účastníkov obchodu, ktorí majú najnižšie clá na priemyselné tovary. Navyše sa dovozy z mnohých krajín dostávajú na trh EÚ vďaka dvojstranným alebo iným dohodám, resp. vďaka jednostranným záväzkom na trhu EÚ, pričom určité krajiny sú uprednostňované alebo majú zvýhodnené postavenie na základe dohody o Všeobecnom systéme preferencií (GPS) a obchodného programu „Všetko okrem zbraní“. EHSV sa už skôr pri iných príležitostiach zasadzoval o ďalšie mnohostranne dohodnuté znižovanie, predovšetkým pri ekologických výrobkoch a výrobkoch, ktoré sú pre rozvojové krajiny mimoriadne zaujímavé.

4.2 Nízke clá môžu chudobným rozvojovým krajinám a najmenej rozvinutým krajinám umožniť ľahší prístup na celý rad trhov v rozvinutých krajinách. Ešte významnejšie je, že by snáď mohli stimulovať vzájomný obchod medzi rozvojovými krajinami. Predovšetkým najviac rozvinuté rozvojové krajiny by sa mali zaviazat k väčšiemu otvoreniu trhov. EHSV konštatuje značný hospodársky pokrok v krajinách, ako je Argentína, Brazília a India. Do rokovaní by mali vstúpiť s ponukami, ktoré zodpovedajú ich stavu hospodárskeho rozvoja. Ťažko im možno dovoliť rovnakú flexibilitu, aká sa obvykle poskytuje rozvojovým krajinám. Podľa takzvaného júlového balíka nemusia najmenej rozvinuté krajiny clá znižovať.

4.3 Výbor zastáva názor, že treba dospieť k úplne viazaným clám, tak ako v rokovaníach o poľnohospodárstve, aby sa zlepšila transparentnosť a zvýšila bezpečnosť obchodovania alebo obchodných stykov. Neviazané clá by znevýhodňovali tie rozvojové krajiny a spomedzi nich tie najmenej rozvinuté krajiny, ktoré majú viazané clá.

4.4 Neobchodné prekážky, ako sú technické a administratívne predpisy, ako aj nekoordinované postupy treba podľa názoru EHSV jasne pomenovať a podľa možnosti odstrániť. V rámci snáh o spoločné pravidlá ohľadom označovania a osvedčovania sa musí dosiahnuť uzavretie dohovorov o technických prekážkach obchodu. V rámci rokovaní vo WTO by sa mali viac zohľadňovať jestvujúce medzinárodné normy.

4.5 V rámci GATT a pravidiel WTO sú obmedzenia obchodu dovolené, pokiaľ slúžia na ochranu zdravia ľudí, zvierat, rastlín alebo zachovanie nenávratných prírodných zdrojov, avšak s tým obmedzením, že takéto opatrenia sa musia uskutočniť v súvislosti s obmedzením domácej produkcie alebo spotreby. Tak napríklad Dohoda o sanitárnych a fytosanitárnych opatreniach (SPS) má prednosť, ak by si GATT a SPS vzájomne protirečili. Túto ochranu treba podľa názoru EHSV plne rešpektovať aj pri nadchádzajúcich dohodách.

4.6 Výbor podporuje návrh komisie, aby sa použil takzvaný jednoduchý švajčiarsky vzorec s jedným koeficientom pre všetky rozvinuté krajiny a rozličnými koeficientmi pre rozvojové krajiny podľa toho, ako uplatňujú pravidlá flexibility podľa bodu 8 (t. j. výsledkom malého využitia flexibility by bol vyšší koeficient a následne menšie zníženie ciel podľa vzorca). Dôležité je, aby členské štáty WTO za tých niekoľko týždňov, ktoré zostávajú do stretnutia ministrov v Hongkongu dospeli k dohode o štruktúre a forme znížení ciel a o iných kľúčových prvkoch balíka týkajúcich sa prístupu na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami.

4.7 Výbor podporuje dohodu rokovacej skupiny rozšíriť rokovania o prístupe na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami na všetky výrobky, ktoré nie sú zahrnuté v prílohe 1 Dohody o poľnohospodárstve. Okrem toho sa EHSV vyslovuje za aktívnu spoluprácu EÚ pri rokovaní o odvetvových colných zložkách pre oblasť prístupu na trh s nepoľnohospodárskymi výrobkami, ktoré sa vedú podľa zásady kritického množstva. EHSV konštatuje, že iné významovo dôležité témy, ako prepočet hodnotových ekvivalentov a zaobchádzanie s neviazanými colnými systémami, sa musia do decembra rýchlo objasniť.

4.8 Doteraz prebiehali rokovania tak neuspokojivo, že realisticky sotva možno očakávať výsledok na stretnutí ministrov v Hongkongu v decembri 2005.

5. Služby

5.1 Dohoda o službách (GATS) v tomto prípade predstavuje najväčší potenciál, keďže práve v tejto oblasti rokovaní sa dosiahol najmenší pokrok. Členské štáty navrhli príliš málo opatrení, ktoré boli navyše nedostačujúce. Táto oblasť je pre EÚ

mimoriadne dôležitá. Poskytovanie služieb v bohatých krajinách sa na celkovej produkcii podieľa približne 65 percentami, no aj v najchudobnejších krajinách je podiel služieb na celkovej produkcii relatívne vysoký a činí zhruba 40 percent. Naopak medzinárodný obchod so službami sa na svetovom obchode podieľa len asi 20 percentami.

5.2 Efektívne odvetvie služieb je dôležité pre rast každého hospodárstva. Je ťažké si predstaviť krajinu s vysokým trvalým hospodárskym rastom a zvyšujúcim sa objemom zahraničného obchodu, ktorej by chýbala moderná infraštruktúra služieb v odvetviach ako sú finančné služby, právne a iné odborné služby, telekomunikácie a doprava. Netreba zabúdať, že služby (komunikácie, distribúcia, bankovníctvo, atď.) majú zásadný význam pri výrobe tovaru.

5.3 EHSV ľutuje slabú kvalitu pôvodných a upravených ponúk, ktoré neprispievali k ďalšej liberalizácii v odvetviach služieb. Väčšie rozvojové ekonomiky (napr.: JAR, Brazília, Venezuela) a niektoré vyspelé krajiny (napr. USA) musia prekročiť existujúcu úroveň prístupu na trh, aby zabezpečili nový obchod, investície a pracovné príležitosti pre poskytovateľa komplexných služieb. Ako povzbudzujúci príklad treba uviesť Indiu a jej konštruktívnu úlohu pri rokovaní o službách.

5.4 EHSV podporuje zohľadňovanie stupňa rozvoja chudobných rozvojových krajín a kladenie len niekoľkých požiadaviek na najmenej rozvinuté krajiny (LDC). Je však dôležité, aby LDC zostali naďalej odhodlané podieľať sa na rokovaní o službách, čo má pozitívny význam predovšetkým pre ich vlastné hospodárstvo.

5.5 EHSV vo svojom stanovisku na tému GATS spôsob 4 schvaľuje podporu dočasnému poskytovaniu služieb, ktoré navrhuje EÚ. EHSV podčiarkuje dôležitosť prijímania opatrení na uplatňovanie ochrany dočasných pracovníkov a zaručenie nediskriminácie a tiež zavedenia náležitých dozorných mechanizmov. EHSV v podstate podporuje návrh Európskeho fóra služieb vytvoriť Povolenie GATS, ktoré by zjednodušilo pohyb dodávateľov služieb z a do EÚ a zvýšilo transparentnosť kontroly uplatňovania spôsobu 4. EHSV nalieha na EÚ, aby zatiaľ neakceptovala žiadne rozšírenie spôsobu 4 o polokvalifikovaných alebo nekvalifikovaných pracovníkov.

5.6 EHSV pripomína, že je potrebné, aby si krajiny v snahe o dosiahnutie sociálnych a rozvojových cieľov zachovali schopnosť regulovať verejné služby, a podporuje vyňatie verejných služieb, ako sú služby v oblasti vzdelávania, vodného hospodárstva, zdravotnej starostlivosti a energetiky, z rokovaní o službách.

5.7 EHSV poznamenáva, že rokovania o službách, ktoré boli viac než 5 rokov založené na prístupe požiadavka - ponuka, priniesli len zopár pozitívnych výsledkov v liberalizácii trhu služieb. Mnohí účastníci rokovaní spochybňovali efektívnosť tohto prístupu. EHSV podporuje hľadanie doplnkových rokovačích metód a modalít pre oblasť služieb počas zostávajúcich mesiacov pred ministerskou konferenciou v Hongkongu, na základe ktorých by členom WTO vznikli prísnejšie povinnosti (napr. prístupy podľa vzorca na multilaterálnej a plurilaterálnej úrovni, odvetvový prístup, atď.).

5.8 EHSV je ochotný preskúmať návrh EÚ, aby sa pri záväzkoch v obchode so službami vychádzalo zo spoločného základu a aby sa k nim pristupovalo na základe vzorca. Návrh by však mohol odporovať ústrednému princípu GATS, ktorý zabezpečuje určitú flexibilitu ohľadom výberu a rozsahu liberalizačných záväzkov. Aj v niektorých rozvojových krajinách návrh vyvolal záporné reakcie.

5.9 EHSV podporuje spájanie rozšíreného prístupu prostredníctvom spôsobu 4 so zrušením obmedzení vzťahujúcich sa na zahraničné vlastníctvo spoločností poskytujúcich služby na základe spôsobu 3 (napr. obchodné zastúpenie) – tento „kompromisný“ prístup pravdepodobne presvedčí niekoľko rozvojových krajín, aby sa zapojili do rokovaní o službách.

6. Uľahčenie obchodovania.

6.1 Uľahčenie obchodovania, jediná zo singapurských otázok, ktorá „prežila“, je veľmi dôležitá pre hospodársky rast ktorejkoľvek krajiny, ale najmä pre chudobné a najmenej rozvinuté krajiny, ktoré by väčšou účasťou na medzinárodnom obchode mohli znížiť mieru chudoby. Modernizovaný a zjednodušený vývoz/dovoz, medzinárodné platby, doprava, logistika a colný režim, lepšie využívanie informačných technológií a lepší prístup k distribučným kanálom môžu výrazne znížiť náklady na prepravu tovaru od výrobcov k spotrebiteľom, zväčšiť medzinárodné obchodné toky a priniesť nové investície do rozvojových krajín. EHSV pri viacerých príležitostiach vyjadril svoju podporu viacstranne dohodnutým pravidlám ako pristupovať k týmto otázkam.

6.2 Modernizácia colných a dopravných postupov a infraštruktúr môže byť pre chudobné krajiny veľmi nákladná, a preto je zo strany vyspelých krajín potrebná technická pomoc a podpora budovania kapacít. Krajiny prijímajúce takúto pomoc však musia urobiť potrebné preventívne opatrenia, aby sa schválené zdroje použili transparentne a účinne. Vzhľadom na to, že najmenej rozvinuté krajiny sú zvyčajne vyňaté z požiadaviek na uľahčenie obchodovania, EHSV poznamenáva,

že rýchlejšia modernizácia obchodných postupov by slúžila ich záujmom viac než pomalé a postupné plnenie záväzkov.

6.3 Počas nasledujúcich týždňov pred ministerskou konferenciou rokovacia skupina na uľahčenie obchodovania zhodnotí viac než 30 návrhov od rôznych členov WTO ohľadne opatrení na uľahčenie obchodovania a vyžadovanej technickej pomoci. EHSV dúfa, že rozvojové krajiny budú mať napokon osov z ustanovení na uľahčenie obchodovania a rozsah záväzkov bude súvisieť s ich schopnosťou tieto záväzky plniť.

7. Rozvojový program – osobitné a diferencované zaobchádzanie

7.1 Je zrejmé, že hlavný prínos pre rozvoj by mal vychádzať z lepšieho prístupu k priemyselnému tovaru, službám a poľnohospodárskym trhom, jednoduchšiemu colnému režimu, jasnejším normám jednotnej platobnej schémy (JPS), rozhodnejším pravidlám WTO, atď. Pre ilustráciu, podľa odhadov Svetovej banky by mohol uskutočniteľný výsledok rokovaní v Dohy zvýšiť celosvetový príjem o 100 miliárd USD ročne, pričom jeho časť by smerovala do chudobných a rozvojových krajín.

7.2 EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby v rokovaniach pred hongkongskou ministerskou konferenciou a po nej zabezpečila prisúdenie veľkej dôležitosti týmto bodom:

- reálnemu pokroku v implementácii návrhov na podporenie osobitného a rozdielneho zaobchádzania s najslabšími rozvojovými krajinami a najmenej rozvinutými krajinami (LDC) a výnimke pre najmenej rozvinuté krajiny, ktorá ich zbavuje akejkoľvek povinnosti otvoriť trh a podľa ktorej môžu aj naďalej vysokými clami chrániť dôležité produkty na zabezpečenie prísunu potravín a rozvoj vidieka,
- lepšiemu objasneniu situácie a kategórií rozvojových krajín, a to jasnejším rozlišovaním medzi krajinami, ktoré zaostávajú trvalo, a krajinami, ktoré už začínajú profitovať z rozvíjajúcej sa ekonomiky,
- efektívnej podpore – vo forme financovania a projektov – v oblasti technickej pomoci a budovania kapacít v najmenej rozvinutých krajinách,
- dôslednému zváženiu problému porušovania preferenčného cla pre chudobné krajiny, vrátane možných finančných náhrad,
- realizácii rozhodnutí o zrušení dotácií, ktoré deformujú obchodovanie, v prípade kľúčových komodít ako je bavlna a cukor,

— implementácii rozhodnutia z 30. augusta 2003 k odseku 6 Deklarácie z Dohy o Dohode TRIPS a verejnom zdraví, o vyriešení problémov členov WTO, ktorí nedisponujú vlastnými farmaceutickými výrobnými kapacitami, s cieľom efektívne využiť opatrenie Dohody TRIPS (Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva) o povinnom udeľovaní licencií v prípade národných núdzových situácií pri boji proti rozsiahlym epidémiám.

7.3 Ostatné priemyselné krajiny by taktiež mali ponúknuť prístup na trh pre tovar z najmenej rozvinutých krajín, ktorý by bol oslobodený od cla a dovozných kvót, ako EÚ učinila v programe „Všetko okrem zbraní“. USA, Japonsko a Kanada zatiaľ nezareagovali na túto iniciatívu, napriek sľubom vysloveným na Miléniovej konferencii v roku 2001.

7.4 Otvorenie trhov pre výrobky z najchudobnejších krajín sa musí doplniť ohromnými finančnými zdrojmi na pomoc pri budovaní kapacít a rozvoj infraštruktúry, aby sa týmto krajinám pomohlo pri výrobe a preprave tovaru na svetové trhy. EHSV srdečne víta záväzok EÚ zo summitu G8 v Gleneagles zvýšiť svoju pomoc v oblasti rozvoja v obchodnej sfére na 1 miliardu EUR ročne. Spojené štáty, rovnako ako aj medzinárodné finančné inštitúcie ako Svetová banka a MMF by mali nasledovať príklad EÚ a vyčleniť viac prostriedkov na potreby rozvoja obchodných kapacít.

8. Antidumpingové pravidlá

8.1 Po uruguajskom kole rokovaní sa v mnohých rozvojových krajinách a krajinách s rozvíjajúcou sa ekonomikou prudko zvýšil počet antidumpingových prípadov. Keďže sa výrazne znižujú cla, dumpingové pravidlá sa čoraz viac využívajú na protekcionistické účely, čo dokazujú niektoré antidumpingové prípady v USA a inde. Metodologická predpojatosť a antidumpingové vyšetrovanie (napr. odhad škody) sa často zneužívajú na zabránenie vstupu zahraničných spoločností na trh. To zvyčajne slúži záujmom niekoľkých vybratých spoločností na úkor záujmu širšej verejnosti.

8.2 EHSV podporuje revíziu ustanovení antidumpingovej dohody WTO na zabránenie používania antidumpingových opatrení na protekcionistické a politické účely. Niektoré navrhované opatrenia, ako zákaz reťazových žalôb, „pravidlo nižšieho cla“, zisťovanie verejného záujmu, obmedzenie vyšetrovacieho obdobia a dĺžky trvania antidumpingových opatrení by sťažili používanie antidumpingových predpisov na protekcionistické účely.

8.3 EHSV zdieľa kritické hodnotenie Komisie ohľadne pokroku v rokovaniach o antidumpingových predpisoch. Keďže do hongkongskej ministerskej schôdzky zostáva už len málo času, mala by sa v tejto veci uzavrieť aspoň všeobecná dohoda,

v ktorej by sa ministri dohodli na otvorení rokovaní na právnom základe.

9. Sociálne otázky

9.1 Je potrebné pripomenúť, že v odseku 8 Deklarácie ministrov z Dohy sa uvádza: „Opätovne potvrdzujeme naše vyhlásenie z konferencie ministrov v Singapore ohľadne medzinárodne uznávaných základných pracovných noriem. Berieme na vedomie činnosť Medzinárodnej organizácie práce (ILO) v oblasti sociálnej dimenzie globalizácie“.

9.2 EHSV sa domnieva, že je dôležité zakomponovať základné pracovné normy ILO do medzinárodného obchodného systému. Hoci tieto otázky zostávajú mimo rozsahu rokovaní agendy z Dohy, výbor podporuje iniciatívy ILO v tejto oblasti a podporuje návrh, aby bol ILO udelený status stáleho pozorovateľa pri WTO. Bude zložité dosiahnuť verejnú akceptovateľnosť svetového obchodného systému, kde pracovníci prichádzajú o svoje pracovné miesta kvôli spoločnostiam, ktorých zamestnanci pracujú v neludských podmienkach a kde neexistujú žiadne odborové práva. Okrem toho by sa osem základných konvencií Medzinárodnej organizácie práce (ILO) malo zakotviť do medzinárodného obchodného systému WTO, pretože práve dohoda GATS, ktorá upravuje dočasnú slobodu poskytovania služieb fyzických osôb v medzinárodnom kontexte (spôsob 4), potrebuje sociálnu ochranu.

9.3 EHSV víta odporúčania Európskej komisie k implementácii správy Svetovej komisie ILO „Sociálna dimenzia globalizácie“. EHSV schvaľuje stratégiu Európskej komisie zakotviť základné pracovné normy v bilaterálnych a regionálnych obchodných dohodách a zaviesť ich tak do medzinárodného obchodu a investičného systému. EHSV sa tiež prihovára za to, aby sa do prebiehajúcich rokovaní medzi EÚ a štátmi MERCOSUR zaradila sociálna kapitola.

9.4 EHSV zdôrazňuje, že Európska komisia by sa mala držať svojho politického cieľa zriadiť inštitucionalizované stále fórum spájajúce WTO, ILO, UNCTAD, Svetovú banku, MMF a ďalších medzinárodných aktérov s cieľom podporiť politický súlad na medzinárodnej úrovni.

10. Otázky životného prostredia

10.1 Výraz „životné prostredie“ nebol v starej dohode GATT ani spomenutý. Hoci sú kompetencie WTO v oblasti obchodu obmedzené, otázky životného prostredia sú teraz jedným z cieľov dohody WTO. Deklarácia z Dohy dala mandát na rokovania v oblasti životného prostredia a obchodu s cieľom objasniť akékoľvek nezrovnalosti medzi povinnosťami týkajúcimi sa obchodu podľa medzinárodných dohôd o životnom prostredí a pravidlami WTO.

10.2 EHSV je presvedčený, že Výbor pre obchod a životné prostredie by mal napriek doterajšiemu odradzujúcemu pokroku pokračovať v rokovaní o vzťahu medzi pravidlami WTO a mnohostrannými dohodami o životnom prostredí (MEA). EHSV tiež vyzýva, aby bol sekretariátom MEA a UNEP udelený status pozorovateľa pri WTO.

10.3 EHSV je presvedčený, že prekážky v obchode s environmentálnym tovarom (napr. súvisiacim s hygienou, nakladaním s odpadovou vodou a obnoviteľnou energiou) a službami by mali byť čo najskôr odstránené. EHSV dúfa, že zoznam environmentálneho tovaru a služieb bude dokončený včas pred ministerskou konferenciou v Hongkongu.

11. WTO a občianska spoločnosť

11.1 EHSV pozýva rôznych aktérov občianskej spoločnosti (podnikateľov, profesijné združenia, sociálnych partnerov, mimovládne organizácie), aby podnikli kroky smerom:

- k účasti na informačných kampaniach o rozhodujúcich otázkach agendy z Dohy,
- k organizovaniu medzinárodných stretnutí medzi sektormi alebo v rámci jednotlivých sektorov podľa zamerania,
- k úspechu trvalo udržateľného rozvoja na celom svete, ku ktorému môžu prispieť svojimi hodnoteniami, návrhmi a účasťou.

11.2 Popri inštitucionalizovanom dialógu medzi WTO a občianskou spoločnosťou by sa malo vážne uvažovať o tom, ako je možné do mechanizmov urovnávania sporov zapojiť organizovanú občiansku spoločnosť a ostatných sociálnych partnerov podľa kategórie 1 a 2 OSN, ktoré upravujú zapájanie mimovládnych organizácií a sociálnych partnerov.

11.3 Výbor sa na týchto iniciatívach bude podieľať. Pred ministerskou konferenciou v Hongkongu EHSV zorganizuje

konferenciu, podobne ako v roku 2004, s cieľom prerokovať návrhy na zlepšenie participatívnej demokracie prostredníctvom zapojenia organizovanej občianskej spoločnosti do činnosti WTO.

11.4 EHSV má v úmysle posilniť dialóg o medzinárodnom obchode s predstaviteľmi ostatných hospodárskych a sociálnych rád z členských štátov EÚ ako aj z tretích krajín, napr. krajín AKP, najmenej rozvinutých krajín a regionálnych obchodných blokov v Severnej a Južnej Amerike (ako napr. Mercosur, Andské spoločenstvo), ako aj v Ázii (ASEAN, SAARC) a Afrike (ECOWAS a SADC) a z iných rozvojových krajín.

11.5 V stanovisku z roku 2003 „Za WTO s ľudskou tvárou“ sú taktiež uvedené konkrétne návrhy na podporu väčšej účasti rozvojových krajín a občianskej spoločnosti na činnosti WTO. EHSV v tomto stanovisku navrhuje ustanoviť parlamentnú dimenziu WTO, vytvoriť oficiálny dialóg medzi WTO a zainteresovanými subjektami organizovanej občianskej spoločnosti, poskytovať neustálu podporu najmenej rozvinutým krajinám prevodom zdrojov a technickými poznatkami a vytvoriť oficiálny dialóg medzi WTO a ostatnými medzinárodnými organizáciami (OSN, Svetová banka, MMF, OECD, ILO atď.).

11.6 EHSV zastáva názor, že pred nadobudnutím účinnosti novej obchodnej dohody treba urobiť presný odhad dopadov na potravinovú bezpečnosť, zamestnanosť, sociálnu úroveň, rovnosť mužov a žien, a to predovšetkým v rozvojových krajinách. V tomto ohľade víta preverovanie trvalej udržateľnosti (Sustainability Impact Assessment), ktoré Komisia vykonala a ktoré už teraz poskytuje záhytné body pri otázke, čo treba robiť, aby sa prebiehajúce rokovania ukončili s výsledkom uspokojivým pre všetky strany. Okrem toho EHSV vyzýva, aby sa pri tomto preverovaní uskutočňovali konzultácie s aktérmi občianskej spoločnosti.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Dialóg občianskej spoločnosti medzi EÚ a kandidátskymi krajinami“

KOM(2005) 290, konečné znenie

(2006/C 28/22)

Európska komisia sa 29. júna 2005 rozhodla prekonzultovať podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 10. októbra 2005. Spravodajcom bol pán PEZZINI.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra) 99 hlasmi za, 5 hlasmi proti, pričom sa 9 hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie návrhu

1.1 Skúsenosti z doterajších rozšírení ukazujú, že občania boli o procese rozšírenia málo informovaní a boli naň málo pripravení. Vzhľadom na budúce záväzky Európy je potrebné zlepšiť dialóg medzi občianskymi spoločnosťami, t. j. tzv. tretím pilierom. (1)

1.2 Zlepšenie dialógu medzi občianskymi spoločnosťami by malo sledovať tieto ciele:

- posilnenie kontaktov a vzájomnej výmeny skúseností medzi všetkými sektormi občianskej spoločnosti členských štátov a kandidátskych krajín,
- na úrovni Európskej únie prehĺbiť poznatky o kandidátskych krajinách a zlepšiť úroveň chápania hlavne ich kultúry a histórie, a tak poukázať na príležitosti a výzvy budúcich rozšírení,
- v kandidátskych krajinách prehĺbiť poznatky o Európskej únii a zlepšiť úroveň chápania predovšetkým jej základných hodnôt, jej fungovania a politiky,
- Občianska spoločnosť sa dá definovať rôznymi spôsobmi. Komisia uprednostňuje najrozsiahlejšiu a najotvorenejšiu definíciu. Cituje EHSV, podľa ktorého občianskou spoločnosťou sú „všetky organizačné štruktúry, ktorých členovia v demokratickom procese založenom na dialógu a konsenze sledujú všeobecný záujem a zároveň zohrávajú úlohu sprostredkovateľa medzi politickými silami a občanmi“ (2).

1.3 Komisia vytýčila strategický rámec, ktorý na jednej strane počíta s posilnením prebiehajúcich aktivít, medzi ktorými sa uvádza desaťročná skúsenosť Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru, a na druhej strane navrhuje nové opatrenia, ktoré súčasný proces posilnia a prehĺbia.

(1) Prvý pilier predstavuje proces politickej reformy, druhý prístupové rokovania, tretí dialóg medzi občianskymi spoločnosťami.

(2) Sociálni partneri (odborné a zamestnávateľské organizácie), organizácie zastupujúce hospodárskych a sociálnych aktérov v širokom zmysle (napr. združenia spotrebiteľov), NGO, základné organizácie (napr. rodinné a mládežnícke organizácie), náboženské komunity a médiá, obchodné komory.

1.3.1 Medzi opatreniami, ktoré by sa mali posilniť v Chorvátsku a Turecku, sa uvádzajú programy Sokrates, Leonardo, Mládež, Jean-Monnet, Marie Curie, Kultúra a médiá. Okrem toho sa počíta so schválením programu určeného pre NGO a iné organizácie občianskej spoločnosti.

1.3.2 Pokiaľ ide o budúce opatrenia, oznámenie odporúča zrealizovať nasledujúce body, pričom zdôrazňuje, že nové programy vzhľadom na svoje skúsenosti vypracuje občianska spoločnosť:

- dlhodobé partnerstvo medzi NGO, sociálnymi partnermi a profesnými zväzmi, ktorého sa bude týkať finančná pomoc Spoločenstva,
- úzke kontakty medzi organizáciami, ktoré pôsobia v oblasti ochrany práv žien,
- vytvorenie hospodárskej rady EÚ-Turecko,
- nové partnerstvá medzi miestnymi orgánmi,
- výmenné programy pre mládež, študentov a pracujúcich,
- kultúrna výmena,
- výraznejšia účasť na programoch Spoločenstva v kultúrnej a mediálnej oblasti,
- lepšia jazyková príprava,
- podpora verejných diskusií, hlavne diskusií on-line,
- výmena skúseností a zvyšovanie povedomia novinárskej obce o problematike,
- dialóg medzi cirkvami a náboženstvami.

1.3.3 Aj udeľovanie víz, kde je ešte potrebné, by sa malo zjednodušiť a urýchliť.

1.4 Na realizáciu programu sociálneho dialógu sa počíta s výdavkami približne 40 miliónov EUR. Podľa názoru EHSV je táto čiastka pomerne nízka.

2. Pripomienky

2.1 Podľa názvu dokumentu Komisie by sme predpokladali, že pôjde o dialóg so všetkými kandidátskymi krajinami, ale v skutočnosti, až na krátku zmienku o Chorvátsku, je celé oznámenie zamerané výhradne na Turecko.

2.2 Podľa názoru výboru by bolo užitočné tému rozšíriť aj na Chorvátsko, Srbsko a štáty západného Balkánu. ⁽³⁾

2.3 Turecko má relevantné postavenie na južnom pobreží Stredozemného mora a preto je súčasťou európsko-stredomorskej politiky. Bolo by vhodné, aby Komisia objasnila charakteristiky a zvláštnosti tejto dvojitej úlohy.

2.4 Od deväťdesiatych rokov sú pracovníci a podnikatelia kandidátskych krajín pridružení ku európskym zastupiteľským organizáciám (ETUC, UNICE, UEAPME, EUROCHAMBRE) a zúčastňujú sa rôznych fáz sociálneho dialógu, kde Turecko vyniká svojím úsilím a svojím zastúpením. Podľa EHSV by bolo vhodné zamyslieť sa nad dopadom tohto úsilia a týchto skúseností na odbory a podnikateľov pôsobiacich v Turecku.

2.5 Sociálny dialóg chápaný ako dialóg zameraný na prípravu prístupových rokovaní zohráva významnú úlohu v *acquis communautaire* a v stratégiách Spoločenstva, a preto sa nemôže improvizovať. Podľa EHSV mu Komisia musí venovať osobitnú pozornosť, aby jeho stálymi účastníkmi boli všetky zastupiteľské orgány.

2.5.1 V Turecku existuje veľa kultúrnych nadácií a organizácií, v ktorých je mládež významne zastúpená. Podľa EHSV by tieto kultúrne združenia mohli byť výbornou príležitosťou na prehĺbenie spoločnej problematiky a poukazovať na najlepšie nástroje a tým vplývať na rozvoj spoločnosti.

2.5.2 Podporované by boli aj partnerstvá medzi miestnymi orgánmi, medzi univerzitami a medzi zariadeniami odbornej prípravy, pretože umožňujú výmenu skúseností a aktérov občianskej spoločnosti nabádajú ku hodnoteniu prístupov a riešení kultúrnych, sociálnych a hospodárskych problémov.

2.6 Na dosiahnutie konkrétnych výsledkov by bolo vhodné pomocou príslušných nástrojov podporovať účasť predstaviteľov kandidátskych krajín na prácach GR pre sociálne veci a zastupiteľských orgánov pôsobiacich v rámci Spoločenstva.

2.7 Mala by sa podporovať aj spolupráca medzi rôznymi cirkvami, hlavne medzi kresťanskými a moslimskými.

2.8 Rovnako by bolo treba všestranne prehĺbiť dialóg medzi rôznymi kultúrami.

2.9 Pokiaľ ide o program týkajúci sa NGO, ktorý v najbližšom období zverejní Komisia, tak EHSV vyslovuje želanie, aby obsahoval konkrétne a užitočné návrhy na konštruktívnu výmenu skúseností.

3. Aktivity zrealizované EHSV

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor zriadil od roku 1995 v úzkej spolupráci s Komisiou množstvo zmiešaných poradných výborov so všetkými krajinami rozšírenia.

3.2 Zmiešaný poradný výbor bol zriadený aj s krajinami AKT (Afrika, Karibská oblasť a Tichomorie). Dnes predstavuje pre Komisiu dôležitého partnera pre uplatňovanie dohody z Cotonou a riadenie dohôd o hospodárskom partnerstve (DHP).

3.3 EHSV má k dispozícii aj monitorovací výbor pre Latinskú Ameriku, ktorého úlohou je podporovať posilňovanie sociálno-ekonomických organizácií Latinskej Ameriky, podporovať účasť takýchto organizácií na prebiehajúcich procesoch regionálnej integrácie (Stredná Amerika, Andské spoločenstvo, MERCOSUR) a monitorovať už podpísané asociačné dohody alebo tie, o ktorých sa rokujú.

3.4 V druhej polovici deväťdesiatych rokov bol v rámci EHSV zriadený výbor pre partnerstvo Európa-Stredomorie, aby pomáhal Komisii pri uplatňovaní hospodárskych a sociálnych opatrení zameraných na južné pobrežie Stredozemného mora.

3.4.1 Okrúhly stôl EÚ-India a Transatlantická agenda umožnili Európskej únii lepšie ukázať vlastný sociálny a kultúrny systém zvyšku sveta.

3.5 V roku 2004 bola zriadená kontaktná skupina pre štáty západného Balkánu, ktorej úlohou bola podpora spolupráce medzi EHSV a organizáciami občianskej spoločnosti štátov západného Balkánu vrátane národných hospodárskych a sociálnych rád ⁽⁴⁾, s cieľom pomôcť občianskej spoločnosti krajín západného Balkánu pri posilnení integrácie s Európskou úniou a nakoniec pri ich vstupe do EÚ.

3.5.1 EHSV sa zaoberal juhovýchodnou Európou pri vypracovaní týchto dokumentov:

— informačná správa o vzťahoch medzi Európskou úniou a niektorými krajinami juhovýchodnej Európy ⁽⁵⁾,

— stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Rozvoj ľudských zdrojov na západnom Balkáne“ ⁽⁶⁾,

⁽³⁾ Pod štátmi západného Balkánu rozumieme zvyčajne územie bývalej Juhoslávie (okrem Slovinska) a Albánsko, to znamená Chorvátsko, Bosnu a Hercegovinu, Srbsko, Čiernu horu (vrátane Kosova), bývalú Juhoslovanskú republiku Macedónsko a Albánsko.

⁽⁴⁾ Chorvátsko a Čierna hora zriadili hospodárske a sociálne rady.

⁽⁵⁾ Informačná správa EHSV 1025/98 fin, spravodajca: pán Sklavounos

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV, spravodajca: pán Sklavounos, Ú. v. ES C 193 z 10.7.2001. str. 99

- stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Za väčšiu účasť organizovanej občianskej spoločnosti v juhovýchodnej Európe – skúsenosti minulosti a výzvy budúcnosti“⁽⁷⁾,
- prieskumné stanovisko na tému „Úloha občianskej spoločnosti v rámci novej stratégie EÚ pre západný Balkán“⁽⁸⁾,
- kandidatúra Chorvátska na vstup do EÚ⁽⁹⁾.

3.5.2 Výbor tiež schválil stanoviská z vlastnej iniciatívy na tému Bulharska, Rumunska a Chorvátska.

3.5.3 EHSV už vypracoval dve čiastkové hodnotenia na tému európskej politiky susedstva⁽¹⁰⁾ v súčasnosti pripravuje prieskumné stanovisko na tú istú tému⁽¹¹⁾.

3.6 Na rozdiel od iných zmiešaných výborov, kde je za EHSV 6 alebo 9 členov (2 alebo 3 na skupinu) má zmiešaný poradný výbor EÚ-Turecko už od jeho zriadenia 18 členov za EHSV a 18 za Turecko. Dvojnásobný počet členov odôvodnený vzhľadom na veľkosť krajiny a zložitost' problémov, ktoré by mohli vzniknúť vzhľadom na skutočnosť, že sa jedná o prvú krajinu s islamským náboženstvom, ktorá požiadala o vstup do Európskej únie.

3.6.1 Zmiešaný poradný výbor EÚ-Turecko je paritný orgán zložený z predstaviteľov organizovanej občianskej spoločnosti EÚ a Turecka. Jeho členovia sú z rôznych organizácií občianskej spoločnosti, ku ktorým patria: obchodné komory, sektor priemyslu a remesiel, obchodný sektor, združenie zamestnávateľov, odborové organizácie, družstvá, združenia poľnohospodárov, združenia spotrebiteľov, NGO, predstavitelia tretieho sektora, atď.

3.6.2 Schôdze zmiešaného poradného výboru EÚ-Turecko⁽¹²⁾ sa konajú striedavo v Bruseli a na rôznych miestach v Turecku. Predmetom každej schôdze sú témy sociálneho a hospodárskeho záujmu. Devätnásť schôdzka výboru sa konala v Istanbule 7. – 8. júla 2005⁽¹³⁾.

3.6.3 K najzaujímavejším témam, ktoré boli predmetom rokovaní počas stretnutí, patria:

- vzťahy medzi Tureckom a EÚ v oblasti energetiky (1996),
- spolupráca medzi EÚ a Tureckom v oblasti malých a stredných podnikov a odbornej prípravy (1996),

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV, spravodajca: pán Wilkinson, Ú. v. EÚ C 208 z 3.9.2003, str. 82

⁽⁸⁾ Stanovisko EHSV, spravodajca: pán Confalonieri, Ú. v. EÚ C 80 z 30.3.2004, str. 158

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV, spravodajca: pán Strasser, Ú. v. EÚ C 112 z 30.4.2004, str. 68

⁽¹⁰⁾ Jedno sa týka oblasti východnej a strednej Európy (stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 80 z 30.3.2004, str. 148, spravodajkyňa: pani Karin Alleweldt) a druhé stredomorskej oblasti (informačná správa EHSV 520/2005 fin, spravodajkyňa: pani Giacomina Cassina).

⁽¹¹⁾ Spravodajkyňa: pani Giacomina Cassina (REX 204).

⁽¹²⁾ Doteraz sa uskutočnilo 19 schôdzí.

⁽¹³⁾ Prvá schôdza sa konala v Bruseli 16. novembra 1995 za prítomnosti veľvyslanca Turecka pri Európskej únii Jeho Excelencie pána Ózülkera.

— poľnohospodárske výroby v rámci colnej únie medzi Európskym spoločenstvom a Tureckom (1997),

— sociálny dosah colnej únie (1998),

— úloha žien vo vývoji a rozhodovacích procesoch (1999),

— migrácie (2000),

— výskum a vývoj (2000),

— liberalizácia služieb (2000),

— sociálny dialóg a hospodárske a sociálne práva v Turecku (2001),

— dosah hospodárskej krízy v Turecku (2002),

— regionálne rozdiely v Turecku (2002),

— rozvoj poľnohospodárstva v Turecku (2002),

— pokrok, ktorý urobilo Turecko na ceste ku vstupu do EÚ (2003),

— integrovanie postihnutých osôb do spoločenského života (2004),

— malé podniky a normatívne procesy (2004),

— vývoj vzťahov medzi EÚ a Tureckom, zapojenie občianskej spoločnosti do procesu prístupových rokovaní (2005).

3.7 Ako je vidieť, mnohé témy *acquis communautaire* našli odozvu na stretnutiach s tureckou občianskou spoločnosťou. Treba zdôrazniť, že sa na týchto stretnutiach, najmä na stretnutiach konaných v Turecku⁽¹⁴⁾, zúčastnili mnohí predstavitelia najrepresentatívnejších organizácií tureckej spoločnosti.

3.8 Hlavne na prvých schôdzach konaných v Turecku boli okrem členov zmiešanej poradnej komisie prítomní mnohí predstavitelia rôznych tureckých organizácií, ktorí výrazne prispeli ku vzájomnému pochopeniu.

3.9 Spomedzi iniciatív zmiešaného poradného výboru je potrebné vyzdvihnúť úsilie zriadiť aj v Turecku hospodársky a sociálny výbor podľa príkladu európskeho a mnohých národných HSR⁽¹⁵⁾

⁽¹⁴⁾ V Turecku sa uskutočnilo deväť stretnutí: tri v Istanbule, jedno v Gaziantepe, dve v Ankare, jedno v Trebisonde, jedno v Izmiri a jedno v Erzurume.

⁽¹⁵⁾ Hospodársku a sociálnu radu majú tieto krajiny: Rakúsko, Belgicko, Španielsko, Fínsko, Grécko, Maďarsko, Taliansko, Luxembursko, Malta, Poľsko, Portugalsko, Slovinsko, Bulharsko, Rumunsko. (Zdroj: CESE)

3.10 Oznámenie Komisie oceňuje aktívnu úlohu, ktorú EHSV zohral za posledných desať rokov vo vzťahoch s Tureckom.⁽¹⁶⁾ Želaním Komisie je, aby Výbor regiónov zohral podobnú úlohu v otázke tureckých regiónov.

4. Realizácia tretieho piliera a demokracia blízka občanom

4.1 Okrem tendencie potvrdzovania princípu **subsidiarity** nadobudla medzi tendenciami posledných rokov na význame otázka **blízkosti k občanom**, ktorá sa stáva kultúrnym postojom, prostredníctvom ktorého občan vyjadruje svoje želanie výrazne sa podieľať sa na rozhodnutiach týkajúcich sa sociálnej oblasti.

4.2 Súčasne s rozvojom demokracie blízkej občanom sa prejavujú dva relevantné fenomény:

— nové funkcie národných parlamentov,

— potvrdenie princípu subsidiarity.

4.3 Parlamenta sú často pocitované ako veľmi pomalé a roztrieštené pri tvorbe rozhodnutí. Preto je potrebné snažiť sa definovať nové zloženie a novú úlohu parlamentu⁽¹⁷⁾.

4.3.1 Kultúra subsidiarity sa rozšírila hlavne vďaka podnetom Európskej únie a je založená na zásade, že rozhodnutia sa robia na rôznych úrovniach. Prítom ide o to, aby sa určila tá najvhodnejšia úroveň. Je zbytočne robiť z Bruselu to, čo je možné urobiť lepšie na národnej úrovni alebo na miestnej úrovni a naopak.

4.4 Vďaka novým technológiám dochádza k šíreniu poznatkov rýchlosťou, ktorá bola kedysi nemysliteľná. Mnoho občanov, ktorí kedysi nemali prístup ku zdrojom informácií, sú dnes lepšie pripravení, sú lepšie zorientovaní a cítia, že svojím názorom môžu prispieť k rozhodnutiam.⁽¹⁸⁾

4.4.1 Demokracia uplatňovaná podľa princípov blízkosti k občanom môže určite na tieto požiadavky, charakteristické pre kultúrne vyspelú spoločnosť, ponúknuť aj vďaka skúsenostiam, o ktoré sa európske štáty navzájom delia najlepšie odpovede.

4.4.2 Sotva ukončený proces rozšírenia a budúce rozšírenie o Turecko a Chorvátsko si vyžadujú spoločné chápanie týchto kultúrnych a sociálnych modelov.

4.5 Tieto modely sú zamerané na začlenenie rôznych oblastí (hospodárstva, priemyslu, odborových a profesijných zväzov...) do spoločného systému hľadania konsenzu.

⁽¹⁶⁾ KOM(2005) 290, konečné znenie z 29.6.2005, bod 2.2.2.

⁽¹⁷⁾ K tejto téme predniesol zaujímavý príspevok Jacques Delors počas stretnutia v EHSV v roku 1999.

⁽¹⁸⁾ Koncept demokracie blízkej občanovi rozširuje a upresňuje koncept účasti, pretože štrukturuje a vytvára konsensus pomocou nástrojov a orgánov (ako EHSV, ako národné a regionálne hospodárske a sociálne rady), ktoré pomáhajú riešiť problémy a nachádzať riešenia pre veľké sociálne a ekonomické transformácie. Typickým príkladom je proces liberalizácie trhu služieb, energie a plynu v niektorých krajinách EÚ s osobitným dôrazom na služby všeobecného záujmu.

4.5.1 **Integrácia rôznych kultúr.** Rôzne profesijné skupiny majú často rôzne spôsoby zvládania problémov. Aj keď sa dnes mnohé požiadavky vďaka kultúrnemu vývoju zdajú podobné, stále sú ešte rozdiely v nástrojoch a spôsoboch uspokojovania stále náročnejších potrieb a snáh. Podľa používaných modelov dochádza ku zlučovaniu pozícií na najvyššej úrovni politickým sprostredkovaním.

4.5.2 Tento proces však vytvára stále vyššiu nespokojnosť a apatiu voči politikom a profesijným združeniam. Preto sú potrebné rôzne a výrazné snahy pre lepšiu zdola vychádzajúcu integráciu rôznych pohľadov na problémy. Nejde tu o snahu vytvoriť jednotnú kultúru, ale o spoločné stanovenie vývojových línií, ktoré by umožnili dosiahnutie čo najširšieho konsenzu.

4.5.3 **V tom istom systéme.** Integrovaný proces sa môže aktivovať rôznymi spôsobmi a už aj je aktivovaný. Potrebuje však k tomu určité systémy a metódy. V systémoch, ktoré mali na úrovni európskych inštitúcií a členských štátov najväčší úspech, sa občianska spoločnosť delí do troch skupín⁽¹⁹⁾, v ktorých sú zastúpení podnikatelia, predstavitelia zamestnancov, zástupcovia slobodných povolání, NGO, výborov pre rovnosť príležitostí, organizácií na ochranu spotrebiteľov a základných sociálnych skupín.

4.6 **Na rôznych úrovniach.** Úlohou organizácie tohto druhu je čeliť určitým problémom, a to často komplexným, na regionálnej, národnej a európskej úrovni. Preto Rímska zmluva z roku 1957, na základe ktorej vznikla Európska Únie, vhodne predpokladala okrem zriadenia iných orgánov aj zriadenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

4.6.1 **Stanovenie najvhodnejších úrovní,** na ktorých sa budú hľadať spoločné riešenia, je súčasťou kultúrneho rastu a cesty vedúcej k demokracii blízkej občanovi.

4.7 **Metóda aktívneho dialógu** s organizovanou občianskou spoločnosťou a v jej rámci. Trvalý dialóg s organizovanou občianskou spoločnosťou a v jej rámci vzniká a rozširuje sa vo vysoko rozvinutej demokracii, kde sa poznatky a informácie šíria medzi občanmi a umožňujú zvládať aj tie najkomplexnejšie problémy bez ideologických podmienení a obmedzení, ktoré predstavuje nevedomosť.

⁽¹⁹⁾ Toto rozdelenie prijali s malými rozdielmi hospodárske a sociálne rady zriadené v európskych krajinách. Je ich 15.

4.7.1 **Kontinuita dialógu.** Kontinuita dialógu predstavuje dôležitý prvok, ktorý umožňuje prekonať hranice náhodnosti. Trvalý a na metodologickej úrovni organizovaný dialóg predovšetkým o komplexnejších problémoch môže priniesť nečakané výsledky.

4.8 **Interakcia** ⁽²⁰⁾ ako metóda pre rýchle a spoločné riešenia. Interakcia je normálnym dôsledkom spoločnej kontinuálnej a metodologickej práce. Vďaka spoločnému postupu majú výsledky hodnotu a trvácnosť. Vo fáze vypracovania stanovísk dochádza ku zblíženiu a neskôr aj k vytvoreniu mnohých spoločných postojov, ktoré boli na začiatku úplne odlišné.

4.9 Takáto postupy sú zvyčajne uplatňované v parlamentoch, nezapájajú ale organizovanú občiansku spoločnosť na základni. Uplatnenie týchto modelov s danou organizáciou, kontinuitou a metódou aj na regionálnej úrovni znamená nastúpiť cestu vyspelejšej demokracie, ktorá vedie k demokracii blízkej občanom.

5. Prístupové rokovania a občianska spoločnosť

5.1 Je známe, že kodanské kritéria v čase, keď sa stanovovali princípy pre proces rozširovania, uložili novým štátom povinnosť v plnom rozsahu začleniť *acquis communautaire* do svojej politiky a do svojho spôsobu konania. A z tohto dôvodu EHSV víta a podporuje v plnom rozsahu oznámenie Komisie z 29. júna o dialógu medzi občianskou spoločnosťou EÚ a Tureckom.

5.2 Podľa názoru výboru je potrebné upustiť od stereotypov a predstaviť EÚ a Turecko také, aké je v súčasnom období a zistiť, akým spôsobom by bolo možné dospieť k lepšiemu vzájomnému poznaniu a k účinnejšiemu uplatňovaniu demokracie blízkej občanom.

5.3 Výbor vyjadruje svoje uspokojenie nad tým, že nový návrh zákona o reforme hospodárskej a sociálnej rady Turecka bol vypracovaný spoločne s niekoľkými predstaviteľmi organizovanej občianskej spoločnosti, medzi ktorými boli aj členovia zmiešaného poradného výboru.

5.3.1 Tento návrh zákona na jednej strane posilňuje úlohu a zastúpenie organizovanej občianskej spoločnosti v uvedenej rade a na strane druhej obmedzuje úlohu vlády.

5.4 EHSV si želá, aby bol tento návrh schválený a čím skôr uplatnený, a vyjadruje opakovane a dôrazne svoju podporu princípu, aby nová hospodárska a sociálna rada Turecka mohla

konať **úplne nezávisle** a mala k dispozícii potrebné finančné a ľudské zdroje.

5.5 Je veľmi dôležité, aby sa vzťahy medzi EÚ a Tureckom vyznačovali transparentnosťou, účasťou a povinnosťou skladať účty.

5.6 Vzhľadom na charakter vzťahov medzi EÚ a Tureckom a skúsenosti krajín, ktoré nedávno pristúpili k EÚ, výbor navrhol prostredníctvom prác zmiešanej poradnej komisie rôzne opatrenia zamerané na zapojenie organizovanej občianskej spoločnosti do prístupových rokovaní.

5.6.1 Je potrebné rozšíriť kompetencie, aby organizácie občianskej spoločnosti mohli vstupovať do konzultácií o prístupe. Na dosiahnutie týchto cieľov však budú potrebovať podporu a finančnú pomoc.

5.6.2 Táto pomoc by mala prichádzať hlavne od tureckej vlády a dopĺňať by ju mala pomoc inštitúcií EÚ a organizácií občianskej spoločnosti súčasných členských štátov.

5.7 Posilnenie kontaktov s európskymi organizáciami a účasť na nadnárodných európskych projektoch predstavuje užitočné nástroje pre rozšírenie kompetencií tureckých organizácií.

5.7.1 Aj tu môžu členovia zmiešaného poradného výboru pomôcť a jeho organizácie sú vyzvané na vytvorenie konceptov pre začatie dialógu s občianskou spoločnosťou. Tieto projekty musia byť zamerané na zlepšenie vzájomného poznania a zabezpečiť spoluprácu hlavne prostredníctvom výmeny osvedčených postupov.

5.8 Zástupcovia tureckých organizácií by sa mali zúčastňovať prác študijných skupín, ktoré sa uskutočňujú na úrovni Spoločenstva a týkajú sa implementácie európskej politiky, ako je tomu napríklad v prípade Luxemburského procesu.

5.9 V súlade s pripomienkami zmiešaného poradného výboru predstavujú vízové formality v členských štátoch prekážku pre rozvoj vzťahov v rámci občianskej spoločnosti. EHSV preto vyzýva vlády, aby tieto formality zjednodušili a tým:

— posilnili dialóg medzi predstaviteľmi občianskej spoločnosti,

— zintenzívnili spoluprácu odborov,

— uľahčili stretnutia medzi podnikateľmi a obchodníkmi,

— urobili obchodné a hospodárske vzťahy pružnejšími,

— zriadili platformu pre NGO.

⁽²⁰⁾ Interakcia sa vzťahuje na vzájomné a izomorfné mentálne oblasti: vzájomné, pretože jedna zahŕňa druhú, izomorfné, pretože často nachádzajú v úvahách analógie a spoločné body (Zdroj: Albertoni a kol.)

5.10 Je potrebné urýchliť zrealizovanie hospodárskej a sociálnej rady Turecka s uvedenými atribútmi autonómie, pretože bude predstavovať účinný nástroj stáleho dialógu medzi vládou a organizovanou občianskou spoločnosťou, do ktorého budú zapojení všetci sociálni partneri.

5.10.1 Tento orgán, ktorý umožní lepšiu realizáciu **demokracie blízkej občanovi**, musí spĺňať oprávnené očakávania celej organizovanej občianskej spoločnosti a odrážať jej požiadavky a možnosti v procese integrácie do života Európskej únie.

5.10.2 Je vhodné, aby bola hospodárska a sociálna rada Turecka regionálne členená a aby sa podieľala na konzultáciách o všetkých kapitolách týkajúcich sa *acquis communautaire*, a tak vytvorila širokú základňu. Konzultácie o jednotlivých kapitolách v rámci rokovaní musia prebiehať neprerušovane a včas.

5.11 Aby rokovania priniesli očakávaný výsledok, je nevyhnutné tak v Turecku ako v EÚ zvyšovať povedomie a chápanie kultúrnych modelov a tradícií. Predovšetkým je potrebné postarať sa o to, aby vnímanie Turecka verejnosťou EÚ a naopak zodpovedalo realite.

5.11.1 Najlepším spôsobom, ako tento výsledok dosiahnuť, je poskytnúť organizáciám občianskej spoločnosti v EÚ a Turecku príležitosť organizovať primerané informačné kampane.

5.12 EHSV sa aj neprerušovanou a rozsiahlou činnosťou zmiešaného poradného výboru vždy zasadzoval za:

- podporu účasti organizovanej občianskej spoločnosti na rokovaníach o každej prerokovanej kapitole,
- dôkladné preskúmanie socio-ekonomických dôsledkov prijatia *acquis communautaire* Tureckom,
- zintenzívnenie a posilnenie dialógu a spolupráce medzi predstaviteľmi organizovanej občianskej spoločnosti v členských štátoch a Turecku.

5.12.1 Takto môže EHSV a zmiešaný poradný výbor využiť vzácne skúsenosti členov z nových členských štátov získané pri riešení problémov, s ktorými sa stretli počas rokovaní.

5.12.2 Cieľom je zhodnotenie všetkých aktívnych síl, ktoré sú organizované na danom území, prostredníctvom procesu **demokracie blízkej občanovi**, čo by politická trieda sama o sebe nedokázala.

5.13 Vzhľadom na veľkosť územia a komplexnosť problémov Turecka boli stretnutia a výmeny skúseností hlavne s touto krajinou intenzívnejšie a častejšie. Potrebné sú však ešte ďalšie stretnutia.

5.14 Je nevyhnutné vyhradiť viac finančných prostriedkov, je potrebné zvýšiť angažovanosť, musia sa znásobiť stretnutia a výmeny skúseností a je potrebné lepšie definovať sociálne a profesijné skupiny, ktoré je do procesu potrebné zapojiť.

6. Závěry

6.1 EHSV pokladá za vhodné organizovať po dohode s hospodárskou a sociálnou radou Turecka, a s jej aktívnym príspevom, stálu štruktúru zloženú z predstaviteľov občianskej spoločnosti, ktorej úlohou by bolo sledovanie prístupových rokovaní⁽²¹⁾, aby vyústili do efektívneho a úplného uplatnenia *acquis communautaire*.

6.1.1 Vzhľadom na rozsiahlosť územia a pluralitu kultúr je vhodné, aby táto štruktúra mohla pôsobiť nielen na národnej, ale aj regionálnej úrovni.

6.2 Je veľmi dôležité, aby sa výmena medzi kultúrami a hodnoty *acquis communautaire* nestali monopolom Istanbulu, Ankary a iných veľkých miest Turecka, ale aby ich mohli využívať aj provincie a oblasti na vidieku.

6.3 Želania, obavy a očakávania národov nachádzajú odzvu a konkretizujú sa v orgánoch občianskej spoločnosti. Tieto orgány musia zohrávať hlavnú úlohu pri plánovaní a realizácii informačnej kampane sporej so vstupom Turecka do EÚ.

6.3.1 Podľa EHSV je veľmi dôležité stanoviť spoločnú komunikačnú platformu⁽²²⁾ alebo fórum, kde budú mať združenia a NGO možnosť definovať konkrétne a priamo na mieste hlavné problémy a nájsť spoločné riešenia.

6.4 Predvstupový proces vždy doprevádzajú podporné programy a finančná pomoc. Často len málo ľudí, teda len odborníci poznajú finančné postupy, termíny a príležitosti. Je potrebné pripraviť dostatok jasných informačných materiálov, ktoré budú distribuované medzi všetky organizácie a budú predmetom návrhov.

6.4.1 Je tiež potrebné v rámci možností zjednodušiť postupy pre získanie finančnej pomoci a vhodne ich vysvetliť zastupiteľským orgánom spoločnosti.

⁽²¹⁾ Ide o vytvorenie horizontálneho a vertikálneho partnerstva s predstaviteľmi občianskej spoločnosti (horizontálne partnerstvo) a inštitúcií (vertikálne partnerstvo) tak, ako to je v regiónoch NUTS II Ob.1. Konzultácia a oznámenie adresované uvedeným partnerom umožnili výrazne zlepšiť riešenia problémov menej rozvinutých regiónov. Pozri dokumenty GR Regio k regionálnym operačným programom a k jednotným programovým dokumentom.

⁽²²⁾ Dialógová štruktúra.

6.5 Delegácia Komisie v Turecku môže významne pomôcť pri organizovaní konkrétneho a štruktúrovaného dialógu medzi rôznymi predstaviteľmi sektorov občianskej spoločnosti, vrátane aktérov sociálneho dialógu, v Turecku a medzi Tureckom a EÚ⁽²³⁾ a to aj formou poskytnutia podpory a skúseností zmiešanej poradnej komisie, EHSV a VR. Je veľmi dôležité, aby sociálni partneri Turecka a EÚ mali možnosť pomocou finančných prostriedkov určených na posilnenie občianskej spoločnosti vypracovať spoločné projekty odbornej prípravy v mnohých oblastiach uvedených v 31 kapitolách *acquis communautaire*.

6.6 Podľa názoru EHSV je dôležité čo najskôr posilniť „budovanie kapacít“ tureckých organizácií tým, že im bude umožnené prehliadnúť si poznatky o partnerských organizáciách v Európe, najmä o ich funkciách a zastupiteľskej úlohe v demokracii blízkej občanom.

6.6.1 V súvislosti s preberaním *acquis communautaire* nadobúda na význame vypracovanie právnych predpisov o združeniach, ktorých znenie a duch má zodpovedať predpisom, ktoré už existujú na európskej úrovni.

6.7 Turecká vláda by mala v súlade s *acquis communautaire* vylepšiť právne predpisy týkajúce sa organizácií a odstrániť prekážky, ktoré bránia rozvoju NGO.

6.8 Pokiaľ ide o rovnoprávne postavenie pohlaví, výbor vyzýva Komisiu, aby dbala o to, aby boli ženy dostatočne zapájané do všetkých kooperačných aktivít a boli vhodne zastúpené vo fórach a v plánovaných aktivitách.

6.9 EHSV zastáva názor, že je potrebné podporovať rôzne turecké organizácie, aby sa v jednotlivých oblastiach mohli v krátkom čase stať členmi európskych a medzinárodných orgánov.

6.10 Je potrebné všemožne podporovať účasť Turecka na programoch zameraných na vzdelávanie a odbornú prípravu, aj vytváraním ad hoc ďalších programov k už existujúcim programom.

6.10.1 Vhodne rozvinuté skúsenosti z výmenných študijných pobytov vysokoškolských študentov v rámci programu Erasmus by mohli byť skvelou príležitosťou pre mnohých študentov z rôznych národov navzájom sa spoznať a vážiť si jeden druhého.

6.11 Výbor je presvedčený, že by bolo možné zredukovať alebo odstrániť mnohé formality, ktoré turecké ministerstvá vyžadujú od tureckých podnikateľov alebo iných hospodárskych aktérov, ktorí chcú pôsobiť v európskych krajinách.

6.12 Je potrebné podporovať, podnecovať a povzbudzovať väzby medzi predstaviteľmi podobných organizácií v Turecku a EÚ, pretože uľahčujú a urýchľujú homogenizáciu skúseností a kultúr.

6.13 Slovom, všetko úsilie by mali byť zamerané na cieľ umožniť väčšiemu počtu Európanov spoznať Turecko a občanom Turecka spoznať Európu.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²³⁾ Široký dialóg už existuje. Odborárske organizácie, organizácie zamestnávateľov a predstavitelia drobných podnikov už majú medzi sebou časté kontakty a často jedajú na tému zastupovania odbormi, zamestnanosti, poskytovania úverov, odborného vzdelávania a uvádzania výrobkov na trh a ich internacionalizácie. Stretnutia sa konajú v Bruseli (UNICE, UEAPME, EKOZ) alebo v Turecku. Tieto vzťahy by však mali byť lepšie štruktúrované. Na probléme textilu bolo pod vedením GR podnikanie vysvetlené, ako by paneurópska a stredomorská oblasť mohla byť alternatívou k Číne, pokiaľ ide o produkciu kvalitných výrobkov

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 2000/14/ES týkajúca sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve“

KOM(2005) 370, konečné znenie – 2005/0149(COD)

(2006/C 28/23)

Rada sa rozhodla dňa 16. septembra 2005 prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva stanovisko k danej téme.

Grémium poverilo 27. septembra 2005 odbornú sekciu pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie vypracovaním tohto stanoviska.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán PEZZINI rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 421. plenárnom zasadnutí dňa 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 81 hlasmi za, 1 hlasom proti, pričom 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta návrh Komisie pozmeniť smernicu 2000/14/ („smernica o protihlukovej ochrane“) (1).

1.2 EHSV využíva túto príležitosť, aby poukázal na to, že práve prístroje a zariadenia uvedené v smernici 2000/14/ES sú hlavným zdrojom hluku v stavebníctve a v oblasti záhradníctva a lesníctva a že technické informácie a záruky výrobcov k týmto prístrojom sú podstatné pre korektný manažment hluku zo strany zamestnávateľov.

1.3 EHSV okrem toho poukazuje na význam, ktorý by mohla mať úplná realizácia smernice 2000/14/ES pri zamedzení emisií hluku v prostredí, ak štátni a súkromní objednávateľia rozšíria zmluvné podmienky o ustanovenia o prístrojoch s nízkou hlučnosťou.

1.4 EHSV napokon pripomína skutočnosť, že existujú harmonizované ustanovenia pre meranie emisií hluku. Smernica o protihlukovej ochrane (2000/14/ES) je založená na zásadách a koncepcii novej stratégie vo veci technickej harmonizácie a normovania, ktoré sú vyjadrené v rozhodnutí Rady zo 7. mája 1985 (2) a v uznesení Rady 93/465/EHS z 22. júla 1993 (3).

2. Zdôvodnenie

2.1 Týmto návrhom sa mení a dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/14/ES z 8. mája 2000 týkajúca sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom

na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve („smernica o protihlukovej ochrane“).

2.2 Od 3. januára 2002 musí pred uvedením na trh alebo do prevádzky v rámci Európskeho spoločenstva 57 druhov zariadení, na ktoré sa smernica vzťahuje, spĺňať požiadavky smernice o protihlukovej ochrane.

2.3 Pre 22 druhov strojov a zariadení stanovuje smernica prípustnú hladinu akustického výkonu a povinnosť uvádzania úrovne emisií hluku, zatiaľ čo pre zvyšných 35 druhov predpisuje označovanie úrovne emisií hluku.

2.3.1 Pre 22 druhov strojov a zariadení, pre ktoré platia povolené hladiny akustického výkonu, sa počíta s dvomi etapami najvyšších prípustných hodnôt. Prvá etapa vstúpila do platnosti 3. januára 2002. Oproti tomu hodnoty etapy II, ktoré sa ešte znížili, majú platiť od 3. januára 2006.

2.3.2 Pracovná skupina „WG7“ (4) sa zhodla na tom, že v prípade niektorých prístrojov a zariadení nie je technicky možné dodržať najvyššie prípustné hodnoty hluku etapy II.

2.3.3 Komisia preto navrhuje, aby hladiny akustického výkonu stanovené pre uvedené druhy prístrojov a zariadenia v etape II boli len orientačné. Záväzné hodnoty sa stanovujú pri prípadnej zmene a doplnení smernice o protihlukovej ochrane následne po správe, s ktorou sa počíta v článku 20.

2.4 Ak nepríde k zmene smernice, platia hodnoty z etapy I aj pre etapu II.

(1) Ú. v. ES L 162, 3.7.2000, s. 1.

(2) Ú. v. ES C 136, 4.6.1985, s. 1.

(3) Ú. v. ES L 220, 30.8.1993, s. 23.

(4) Pracovná skupina „Zariadenia používané vo voľnom priestranstve“ (skupina expertov, ktorú zvolala Komisia)

3. Všeobecné poznámky

3.1 Výbor zaujíma kladný postoj k návrhu zmeny smernice 2000/14/ES. Pritom je potrebné zdôrazniť **dva podstatné aspekty**:

3.2 **Prvý aspekt** sa vzťahuje na zachovanie a potvrdenie orientácie smernice 2000/14/ES v tom zmysle, že predložený návrh zmeny má doplniť mnohé opatrenia Spoločenstva o emisiách hluku z jeho najvýznamnejších zdrojov – to sú predovšetkým cestné a kolajové vozidlá, zariadenia infraštruktúry, lietadlá, prístroje, ktoré sú určené pre použitie vo voľnom priestranstve, vybavenie pre priemysel a stroje, ktoré sa premiestňujú – a vytvoriť základ pre vývoj dodatočných krátkodobých, strednodobých a dlhodobých opatrení.

3.2.1 Táto smernica súvisí s nasledujúcimi právnymi predpismi o emisiách hluku pre určité kategórie zariadení:

- smernica Európskeho parlamentu a Rady **70/157/EHS** zo 6. februára 1970 o aproximácii právnych predpisov členských štátov o prípustnej hladine hluku a o výfukových systémoch motorových vozidiel,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady **77/311/EHS** z 29. marca 1977 o aproximácii právnych predpisov členských štátov o hladine hluku vnímanej vodičom kolieskových poľnohospodárskych alebo lesných traktorov,
- smernica Rady **80/51/EHS** z 20. decembra 1979 o obmedzení hluku z podzvukových lietadiel a dopĺňujúce smernice,
- smernica **92/61/EHS** Rady z 30. júna 1992 o typovom schválení dvojkolieskových alebo trojkolieskových motorových vozidiel,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady **2000/14/ES** z 8. mája 2000 týkajúca sa aproximácie právnych predpisov členských štátov vzhľadom na emisiu hluku v prostredí pochádzajúcu zo zariadení používaných vo voľnom priestranstve.

3.2.2 V období, keď sa environmentálnej politike nevenovalo toľko pozornosti, neboli opatrenia na protihlukovú ochranu výlučne otázkou rešpektu voči životnému prostrediu, ale predovšetkým otázkou uskutočnenia zásad slobodnej hospodárskej súťaže a slobodného pohybu tovaru ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Pozri rozsudok Súdneho dvora z 12. marca 2002, súdne konania C-27/00 a C-122/00.

3.2.3 Aktuálny návrh svedčí o rovnováhe medzi potrebami ochrany životného prostredia a zachovaním slobodného trhu.

3.3 V prípade **druhého aspektu** ide o zosúladenie návrhu s programami, opatreniami a cieľmi EÚ v oblasti ochrany životného prostredia, zdravia a protihlukovej ochrany.

3.3.1 V rámci politiky Spoločenstva je potrebné dosiahnuť vysokú úroveň pri ochrane zdravia a životného prostredia. Jedným zo stanovených cieľov je v tejto súvislosti ochrana proti hluku.

3.3.2 V Zelenej knihe o budúcej politike týkajúcej sa ochrany proti hluku popisuje Komisia hluk ako jeden z hlavných ekologických problémov v Európe.

3.4 Návrh Komisie sa zaraďuje priamo medzi opatrenia na realizáciu akčných programov a európskej stratégie pre životné prostredie a zdravie uvedenej v záveroch Európskej rady z 27. októbra 2003.

3.4.1 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že smernicou 2002/49 Európske spoločenstvo vytvorilo podstatný právny akt pre boj proti emisiám hluku, ktorý stanovuje a špecifikuje kritériá na určenie prijateľnej hranice pre hlučnosť prostredia.

3.5 Inštitúcie Spoločenstva vytvorili **spoločný hodnotiaci postup** a vypracovali pojem hraničnej hodnoty. Teraz závisí na jednotlivých štátoch, aby stanovili hodnoty pre rôzne užívateľské oblasti v mestách a aby sa venovali zosúladeniu s národnými zákonmi.

3.5.1 Vytvorenie spoločných kritérií bolo nevyhnutné, pretože v opačnom prípade by sa mohlo stať, že jednotlivé štáty by dospeli k rôznym hraničným hodnotám hluku, čo by mohlo viesť napríklad k zákazu tranzitu pre určité vozidlá alebo lietadlá a k rôznym obmedzeniam vzhľadom na prevádzkovanie dopravných prostriedkov na území príslušného štátu.

3.6 Účel smernice 2002/49 spočíva práve v boji proti emisiám hluku. Pritom sa má zabrániť predovšetkým škodlivému vplyvu hluku z okolia na človeka.

3.6.1 Čo sa týka vystaveniu vysokej hladine hluku **pri práci**, ktorá spôsobuje nezvratné poškodenie sluchu a môže dokonca viesť k pracovným úrazom, uvádzajú nasledovné známe smernice minimálne predpisy pre ochranu zdravia a bezpečnosť:

- smernica Rady **89/391/EHS** z 12. júna 1989 o zavedení opatrení na podporu zlepšovania bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci,
- smernica Európskeho parlamentu a Rady **2003/10/ES** zo 6. februára o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách, pokiaľ ide o vystavenie

pracovníkov rizikám vyplývajúcim z fyzikálnych faktorov (**hluk**),

- smernica Rady **89/655/EHS** z 30. novembra 1989 o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na používanie osobných ochranných prostriedkov pracovníkmi na pracovisku. V prípade práce, pri ktorej vzniká hluk, tieto smernice stanovujú, že zamestnávateľ je povinný naplánovať činnosť tak – predovšetkým nasadením zariadení s nižšou hladinou hlučnosti, kontrolami pri zdroji hluku a zapájaním pracovníkov, aby vystavenie hluku bolo obmedzené na minimum.

V Bruseli 27. októbra 2005

Predsedníčka
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Anne-Marie SIGMUND
